

gemeente
Neder-Betuwe

Begroting 2016 en Meerjarenraming 2017-2019

Gemeente Neder-Betuwe

- Dodewaard
- Echteld
- IJzendoorn
- Kesteren
- Ochten
- Opheusden

Opheusden, 29 september 2015

Behandeling gemeenteraad
van 5 november 2015

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD VAN HET COLLEGE	4
LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING BEGROTING.....	6
FINANCIËLE POSITIE.....	7
UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2016 EN MEERJARENRAMING 2017-2019	7
UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE	9
BESTAAND BELEID	9
NIEUW BELEID	9
OVERZICHT FINANCIËLE POSITIE 2016-2019 PER PROGRAMMA	12
OVERZICHT LASTEN EN BATEN PER PROGRAMMA VAN HET BEGROTINGSJAAR 2016.....	13
SPECIFICATIES VAN DE STAND EN HET VERLOOP VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN	15
PROGRAMMA'S	17
PROGRAMMA 1: BESTUUR EN DIENSTVERLENING	18
PROGRAMMA 2: OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID.....	24
PROGRAMMA 3: FYSIEKE LEEFOMGEVING	27
PROGRAMMA 4: ECONOMIE	33
PROGRAMMA 5: SOCIAAL DOMEIN.....	39
OVERZICHT VAN: ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN.....	50
SPECIFICATIE VAN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	52
BUDGET VOOR ONVOORZIENE UITGAVEN.....	52
PARAGRAFEN	53
PARAGRAAF 1: LOKALE HEFFINGEN.....	54
PARAGRAAF 2: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	58
PARAGRAAF 3: ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	64
PARAGRAAF 4: FINANCIERING.....	68
PARAGRAAF 6: GRONDBELEID.....	92
PARAGRAAF 7: BEDRIJFSVOERING	96
BESLUITVORMING	98
BESLUITVORMING RAAD/15/01928	99
BIJLAGEN.....	100
OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN.....	101
BEREKENING EMU-SALDO	102
OVERZICHT VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	103

VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Geachte gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de begroting 2016 aan. In deze begroting hebben wij onze beleidsvoornemens gedefinieerd, is de financiële vertaling van onze beleidsvoornemens voor het jaar 2016 opgenomen en wordt er een financiële doorkijk gegeven naar de jaren 2017 tot en met 2019.

Na een periode van economische krimp en onzekerheden verwachten wij, na een jaar van stabilisatie, dat de Nederlandse economie in 2016 en verdere jaren zal groeien. Wij denken dat groei ook hard nodig is gezien de schade die de crisis de afgelopen jaren heeft aangericht en hiervan zijn wij immers nog lang niet hersteld. Volgens voorspellers is het de verwachting dat de economische groei de komende jaren breed wordt gedragen. Export, investeringen én particuliere consumptie nemen allemaal toe. Ook de lagere olieprijs en de lage inflatie zullen een positief effect hebben op het economisch herstel.

In hoeverre dit optimistische beeld ook daadwerkelijk een snelle vertaling krijgt naar ons als lokale overheid, is onduidelijk. Maar we moeten daar op korte termijn niet al teveel van verwachten omdat we weten dat macro-economische ontwikkelingen normaal gesproken met een behoorlijke vertraging effect hebben op de publieke sector in algemene zin en de lokale overheid in het bijzonder.

Het wettelijk kader

De begroting is een verplicht document en maakt onderdeel uit van het planning en control instrumentarium van de gemeente. De planning-en-control-cyclus bestaat uit een instrumentarium waarmee u uw kaderstellende en controlerende rol kan vervullen. Vooraf kaderstellend met de begroting en achteraf controlerend met behulp van de bestuursrapportages en jaarstukken. Via de begroting bepaalt u de koers voor de komende jaren en kiest u waaraan het geld van de gemeente wordt besteed.

De aanbidding van deze begrotingsstukken vindt plaats op grond van artikel 190 van de Gemeentewet. Om te voldoen aan artikel 190 van de Gemeentewet bieden wij u jaarlijks een ontwerp aan voor de begroting (2016) met toelichting en een meerjarenraming voor tenminste drie op het begrotingsjaar volgende jaren (2017-2019).

De vaststelling staat gepland voor uw vergadering van 5 november 2015, zodat de stukken tijdig voor de wettelijke datum van 15 november 2015 bij onze toezichthouder kunnen worden ingediend.

De begroting is opgezet met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). Naast deze bron zijn ook de kaders en criteria genoemd in de Gemeentewet, de Algemene Wet Bestuursrecht en het Provinciaal Beleidskader Financieel toezicht van belang.

Conform artikel 189 van de Gemeentewet moet u erop toezien dat de begroting reëel en structureel in evenwicht (sluitend) is. Hiervan kunt u alleen afwijken als aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. Wij moeten u een reëel en structureel sluitende begroting 2016 met dito meerjarenraming 2017-2019 ter vaststelling aanbieden. De gegevens daarin moeten gebaseerd zijn op feiten en actuele zekerheden. Met dit document voldoen wij aan deze wettelijk gestelde eisen.

Uitwerking gemeentelijke visie

Deze begroting betreft de tweede begroting van een nieuwe bestuursperiode (2014-2018). Een bestuursperiode die gestart is met een forse herschikking van taken en forse verschuivingen van verantwoordelijkheden in het sociaal domein.

Ook heeft u in deze bestuursperiode een andere koers bepaald voor de manier van uitvoering van gemeentelijk beleid. Een gemeente die zijn beleid uitvoert gericht op regionale en intergemeentelijke samenwerking en die ten aanzien van de bedrijfsvoeringstaken slim wil samenwerken met andere gemeenten. Maar ook wil samenwerken met inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen.

Voor het realiseren van uw visie hebben wij bij de kadernota 2016-2019 doelstellingen geformuleerd om te komen tot een financieel duurzame en gezonde gemeente waarbij ons weerstandscapaciteit minimaal gelijk moet zijn aan onze risico's (dus een weerstandsratio van minimaal 1,0).

Om deze doelstellingen te behalen zijn er bezuinigingen en beleidsombuigingen noodzakelijk. Bij het vaststellen van de kadernota 2016-2019 heeft u een aantal moties aangenomen. De aangenomen moties bevatten inhoudelijke en financiële componenten die erop gericht zijn voldoende budgettaire ruimte bij de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 te realiseren om een financieel duurzame en gezonde gemeente te worden en te blijven, die financiële tegenvallers kan opvangen, onvoorziene risico's kan dragen en een gedegen buffer heeft voor onvoorziene nieuwe wettelijk of onontkoombaar beleid te kunnen opvangen.

Noodzakelijk beleid dat nodig is om verder uitvoering te kunnen geven aan het coalitieprogramma

Het coalitieprogramma is (vanzelfsprekend) bepalend voor de inhoud van onze begroting en meerjarenraming. Zo vragen wij extra middelen beschikbaar ter stellen voor het thema duurzaamheid om uitvoering te kunnen geven aan de duurzaamheidsnota, voor de thema's Agribusiness, Logistiek hotspot rivierenland en versterken lokale economie door deel te nemen aan projecten die gericht zijn op de drie speerpunten (Agribusiness, Logistiek & Economie en Recreatie & Toerisme) uit het meerjarenplan van Regio Rivierenland. Verder vragen wij extra middelen voor het opstellen van een structuurvisie groen, hondenpoepbeleid, een groenbeheerplan en voor onkruidbestrijding.

Ook houdt Neder-Betuwe haar huishoudboekje op orde. Steeds weer wordt bekeken of het geld dat de gemeente ontvangt, doeltreffend en doelmatig wordt besteed. Onder het kopje overige ontwikkelingen vindt u veel zaken terug die betrekking hebben op deze stelregel.

Ook wordt er in deze begroting extra middelen gevraagd voor onze bedrijfsvoering en onze dienstverlening. Deze extra middelen zijn nodig om uitvoering te kunnen blijven geven aan de veranderde wettelijke eisen en regels die aan onze bedrijfsvoering en dienstverlening worden gesteld.

De extra middelen die wij in deze begroting vragen op het gebied van ICT zijn namelijk nodig voor het benutten van de mogelijkheden die informatietechnologie biedt. Wij werken aan digitalisering van de dienstverlening, met het oogmerk de dienstverlening aan burgers en de interne werkprocessen efficiënter uit te voeren. Deze extra middelen dragen eraan bij dat de Neder-Betuwe organisatie kan blijven inspelen op de kansen die informatisering biedt.

Herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)

Voor 2017 staat een herziening van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) op stapel. De doelen van deze wijziging zijn vooral om de kaderstellende en controlerende functie van de raad te versterken en de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten te vergroten.

Ook zijn er uniforme definities voor financiële kengetallen zoals de schuldquote, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en een woonlastenindicator. Het is de bedoeling dat alle gemeenten deze in hun begrotingen opnemen. De kengetallen zijn terug te vinden in deze begroting in de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Wet modernisering vennootschapsbelasting overheidsondernemingen

Op 26 mei jl. heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel Wet modernisering vpb-plicht overheidsondernemingen aangenomen. De nieuwe wettelijke regeling treedt in werking per 1 januari 2016. Werkzaamheden om ons hierop voor te bereiden zijn in volle gang. We gaan er voorlopig vanuit dat dit uitsluitend administratieve consequenties heeft, en geen financiële gevolgen.

Uitwerking aangenomen moties bij kadernota 2016-2019

Wij nemen als college onze verantwoordelijkheid en hebben binnen de mogelijkheden uitvoering gegeven aan de moties. De uitwerking daarvan en het verder uitvoering geven aan de inhoud van de bij de kadernota 2016-2019 aangenomen moties brengen voor het bestaande voorzieningenniveau van de gemeente Neder-Betuwe een groot aantal maatschappelijke consequenties met zich mee. Deze hebben wij beschreven in de bij deze begroting behorende raadsinformatiebrief.

Pijnlijk keuzes zijn en zullen gemaakt moeten worden maar wij leggen een sluitende begroting en meerjarenraming aan u voor met jaarlijks forse budgettaire ruimte en realiseren de geformuleerde doelstellingen voor een financieel duurzaam en gezonde gemeente.

De beleidsmatige effecten welke voortvloeien uit de aangenomen moties zijn in deze begroting nog niet verwerkt onder de tweede W- vraag "wat gaan we doen" van de diverse thema's die door de moties worden geraakt. Deze zullen waar nodig worden aangepast na de besluitvorming over de begroting en worden verwerkt in de eerste bestuursrapportage 2016.

Op 8 oktober is er een avond geweest waar u met de maatschappelijke partners gesproken heeft over de maatschappelijke effecten van de mogelijke bezuinigingen.

Deze begroting en onze burgers

Door vroeg te anticiperen en behoedzaam om te gaan met de financiële middelen zijn wij er in geslaagd het gemeentelijk huishoudboekje sluitend te houden. Voor onze inwoners zijn vrijwel alle lokale lasten gelijk gebleven en alleen gecorrigeerd voor de inflatie. Kostendekkendheid blijft het uitgangspunt bij de retributies en leges.

Verder zijn in deze begroting bezuinigingen geformuleerd die het voorzieningenniveau van de gemeente Neder-Betuwe raken. Deze bezuinigingen zijn pijnlijk voor onze burgers, ondernemers, instellingen en andere partners.

Financieel duurzaam en gezonde gemeente

Wij hebben te maken met een hoog risicoprofiel. Het pakket aan risico's dat wij als Neder-Betuwe lopen op vooral de grondexploitaties en deelnemingen zijn zeer hoog te noemen. Met de in deze begroting opgenomen maatregelen om te komen tot een gezond financiële gemeente neemt ons weerstandscapaciteit toe en voldoen wij vanaf 2017 aan een weerstandsratio van minimaal 1,0.

De nu aangeboden begroting en meerjarenraming zijn jaarlijks sluitend. Tevens is er voldoende budgettaire ruimte gerealiseerd om een financieel duurzame en gezonde gemeente te worden en te blijven. Deze budgettaire ruimte is nodig om financiële tegenvallers te kunnen opvangen, onvoorziene risico's te kunnen dragen en een gedegen buffer te hebben voor onvoorziene nieuwe wettelijke of onontkoombaar en wenselijk beleid te kunnen opvangen.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Neder-Betuwe,

De secretaris,

De burgemeester,

Drs. J.J.J. van Huffelen MPG BBA

ir. C.W. Veerhoek

LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING BEGROTING

De raadsperiode ligt voor waarin het coalitieprogramma 'Samenwerken aan een vitale samenleving' wordt uitgevoerd. Om dit coalitieprogramma effectief te kunnen uitvoeren is het belangrijk dat dit goed wordt ingebed in het planning-en-control-instrumentarium en dan vooral de begroting.

De indeling van de begroting in programma's is bedoeld om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te ondersteunen. Om de indeling van de begroting optimaal te laten bijdragen aan een integrale en samenhangende uitvoering van het coalitieprogramma is er gekozen voor vijf programma's.

De programma indeling is als volgt:

1. Bestuur en dienstverlening
2. Openbare orde en veiligheid
3. Fysieke leefomgeving
4. Economie
5. Sociaal domein

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

De begroting en de meerjarenraming zijn opgezet volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). Naast deze bron zijn ook de kaders en criteria genoemd in de Gemeentewet, de Algemene Wet Bestuursrecht en het Provinciaal Beleidskader Financieel toezicht van belang.

De opbouw en indeling van deze begroting is uitgangspunt voor de andere documenten uit de planning-en-control-cyclus zoals de kadernota, de bestuursrapportages en de jaarstukken.

De begroting bestaat uit een overzicht van de financiële positie, de programma's, een overzicht van algemene dekkingsmiddelen en de paragrafen. Aan het eind treft u het besluit tot vaststelling en de bijlagen aan.

Per programma wordt het bestaande en het nieuwe beleid volgens een vast stramien van 'wat willen we bereiken', 'wat gaan we daar voor doen' en 'wat gaat het kosten' aan u gepresenteerd; de zogenaamde drie W-vragen.

Programma's

De programma's zijn als volgt ingedeeld:

In de missie staat de overkoepelende programmadoelstelling. Een missie maakt meteen duidelijk waar het programma over gaat.

In de ontwikkelingen wordt een korte beschrijving gegeven van de context, de achtergronden en actuele ontwikkelingen van het programma.

De kaderstellende beleidsnota's zijn alle beleidsstukken die bij dit programma horen en vastgesteld zijn door de gemeenteraad. Deze nota's zijn openbaar en zijn op www.nederbetuwe.nl beschikbaar.

Een programma kan bestaan uit één of meerdere programmaonderdelen. De indeling is afhankelijk van het aantal beleidsvelden waaruit het programma bestaat. Per programmaonderdeel wordt aangegeven: *Wat willen we bereiken?* en *Wat gaan we daarvoor doen?*

Onder 'Wat willen we bereiken?' staan de bestuurlijk relevante doelstellingen. Deze zijn mede gebaseerd op het coalitieprogramma en beleidsnota's en kunnen gelden voor meerdere jaren.

Onder 'Wat gaan we ervoor doen?' staan de prestaties die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren. Het gaat hier om bestuurlijk relevante prestaties die in het begrotingsjaar worden geleverd. In de bestuursrapportages en het jaarverslag zal door het college hierover verantwoording worden afgelegd.

Per programma wordt nog een belangrijke vraag beantwoord: 'Wat mag het kosten?'. Op programmaniveau vindt immers de autorisatie door de raad van de budgetten plaats.

Bij de voorbereiding van deze begroting is extra aandacht gegeven aan het concreter maken van de beantwoording van vooral de tweede W-vraag. Het doel is zo helder en concreet mogelijk aan te geven welke prestatie geleverd zal worden. Dit schept duidelijkheid naar alle betrokkenen en maakt de monitoring van de voortgang via de bestuursrapportages en jaarverslag ook duidelijker. Daarnaast zijn bij een enkele programma, in deze begroting programma 5 Sociaal Domein, indicatoren toegevoegd om inzicht te geven in de effecten van het beleid. Dit ter ondersteuning van de beleidskeuzes.. Het streven is om hiermee ervaring op te doen en na evaluatie te bezien of ook voor de andere programma's indicatoren kunnen worden benoemd. Dit zijn voorbeelden om aan te geven dat ook de kwaliteit van de programmabegroting als belangrijk kaderstellend instrument aandacht krijgt.

Paragrafen

Naast de programma's zijn zeven paragrafen opgenomen. Hierin worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Ze bevatten een dwarsdoorsnede van de programma's vanuit bepaalde thema's waaraan politieke of financiële risico's zijn verbonden.

FINANCIËLE POSITIE

Uitgangspunten begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019

Het financieel-economische klimaat voor de komende jaren vraagt om een strikt begrotingsbeleid. Aanvullend op geldende wet- en regelgeving in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en de Financiële verordening artikel 212 nemen wij hiervoor uitgangspunten op, die sturend zijn voor het financiële beleid en uitvoering in de komende jaren.

Bij het samenstellen van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Coalitieprogramma 2014-2018: 'Samenwerken aan een vitale samenleving'

Als uitvloeisel van de gemeenteraadsverkiezingen is een coalitieprogramma opgesteld. Het college heeft op basis daarvan een uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit programma vormt de leidraad voor het gemeentelijk beleid voor de komende jaren.

Structureel sluitende begroting

De begroting en meerjarenraming moeten reëel en structureel in evenwicht (sluitend) zijn. Het laatste jaar van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend. Tekorten in de voorliggende jaren worden slechts bij hoge uitzondering gedekt uit reserves.

Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Tegenover structurele lasten kunnen geen incidentele baten of incidentele meevallers staan. Uit het budget voor onvoorziene uitgaven worden geen structurele uitgaven gedaan.

Integrale afweging

De raad is bij de begrotingsbehandeling aan zet om wensen voor nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af te wegen.

De inpassing van eventueel nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen worden daarom in de begroting op afzonderlijke wijze zichtbaar gemaakt. De inpassing van de kadernota in de begroting vindt plaats onder een hoofdstuk 'Nieuw beleid conform kadernota'. De inpassing van eventueel nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen, die bekend worden na behandeling van de kadernota door de gemeenteraad, vindt plaats in de begroting onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid na kadernota'. Definitieve besluitvorming over het nieuwe beleid conform kadernota én over het nieuwe beleid na kadernota vindt plaats op dit moment.

Dit uitgangspunt leidt ertoe dat bij de behandeling van bestuursrapportages en jaarstukken geen voorstellen voor nieuw beleid aan de raad worden gedaan.

Oud voor nieuw

In geval het college of de raad een voorstel doet om extra geld uit te geven op een ander moment dan bij de integrale afweging, moet solide dekking worden aangewezen. Tenzij er sprake is van externe dekking, moet in het voorstel aangegeven worden welk oud beleid moet worden geschrapt of verminderd. Een beroep op een verwacht positief rekeningssaldo of een waarschijnlijk begrotingsoverschot is geen acceptabele dekking.

Behoedzame en reële ramingen

Bij het begroten gaan we uit van behoedzame en reële ramingen.

De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de meicirculaire of op de septembercirculaire van het voorafgaande jaar. Tussentijdse mutaties in de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds verrekenen wij incidenteel met het begrotingssaldo. Bijstelling van specifieke, incidentele geldstromen van rijk of provincie verrekenen wij direct met de specifieke, incidentele uitgaven die hiertegenover staan.

Aantal inwoners

Als uitgangspunt bij het samenstellen van de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 wordt het aantal inwoners gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2015. Op die datum telde Neder-Betuwe 22.728 inwoners.

Aantal inwoners per dorp:

Plaatsnaam	Aantal
Dodewaard	4.411
Echteld	1.083
Kesteren	5.350
Opheusden	6.008
Ochten	4.770
Ijzendoorn	1.106
TOTAAL	22.728

Prijspell (Inflatiepercentage)

De meicirculaire 2015 geeft de kaders aan voor de verwachte prijsstijging voor het jaar 2016. De afspraak die wij met u hebben gemaakt is dat wij voor de prijsstijging jaarlijks een stelpost prijsstijging opnemen conform het percentage dat de meicirculaire voor het volgende jaar aangeeft. In de meicirculaire worden er middels de algemene uitkering uit het gemeentefonds hiervoor ook middelen beschikbaar gesteld. Het betreft hier een percentage van 1% voor de begroting 2016. Voor de meerjarenraming is rekening gehouden met 1%.

Personeelslasten

De formatie 2016 wordt geraamd op basis van de formatie 2015. De hoogte van de personeelslasten is gebaseerd op de CAO. De meicirculaire 2015 geeft kaders aan voor de verwachte loonstijging voor het jaar 2016. Het betreft hier een percentage van 2% voor de begroting 2016 en voor de meerjarenramingen is rekening gehouden met 1%. Het reduceren van bedrijfsvoeringlasten door het realiseren van ombuigingen en bezuinigingen middels het verminderen van taken, samenwerking, efficiency en herijking van formatie is concreet in deze begroting en meerjarenraming verwerkt.

Investeringsvrijval van investeringen

In de door u in 2010 vastgestelde Nota Activabeleid heeft u kaders aangegeven hoe om te gaan met investeringen en vrijval daarvan. Investeringskredieten worden beschikbaar gesteld op basis van een deugdelijke voorbereiding. Als een investering niet in het geplande jaar wordt gerealiseerd, vallen de kapitaallasten incidenteel vrij ten gunste van de exploitatie. In de begroting wordt een stelpost van € 50.000 opgenomen voor vrijval van kapitaallasten. Tegenover deze stelpost staat een toevoeging aan de algemene reserve voor hetzelfde bedrag. Bij bestuursrapportages wordt bezien of er daadwerkelijk sprake is van vrijval van kapitaallasten.

Rente en afschrijvingen investeringen

In de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 wordt er gewerkt met een interne rekenrente van 4%. Voor het bepalen van de kapitaallasten wordt uitgegaan van een rekenrente van 4%.

De ruimte die ontstaat door vrijval van afschrijvingslasten wordt benut voor vervangingsinvesteringen.

Als deze vrijvallende afschrijvingslasten niet meer nodig zijn voor vervangingsinvesteringen dan vallen deze vrij ten gunste van de exploitatie.

Het gemiddeld gewogen rentepercentage voor onze langlopende geldleningen bedraagt 3,70% per 1 januari 2016, 3,76% per 1 januari 2017, 3,78% per 1 januari 2018 en 3,81% per 1 januari 2019. Het verschil tussen de interne rekenrente en het gemiddeld gewogen rentepercentage wordt in de exploitatie verantwoord als renteresultaat.

Rente reserves en voorzieningen

De basis vormt hiervoor de nota reserves en voorzieningen 2014. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 30 januari 2014.

In deze nota zijn de volgende kaders vastgesteld:

- ◆ Aan de algemene reserve wordt geen rente toegerekend;
- ◆ Aan bestemmingsreserves die gevormd zijn ter dekking van kapitaallasten wordt jaarlijks 4% rente toegevoegd.
- ◆ Dit is gelijk aan de interne rekenrente van 4% die gebruikt wordt bij het bepalen van de kapitaallasten.
- ◆ Bestemmingsreserves worden afgebouwd conform uw besluitvorming bij de nota reserves en voorzieningen.

Reservepositie

De algemene reserve dient ter dekking van de risico's en om incidentele exploitatietekorten op te vangen.

De reserve grondexploitatie dient ter dekking van de risico's die aanwezig zijn op het gebied van grondexploitatie.

De reserve drie decentralisaties dient ter dekking van de risico's die aanwezig zijn op het gebied van de decentralisaties.

De genoemde reserves vormen een onderdeel van onze weerstandscapaciteit.

Uiteenzetting financiële positie

De uiteenzetting van de financiële positie met toelichting

De uiteenzetting van de financiële positie is een onderdeel dat voorgeschreven wordt vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Artikel 20 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) geeft aan dat de uiteenzetting van de financiële positie uit twee delen bestaat:

1. Een raming voor het begrotingsjaar die de financiële gevolgen van het bestaande beleid en het nieuwe beleid van de programma's bevat.
2. Afzonderlijke aandacht voor:
 - ◆ de jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen;
 - ◆ de investeringen onderscheiden in investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;
 - ◆ de financiering;
 - ◆ de stand en het verloop van de reserves;
 - ◆ de stand en het verloop van de voorzieningen.

De financiële positie 2016-2019

De financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe is gesplitst in bestaand beleid en nieuw beleid. Het bestaande beleid is gebaseerd op de tweede bestuursrapportage 2015.

Bestaand beleid

In de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 betreft bestaand beleid, de situatie tot en met de tweede bestuursrapportage 2015. Op basis van bestaand beleid, zoals vermeld in de tweede bestuursrapportage 2015, geeft de financiële positie voor de jaren 2016 tot en met 2019 een sluitend beeld. Het betreft voor 2016 een overschot van € 107.000, voor 2017 een overschot van € 236.000, voor 2018 een overschot van € 346.000 en voor 2019 een overschot van € 353.000.

Nieuw Beleid

In de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 zijn onder 'nieuw beleid' ontwikkelingen opgenomen die gerelateerd zijn aan het nieuwe coalitieprogramma 2014-2018 'Samenwerken aan een vitale samenleving'.

Gelet op de financiële positie van de gemeente wordt in de begroting 2016 en meerjarenraming het nieuw beleid beperkt tot beleid dat:

1. op grond van wettelijke bepalingen noodzakelijk is;
2. noodzakelijk is voor de toerusting van de bedrijfsvoering die nodig is om als zelfstandige gemeente adequaat te kunnen functioneren;
3. noodzakelijk is om het bestaande beleid te kunnen uitvoeren.

Het nieuw beleid zoals opgenomen in deze begroting en meerjarenraming is gesplitst in twee delen: "nieuwe beleid conform kadernota 2016-2019" en "nieuwe ontwikkelingen na kadernota 2016-2019".

Nieuw beleid conform kadernota 2016-2019

In de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 is onder nieuw beleid conform kadernota het nieuwe beleid van uit de kadernota 2016-2019 opgenomen.

Het betreft hier nieuwe ontwikkelingen zoals:

- ◆ Intrekken stelpost te realiseren bezuinigingen door natuurlijk verloop en afname loonkosten,
- ◆ Vervangingsinvestering vervoermiddelen ouderenvervoer,
- ◆ Ophoging budget onvoorziene uitgaven,
- ◆ Vrijval kapitaallasten waar geen vervangingsinvesteringen meer tegenover staan

De financiële gevolgen van de kadernota 2016-2019 zijn hieronder weergegeven.

Totaal Nieuw Beleid 2016-2019 conform kadernota				
	begroting 2016	Meerjarenraming		
		2017	2018	2019
Bedragen x €1.000				
Nieuw Beleid conform kadernota				
Lasten	-92	-66	-79	-76
Baten	-17	-23	-23	-35
Totaal Nieuw Beleid conform kadernota	-108	-89	-102	-112
+ = tekort - = overschot				

Nieuw beleid na kadernota 2016-2019

In de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 zijn onder "nieuw beleid na kadernota 2016-2019" ontwikkelingen opgenomen die ten tijde van het samenstellen van de kadernota 2016-2019 nog niet bekend waren maar wel degelijk invloed hebben op onze financiële positie. De financiële effecten van het hieronder aangegeven nieuw beleid hebben in 2016 een voordelig effect op onze financiële positie van € 96.000, voor de jaren erna een voordelig effect van € 244.000 voor 2017, van € 661.000 voor 2018 en van € 627.000 voor 2019. De financiële gevolgen van het nieuw beleid zijn hieronder weergegeven. Voor meer informatie over nieuw beleid na kadernota 2016-2019 verwijzen wij u naar de onder de programma's opgenomen toelichtingen.

Specificatie nieuwe ontwikkelingen 2016-2019 na kadernota	Begroting	Meerjarenraming		
	2016	2017	2018	2019
Noodzakelijk beleid				
P1 Extra lasten verplichte invoering Individueel Keuze Budget (IKB)	188.000	188.000	0	0
P1 Extra lasten verplichte invoering Individueel Keuze Budget (IKB) voor ons personeel bij de AVRI	7.050	7.050	0	0
P1 Jaarlijks terugkerende kosten voor uitvoering IKB	2.500	2.500	2.500	2.500
P1 Aanvulling op de Programmagids I&A/vervangen en aanschaf ICT-zaken	110.450	33.050	33.050	33.050
P1 Herijking representatiebudget	16.725	16.725	16.725	16.725
P1 Extra lasten i.v.m. Werkkostenregeling	39.300	39.300	39.300	39.300
P1 Intrekken restant stelpost te realiseren bezuinigingen op de bedrijfsvoering (2 jaar)	76.673	124.934	0	0
P3 Extra lasten voor uitvoering Omgevingswet	25.000	25.000	25.000	25.000
P3 Extra lasten voor voorzetten project gemeentelijk grondgebruik	70.000	70.000	70.000	70.000
P3 Extra baten voor voorzetten project gemeentelijk grondgebruik	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
P3 Implementeren bodeminformatiesysteem. (BIS)	0	40.000	0	0
P3 Uitvoering speelruimte plan	60.000	60.000	20.000	0
P3 Onkruidbestrijding	68.000	68.000	68.000	68.000
P3 Opstellen structuurvisie groen en groenbeheerplan	40.000	0	0	0
P3 Implementeren en uitvoering hondenpoepbeleid	30.000	23.500	23.500	23.500
P5 Aanvullende bijdrage Presikhaaf	53.310	46.625	49.990	49.990
P5 Vrijval kapitaallasten Pantarijn	-110.000	-120.000	0	0
	607.008	554.684	278.065	258.065
Uitwerking Motie 1 "Duiding waarop (niet) te bezuinigen"				
P1 Geen bezuiniging opnemen voor kostendekkenheid begrafenisrechten	10.000	10.000	10.000	10.000
P1 Extra bezuinigen op wijkmanagement en burgergericht werken	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
P1 Verlanging budget buitenlandse betrekkingen	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
P1 Verlaging budget rekenkamercommissie	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
P3 Geen bezuiniging opnemen voor openbaar groen burgerparticipatie	37.500	0	0	0
P3 Geen bezuiniging opnemen voor groenonderhoud Avri	0	3.000	3.000	3.000
P4 Geen bezuiniging opnemen voor extra impuls economie	30.000	0	0	0
P5 Verhogen huurtarieven gem. accommodaties met 5%	0	-3.000	-3.000	-3.000
	41.500	-26.000	-26.000	-26.000
Uitwerking Motie 2 "Extra bezuinigen Neder-Betuwe"				
P2 Bezuinigingen realiseren op Interventie en overlast	-12.000	-16.000	-16.000	-16.000
P5 Bijdrage bibliotheekwerk afbouwen naar nul	0	-85.000	-169.000	-254.000
P5 Eventuele toekomstige overschotten binnen de WMO vrij laten vallen	PM	PM	PM	PM
P5 Bezuinigingen realiseren op sportaccommodaties	-29.000	-109.000	-234.000	-234.000
P5 Efficiëntieslag realiseren op leerlingenvervoer	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
P5 Bezuinigingen op jeugd- en jongerenwerk, ouderenwerk en maatschappelijk werk	-117.000	-173.000	-173.000	-183.000
P5 Bezuinigingen realiseren op peuterspeelzaalwerk	-14.000	-25.000	-25.000	-25.000
	-247.000	-483.000	-692.000	-787.000
Overige ontwikkelingen				
Extra op te nemen baten en lasten conform beleidsaanpassingen meicirculaire 2015				
P1 Bijstelling stelpost prijsstijging 2016 op basis van de meicirculaire 2015 (Blijft 1%, aanvulling 1% voor 2019)	0	0	0	100.000
P1 Bijstelling stelpost loonstijging 2016 op basis van de meicirculaire 2015 (van 1% naar 2%, aangevuld met 1% nieuwe jaarschijf 2019)	80.000	80.000	80.000	160.000
P5 Combinatiefuncties	17.000	17.000	17.000	17.000
P5 Huishoudelijke hulpoelage	97.002	0	0	0
P5 Wmo indexering macrobudget	74.180	126.753	126.753	126.753
P5 Mutatie 3D Sociaal Domein: AWBZ naar WMO	-103.358	-94.261	-194.510	-226.457
P5 Mutatie 3D Sociaal Domein: Jeugdzorg	358.110	533.954	611.674	631.142
P5 Mutatie 3D Sociaal Domein: Participatiewet	-2.209	1.819	-2.777	-76.430
AD Bijstelling OZB (inflatie 0,8% van 5 miljoen)	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
AD Aanpassing bijdrage algemene uitkering uit het gemeentefonds (meicirculaire 2015)	-593.237	-571.520	-600.095	-637.015
Overige				
P1 Budget voor commissie bestuurlijke vernieuwingen	2.500	2.500	2.500	2.500
P1 Rekenkamercommissieonderzoek juridisch control	40.000	40.000	40.000	40.000
P1 Minder benodigde rente	-178.000	-160.000	-47.000	-72.000
Alle Extra leges in verband met de kostendekkenheid van leges	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
P1 Raming budget verkiezingen conform planning verkiezingen 2016-2019	-33.000	0	0	33.000
P3 Eenmalige lagere vrijval BCF conform GRP	0	0	0	80.132
P3 Financiële middelen voor uitwerking Duurzaamheidsnota	16.050	16.850	9.850	9.850
P3 Aanvullende middelen nodig voor uitvoering bestaand begraafplaatsenbeleid	22.000	0	0	0
P4 Geen opbrengsten voor verkoop gronden Casterhoven	1.000.000	0	0	0
P4 Deelname projecten Meerjarenprogramma Regio Rivierland.	25.000	25.000	25.000	25.000
P5 Beheerplan gemeentelijke sportparken Neder-Betuwe 2016-2024	-770	3.670	8.029	11.748
P5 Extra aanpassing kapitaal- en exploitatielasten Panterijn	-21.199	-14.199	0	0
P5 Aanbestedingsvoordeel leerlingenvervoer	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000
AD Extra opbrengst Onroerende Zaak Belasting	-62.510	-62.510	-62.510	-62.510
AD Ontvangen precariobelasting structureel in de begroting opnemen en storten in de reserve precariobelasting.	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
MR Ontvangen precariobelasting jaarlijks storten in de reserve precariobelasting ter verbetering van het weerstandscapaciteit	500.000	500.000	500.000	500.000
MR Geen storting in de algemene reserve inzake verkoop gronden Casterhoven	-1.000.000	0	0	0
	-497.441	-289.944	-221.086	-72.287
Specificatie nieuwe ontwikkelingen 2016-2019 na kadernota	-95.933	-244.260	-661.021	-627.222

Rekening houdend met het opgenomen nieuw beleid bieden wij u nu een begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 aan met een overschot van € 311.000 voor 2016, € 570.000 voor 2017, € 1.110.000 voor 2018 en € 1.092.000 voor 2019. Al de hier voorafgaand beschreven zaken zijn in deze begroting verwerkt onder het kopje 'Nieuw beleid na kadernota'.

Hieronder volgt een totaaloverzicht van de financiële positie 2016-2019.

Overzicht Financiële Positie 2016-2019						
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x	€ 1.000					
Bestaand Beleid						
Lasten	53.942	58.511	48.700	48.010	45.035	44.030
Baten	-54.607	-58.293	-48.807	-48.246	-45.381	-44.383
Geraamd resultaat bestaand beleid	-665	218	-107	-236	-346	-353
Nieuw Beleid						
Nieuw beleid conform kadernota						
Lasten			-92	-66	-79	-76
Baten			-17	-23	-23	-35
Nieuw beleid conform kadernota			-108	-89	-102	-112
Nieuw beleid na kadernota						
Lasten			230	1.063	675	665
Baten			-326	-1.307	-1.336	-1.292
Nieuw beleid na kadernota			-96	-244	-661	-627
Geraamd resultaat nieuw beleid			-204	-333	-763	-739
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-665	218	-311	-570	-1.110	-1.092

Overzicht Financiële Positie 2016-2019						
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Geraamd resultaat begroting exclusief mutaties in reserves	-658	2.130	-979	-1.321	-1.545	-1.537
Geraamde mutaties in reserves	-7	-1.911	668	752	436	445
Geraamd resultaat begroting inclusief mutaties in reserves	-665	218	-311	-570	-1.110	-1.092

Conclusie financiële positie

Conform artikel 189 van de gemeentewet moet u erop toezien dat de begroting reëel en structureel in evenwicht (sluitend) is. Hiervan kan u alleen afwijken als aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht. Wij moeten u een reëel en structureel sluitende begroting 2016 en een meerjarenraming 2017-2019 ter vaststelling aanbieden. Met deze begroting voldoen wij aan deze wettelijk gestelde eisen.

Bij het vaststellen van de kadernota 2016-2019 heeft u een aantal moties aangenomen. De aangenomen moties bevatten inhoudelijke en financiële componenten die erop gericht zijn voldoende budgettaire ruimte bij de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 te realiseren om een financieel gezonde gemeente te worden en te blijven die financiële tegenvallers kan opvangen, onvoorziene risico's kan dragen en een gedegen buffer heeft voor onvoorzien nieuwe wettelijke of onontkoombaar beleid.

Wij realiseren met deze begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 de volgende doelstellingen:

- ◆ een duurzaam structureel reëel sluitende financiële positie.
- ◆ Voldoende weerstandscapaciteit met een weerstandsratio van minimaal 1,0 of meer.
- ◆ het budget voor onvoorziene uitgaven is op een adequaat niveau gebracht van (€ 186.000).

In deze begroting en meerjarenraming zijn de financiële effecten van de septembercirculaire 2015 niet meegenomen. De uitkomsten hiervan zullen via een afzonderlijk raadsinformatiebrief aan u worden gemeld.

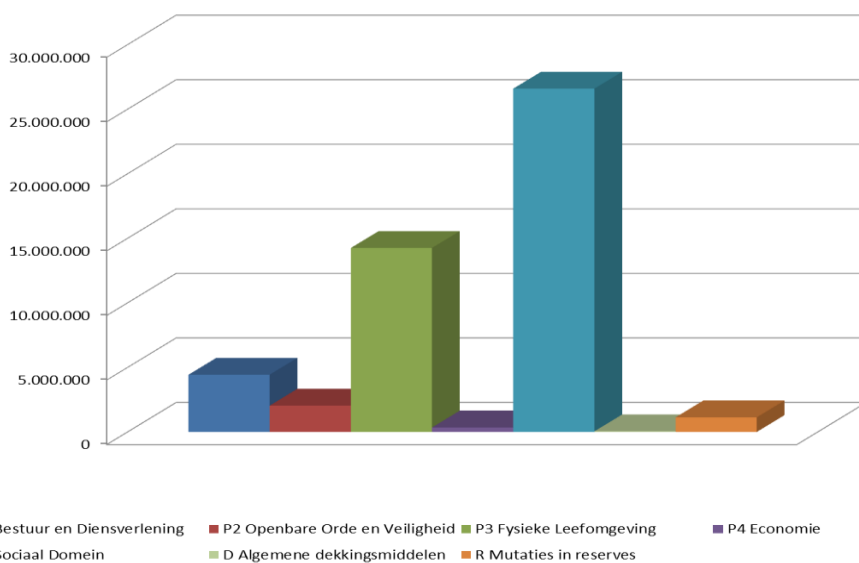
Overzicht financiële positie 2016-2019 per programma

Overzicht Financiële Positie 2016-2019 per programma						
Bestaand Beleid Programma's	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
P1 Bestuur en Dienstverlening	2.784	4.096	3.439	3.316	3.357	3.412
P2 Openbare Orde en Veiligheid	2.055	1.867	2.044	2.044	2.044	2.044
P3 Fysieke Leefomgeving	10.157	7.406	3.869	4.772	5.045	5.033
P4 Economie	-1.991	339	201	157	153	121
P5 Sociaal Domein	12.253	21.678	22.345	22.097	21.844	21.803
D Algemene dekkingsmiddelen	-25.915	-33.256	-33.174	-32.875	-32.726	-32.710
R Mutaties in reserves	-7	-1.911	1.168	252	-64	-55
Geraamd resultaat bestaand beleid	-665	218	-107	-236	-346	-353
+ = tekort - = overschot						
Nieuw beleid conform kadernota						
Programma's	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
P1 Bestuur en Dienstverlening			125	140	127	108
P2 Openbare Orde en Veiligheid			-7	-7	-7	-7
P3 Fysieke Leefomgeving			-52	-57	-57	-57
P4 Economie			-30			
P5 Sociaal Domein			-145	-165	-165	-156
D Algemene dekkingsmiddelen						
R Mutaties in reserves						
Geraamd resultaat nieuw beleid			-108	-89	-102	-112
+ = tekort - = overschot						
Nieuw beleid na kadernota						
Programma's	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
P1 Bestuur en Dienstverlening			252	273	66	254
P2 Openbare Orde en Veiligheid			-12	-16	-16	-16
P3 Fysieke Leefomgeving			298	236	149	209
P4 Economie			1.060	30	30	30
P5 Sociaal Domein			3	-93	-187	-365
D Algemene dekkingsmiddelen			-1.196	-1.174	-1.203	-1.240
R Mutaties in reserves			-500	500	500	500
Geraamd resultaat nieuw beleid			-96	-244	-661	-627
+ = tekort - = overschot						
Bestaand en nieuw beleid						
Programma's	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
P1 Bestuur en Dienstverlening	2.784	4.096	3.815	3.729	3.550	3.774
P2 Openbare Orde en Veiligheid	2.055	1.867	2.025	2.021	2.021	2.021
P3 Fysieke Leefomgeving	10.157	7.406	4.115	4.951	5.137	5.184
P4 Economie	-1.991	339	1.232	188	184	151
P5 Sociaal Domein	12.253	21.678	22.203	21.838	21.491	21.282
D Algemene dekkingsmiddelen	-25.915	-33.256	-34.369	-34.049	-33.928	-33.950
R Mutaties in reserves	-7	-1.911	668	752	436	445
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-665	218	-311	-570	-1.110	-1.092
+ = tekort - = overschot						

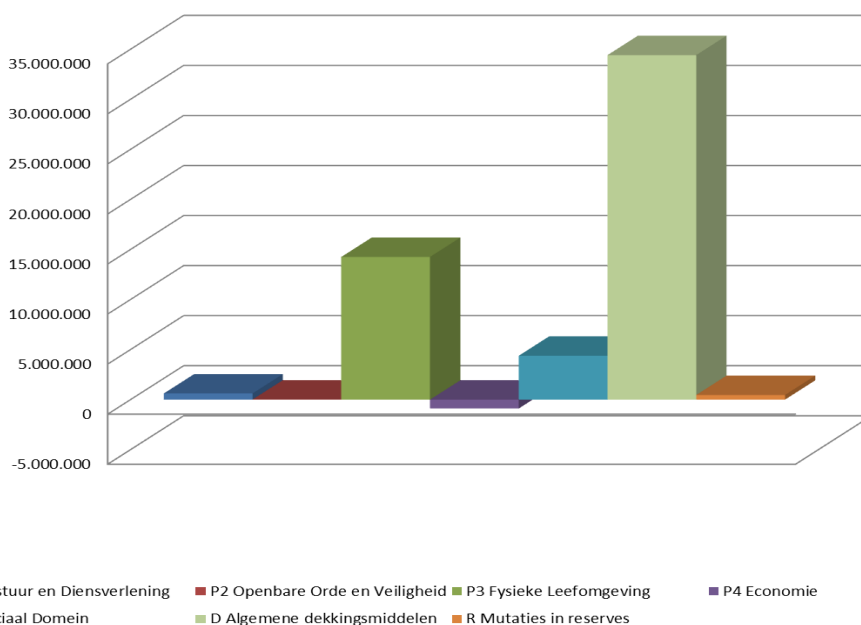
Overzicht lasten en baten per programma van het begrotingsjaar 2016

Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid		2016		
Bestaand en nieuw beleid Programma's		Lasten € x 1000	Baten € x 1000	Restant € x 1000
P1	Bestuur en Diensverlening	4.431	-615	3.815
P2	Openbare Orde en Veiligheid	2.039	-13	2.025
P3	Fysieke Leefomgeving	14.251	-10.136	4.115
P4	Economie	346	885	1.232
P5	Sociaal Domein	26.589	-4.386	22.203
D	Algemene dekkingsmiddelen	50	-34.419	-34.369
R	Mutaties in reserves	1.133	-465	668
Geraamd resultaat inclusief mutaties in reserves		48.838	-49.149	-311
+ = tekort - = overschot				

BEGROTING 2016 LASTEN PER PROGRAMMA

BEGROTING 2016 BATEN PER PROGRAMMA

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) dient in de programmabegroting afzonderlijk aandacht te worden besteed aan de verplichtingen van jaarlijks terugkerende arbeidskosten van vergelijkbaar volume. Voor deze verplichtingen mogen geen voorzieningen worden gevormd.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn:

Wachtgelders/voormalig personeel

De verplichtingen voor wachtgelders/voormalig personeel worden jaarlijks in de begroting opgenomen. In 2015 is hiervoor een bedrag van € 19.374 opgenomen en dit loopt af naar € 4.352 in 2017. Vanaf 2018 zijn er geen verplichtingen meer aanwezig voor wachtgelders/voormalig personeel.

Voormalig wethouders of nabestaanden

Dit betreft de verplichtingen aan wethouders als gevolg van ontslag en/of pensioen. Voor de pensioenverplichting is een verzekering afgesloten waarvan de jaarlijkse lasten zijn opgenomen in de begroting. Eventuele wachtgeldverplichtingen voor wethouders kunnen niet verzekerd worden, deze lasten dienen als deze zich voordoen ten laste te worden gebracht van de lopende exploitatie hetgeen een negatieve invloed zal hebben op de financiële positie van de gemeente. Voor de lopende wachtgeldverplichtingen is in 2015 een bedrag opgenomen van € 108.292 aflopend naar € 41.000 in 2018 en verder.

Arbeidsongeschiktheidsverzekering van (ex-) burgemeesters en (ex-) wethouders

Alle kosten in verband met arbeidsongeschiktheid van (ex-)burgemeesters en (ex-)wethouders (volledige én gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid) komen volledig voor rekening van de gemeente Neder-Betuwe. Deze kosten kunnen enorm oplopen en daardoor een substantiële invloed hebben op de gemeentelijke financiën. Hiervoor hebben we een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten bij Centraal Beheer (via VNG). In de begroting is hiervoor meerjarig vanaf 2015 een bedrag van € 15.000 opgenomen om dit risico af te dekken.

Regeling FPU

Een medewerker die (geheel of gedeeltelijk) FPU-ontslag krijgt, ontvangt een FPU-uitkering van het ABP en daarop een aanvulling van de werkgever. Binnen de huidige organisatie zijn geen medewerkers meer aanwezig die gebruik kunnen maken van deze regeling. In de begroting is hier dan ook niets voor opgenomen.

Opgebouwde vakantierechten

Over de maanden juni t/m december bouwt het personeel recht op vakantiegeld op. Deze rechten worden pas in de maand mei van het jaar daarop betaald. Wanneer er geen grote mutaties in de omvang van het personeel zijn zullen beide bedragen nagenoeg aan elkaar gelijk zijn. Er is dus geen of weinig effect op de uitkomst van de exploitatie.

Investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Er is, conform de voorschriften, onderscheid gemaakt in onze overzichten van geactiveerde uitgaven tussen investeringen met een economisch nut (verhandelbaar) en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (niet verhandelbaar, bijvoorbeeld wegen, fietspaden, etc.).

De activa bestaan thans bijna geheel uit investeringen met een economisch nut; slechts vier posten met een boekwaarde van € 316.000 op 1 januari 2016 en € 172.000 op 1 januari 2019 hebben betrekking op investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Het betreft voornamelijk activa op gebied van verkeer als fietspaden en investeringen in snelheidsbeperkende maatregelen.

Deze investeringen hadden volgens de huidige voorschriften bij voorkeur rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht moeten worden, maar op het moment van investeren ontbraken de nodige financiële middelen. Daarom is er voor gekozen om af te schrijven wat wel is toegestaan. Door de vastgestelde beheerplannen voor de openbare ruimte voor diverse diensten blijven de gevolgen voor de vervangingsinvesteringen beperkt. Nieuw beleid voor investeringen en activiteiten is per programma afzonderlijk opgenomen.

De financiering

Voor verdere informatie over de financiering wordt verwezen naar paragraaf financiering.

De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen

Specificaties van de stand en het verloop van reserves en voorzieningen

DE STAND EN HET VERLOOP VAN DE RESERVES EN VOORZIENINGEN																	
Naam reserve/voorziening	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2016)	Vermeerdering door rente	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2017)	Vermeerdering door rente	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2018)	Vermeerdering door rente	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2019)	Vermeerdering door rente	Overige vermeerdingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begrotingsjaar (1-1-2020)
Inflatiepercentage																	
RESERVES																	
Algemene reserve	8.314.892	0	50.000	218.496	8.146.396	0	360.836	0	8.507.232	0	619.735	0	9.126.967	0	1.159.682	0	10.286.649
Totaal bestemmingsreserves tbv tariefegalsatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves	4.857.825	0	814.440	0	5.672.265	0	897.844	0	6.570.109	0	582.231	0	7.152.340	0	582.231	0	7.734.571
Bestemmingsreserves waar invest. tegenover staan	6.715.828	268.633	0	464.790	6.519.871	260.787	0	457.109	6.323.349	252.934	0	449.428	6.126.855	245.074	0	441.746	5.930.183
Totaal bestemmingsreserves	11.573.653	268.633	814.440	464.790	12.191.936	260.787	897.844	457.109	12.893.458	252.934	582.231	449.428	13.279.195	245.074	582.231	441.746	13.664.754
TOTAAL RESERVES	19.888.545	268.633	864.440	683.286	20.338.332	260.787	1.258.680	457.109	21.400.690	252.934	1.201.966	449.428	22.406.162	245.074	1.741.913	441.746	23.951.403
VOORZIENINGEN																	
Totaal Voorzieningen voor verpl./verlozen,risko's	2.402.822	0	173.091	173.091	2.402.822	0	169.064	169.064	2.402.822	0	168.497	168.497	2.402.822	0	168.497	168.497	2.402.822
Totaal Egalsatievoorzieningen	2.830.201	0	1.416.909	1.310.391	2.936.719	0	1.416.909	1.282.655	3.090.973	0	1.376.909	1.661.432	2.806.450	0	1.399.942	1.590.338	2.616.054
TOTAAL VOORZIENINGEN	5.233.023	0	1.590.000	1.483.482	5.339.541	0	1.586.973	1.431.719	5.493.795	0	1.545.406	1.829.929	5.209.272	0	1.568.439	1.758.835	5.018.876
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	25.121.568	268.633	2.454.440	2.166.768	25.677.873	260.787	2.844.653	1.888.828	26.894.485	252.934	2.747.372	2.279.357	27.615.434	245.074	3.310.352	2.200.581	28.970.279

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekking aan de reserves

Aan de algemene reserve vindt jaarlijks een toevoeging plaats van € 50.000. Deze toevoeging wordt gedekt door verwachte onder-uitputting op kapitaallasten.

Aan de algemene reserve zijn de geprognostiseerde jaarlijkse overschotten of tekorten verwerkt.

Aan de bestemmingsreserve nieuwbouw Van Lodenstein College wordt jaarlijks rente toegerekend.

Aan de bestemmingsreserve nieuwbouw Van Lodenstein College wordt jaarlijks rente en afschrijving onttrokken.

Aan de bestemmingsreserve precariobelasting wordt jaarlijks de ontvangen precariobelasting toegevoegd.

De beleidskaders reserves en voorzieningen

De basis hiervoor vormt de nota reserves en voorzieningen 2014. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 30 januari 2014. In deze nota zijn de volgende beleidskaders vastgesteld:

Reserves

Het algemene uitgangspunt bij reserves binnen de gemeente Neder-Betuwe is het zoveel als mogelijk beperken van reserves, zowel qua aantal als qua omvang. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de wettelijke voorschriften omtrent reserves.

Om de weerstandscapaciteit te verbeteren wordt bij bestaande bestemmingsreserves gestreefd naar het vrij maken van de bestemmingsreserves. Daarbij geldt de voorwaarde dat de financiële positie dit toelaat;

Bestemmingsreserves worden alleen ingesteld om te sparen voor de toekomst én als er een concreet plan aan ten grondslag ligt, waaruit het doel en de bestedingswijze van de reserve blijken. Zodra dit plan is afgerond kan de reserve worden opgeheven;

Het instellen van een bestemmingsreserve dient bij raadsbesluit plaats te vinden.

Stortingen en onttrekkingen aan reserves moeten plaatsvinden via de resultaatbestemming. Resultaatbestemming is een bevoegdheid van de raad. Voor alle stortingen en onttrekkingen is een raadsbesluit nodig. Dit kan expliciet bij resultaatbestemming in het kader van de jaarstukken, maar ook vooraf bij de vaststelling van de begroting. Ook kan een afzonderlijk raadsbesluit genomen worden over een storting of onttrekking aan een reserve.

Het rechtstreeks boeken van uitgaven op reserves is niet toegestaan. Deze uitgaven behoren als last op de betreffende kostendrager (product/programma) te worden verantwoord.

Hiertegenover kan dan een onttrekking aan de reserve staan via de resultaatbestemming.

Het principe van een bestemmingsreserve is, dat de gemeenteraad te allen tijde het doel of de bestemming kan wijzigen. Voor een dergelijke wijziging is dus altijd een raadsbesluit nodig.

Wanneer het doel op basis waarvan een bestemmingsreserve is gevormd op enig moment vervalt, dan dient de reserve door middel van een raadsbesluit te worden opgeheven

De minimale omvang van de algemene reserve bedraagt € 1.000.000.

Over de algemene reserve worden in de exploitatiebegroting geen rentebaten opgenomen en aan de algemene reserve wordt geen rente toegerekend;

De minimale omvang van een bestemmingsreserves bedraagt € 100.000 (indien de omvang van een in stellen bestemmingsreserve kleiner is dan € 100.000 dan opnemen in de exploitatiebegroting);

De raad wordt jaarlijks bij de jaarrekening, de begroting en de tussentijdse rapportages (bestuursrapportages) geïnformeerd over de stand en het verloop van de reserves;

De reserve grondexploitatie wordt in stand gehouden. Deze reserve moet de grootte hebben van de ingeschatte risico's, die specifiek aanwezig zijn binnen de grondexploitatie. Indien deze reserve groter wordt dan deze risico's wordt het meerdere afgeroomd naar de algemene reserve.

Aan die bestemmingsreserves waar kapitaallasten tegenover staan wordt rente toegerekend ter hoogte van de vastgestelde rekenrente.

Deze is gelijk aan de rekenrente die gebruikt wordt bij het bepalen van de kapitaallasten. Per 1 januari 2016 (dus in deze begroting) zijn wij bij het bepalen van rente uitgegaan van een rekenrente van 4%.

Voorzieningen

Voor (groot) onderhoud van de kapitaalgoederen wordt gewerkt met onderhoudsvoorzieningen. Een (onderhouds)voorziening wordt alleen ingesteld als er een beheerplan bij wordt vastgesteld. In de begroting wordt jaarlijks aandacht besteed aan het niveau van de voorzieningen, onder meer in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Tussentijdse aanpassingen worden gemeld in de bestuursrapportages. Op grond van artikel 45 van het BBV is het niet toegestaan om aan de voorzieningen rente toe te rekenen. Bij het instellen van een voorziening worden de criteria gehanteerd overeenkomstig het BBV.

Voorzieningen dienen dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen. Ze mogen daarom niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen waarvoor ze zijn gevormd. Mutaties in voorzieningen, toevoegingen dan wel vrijval, vloeien uitsluitend voort uit het aanpassen van de omvang van een voorziening aan een nieuw noodzakelijk niveau.

Toevoegingen (stortingen) aan voorzieningen of het vormen van een nieuwe voorziening worden, conform de vastgestelde begroting en meerjarenraming als last bij de producten c.q. programma's opgenomen. Alle stortingen in voorzieningen vereisen dus toestemming van de gemeenteraad.

Bij de vorming van een voorziening autoriseert de gemeenteraad vooraf de verwachte bestedingen en in de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over afwijkingen. Bestedingen worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt en blijven buiten de exploitatie. Het doel van een voorziening kan niet wijzigen vanwege het verplichtende karakter en de harde kaders. Indien het doel niet meer bestaat of is veranderd, wordt de voorziening opgeheven. Indien het doel van een voorziening verandert, gelden zo nodig de criteria voor het vormen van een nieuwe voorziening.

Voor verdere informatie over reserves en voorzieningen wordt verwezen naar nota reserves en voorzieningen 2014.

PROGRAMMA'S

- Programma 1: Bestuur en Dienstverlening
- Programma 2: Openbare orde en Veiligheid
- Programma 3: Fysieke Leefomgeving
- Programma 4: Economie
- Programma 5: Sociaal Domein

Programma 1: Bestuur en Dienstverlening

Missie

Bestuur en organisatie staan ten dienste van de inwoners. We redeneren 'van buiten naar binnen'. Onze bestuurders en medewerkers staan met beide benen in de maatschappij, zodat zij inwoners en maatschappelijke partners op serieuze wijze kunnen betrekken bij voor hen belangrijke vraagstukken. Wij informeren onze inwoners goed en tijdig over het gemeentelijke beleid. We voeren onze taken snel, adequaat, klantgericht en klantvriendelijk uit. De wensen van onze inwoners en onze wettelijke taken zijn het uitgangspunt van onze dienstverlening. Kernwaarden die belangrijk zijn voor onze dienstverlening zijn: interactiviteit, pro-activiteit, betrouwbaarheid en persoonlijk contact.

Waar het voor het bereiken van onze lokale ambities nodig is om met andere overheden samen te werken, doen wij dat op een slimme manier. We zien de gemeenschappelijke regelingen die voor ons taken uitvoeren als een verlengstuk van de gemeente; zij verdienen serieuze aandacht, sturing en waardering.

Ontwikkelingen

Bestuur

Stabiliteit in het gemeentebestuur is van groot belang om in hectische tijden goede bestuurlijke keuzes te kunnen maken. Raad en college hechten mede daarom veel waarde aan een gezonde bestuurscultuur. Belangrijke thema's daarin zijn: samen steeds beter willen worden, rolverdeling, afspraken nakomen, een prettige en open werksfeer, respect en – uiteraard – integriteit.

Communicatie

In 2015 stelde de gemeenteraad het communicatiebeleidsplan vast. Deze vormt de basis van onze gemeentelijke communicatiebeleid. Op basis van een actieplan zal daar aan uitvoering worden gegeven. We richten ons meer dan voorheen op resultaten die door de samenleving zelf worden gevraagd, en waarin belanghebbenden, zoals inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties ook actief willen participeren. Daarom redeneren we, als maatschappelijk relevante beleids- en uitvoeringsvraagstukken op de agenda gezet worden, 'van buiten naar binnen'. Een goede communicatie met en serieuze betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners is daarbij cruciaal. Uiteraard laten we hen waar mogelijk in een vroeg stadium meedenken. Om dit te realiseren, is het noodzakelijk doelgroepen pro-actief, tijdig, gepland, op maat en met zo min mogelijk misverstanden te benaderen. Dit geldt voor alle beleidsvelden van de gemeente en steeds zowel bij de voorbereiding als bij de uitvoering.

Dienstverlening

De wereld verandert. Dat heeft ook gevolgen voor de rol van de overheid en het contact van die overheid met inwoners. In het document "Overheidsbrede Dienstverlening 2020 We gaan steeds meer diensten digitaliseren", zoals door middel van het project "Digitaal 2017" heeft de Rijksoverheid een aantal concrete uitgangspunten beschreven. We gaan meer producten digitaliseren, we maken heldere afspraken over het delen van informatie en privacy en hebben de ambitie om burgers centraal te stellen. Het beoogde doel is dat burgers/ondernemers de overheid sneller en makkelijker kunnen vinden en dat ze zaken kunnen doen op de plek en het tijdstip die hen het beste uitkomen. Wij passen onze (dienstverlenings)processen hierop aan door steeds meer op afspraak te gaan werken. Dit heeft als gevolg dat efficiënter (goedkoper) gepland kan worden en effectiever gewerkt kan worden (minimale wachttijd).

Operatie Basisregistratie Personen (BRP)

De komende jaren wordt de gemeentelijke basisadministratie voor persoonsgegevens (GBA) vervangen door de landelijke Basisregistratie Personen (BRP). De BRP maakt deel uit van het stelsel van basisregistraties. De BRP bevat persoonsgegevens van ingezetenen en niet-ingezetenen. De BRP is een volledige digitale voorziening die onder andere plaats onafhankelijke dienstverlening mogelijk maakt, vierentwintig uur per dag. Het doel van het realiseren van voorzieningen voor de BRP is de kwaliteit van de gegevens (en daarmee de dienstverlening) te verbeteren. Dit moet leiden tot een efficiënte en betrouwbare manier van invoeren, opslaan, beheeren en verstrekken van persoonsgegevens, waarbij persoonsgegevens direct beschikbaar zijn en wijzigingen direct verwerkt worden. Aansluiting op de BRP zal plaatsvinden in de periode 2016-2018.

Verkiezingen

Voor de periode 2016-2019 staat een viertal verkiezingen gepland. In 2017 gaat het om verkiezingen voor de Tweede kamer, in 2018 voor de gemeenteraad en in 2019 voor het Europees Parlement en Provinciale Staten. Daarnaast kunnen kiesgerechtigden een referendum aanvragen over nieuw aangenomen wetgeving. Dit geeft hen de mogelijkheid zich voor of tegen een bepaalde wet uit te spreken, maar de uitslag is niet bindend. De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het referendum. De procedures rondom het referendum zijn in lijn met die van de verkiezingen voor de Tweede Kamer.

Bestuurlijke samenwerking

Zelfstandigheid is het uitgangspunt van de gemeente Neder-Betuwe, maar tegelijkertijd willen we onze kwaliteit van dienstverlening verbeteren. Door onze kleine omvang, ons brede takenpakket en onze beperkte financiële middelen zijn we kwetsbaar. Daarom ligt samenwerking met andere partijen voor de hand. Een goede sturing op al onze samenwerkingsverbanden is cruciaal. In 2016 starten we daarom met het werken met 'toezicht arrangementen' (zie de paragraaf 'Verbonden partijen').

Op beleidsgebied werken we vooral samen met de andere in Regio Rivierenland deelnemende gemeenten. In 2015 startten de raden en colleges in Rivierenland met een nieuwe wijze van onderlinge samenwerking. In 2016 moet een start gemaakt worden met de uitvoering van de drie meerjarenprogramma's op de regionale speerpunten, gekoppeld aan de opvolger van het huidige Regiocontract, waarin de provincie en Regio Rivierenland afspraken maken over gedeelde doelen en de financiering van projecten om die doelen te bereiken.

Wijkmanagement

Aan de hand van een nog in 2015 door het college op te stellen notitie zal een afweging worden gemaakt of wijkmanagement op de huidige wijze wordt voortgezet of dat daaraan op een andere wijze invulling wordt gegeven. Uitgangspunt is dat het wijkmanagement een instrument is in het tot stand brengen van burgerparticipatie. Zodra de notitie gereed is, zal de raad daarover worden geïnformeerd.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Communicatiebeleidsplan 2015
- ◆ Klanthandvest gemeente Neder-Betuwe
- ◆ Participatie en Inspraakverordening gemeente Neder-Betuwe
- ◆ Verordening burgerinitiatief Neder-Betuwe
- ◆ Regiocontract 2012-2015 (loopt tot juni 2016)
- ◆ Regionale visie 'Verassend Rivierenland. Waard om bij stil te staan'
- ◆ Nieuwe wijze van onderlinge samenwerking in Rivierenland
- ◆ Implementatieplan Klantcontactcentrum (raadsbesluit 6 maart 2014)
- ◆ Beleidsnotitie wijkmanagement "Samenwerken voor het resultaat" (raadsbesluit 30 januari 2008) en Evaluatienotitie (raadsbesluit 26 mei 2011).

Thema's

1.1 Bestuurs- en organisatiecultuur

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Behouden van een gezonde bestuurs- en organisatiecultuur.	A1.	Continueren van het ingezette cultuurtraject met actieve betrokkenheid van college, MT en alle medewerkers.
		A2.	Aandacht besteden aan bestuurlijke integriteit.
		A3.	Beoordelen van medewerkers, naast vakinhoudelijke kennis, op houding en gedrag, w.o. klant-, samenwerkings- en resultaatgericht werken.

1.2 Communicatie en Dienstverlening

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Tijdige en pro-actieve participatie van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers bij de voorbereiding en uitvoering van besluitvorming.	A1.	Uitvoering geven aan het in 2015 vastgestelde communicatiebeleidsplan.
		A2.	Uitvoering geven aan het gemeentelijke participatiebeleid.
		A3.	Beoordelen medewerkers op de kerncompetentie 'klantgerichtheid' binnen de HRM-gesprekscyclus.
B	Onze communicatie aan de balie, via de telefoon en via internet is snel, adequaat en klantgericht volgens de normen van het kwaliteitshandvest	B1.	Verdere uitbouw van KCC naar 'De overheid geeft antwoord' en van onze dienstverlening conform ons klanthandvest.
		B2.	Afhandeling van alle bij het KCC binnenkomende vragen vindt voor minimaal 80% direct (zonder doorverbinden) en correct plaats.
		B3.	Nagaan welke regels en controleprocedures onnodig zijn en deze schrappen (activiteit gereed: 31 december 2016).
		B4.	Aan de orde stellen van eventuele knelpunten die zich voordoen in de communicatie door en binnen de gemeenschappelijke regelingen waarvan wij lid zijn.

1.3 Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Slim samenwerken met andere gemeenten om onze lokale ambities te bereiken.	A1.	Samenwerken via gemeenschappelijke uitvoeringsdiensten als de Avri en de Omgevingsdienst Rivierenland op beleidsarme taken om kosten te besparen, kwetsbaarheid te verminderen en expertise te benutten; waar dit budgetneutraal kan tevens op kleine schaal met buurgemeenten samenwerken om onderdelen van onze bedrijfsvoering robuuster te maken en van elkaars expertise gebruik te maken; samen met de gemeente Buren de uitvoering van de Participatiewet verzorgen.
		A2.	Continueren en (daar waar het onze lokale ambities ten goede komt) uitbouwen van de samenwerking op beleidsvelden via o.m. Regio Rivierenland.
		A3.	Houden van een jaarlijkse thema-avond voor de raad over sturing op verbonden partijen.
B	Optimaal benutten gelden hogere overheden.	B1.	Uitvoeren van plannen in het kader van het Regiocontract 2012-2015.
		B2.	Samenwerken in Regio Rivierenland en met de gemeente Tiel om de opvolger van het Regiocontract zo veel mogelijk bij onze ambities aan te laten sluiten.
		B3.	Samenwerken in Regio Rivierenland om op voor Neder-Betuwe belangrijke onderwerpen een effectieve lobby op te zetten, waarbij ook de raad betrokken is.

Wat mag het kosten?

Programma 1: Bestuur en Dienstverlening						
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
Bestaand Beleid						
Lasten	4.457	4.647	3.979	3.833	3.971	3.981
Baten	-1.673	-551	-541	-517	-614	-569
Geraamd resultaat bestaand beleid	2.784	4.096	3.439	3.316	3.357	3.412
Nieuw Beleid						
Nieuw beleid conform kadernota						
Lasten			135	150	137	130
Baten			-10	-10	-10	-22
Nieuw beleid conform kadernota			125	140	127	108
Nieuw beleid na kadernota						
Lasten			316	338	131	319
Baten			-65	-65	-65	-65
Nieuw beleid na kadernota			252	273	66	254
Geraamd resultaat nieuw beleid			377	413	193	362
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	2.784	4.096	3.815	3.729	3.550	3.774

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN conform kadernota

- ◆ **Ophoging budget onvoorziene uitgaven**
Een adequaat hoogte voor budget voor onvoorziene uitgaven om onvoorziene tegenvallers te kunnen opvangen te bereiken moet het budget onvoorziene uitgaven verhoogd worden met € 100.000. Om te voldoen aan het door de provinciaal toezichthouder gestelde criterium 'Voldoende' moet het budget voor onvoorziene uitgaven 0,6% van de som van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de belastingcapaciteit gaan bedragen. Daarom stellen wij voor om het budget voor onvoorziene uitgaven te verhogen van € 86.000 naar € 186.000. Deze verhoging heeft ook een positief effect op ons weerstandsratio.
- ◆ Intrekken stelpost te realiseren afname loonkosten door natuurlijk verloop (nadeel van € 70.000 oplopend naar € 90.000 structureel)
- ◆ Verlaging budget wijk- en buurtgericht werken (voordeel € 35.000 structureel)
- ◆ Overige kleine ontwikkelingen kleiner dan € 25.000 (voordeel van € 10.000 oplopend naar € 47.000 structureel)

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN na kadernota

- ◆ **Extra lasten voor verplichte invoering Individueel Keuze Budget (IKB) (€ 197.550 voor 2016 en 2017 incidenteel)**
Wij willen bereiken dat per 1 januari 2016 het Individueel Keuze Budget (IKB) is ingevoerd. Elke medewerker krijgt een aantal voorgeschreven keuzemogelijkheden, zoals verlof, uitbetaling en inkoop extra pensioen. De werkgever krijgt de mogelijkheid om ook andere keuzemogelijkheden toe te voegen, zoals bijvoorbeeld de bedrijfsfitnessregeling en de uitruil van de vakbondscontributie. Het IKB moet aansluiten bij de wens vanuit de CAO 2013-2015 voor meer keuzevrijheid voor de medewerkers. In het IKB worden diverse op geld te waarderen arbeidsvoorwaarden omgezet in een budget. Het IKB maakt daarmee maatwerk op individuele basis mogelijk. De bronnen voor het IKB vormen de vakantietoelage (8%), de eindejaarsuitkering (6%), het levensloopbudget (1,5%) en het bovenwettelijke verlof (0,769%). Tegenwoordig is dit 16,3% van het salaris. In 2015 hebben we te maken met incidentele kosten voor de inrichting van het IKB. Met ingang van 2016 zal het tarief per medewerker hoger worden omdat we gebruik gaan maken van een geautomatiseerd systeem waarin het IKB opgenomen wordt. Uitgaand van een stijging van € 1,00 per verloning per maand betekent dit structureel een extra last van € 2.500.

Omdat een klein deel van ons personeel inbesteed is bij de Avri zullen wij het IKB voor deze personen moeten betalen. Dit zal plaatsvinden via een verhoging van het uurtarief van de Avri welke de Avri doorberekent voor afgenomen diensten.

- ◆ **Aanvulling op de Programmagids I&A/vervangen en aanschaf ICT-zaken (€ 110.450 voor 2016 en € 33.050 structureel voor 2017 en verdere jaren).**
Wij willen bereiken dat we blijven voldoen aan wettelijke verplichtingen ten aanzien van het bijhouden van basisregistraties en bieden van digitale dienstverlening. Tevens continuïteit ten aanzien van het beschikbaar houden van cruciale ICT voorzieningen en informatiesystemen.

Onderwerp	2016	2017	2018	2019
1. Vervangen burgerzakensysteem	58.500	3.500	3.500	3.500
2. Aansluiten op Generieke Digitale infrastructuur	6.500	6.500	6.500	6.500
3. Implementeren digitale aangiften/meldingen	9.700	4.300	4.300	4.300
4. Vervangen adressen- en gebouwensysteem	17.000	0	0	0
5. Abonnement gebruiksrecht Cyclorama's	18.750	18.750	18.750	18.750
6. AS400 vervanging/ontvlechten telefonie	0	0	0	0
Totaal	110.450	33.050	33.050	33.050

Toelichting:

Ad 1. De Eerste Kamer heeft de Wet Basisregistratie Personen (BRP) begin juli 2013 aangenomen. De nieuwe wet is op 6 januari 2014 in werking getreden. De BRP vervangt de wet GBA en voegt de Registratie Niet ingezetenen (RNI) toe. Gemeenten moeten binnen vier jaar hun huidige burgerzakensysteem vervangen door burgerzakenmodules. Belang voor de bedrijfsvoering: nagenoeg real-time kunnen leveren van persoonsgegevens, meer mogelijkheden dienstverlening en 'doe-het-zelf' beheer door inwoners.

Ad 2. Tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) in juni 2015 van de VNG hebben de gemeenten ingestemd met een collectieve digitale agenda dienstverlening en informatiebeleid 2020. Eerste prioriteit van de digitale agenda is het continueren van de GDI. De GDI bestaat uit herbruikbare digitale basisvoorzieningen, standaarden en producten die het overheden, publieke organisaties en private partijen mogelijk maken om hun primaire processen doelmatig in te richten en te blijven ontwikkelen. Belang voor de bedrijfsvoering: onmisbaar voor informatie-uitwisseling gemeente en publieke en private organisaties, herontwerp werkprocessen/ uitvoeringsprocessen.

Ad 3. In 2015 treedt een deel van de Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand in werking. In 2016 en 2017 volgen bij de wet behorende vervolgstappen. Deze wet heeft tot doel om een aanzienlijke lastenvermindering voor de burger te realiseren door het wettelijke kader te scheppen voor de elektronische aangifte van geboorte, voorgenomen huwelijk en geregistreerd partnerschap alsmede voor de elektronische verkrijging van uittreksels en afschriften van de daarop betrekking hebbende akten. Belang voor de bedrijfsvoering: elektronische dienstverlening aan burgers betreffende burgerlijke stand producten verbeterd door flexibiliteit in de ontvangst (24 uur per dag) en in de afhandeling van aanvragen in de backoffice (tijdens kantooruren).

Ad 4. Als gevolg van het besluit dat de Belastingtaken en de taken op het gebied van de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) niet overgaan naar de BSR (zie raadsbesluit van 4 juni 2015), moeten het huidige administratieve softwarepakket en het geografische pakket vervangen worden. De huidige applicaties zijn aan het eind van hun levenscyclus en moet worden vervangen door een nieuwe BAG-applicatie. Belang voor de bedrijfsvoering: continuïteit in de registratie van adressen en gebouwen. De eenmalige implementatiekosten zijn gemeld in het raadsvoorstel dat ten grondslag lag aan het raadsbesluit als hiervoor genoemd.

Ad 5. Met het in eigen huis houden van de BAG dient een abonnement op een informatiesysteem met Cyclorama's* jaarlijks te worden afgenomen om vanuit efficiency oogpunt via foto's uit dit systeem situaties te kunnen beoordelen. Om met de beperkte capaciteit de BAG-werkzaamheden op een efficiënte wijze zelfstandig te kunnen blijven doen, vormt de inzet van Cyclorama's een belangrijk bedrijfsmiddel. Efficiency bij beoordeling aanvragen en bezwaren ruimtelijke situaties en digitale inwinning van gegevens voor registratiedoeleinden zoals de BGT, maar ook voor het bepalen van de WOZ-waarde van belang.

*Cyclorama's zijn kwalitatief hoogwaardige panoramabeelden waarmee gebruikers betrouwbaar en objectief beeldmateriaal van de openbare ruimte tot hun beschikking hebben.

Ad 6. Tot op heden is er een ICT samenwerking met de gemeenten Buren en Lingewaal voor het gezamenlijk in stand houden en gebruiken van één mainframesysteem (AS400 server). Deze server is aan vervanging toe. Onderzocht is op welke wijze dat het beste kan geschieden, zulks met het oog op kwaliteit dienstverlening, bedrijfszekerheid etc. Daarbij zijn wij tot de conclusie gekomen dat de Cloud-dienstverlening van PinkRocade de meest economische oplossing is. Voor de koppeling tussen de ICT-infrastructuur van Neder-Betuwe en Buren wordt gebruik gemaakt van een glasvezelverbinding tussen Opheusden en Maurik. De PinkCloud-voorziening wordt aan onze systemen gekoppeld via de bestaande Gemnet-verbinding. De glasvezelverbinding met Buren wordt overbodig en kan worden opgezegd. Door het opzeggen van de glasvezelverbinding Opheusden-Maurik moet de vaste telefonie worden 'ontvlochten' zodat deze zelfstandig vanuit Opheusden kan blijven functioneren vanuit een eigen telefoniesysteem. Deze oplossing kan binnen de huidige ICT-budgetten structureel neutraal verlopen.

◆ **Herijking representatiebudget (€ 16.725 structureel)**

Wij willen een adequate representatie van onze gemeente bewerkstelligen. Daartoe willen wij doorgaan op de ingeslagen weg als het gaat om het representeren van de gemeente, onder meer door:

- het organiseren van een nieuwjaarsreceptie;
- de aanschaf van bloemen voor huwelijksjubilea (50, 60, 65 jaar) en verjaardagen (90, 100, 101, 102... jaar) van inwoners, overhandigd door een collegelid;
- het uitreiken van vrijwilligersprijzen;
- het organiseren van een lintjesregen en een bijeenkomst voor gedecoreerden;
- uitgaven ten behoeve van 4 mei (kransen) en 5 mei;
- het organiseren van een naturalisatieceremonie;
- het indien van toepassing organiseren van een afscheidsbijeenkomst voor vertrekkende bestuurders;
- bestuurlijke overleggen met bijv. colleges van andere gemeenten te organiseren.

Ook als het college of de directie bij een bijeenkomst de gemeente of de organisatie vertegenwoordigt en daartoe een presentje geeft, bijvoorbeeld bij een activiteit van een vereniging, een bedrijfsbezoek of een afscheidsreceptie van een bestuurder van een buurgemeente, zien we dat als representatie.

De gemeente beschikt over een jaarlijks representatiebudget van € 13.275. Dit budget blijkt echter jaarlijks te laag. De ervaring leert dat we structureel tekort komen. Dit terwijl we zeer zuinig met het budget omgaan; soms zelfs te sober om onze gemeente op een keurige wijze te representeren. Daarom willen we het representatiebudget vanaf 2016 verhogen tot € 30.000, waarvan € 25.000 voor het college en € 5.000 voor de directie. Het gaat hier dus niet zozeer om nieuw beleid, maar om een bijstelling van het budget. Overigens moeten activiteiten in het kader van internationale samenwerking volgens regelgeving uit een apart budget worden betaald, zie verderop.

- ◆ **Extra lasten i.v.m. uitvoering Werkkostenregeling (WKR) (€ 39.300 structureel)**
 De WKR zegt dat 1,2% van de fiscale loonsom (de vrije ruimte) onbelast verstrekt mag worden aan werknemers. Een groot misverstand is dat hier al snel wordt gedacht aan uitsluitend secundaire arbeidsvoorwaarden zoals bijvoorbeeld een Fietsregeling, Bedrijfsfitness, kerstpakketten, enz. Dit is niet juist. Met name de ambtstoelagen van college en raadsleden en de bijdrage ziektekosten voor de raadsleden nemen een grote hap uit de 1,2% vrije ruimte. Sterker nog, het merendeel van de vrije ruimte wordt besteedt aan deze ambtstoelagen. De vrije ruimte in 2015 is bij benadering € 67.400. Het totaal van de ambtstoelagen bedraagt in 2015 € 56.393.
 Voor alle verstrekkingen en vergoedingen die boven de vrije ruimte komen wordt een eindheffing in rekening gebracht van 80%. Op basis van 2013/2014 is het bedrag wat ten laste zou moeten komen van de vrije ruimte bij benadering € 116.600. Dit zou tot een overschrijding van de 1,2% vrije ruimte met € 49.200 leiden. Over dit bedrag moet dan 80% eindheffing worden betaald, afgerond € 39.300. Echter, in de oude situatie (voor invoering WKR) hadden de ambtstoelagen gebruteerd moeten worden tegen een tarief van 108,3% wat ook zou leiden tot een extra last van ruim € 39.000.
- ◆ **Intrekken restant stelpost te realiseren bezuinigingen op de bedrijfsvoering (2 Jaar) (€ 76.673 voor 2016 en € 124.934 voor 2017 Incidenteel)**
 Als gevolg van het niet doorgaan van de ambtelijke samenwerking binnen bedrijfsvoering met de gemeenten Buren en West Maas en Waal per 1 januari 2015 is het met name bij de cluster financiën (financieel beheer en de financiële administratie) noodzakelijk de kwaliteit van de medewerkers te verbeteren. Zo zal er geïnvesteerd moeten worden in de kennis en in de vaardigheden en zullen er procesbeschrijvingen moeten worden opgesteld en er zal flink geïnvesteerd moeten worden in de kennis en gebruikstoepassingen van het financiële applicatiebeheer. In afwachting van de BMW-samenwerking is dit de laatste jaren niet gebeurd. Daarnaast staat een aantal projecten op stapel die de nodige capaciteit van de afdeling financiën vergt. Te denken valt aan de invoering van het managementinformatiesysteem, de module van de verplichtingen-administratie, de invoering van de vennootschapsbelasting per 1 januari 2016 en de nieuwe Begrotingsvoorschriften per 1 januari 2017. Er zal tijdelijk een financieel senior administrateur worden aangetrokken om de nodige bijstand te verlenen. Dit is de reden dat wij voor de jaren 2016 en 2017 de stelpost te realiseren bezuinigingen op bedrijfsvoering intrekken.
- ◆ **Geen bezuiniging opnemen voor kostendekkenheid begrafenisrechten (€ 10.000 structureel)**
 Bij het kostendekkend maken van de lijkbezorgingsrechten worden de kosten van de opbaarhuisjes en de rente van verstrekte geldleningen niet meegenomen.
- ◆ **Extra bezuiniging op wijkmanagement en buurtgericht werken (€ 25.000 structureel)**
 De dorpsstafels in de zes dorpen zijn er gekomen om burgerparticipatie in de dorpen vorm te geven. Uit het grote aantal gerealiseerde projecten valt af te leiden dat de methode succesvol is geweest. Geweest, want de laatste tijd is sprake van een dalende belangstelling van inwoners om zich via deze opzet aangesproken te voelen om zich in te zetten voor het openbaar belang. Dorpsstafels zijn met de budgetten zeer verantwoord omgegaan en hebben projectvoorstellen steeds getoetst aan het doel waarvoor het budget beschikbaar was. Dat blijkt ook uit de jaarlijkse overschotten. De uitgaven voor burgerparticipatie met betrekking tot het verbeteren van de fysieke en sociale woonomgeving vielen daardoor aanzienlijk lager uit dan in de begrotingscijfers vermeld. Als gevolg van deze overschotten is het budget voor de dorpsstafels in de afgelopen twee jaren stapsgewijs verlaagd en daarmee meer in overeenstemming gebracht met het feitelijke beroep daarop.
 Middels een andere opzet willen wij in samenwerking met onder andere belangstellende inwoners, Huizen van het dorp, de Kernpunten het wijkmanagement en buurtgericht werken op een andere manier vorm geven. Door het bundelen van diverse stimuleringsubsidies is een extra bezuiniging realiseerbaar.
- ◆ **Bezuinigen op budget Poolse zuster gemeente (€ 4.000 structureel)**
 De gemeente heeft een jaarlijks budget 'internationale samenwerking' van € 4.000 beschikbaar voor de band met onze Poolse zuster gemeente. Hieruit worden onder meer representatiekosten betaald. Incidenteel wordt het budget ook aangewend voor andere internationale zaken, bijvoorbeeld in 2014 kosten voor het bezoek van een Australische delegatie aan onze gemeente in het kader van een speciale herdenking van in de Tweede Wereldoorlog gesneuvelde Australische piloten.
 Het schrappen van het genoemde budget betekent niet dat de band met Pepowo eindigt. De band kan immers in stand blijven door vanuit de samenleving gedragen initiatieven. Wel betekent het schrappen van het budget dat de gemeente op geen enkele wijze kosten meer kan maken ten behoeve van de band met Pepowo of andere internationale aangelegenheden.
- ◆ **Verlaging budget rekenkamercommissie € 7.000 structureel)**
 Het budget voor de rekenkamercommissie met € 7000 verlagen betekent dat de rekenkamercommissie minder onderzoeken door derden kan laten uitvoeren.
- ◆ **Bijstelling stelpost prijsstijging 2016 op basis van de meicirculaire 2015 (Structureel € 100.000 vanaf 2019)**
 In de meicirculaire 2015 is aangegeven om voor 2016 uit te gaan van een verwachte prijsstijging van 1,5% en voor de verdere jaren ook 1,5%. In bestaand beleid van deze begroting was al rekening gehouden met een verwachte prijsstijging voor de jaren 2015 tot en met 2018 van 1,5%. Dit resulteert in een aanvullend budget van € 100.000 voor het jaar 2019.
- ◆ **Bijstelling stelpost loonstijging 2016 op basis van de meicirculaire 2015 (Structureel € 80.000)**
 In de meicirculaire 2015 is aangegeven om voor 2016 uit te gaan van een verwachte loonstijging van 2,5% en voor de verdere jaren ook 2,5%. In bestaand beleid van deze begroting was al rekening gehouden met een verwachte loonstijging voor de jaren 2015 tot en met 2018 van 1,5%. Dit resulteert in een aanvullend budget van € 80.000 van af 2016 en € 160.000 vanaf 2019.
- ◆ **Budget voor commissie bestuurlijke vernieuwingen (€ 2.500 structureel).**
 U heeft op 5 maart 2015 het besluit genomen tot het instellen van de commissie bestuurlijke vernieuwing. Voor het jaar 2015 voorzag de gemeenteraad in een incidenteel budget voor deze commissie ten laste van het budget onvoorzien. Met het oog op het hiervoor genoemde raadsbesluit hebben wij besloten om in de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 een bedrag van € 2.500 op te nemen ten behoeve van de commissie bestuurlijke vernieuwing."

- Rekenkamercommissieonderzoek Juridisch control (€ 40.000 structureel).**
 Op 2 juli jl. heeft de gemeenteraad besloten de financiële consequenties van uitbreiding van de formatie met een halve fte voor een juridisch controller op te nemen. Dit naar aanleiding van het rekenkameronderzoek waarvan de gemeenteraad op 16 april jl. de aanbevelingen heeft overgenomen. De belangrijkste conclusie was dat de juridische controlfunctie onvoldoende is ingevuld en dat de gemeente daardoor risico's loopt.
- Minder benodigde rente (€ 178.000 voor 2016, € 160.000 voor 2017, € 47.000 voor 2018 en € 72.000 voor 2019)**
 Door een toename van onze eigen financieringsmiddelen kan, voor 2016 en verdere jaren, de raming voor benodigde rente naar beneden worden bijgesteld.
 De toename van het eigen vermogen is onder andere het gevolg van de bestemming van het jaarrekeningresultaat over 2014 en het structureel storten van de opbrengst precariobelasting in de daarvoor gevormde bestemmingsreserve.
 Ook de totale omvang van de voorzieningen neemt toe. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de storting in de voorziening afwaarderen gronden.
 Dit houdt in dat het budget benodigde rente in 2016 met € 178.000 naar beneden bijgesteld kan worden, voor 2017 € 160.000, voor 2018 € 47.000 en voor 2019 € 72.000.
- Extra leges in verband met de kostendekkendheid van leges (€ 74.626 structureel).**
 De extra inkomsten zijn het gevolg van hogere aantallen te leveren legesproducten en diensten.
- Raming budget verklezingen conform planning verklezingen 2016-2019 (€ 33.000 Incidentele verschulving).**
 In de begroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018 was rekening gehouden met 1 verkiezing per jaar (€ 33.000 per jaar). Dit komt niet overeen met de planning van de verkiezingen 2016-2019. Hierdoor heeft er een verschuiving plaatsgevonden in de begroting 2016 en meerjarenraming van € 33.000 van begrotingsjaar 2016 naar 2019.

Investeringen

P1 Programma:		Bestuur en Dienstverlening	
Beschikbaar gestelde investering (lopend/bestaand)	Startjaar	Investeringsbedragen	
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)		x € 1000	
Geen			
Totaal Investeringsbedragen			

Mutaties in reserves

Programma 1:		Bestuur en Dienstverlening				
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
Bestaand Beleid						
Lasten	816					
Baten						
Geraamd resultaat bestaand beleid	816					
Nieuw Beleid						
Lasten						
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid						
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	816					

Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid

Missie

Neder-Betuwe is een gemeente waar iedereen zich veilig voelt met een lokale overheid die zich daarvoor aantoonbaar inzet. Spelregels en grenzen zijn helder. Er wordt snel en merkbaar opgetreden tegen overlast en criminaliteit. Wij stimuleren burgers, bezoekers, ondernemers en veiligheidspartners om vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bij te dragen aan de veiligheid binnen de gemeente

Ontwikkelingen

Veiligheidshuis

In het Veiligheidshuis werken instanties op één locatie samen aan opsporing, vervolging, (voorbereiding van) berechting en hulpverlening. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast, huiselijk geweld en criminaliteit. De ketenpartners signaleren problemen, bedenken oplossingen en voeren die samen uit. Werkprocessen worden op elkaar afgestemd, zodat strafrecht en zorg elkaar aanvullen. Ingezet wordt op gedragsverandering, vermindering risico recidive en verbetering van de kwaliteit van leven van de delinquent.

Inbraakpreventie

Het voorkomen van inbraken heeft zowel bij justitie, politie en gemeente een hoge prioriteit. Ondanks het feit dat het aantal inbraken in de gemeente fors is gedaald zal de aanpak op hetzelfde niveau worden voortgezet. De hoofddoelstelling van het plan van aanpak Woninginbraken is het creëren van bewustwording bij bewoners over de risico's op woninginbraken en het stimuleren van bewoners om maatregelen te treffen tegen woninginbraak. Daarnaast zal de opsporing en vervolging intensief worden voortgezet.

Nieuwe ontwikkeling: van project Waaks naar Whatsapp-signaleringsgroepen

Aan het project Waaks nemen circa 250 inwoners, verdeeld over de hele gemeente, deel. Project Waaks was op basis van individueel contact tussen inwoner en politie. Aan de inwoner was gevraagd om verdachte zaken bij de politie te melden. De deelnemers aan Waaks konden aan de politie melden dat zij deelnemer van Waaks waren. In de praktijk is gebleken dat er vanuit de deelnemers aan Waaks bijna geen meldingen bij de politie binnenkomen. N.a.v. een aantal inbraken in Kesteren, nieuwbouwwijk De Leede, heeft één bewoner alle inwoners van de nieuwbouwwijk benaderd en gevraagd of zij zich wilden aansluiten bij een Whatsapp-signaleringsgroep.

Zo is op 7 april 2015 de eerste signaleringsgroep LeedeWaaks ontstaan waaraan 49 inwoners (hele nieuwbouwwijk De Leede) deelnemen. Het grote verschil qua opzet tussen Waaks en Whatsapp-signaleringsgroep zit hem in het feit dat de gemeente en politie aan alle inwoners hebben gevraagd om deelnemer van Waaks te worden (aanbod gericht) terwijl de Whatsapp-signaleringsgroep die nu is ontstaan vanuit de inwoners zelf is opgezet. Verdachte zaken worden onderling in de wijk gedeeld maar ook direct aan de politie gemeld. De gemeente en politie onderhouden de contacten met de sleutelfiguren van de Whatsapp-signaleringsgroep zodat de voortgang kan worden besproken. De ontwikkeling t.a.v. het gebruik van Whatsapp staat in de gemeente niet stil. Naast de signaleringsgroep LeedeWaaks zijn en worden er meer van dit soort Whatsapp-signaleringsgroepen door inwoners opgezet. Steeds meer inwoners spelen zelf een rol in het veiliger maken van hun eigen woonomgeving en gebruiken hiervoor de Whatsapp om een bewonersgroep te vormen. Daarom gaat de gemeente in samenwerking met de politie en inwoners alle Whatsapp groepen in kaart brengen en nieuwe Whatsapp-signaleringsgroepen stimuleren en ondersteunen. Het is van groot belang om alle sleutelfiguren van elke signaleringsgroep te koppelen aan de wijkagent en de contactpersoon bij de gemeente zodat voortgang kan worden besproken en eventuele knelpunten kunnen worden opgelost.

Voorzetten van veiligheidsbeleid

De Kadernota Veiligheid 2010-2014 is verlengd naar 2014-2018 (raadsbesluit 5 juni 2014). Dit betekent dat het veiligheidsbeleid in de hele breedte wordt voortgezet. Speerpunten voor 2015 zijn: Voorkomen Woninginbraken, vandalisme aanpak en aanpak van ernstige overlast door personen in de woonomgeving. Het gaat hierbij om diverse soorten van overlast op het gebied van drugs en/of alcohol, jeugdoverlast, huiselijk geweld. Voor gemeenten, politie, justitie en maatschappelijke partners is een intensieve regionale en lokale netwerksamenwerking de manier om een sluitende aanpak te vormen in criminaliteitsbestrijding.

Drank- en Horecawet

Aan het door de gemeenteraad vastgestelde Preventie- en handhavingsbeleid alcohol wordt uitvoering gegeven. Ook de komende jaren zal een nauwe samenwerking tussen diverse afdelingen en externe partijen plaatsvinden. Voor wat betreft het toezicht is de pilot met de Avri verlengd tot eind 2015. Na de evaluatie zal gekeken worden naar diverse opties voor een structurele invulling van toezicht en handhaving op deze wet vanaf 1 januari 2016.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2014-2018 (raadsbesluit 5 juni 2014)
- ◆ Jaarplan Veiligheid 2014
- ◆ Veiligheidsstrategie 2014-2018 Oost-Nederland 'Een Veiliger Oost-Nederland door betrokken samenwerking'
- ◆ Meerjarenbeleidsplan 2014-2018 Politie (opgesteld conform de wet Nationale Politie)
- ◆ Plan van aanpak/draaiboek Oud en Nieuw
- ◆ Regionaal Crisisplan
- ◆ Rampenplan en Rampenbestrijdingsplannen
- ◆ Preventie- en Handhavingsplan uitvoering Drank- en Horecawet 2014-2018 (raadsbesluit 5 juni 2014)
- ◆ Algemene Plaatselijke verordening Gemeente Neder-Betuwe 2015
- ◆ Startnotitie Neder-Betuwe Gezond! (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- ◆ Uitvoeringsplan Sociaal economische gezondheidsverschillen 2015 (plan van aanpak volgt eind 2015)
- ◆ Beleidsvisie externe veiligheid

Thema's

2.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Veilige gemeente, integrale aanpak.	A1.	Uitvoeren van de Kadernota Veiligheid 2014-2018 en de APV.
		A2.	Stimuleren van gerichte voorlichting en preventieve maatregelen om het aantal inbraken te verminderen.
		A3.	Aanbieden door Bureau Halt op de basisscholen van voorlichting over criminaliteit, normen en waarden, groepsdruk, overlast, vuurwerk (project oud nieuw), respect en digipesten.
		A4.	Blijven participeren in het Veiligheidshuis.
		A5.	Uitvoering geven aan de voortgezette kadernota Veiligheidsbeleid.
B	Voorkomen van vernielingen en verhalen van schade.	B1.	Voortzetten project 'Vandalisme-offensief'.
		B2.	Aangifte doen van alle vernielingen die aan gemeentelijke eigendommen worden aangericht en indien de dader bekend is de schade verhalen.
		B3.	Publiceren van aangerichte schade aan gemeente-eigendommen in de kranten; bij grote aangerichte schade een Burgernet-bericht uit laten gaan.
		B4.	Tegengaan van aanstootgevende reclame-uitingen (alert reageren, binnen onze bevoegdheden).
C	Zo min mogelijk alcoholmisbruik, drugsgebruik en drugshandel	C1.	Handhaven van regionaal hennepsteelt convenant (16 gemeenten). <i>Toelichting: Het uitvoeringprotocol hennepsteelt is 12 juni in het Basisteamoverleg De Waarden door negen burgemeesters vastgesteld. Vervolgens zal de burgemeester de beleidsregel bestuurlijk handhaven art. 13b Opiumwet en de werkinstructie vaststellen.</i>
		C2.	Communiceren naar de inwoners over de 'aanpak hennepsteelt' via het Magazine NB en de gemeentelijke website. <i>Toelichting: Nadat alle hierboven genoemde documenten zijn vastgesteld zal via berichtgeving inwoners over de aanpak hennepsteelt op de hoogte worden gesteld.</i>
		C3.	Bevorderen dat de politie daadkrachtig optreedt vooral tegen de overlast van drugshandel en gericht onderzoek verricht op locaties waarover signalen binnenkomen dat er wordt gedeald. <i>Toelichting: De politie heeft dit onderwerp tijdens een thema bijeenkomst op 11 juni behandeld. Hierbij is middels een presentatie aangegeven welke stappen de politie onderneemt tegen (overlast) drugshandel.</i>
		C4.	Uitvoeren van het drank- en horecabeleid.
		C5.	Aanbieden preventie/voorlichting lessen over alcohol, roken en blowen aan VO scholen.
		C6.	Inzetten straathoekwerker van IrisZorg en 'Iris in de Buurt' voor gerichte persoonlijke hulpverlening bij alcoholproblematiek. <i>Toelichting: De naam Iris in de Buurt is komen te vervallen De gerichte persoonlijke hulpverlening loopt nu via de Kernpunten/Sociaal Team.</i>
D	Op zondag zijn de winkels gesloten.	D1.	Uitvoering geven aan bestaande winkeltijdenverordening.
E	De naleving van de leeftijdsgrens op basis van de Drank & Horecawet door alcoholverstrekkers (horeca, supermarkten, sportverenigingen en slijterijen), stijgt van 10% in 2013 tot boven de 40% eind 2015.	E1.	Informatieverstrekking aan en communicatie met alcoholverstrekkers
		E2.	Samenwerken met politie, ondernemers, verenigingen, scholen en gezondheidsorganisaties
		E3.	Organiseren van toezicht en handhaving volgens het vastgestelde Preventie- en Handhavingsplan uitvoering Drank- en Horecawet 2014-2018. <i>Toelichting: Uit onderzoek is gebleken dat de naleving leeftijdsgrenzen is gestegen naar bijna 30%. In 2015/2016 zullen toezichthouders met minderjarige jongeren op pad gaan voor lik-op-stuk-controles bij bijv. supermarkten. Daarnaast wordt via de plaatselijke media opnieuw en herhaaldelijk voorlichting gegeven o.a. over alcoholgebruik door jongeren.</i>

2.2 Programmaonderdeel Hulpdiensten

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	De aanrijdtijden van de hulpdiensten voldoen aan de landelijke vijftienminutennorm en de overschrijding daarvan bedraagt maximaal 5%.	A1.	Toetsen of de hulpdiensten voldoen aan de gestelde normen.
B	Adequate brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding	B1.	Aandringen bij de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) op handhaving van de norm voor opkomsttijden van de brandweer. <i>Toelichting: in 2016 is een dekkingsplan beschikbaar waarin de rampenbestrijding regionaal wordt georganiseerd</i>
		B2.	De Meldkamer Ambulancezorg stuurt twee ambulances naar het slachtoffer bij een 1-1-2 melding van een hartstilstand. Het alarmeringssysteem HartslagNu schakelt vervolgens maximaal 30 burgerhulpverleners in om het slachtoffer zo snel mogelijk te bereiken. In onze gemeente waren in 2015 131 vrijwilligers (van de lokale EHBO verenigingen) actief voor HartslagNu en 7 AED apparaten aangemeld. Ons doel is om in 2016 150 burgerhulpverleners in onze gemeente te hebben en 10 aangemelde AED apparaten.

Wat mag het kosten?

Programma 2:		Openbare Orde en Veiligheid				
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
Bestaand Beleid						
Lasten	2.090	2.146	2.058	2.058	2.058	2.058
Baten	-36	-279	-13	-13	-13	-13
Geraamd resultaat bestaand beleid	2.055	1.867	2.044	2.044	2.044	2.044
Nieuw Beleid						
Nieuw beleid conform kadernota						
Lasten			-7	-7	-7	-7
Baten						
Nieuw beleid conform kadernota			-7	-7	-7	-7
Nieuw beleid na kadernota						
Lasten			-12	-16	-16	-16
Baten						
Nieuw beleid na kadernota			-12	-16	-16	-16
Geraamd resultaat nieuw beleid			-19	-23	-23	-23
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	2.055	1.867	2.025	2.021	2.021	2.021

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN conform kadernota

- Overige kleine ontwikkelingen kleiner dan € 25.000 (voordeel € 7.000 structureel)

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN na kadernota

- Bezuinigingen realiseren op interventie en overlast (€ 12.000 voor 2016 en vanaf 2017 € 16.000 structureel)**
Deze taak krijgt minder aandacht doordat het budget wordt gehalveerd van € 32.000 naar € 16.000. Hierdoor zal de interventiemedewerker minder preventief aanwezig zijn op de plekken waar jongeren in hun vrije tijd zijn te vinden. In 2016 moet rekeningen worden gehouden met frictiekosten in verband met afbouw personeelskosten, zodat de ombuiging € 12.000 bedraagt.
Voor een uitgebreidere onderbouwing van de maatschappelijke effecten op deze bezuiniging verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.

Investerings

P2 Programma:		Openbare Orde en Veiligheid	
Beschikbaar gestelde investering (lopend/bestaand)	Startjaar	Investeringsbedragen	
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)		x € 1000	
Geen			
Totaal investeringsbedragen			

Mutaties in reserves

Er vinden voor programma 2 Openbare orde en veiligheid geen mutaties plaats in onze reserves.

Programma 3: Fysieke Leefomgeving

Missie

Neder-Betuwe is een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde gemeente en bekend als hét laanboomcentrum van Nederland respectievelijk Europa. Wij werken samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan het behoud en de ontwikkeling van een duurzame, vitale gemeente.

We streven naar een evenwichtige ruimtelijke ordening waarbij landschappelijke waarden worden behouden. De woningvoorraad is kwalitatief op orde en wordt voortdurend afgestemd op de behoefte. Nieuwe kansen en ontwikkelingen worden aangegrepen om de aanwezige ruimtelijke kwaliteiten te versterken.

Ontwikkelingen

Omgevingswet (omgevingsplannen/bestemmingsplannen)

In de periode 2008 - 2014 zijn alle bestemmingsplannen geactualiseerd. Wij werken op dit moment aan een voorstel met betrekking tot de overgang naar Omgevingsplannen welke volgt uit de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet. Naar verwachting zal die wet medio 2018 in werking treden.

Wonen

De Woningwet 2015 stelt nieuwe spelregels voor de sociale huursector. De herziene Woningwet is erop gericht dat woningcorporaties zich concentreren op hun kerntaak: zorgen dat mensen met een laag inkomen goed en betaalbaar kunnen wonen. Bij de wet hoort een AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) waarin details over de uitvoering van de wet zijn vastgelegd. De hoofdpunten uit de nieuwe Woningwet betreffen:

1. het werkdomein woningcorporaties
2. Scheiding of splitsing van taken diensten algemeen economische belang en niet- diensten algemeen economische belang taken
3. Passend toewijzen
4. Governance en intern toezicht
5. Verslaglegging en financiële transparantie
6. Extern toezicht en sanering
7. Rol gemeenten
8. Rol huurders
9. Woningmarktgebieden
10. Diversen (klachtenreglement, wooncoöperatie, overcompensatie, gemengde dienstverlening)

Als gevolg van het bovenstaande hebben we het traject voor de herijking van de Woonvisie ingezet. Met de provincie vindt permanente afstemming plaats in het kader van de Woonagenda. Wat nieuwbouwplannen betreft richten we ons op afronding van de plannen die nu in afronding zijn (Triangel Ochten, Veilingterrein Kesteren, Casterhoven, Herenland Opheusden, Broedershof Ehteld en Ijzendoorn-West). Daarnaast wordt ingezet op een aantal nieuwbouwplannen die nu in ontwikkeling zijn. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de woningbouwbehoefte in onze gemeente.

Spuitzone

In onze gemeente lopen wij regelmatig bij toekomstige bouwprojecten tegen de problematiek van de spuitzones aan. Uit jurisprudentie-onderzoek is gebleken, dat de afstand die daadwerkelijk opgenomen kan worden in een bestemmingsplan in bepaalde gevallen kleiner kan zijn, indien voldaan wordt aan verschillende voorwaarden. Uit de jurisprudentie lijkt te zijn op te maken, dat de belangrijkste voorwaarden zijn: het toepassen van driftreducerende maatregelen, die via een zg. 'instandhoudingsplicht' in een bestemmingsplan zijn vastgelegd. Bovendien dient uit onderzoek te blijken dat de driftreductie op de specifieke locatie dusdanig is, dat een kleinere spuitzone mogelijk is. Probleem is, dat er nog geen enkele uitspraak van een rechter is, die een situatie betrof waarin werd voldaan aan alle voorwaarden. Dat zorgt nog steeds voor een onzekere situatie. In overleg met initiatiefnemers, zoeken we naar mogelijkheden, binnen de nu bekende lijn uit de jurisprudentie, in de verwachting dat daarmee verschillende bouwprojecten doorgang kunnen vinden.

Actualisatie archeologische beleidskaart

De huidige archeologische beleidskaart 2008 kent grote gebieden met hoge archeologische verwachting (circa 2/3 deel van ons grondgebied). Daarom moeten vaak archeologische onderzoekskosten worden gemaakt, ook voor agrarische ondernemers. Om de onderzoeksverplichting terug te dringen, dient nauwkeuriger in beeld gebracht te worden waar de archeologische waarden zich bevinden en waar op basis van onderzoek gesteld kan worden dat daar de bodem reeds is verstoord. Om te komen tot een actualisatie, is een doorvertaling van de onderzoeksresultaten van de LTO-pilot en de vernieuwde bodemkaart naar archeologisch beleid noodzakelijk. Begin 2015 is hiertoe opdracht verstrekt. Op dit moment kan er geen data opgehaald worden en geanalyseerd ten behoeve van de archeologische waarden – en verwachtingenkaart. De Rijksdienst heeft namelijk de landelijke database ARCHIS 2 uit de lucht gehaald zonder voor een adequate vervanger, ARCHIS 3, te zorgen. Ervan uitgaande dat de vervangende landelijke database ARCHIS 3 snel beschikbaar is, is de inschatting dat we in 2016 de kaart en de beleidskaart opstellen bespreken met alle belanghebbenden.

Omgevingsdienst Rivierenland

Per 1 april 2013 hebben wij al onze vergunningverlenings-, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van de Wet Milieubeheer overgedragen aan de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR). OP 1 juni 2015 zijn alle medewerkers van vergunningverlening en handhaving overgegaan naar de ODR. Vanaf 2015 gaat de ODR stapsgewijs over van een input-gestuurde organisatie (hoeveel uren brengt iedere deelnemer in) naar een output-gestuurde organisatie (welke producten worden geleverd). Met de ODR zijn concrete kwaliteitsafspraken gemaakt.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Beheerplannen onderhoud wegen, gebouwenbeheer en groen
- ◆ Landschap Ontwikkeling Plan (LOP)
- ◆ Bestemmingsplannen
- ◆ Structuurvisie Neder-Betuwe 2015
- ◆ Woningbouwprogramma (KWP3)
- ◆ Woonvisie Neder-Betuwe 2011 – 2016 Vitale kernen in een sterke gemeente
- ◆ Nota grondbeleid
- ◆ Nota Wonen-Welzijn-Zorg
- ◆ Welstandsnota
- ◆ Bouwverordening
- ◆ Notitie Integraal Handhaven 2011-2014, onderdeel milieu
- ◆ Notitie Integraal Handhaven 2014-2017, onderdeel Bouw, RO, APV
- ◆ Nota Externe Veiligheid 2015-2019
- ◆ Waterplan
- ◆ Nota begraafplaatsenbeleid
- ◆ Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)
- ◆ Duurzaamheidsvisie 2016-2020
- ◆ Masterplan Centrum Kesteren, vastgesteld op 15 dec 2011
- ◆ Nota Speelruimtebeleid 2015 – 2019
- ◆ Startnotitie Neder-Betuwe Gezond! (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) (raadsbesluit 31 oktober 2013)

Thema's

3.1 Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Een overgang van bestemmingsplannen naar meer integrale Omgevingsplannen zoals bepaald in de Omgevingswet, die naar verwachting 2018 in werking treedt.	A1.	Onderzoeken op welke wijze de toekomstige Omgevingsplannen kunnen worden vormgegeven en actueel gehouden. <i>Toelichting: Hiervoor is een integralere benadering nodig, omdat ook ander beleid dan RO (denk aan milieu, water, APV, welstandsnota) wordt geïntegreerd. Om te voorkomen dat in 2018 een gigantische herzieningsoperatie moet worden opgetuigd, dient vanaf 2016 de voorbereiding hiervoor te starten. Onder A2 t/m A4 worden de eerste stappen beschreven die in 2016 worden opgepakt. Een concreet, uitgewerkt voorstel hieromtrent zal volgen.</i>
		A2.	Evaluatie en aanpassing huidige handboek (dit betreft zowel de systematiek als de inhoudelijke en regels).
		A3.	Opnemen regels voor ontwikkelgerichte plannen in het handboek.
		A4.	Samenvoegen bestemmingsplannen kernen tot één Omgevingsplan/bestemmingsplan Woongebieden.
B	Herijken van het beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing.	B1.	Evalueren nota Vrijkomende agrarische bebouwing in regionaal verband. Naar verwachting kan op basis daarvan begin 2016 een voorstel aan de gemeenteraad worden gedaan.
C	Beperking archeologische onderzoekskosten voor agrarische ondernemers.	C1.	Actualiseren archeologische beleidskaart.

3.2 Wonen

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Woningbouw aansluitend op woningmarktonderzoek en bevolkingsontwikkeling, voldoende verspreid over de dorpen.	A1.	Stimuleren aan de hand van het kwalitatief woningbouwprogramma (Woonvisie 2011-2016) van nieuwbouw voor starters, (jonge) gezinnen en senioren.
		A2.	Uitvoering geven aan prestatieafspraken m.b.t. woningtoewijzing, wonen en zorg, herstructurering van wijken, energiebesparende maatregelen etc.
		A3.	De actualisatie van de Woonvisie wordt eind 2015 afgerond. Op grond hiervan zullen besprekingen met de provincie over de Woonagenda gevoerd worden.
		A4.	Uitvoeren van de woningbouwprojecten Casterhoven, Herenland, Boveneindsestraat, Oranjehof, Broedershof Wegwijzer, Triangel, Bloesemhof en IJzendoorn-West om tegemoet te komen aan de woningbehoefte.
B	Behouden van aanbod kleinschalige (intramurale) zorgvoorzieningen in onze dorpen.	B1.	Faciliteren van gerealiseerde woon-zorgvoorzieningen in onze dorpen (Steegakker, Elim, Reigerhof, Habion) zodat zij optimaal hun rol in de lokale samenleving kunnen vervullen.
		B2.	Uitvoering geven aan het Bor (Besluit omgevingsrecht, onderdeel van de Wabo) Toelichting: op basis van deze wet wordt het eenvoudiger om een tijdelijke mantelzorgwoning te plaatsen
		B3.	Meewerken aan alternatieven voor (dreigende) leegstand i.v.m. scheiden van wonen en zorg.
		B4.	Maken van prestatieafspraken met betrekking tot woningtoewijzing met het welzijnswerk over de wijze waarop zij senioren kunnen faciliteren met diensten op het gebied van zorg, welzijn en gemak.

3.3 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Milieu – en energiebewust gedrag van inwoners en bedrijfsleven.	A1.	Uitvoeren van de nota duurzaamheid (2016-2020) Naast uitvoeren van bestaande projecten ook nieuwe ontwikkelingen volgen en implementeren.
B	Schoonhouden van openbare ruimte.	B1.	Bevorderen burgerparticipatie. <i>Toelichting: Onder andere door te zorgen dat het onderwerp zwerfvuil onder de aandacht is bij inwoners, wijken, scholen en verenigingen om gezamenlijk de problematiek aan te pakken.</i>
		B2.	Verwijderen van zwerfvuil in de openbare ruimte samen met scholen en maatschappelijke organisaties.
		B3.	Actualiseren van de APV begin 2016.
		B4.	Opstellen van een beleidsnota hondenpoep. <i>Toelichting: Begin 2016 stellen we hondenpoepbeleid op met een vierjarig uitvoeringsprogramma waarin inventarisatie en optimalisering van voorzieningen, klachten- en meldingenlijn en gerichte handhaving de basis zullen vormen.</i>

3.4 Ruimte en groen

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Representatief aanzien van de dorpen met hoge ecologische kwaliteit (<u>uitstraling van Europees laanboomcentrum</u>).	A1.	In gesprek gaan met boomkwekers of zij bereid zijn te investeren in het groen in de gemeente (aanleg en onderhoud).
		A2.	Opstellen groenplan in samenwerking met boomkwekers, hoveniers, inwoners en Helicon (gereed: 2016)
		A3.	Onderzoeken van mogelijkheden voor het realiseren van een 'markant punt' als onderdeel van de inrichting ABC terrein.
B	Onderhoud kwaliteitsniveau begraafplaatsen in stand houden.	B1.	Onderzoeken van manieren om het beleid en het onderhoud begraafplaatsen efficiënter uit te voeren.
		B2.	Onderzoeken van privatisering begraafplaatsen. (gereed: eind 2016).
C	Verbetering van het groenonderhoud met betrokkenheid van onze inwoners.	C1.	Hanteren van aantrekkelijke voorwaarden op het gebied van onderhoud van groen door inwoners. <i>Toelichting: In 2016 burgerparticipatie en openbaar groen verder vormgeven. Dit valt samen met de actualisatie van de structuurvisie openbaar groen en het groenbeheerplan.</i>
		C2.	Hanteren van een planmatige aanpak voor het betrekken van inwoners bij het onderhoud van openbaar groen.

3.5 Toezicht en Handhaving

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Handhaven van de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid zoals vastgelegd in wetten, verordeningen, beleidsregels en bestemmingsplannen	A1.	Uitvoeren van de notitie Integraal Handhaven 2014-2017, onderdeel Bouw, RO, APV volgens de onderstaande normen: - Bij bouwen/RO de volgende controlefrequentie: * 100% van de afgegeven vergunningen en constateringen in de prioriteitsklasse 'Zeer hoog risico'; * 75% van de afgegeven vergunningen en constateringen in de prioriteitsklasse 'Hoog risico'; * 75% van de afgegeven vergunningen en constateringen in de prioriteitsklasse 'Gemiddeld risico'; * 50% van de afgegeven vergunningen en constateringen in de prioriteitsklasse 'Laag risico'. - Bij APV de volgende controlefrequentie: * 100% controle in de prioriteitsklasse 'Zeer hoog risico'; * 75% controle in de prioriteitsklasse 'Gemiddeld risico'; * 100% controle bij klachten in de prioriteitsklasse 'Zeer laag risico'
B	Handhaven van de eisen uit het Bouwbesluit.	B1.	Gezamenlijk met de brandweer uitvoeren van alle opleveringscontroles in de prioriteitsklassen 'Zeer groot risico' en 'Groot risico'

Wat mag het kosten?

Programma 3:		Fysieke Leefomgeving				
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
Bestaand Beleid						
Lasten	23.307	24.107	13.934	14.752	12.219	11.287
Baten	-13.150	-16.701	-10.065	-9.979	-7.174	-6.254
Geraamd resultaat bestaand beleid	10.157	7.406	3.869	4.772	5.045	5.033
Nieuw Beleid						
Nieuw beleid conform kadernota						
Lasten			-52	-57	-57	-57
Baten						
Nieuw beleid conform kadernota			-52	-57	-57	-57
Nieuw beleid na kadernota						
Lasten			369	306	219	199
Baten			-71	-71	-71	9
Nieuw beleid na kadernota			298	236	149	209
Geraamd resultaat nieuw beleid			246	179	92	152
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	10.157	7.406	4.115	4.951	5.137	5.184

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN conform kadernota

- ◆ Schrappen budget voor openbaar groen/burgerparticipatie (voordeel van € 37.500 incidenteel)
- ◆ Reductie van taken op het gebied van openbare ruimte, gebouwen, bodem en geluid (voordeel van € 30.000 structureel vanaf 2017)
- ◆ Overige kleine ontwikkelingen kleiner dan € 25.000 (voordeel van € 14.000 oplopend naar € 27.000 structureel)

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN na kadernota

- ◆ **Extra lasten voor uitvoering omgevingswet (€ 25.000 structureel)**
In 2018 zal de nieuwe omgevingswet in werking treden. In 2016 en verder moeten wij de uitgangspunten vaststellen op welke wijze wij de nieuwe wet en regelgeving willen uitvoeren. De nieuwe omgevingswet is breder dan alleen de wijze waarop wij bestemmingsplannen opstellen en raakt bijvoorbeeld ook de grondexploitatie. Ook zullen wij de kaders moeten onderzoeken op welke wijze bestemmingsplannen actueel gehouden kunnen worden.
- ◆ **Extra lasten voor voorzetten project gemeentelijk grondgebruik (€ 70.000 structureel)**
Extra baten voor voorzetten project gemeentelijk grondgebruik (€ 70.000 structureel)
In september 2014 is Neder-Betuwe gestart met het Project Grondgebruik. Met het Project Grondgebruik wil de gemeente het gebruik van gemeentegrond reguleren. Bewoners die een stukje gemeentegrond direct grenzend aan hun woonperceel gebruiken, zonder dat daarvoor afspraken zijn gemaakt, krijgen eventueel de mogelijkheid om deze grond aan te kopen of te huren. Het financiële uitgangspunt is dat het project minimaal kostendekkend moet zijn. De inkomsten van grondverkoop / verhuur dekken de kosten van inhuur van een medewerker die via Eiffel wordt ingezet. De structurele lasten van € 70.000 worden minimaal door het project opgebracht.
- ◆ **Implementeren Bodeminformatiesysteem. (BIS) (€ 40.000 incidenteel voor 2017)**
Om te komen tot een geactualiseerd bodeminformatiesysteem dat operationeel bij de invoering van de Omgevingswet in 2018 is eenmalig een budget van € 40.000 nodig. Op grond van wettelijke bepalingen is deze post in de meerjarenbegroting opgenomen. De investering van € 40.000 maakt het mogelijk om bij invoering van de Omgevingswet (2018) te beschikken over een volledig gevuld en actueel bodeminformatiesysteem (BIS).

Het hebben van een goed bodeminformatiesysteem is (wettelijk) nodig bij:

- De invoering van de Omgevingswet in 2018, waarbij wij de bodemtaken en -verantwoordelijkheden krijgen die de provincie nu heeft;
- Het verstrekken van milieu-informatie op basis van de Wet uitvoering Verdrag van en de Europese Richtlijn 2003/4/EG;
- Hergebruik van grond volgens het Besluit Bodemkwaliteit;
- De vaststelling van de volledige omvang van de bodemverontreiniging in Nederland, conform het Nationaal Milieubeleidsplan 3;

Naast de wettelijke verplichtingen is het hebben van een goed ontsloten en betrouwbare bodem-informatie van belang:

- Zodat de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) invulling kan geven aan de uitvoering van de basis- en WABO taken die wij bij haar hebben neergelegd;
- inzichtelijk maken van de bodemkwaliteit en haar status bij (gemeentelijke) projecten. Zonder goed bodeminformatie-beheer geen goed bodembeheer en zonder goed bodembeheer gemiste kansen voor duurzame economische ontwikkeling en komen tot specifiek bodembeleid;
- Omdat we nu kunnen aanhaken bij het opzetten van het regionale BIS-systeem dat de Omgevingsdienst Rivierenland heeft aangeschaft. Waardoor we afkomen van de status, dat we de enige gemeente in de regio zijn die niet beschikt over een volledig gevuld en actueel BIS.

- ◆ **Uitvoering Speelruimte plan (€ 60.000 voor 2016 en 2017 en € 20.000 voor 2018)**
De uitvoering van het "speelruimtebeleid 2009-2012" is in 2014 ten einde gekomen. In de raadsvergadering van 17 september 2015 (RAAD/15/1901) is de nieuwe speelruimtenota 2015-2025 vastgesteld. Hierin zijn onder andere de beleidsuitgangspunten voor speelruimte en verwachtingen ten behoeve van beheer en onderhoud van speelruimte opgenomen. Gekozen is voor variant 2, uitvoeringsoptie 1. Dat houdt in dat er nieuwe speelplekken en toestellen bij komen en dat er speelplekken verdwijnen. De financiële gevolgen van het raadsbesluit zijn verwerkt in de begroting 2016-2019. Voor verdere informatie wordt verwezen naar betreffende raadsbesluit.
- ◆ **Extra lasten voor onkruidbestrijding € 68.000 structureel)**
Het bestrijden van onkruid op verhardingen, met behulp van chemische middelen waarin het middel Glyfosaat is opgenomen, wordt vanaf 1 januari 2016 verboden. Dit heeft behoorlijke financiële gevolgen. Momenteel wordt onderzocht welke alternatieven ingezet kunnen worden en welke financiële consequenties dit heeft. Alle alternatieven anders dan de huidige "DOP methode" zijn gemiddeld een factor drie duurder.
- ◆ **Uitvoeringsprogramma groenbeheerplan (€ 40.000 incidenteel voor 2016)**
Het groenbeheerplan waar momenteel mee wordt gewerkt heeft een houdbaarheidsperiode die in 2016 is verstreken. Wij willen ons groen op een alternatieve wijze inrichten en beheren welke voldoet aan de huidige wensen van (burger) participatie en beheer. Bijdragen van stakeholders (inwoners, wijktafels, laanboomkekers, Helicon, Avri, enz.) dragen er toe bij dat het niet alleen een programma van de gemeente wordt maar wat moet worden gedragen door meerdere partijen. Differentiatie van groen waarbij niet alleen op onderhoudsniveau maar ook de verschillen in kernen, buitengebieden tot zijn recht komen kunnen voor een verrassend (positief) beeld zorgen in de beleving van ons openbaar groen. Juist deze beleving is wat de laatste jaren flink onder druk staat. Gevolg: veel klachten, kaalslag in groenperken, geen bijmaaien, etc. wat een steeds slechtere beleving van het openbaar groen laat zien. Door de actualisatie van de groen (visie en beheer) komen we tot een uitvoeringsprogramma wat aansluit bij de huidige beleving van de openbare ruimte.
- ◆ **Implementeren en uitvoering hondenpoepbeleid (€ 30.000 voor 2016 en € 23.500 structureel voor de verdere jaren)**
In Neder-Betuwe wordt hondenpoep als één van de grootste ergernissen ervaren binnen de openbare ruimte. De irritatiefactor over dit onderwerp is zeer groot te noemen en is daarom ook als thema in het coalitieakkoord benoemd. In het coalitieakkoord is opgenomen om in 2016 een actief hondenpoepbeleid neer te zetten. De onlangs vastgestelde startnotitie geeft in grote lijnen aan welke interventie we willen plegen om tot een adequate uitvoering te komen. We kunnen na vaststelling van het "uitvoeringsbeleid hondenpoep" in de raad, medio maart 2016, actief starten met uitvoeringsbeleid voor hondenpoep.
- ◆ **Geen bezuiniging opnemen voor openbaar groen burgerparticipatie (€ 37.500 incidenteel voor 2016)**
Voorstel voor inzet van het door de raad beschikbaar gestelde budget voor "Openbaar groen en burgerparticipatie" is in juni in de raad gebracht en teruggetrokken. De agendacommissie heeft de wens geuit om vooraf initiatieven van inwoners en stakeholders helder in beeld te krijgen. Indien de gemeente initiatieven met burgers vorm en inhoud wil geven zullen hiervoor de benodigde middelen beschikbaar moeten worden gesteld. Insteek is om juist praktisch gericht aan de slag te gaan met het idee dat succesvolle "projectjes" een goed voorbeeld zijn voor anderen. Het ambitie niveau zal laag zijn maar kan groeien naar een breed aantal gedragen initiatieven geïnitieerd door burgers en gemeente.
- ◆ **Geen bezuiniging opnemen voor groenonderhoud Avri (€ 3.000 structureel vanaf 2017).**
Het aantal meldingen over openbaar groen nemen toe. Aanleiding zijn de bezuinigingen in de afgelopen jaren binnen het openbaar groen. Een aanvullende bezuiniging in ons openbaar groen zal een toename laten zien van het aantal meldingen over de kwaliteit van ons groen maar ook de veiligheid en beleving negatief beïnvloeden. Uiteindelijk zal het beheer en onderhoud door het achter blijven van onderhoud duurder worden (achterstallig onderhoud/beheer)
- ◆ **Eenmalige lagere vrijval BCF conform GRP (€ 80.132 incidenteel voor 2019).**
Conform het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) nemen de verwachte investeringen op het gebied van riolering en waterplan voor 2019 af. Omdat de verwachte investeringen afnemen neemt ook de BTW aftrek af. De BTW op investeringen op het gebied van riolering en waterplan is een voordeel voor onze financiële positie. Dit voordeel is ter compensatie van de verlaging van de algemene uitkering in het verleden. Met de uitname uit de algemene uitkering wordt het BCF gefinancierd. De financiële gevolgen van dit onderwerp betekenen een incidenteel voordeel in 2018 € 80.000.
- ◆ **Financiële middelen voor uitwerking Duurzaamheidsnota (€ 16.050 voor 2016, € 16.850 voor 2017 en vanaf 2018 € 9.850 structureel).**
Dit betreft de financiële consequenties van de Duurzaamheidsvisie zoals door u is behandeld op 17 september 2015. Doel van dit visiedocument is om inhoudelijk vorm te geven aan onze definitie van een duurzame samenleving. Het vertrekpunt voor de actiepunten in deze visie is een zo'n groot mogelijke participatie van inwoners en stakeholders op een zo'n breed mogelijk palet aan uitvoeringsmaatregelen. Daarnaast wordt uitvoering belegd bij andere externe partijen en zal de gemeente op een aantal acties slechts faciliteren. Uiteindelijk zal de gemeente ook trekker blijven van meerdere projecten en initiatieven. Het blijft hierbij belangrijk dat de gemeente Neder-Betuwe als organisatie een voorbeeldrol op zich blijft nemen.
- ◆ **Aanvullende middelen nodig voor uitvoering bestaand begraafplaatsenbeleid (€ 22.000 incidenteel voor 2016).**
De ervaring cijfers laten zien dat er jaarlijks een tekort ontstaat binnen het vigerende begraafplaatsenbeleid van gemiddeld 20 begrafenissen. De hoogte van de begraafstarieven in het vigerende beleid is zodanig dat verder ophogen ervan geen reële optie is. Wij zijn met het vigerende beleid voor 75 procent kostendekkend. De verscheidenheid waarop een begraving kan plaatsvinden maakt dat er geen eenduidige uitkomst van de financiële baten kan worden gegeven. Er zal naar verwachting ook in 2016 minder aan opbrengst leges grafrechten zijn dan begroot. De lagere opbrengst leges grafrechten kan met de huidige inzichten voor een groot deel uit de egalisatie voorziening begraafplaatsen worden onttrokken. Na het onttrekken van de financiële middelen uit de egalisatie voorziening blijft er een tekort van € 22.000 voor 2016. In december 2015 zal u een aantal keuzes worden voorgelegd inzake begraafplaatsenbeleid waaruit zal blijken wat de financiële effecten op termijn zullen zijn.

Investerings

P3 Programma:		Fysieke Leefomgeving	
Beschikbaar gestelde Investering (lopend/bestaand)		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Beschikbaar te stellen Investering (nieuw)			
Lopend	Rioolvervanging Hoofdstraat 2013	2013	200
Lopend	Startersleningen	2014	450
Lopend	Voorber/aanleg waterberging 2015 (incl restkrediet waterberging 2014)	2015	331
Lopend	Rioleringsmaatr.De Heuning 2014/2015 *	2015	218
Lopend	Maatregelen wateroverlast Opheusden 2015**	2015	542
Bestaand	Servicebus gebouwenonderhoud	2016	40
Bestaand	Voorber/aanleg waterberging 2016 *	2016	262
Bestaand	Rioleringsmaatr.Panhuis 2016 *	2016	43
Toekomstig	Voorber/aanleg waterberging 2017 *	2017	262
Toekomstig	Voorber/aanleg waterberging 2018 *	2018	262
Toekomstig	Investering riolering 2019*	2019	332
Toekomstig	Investering waterplan 2019*	2019	35
* Onderdeel van het GRP 2014-2018			
** Aanvulling op GRP 2014-2018 (raadsbesluit 5 maart 2015)			
Totaal investeringsbedragen			2.977

Mutaties in reserves

Programma 3:		Fysieke Leefomgeving				
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten	120	11	1.314	398	82	82
Baten	-2.805	-1.250				
Geraamd resultaat bestaand beleid	-2.685	-1.239	1.314	398	82	82
<u>Nieuw Beleid</u>						
Lasten						
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid						
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-2.685	-1.239	1.314	398	82	82

Programma 4: Economie

Missie

We streven naar economische groei en een toename van werkgelegenheid door te zorgen voor een goed ondernemersklimaat en een voldoende en aantrekkelijk aanbod van bedrijventerreinen. Tevens dient er voldoende aanbod te zijn van winkels in de kernen door behoud en ontwikkeling van winkelconcentratiegebieden. Dit is ook goed voor de leefbaarheid in onze kernen. We stimuleren ook economische groei via uitbreiding van verblijfsrecreatie en dagrecreatie, waarbij de sterke kanten en mogelijkheden van de gemeente benut worden en kwaliteitsverbetering het uitgangspunt is. We ontwikkelen de mobiliteit in onze gemeente zodanig dat deze de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en leefbaarheid versterkt.

Ontwikkelingen

Regio Rivierenland

Het huidige regiocontract loopt t/m 2015. De gemeenten in regio Rivierenland zijn begonnen met het opstellen van een Meerjarenplan voor de drie speerpunten (Agribusiness, Logistiek & Economie en Recreatie & Toerisme). Op 15 juni 2015 heeft u kennis kunnen nemen van het concept-Meerjarenplan. De komende tijd zullen gesprekken plaatsvinden met verschillende maatschappelijke partners, externe stakeholders, provincie, onderwijsinstellingen, ondernemers en vertegenwoordigers daarvan. De resultaten van deze gesprekken zullen gebruikt worden als input om onze gezamenlijke ambities in het Meerjarenplan verder aan te scherpen. Op 8 september 2015 heeft een gezamenlijk speerpuntenberaad plaatsgevonden met alle stakeholders, waarbij het concept-Meerjarenplan is besproken. Daarna kan deze worden vastgesteld.

Het Meerjarenplan zal resulteren in een uitvoeringsplan waarbij voor de verschillende speerpunten projecten worden opgezet en ten uitvoering worden gebracht. Door als regiogemeenten samen te werken kan meer gerealiseerd worden. De provincie heeft aangegeven vanaf 2016 anders om te gaan met de voormalige 'regiocontracten'. Cofinanciering middels inzet van uren zal niet meer (eenvoudig) mogelijk zijn. Er wordt van gemeenten ook een duidelijke financiële input verwacht. Elke euro die door gemeenten beschikbaar wordt gesteld, kan vereenvoudigd worden door cofinanciering van derden. Door als gemeenten budget beschikbaar te stellen, kunnen we gezamenlijk een grotere 'slag' maken om onze ambities te realiseren en de gewenste werkgelegenheids- en welvaarts-groei te bereiken in onze regio en daarmee ook in Neder-Betuwe.

Winkelconcentratie en detailhandelsbeleid

Om de leefbaarheid in, en de vitaliteit van de dorpskernen te behouden en te verbeteren is een goed voorzieningenniveau van groot belang. De gemeente wil initiatieven stimuleren die bijdragen aan de winkelconcentraties in de kernen Dodewaard, Kesteren, Ochten en Opheusden, waarbij wordt zorggedragen voor een evenwichtige verdeling van het voorzieningenniveau over de vier grotere kernen. De gemeenteraad heeft de regionale detailhandelsvisie eerste kwartaal 2015 vastgesteld. In het verlengde van deze visie willen we, samen met de ondernemers in onze gemeente, nu ook een lokale detailhandelsvisie opstellen. In het tweede kwartaal is dit proces georganiseerd en is een procesvoorstel opgesteld. Er is onder alle Neder-Betuwse ondernemers een enquête uitgezet, welke een behoorlijke respons heeft gekregen. 230 ondernemers hebben hiermee antwoord gegeven op een tal van vragen op het gebied van ondernemen in onze gemeente. Hun oordeel en visie wordt als input gebruikt voor de opstelling van de visie. De vertegenwoordigers van de ondernemersverenigingen hebben toegezegd hierbij als klankbordgroep te willen functioneren; zij zullen dus nauw bij het verdere (interactieve) proces betrokken blijven. Ook de raad zal hierbij nauw betrokken worden. De vaststelling van de visie is voorzien in het voorjaar van 2016.

Breedbandontwikkeling

Binnen de gemeente is in het najaar van 2013 een groep van ondernemers onder begeleiding van NGS-Euregio gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden en interesse bij bedrijven om glasvezel aan te leggen op bedrijventerreinen (met een toekomstige optionele uitbreiding naar het buitengebied). Ook binnen de Regio Rivierenland wordt momenteel onderzocht wat de mogelijkheden zijn om een volledig dekkend regionaal netwerk voor breedband te realiseren.

De werkgroep glasvezel Neder-Betuwe had als doel: voor 1 januari 2016 de drie bedrijventerreinen Bonegraaf Dodewaard, Panhuis Kesteren, Heuning Ochten, gemeentelijke instellingen en/of anderen, te voorzien van glasvezel. De gemeente heeft gesprekken gevoerd met de werkgroep en andere initiatiefnemers en met hen afgesproken dat de gemeente t.a.v. initiatieven een faciliterende houding zal aannemen en dat wij daarbij ook nauwlettend de ontwikkelingen binnen regio Rivierenland in de gaten zullen houden. In onze informatiebrief aan de raad van juni 2015 is aangegeven dat 'faciliteren' betekent dat gerekend mag worden op een vlotte dienstverlening bij afgifte van (aanleg)vergunningen voor de bekabeling voor glasvezel. Deze positieve grondhouding t.a.v. breedbandontwikkeling heeft ertoe geleid dat het bedrijf ForeFreedom op het bedrijfsterrein De Heuning inmiddels is gestart met de aanleg van de bekabeling voor glasvezel.

Recreatie en toerisme

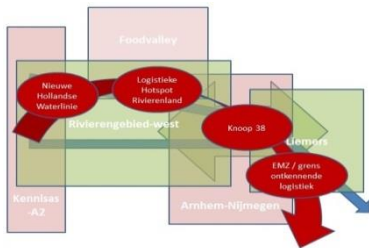
Uit regionaal onderzoek is gebleken dat er goede mogelijkheden zijn om recreatie en toerisme verder te ontwikkelen in onze regio en gemeente. Deze ontwikkeling zal leiden tot meer bestedingen en dus tot toename van werkgelegenheid. Daarnaast kan het bijdragen aan het behouden van voorzieningen en de leefbaarheid in onze kernen. Om deze kansen te kunnen benutten, geven we uitvoering aan de regionale en lokale visie. Wij willen ondernemers stimuleren om nieuwe initiatieven te realiseren die passen binnen ons recreatiebeleid en daarmee uitbreiding van het recreatieaanbod en kwaliteitsverbetering te bereiken. Ook marketing en promotie van onze gemeente en Rivierenland zijn hierbij van groot belang. De samenwerking met de regiogemeenten en de ondernemers is hierbij essentieel.

Logistieke Hotspot Rivierenland (LHR)

Neder-Betuwe maakt onderdeel uit van de Gelderse Corridor. Dit is een van de Gebiedsgerichte opgaven uit de provinciale Omgevingsvisie welke in april 2015 expliciet werd opgenomen in het provinciale coalitieakkoord. In het akkoord is het initiatief van de 20 corridorgemeenten meegenomen. In lijn met alle landelijke, provinciale, regionale en lokale visies wil de provincie de ambities aanscherpen via de gedachte van een 'veerkrachtige economie in een veilig, gezond & leefbaar gebied'. Uitwerking hiervan wordt aangevlogen via de 3 p's (people, planet en profit) die resulteren in opgaven en quick wins.

Als 'parels aan het corridorsnoer' zijn er (van west naar oost) nu door de provincie vier knopen onderscheiden:

1. de nieuwe Hollandse Waterlinie
2. de Logistieke Hotspot Rivierenland als model voor een bredere duurzame logistieke ontwikkeling
3. Knoop 38 in Valburg als een integraal en duurzaam te ontwikkelen knooppunt
4. Grensontkennende logistiek (transport) Emmerich, Montferland en Zevenaar

De provincie zet hierbij (vanuit haar rol als regisseur van de corridor) een concept neer en zet in op integrale samenhang en geeft aan dat de betrokken partners hierbij een alliantie moeten aangaan.

Vanuit de regio wordt terecht ook ingezet op bevordering van de Logistieke Hotspot Rivierenland.

De logistieke Hotspot Rivierenland (LHR) is een samenwerking tussen tien gemeenten uit de regio (waaronder Neder-Betuwe), diverse ondernemers, de onderwijssector, KvK, VNO-NCW en de provincie Gelderland. Het doel van de LHR is de verdere (logistieke) ontwikkeling van de regio met de volgende speerpunten:

- het versterken van de regionale bedrijvigheid op basis van de logistieke kwaliteiten;
- het aantrekken van (inter)nationale bedrijvigheid naar de regio, waardoor de werkgelegenheid in de regio gegarandeerd dan wel geïntensiveerd kan worden.

Ten behoeve van de aansturing van de LHR is een stichting opgericht, waarin vanuit de verschillende 'bloedgroepen' een afvaardiging zitting neemt. Momenteel (medio september 2015) wordt nog niet voldaan aan het door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunt met betrekking tot de aankoop van certificaten door de gemeente Neder-Betuwe.

Biezenburg

In Regio Rivierenland heeft in het verleden onderzoek plaatsgevonden naar uitbreiding voor de containerterminal welke nu binnen de regio op Medel is gevestigd. Uit dit onderzoek bleek de voorkeurslocatie te liggen binnen de gemeente Neder-Betuwe ter plaatse van de Biezenburg. Bij vervolgonderzoek door de Regio naar de haalbaarheid van de uitbreiding voor een containerterminal – flora en fauna en nautische haalbaarheid – zijn ook twee alternatieve locaties in beeld gekomen die eerder niet beschikbaar waren, het terrein van de glasfabriek in Tiel en de schele hoek nabij de huidige containerterminal. Aanvullend op de haalbaarheidsonderzoeken ter plaatse van de Biezenburg heeft de Logistieke Hotspot Rivierenland (LHR) ook onderzoek gedaan naar de alternatieve locaties. Uit het onderzoek naar de verschillende locaties voor mogelijke uitbreiding van de containerterminal capaciteit is naar voren gekomen dat het op dit moment niet verstandig is om een keuze te maken voor één locatie, dan wel een locatie af te laten vallen. Dit komt met name voort uit het feit dat de toekomst van de AGC-locatie nog ongewis is. De verwachting van de LHR is dat hierover in de toekomst meer duidelijkheid ontstaat. Ook in het kader van de "Ladder voor duurzame verstedelijking" is het verstandig de ontwikkelingen rondom de AGC-locatie af te wachten.

De LHR adviseert in haar rapport betreffende de uitbreiding van de containerterminalcapaciteit de stuurgroep, de gemeente Neder-Betuwe en de provincie om alle drie locaties aan te houden als potentiële ontwikkellocatie voor extra terminalcapaciteit. De gemeente Neder-Betuwe kan in dit geval slechts besluiten al dan niet de ontwikkellocatie beschikbaar te houden.

De definitieve locatiekeuze/-afweging zal binnen de regio gemaakt moeten worden, omdat deze keuze gemeentegrensoverschrijdend is. Vanzelfsprekend heeft de betreffende grondgebied gemeente hierin het laatste woord, al dan geen medewerking te verlenen aan de komst van een containerterminal.

Mobiliteit

Binnen de gemeente zijn op verschillende plaatsen projecten in ontwikkeling of in uitvoering op het gebied van ruimte en infrastructuur. Al deze ontwikkelingen hebben met name invloed op de mobiliteit in de gemeente(kernen) en kunnen zorgen voor een spanningsveld tussen leefbaarheid en mobiliteit. De provincies Utrecht en Gelderland zijn bezig met de voorbereidingen voor de aanleg van een zogenaamde wisselstrook (tidal flow). Aanpassingen aan zowel de Rijnbrug als in kruisingen aan de provinciale weg N233 moeten ervoor gaan zorgen dat de doorstroming van het verkeer aanzienlijk verbetert. Het project is waarschijnlijk in 2018 afgerond.

Op de A15 zien we in toenemende mate de verkeersdrukke groeien, ook op wegvakken in Neder-Betuwe. Dit zorgt voor onveiligheid en verminderde bereikbaarheid. De Regio Rivierenland is in samenwerking met de A15-gemeenten bezig met een uitgebreid onderzoek naar de problematiek A15. Het onderzoek moet informatie opleveren over het verkeersbeeld A15 en de betekenis van de A15 voor het gebied. De resultaten van het onderzoek zullen gebruikt worden voor de lobby A15. De resultaten worden eind 2015 verwacht. De lobby voor het verbeteren van de doorstroming en de veiligheid op de A15 heeft een groot draagvlak bij veel partijen, omdat deze ook belangrijk is voor de ontwikkeling van de corridor Rivierenland als logistieke hotspot. Voor de korte termijn wordt gestreefd naar verbetering van de verkeersveiligheid. Hierover zijn toezeggingen gedaan door de minister

De treinverbinding Tiel - Arnhem is de ruggengraat van het Rivierenlandse openbaar vervoersysteem; vanuit de hele regio sluiten busverbindingen aan op de trein. De directe treinverbinding tussen Tiel en Arnhem staat voortdurend onder druk omdat het spoorvak Elst- Arnhem overbelast raakt. Vandaar dat samen met de gemeente Tiel en de Regio Rivierenland gelobbyd wordt voor het behoud van een rechtstreekse verbinding. Begin 2016 verwachten wij meer duidelijkheid te hebben. De lobby krijgt regionaal veel steun van alle gemeenten omdat het gaat om behoud van een rechtstreekse verbinding met het oostelijk deel van Rivierenland met de provinciehoofdstad.

De komende periode zal de provincie Gelderland een proces doorlopen om de OV-visie van de provincie te implementeren. De provincie geeft aan dat er een groeiend gat is tussen de wensen van reizigers en het OV-aanbod. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in lege bussen die vooral buiten de stedelijke gebieden rondrijden. Ook lagere budgetten noodzaken tot wijzigingen in het openbaar vervoer. Concreet betekent dit dat de provincie gaat schrappen waar de lijnen slecht bezet zijn. Een deel van dit budget zet de provincie in voor investeringen in weg en spoor, t.b.v. het behoud van een sterk lijnennet. Een ander deel van dit budget zetten we in voor het flexnet dat beter voldoet aan de mobiliteitsvraag. In dit flexnet kunnen reizigers hun vervoer op maat regelen, waar ze ook wonen in Gelderland, desgewenst van deur tot deur. Het is nog niet duidelijk wat dit voor Neder-Betuwe betekent.

De gemeenten in Rivierenland nemen de regie op het vraagafhankelijk- en doelgroepenvervoer, inclusief het OV gedeelte dat met de regiotaxi reist (basismobiliteit). We doen dat door een gezamenlijk beslis- en uitvoeringsorgaan op te richten (GR van Rivierenland). In 2016 zullen we gaan aanbesteden (regiecentrale en vervoer) en werken aan de regionale beheers- en uitvoeringsorganisatie, zodat de nieuwe systematiek op 1 januari 2017 klaar staat

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Businessplan voor de Bedrijfsomgeving Panhuis Kesteren (oktober 2013)
- ◆ Neder-Betuws Verkeer en Vervoerplan (NBVVP, december 2011)
- ◆ Masterplan Centrum Kesteren (december 2011)
- ◆ Business en Masterplan Logistieke Hotspot (vastgesteld in Programmaraad Welvarend voorjaar 2012, ter kennisname aan gemeenteraad aangeboden)
- ◆ Toeristisch recreatieve visie Regio Rivierenland 2012-2015 'Versterken en Uitbouwen' (september 2012)
- ◆ Visie recreatie en toerisme gemeente Neder-Betuwe 'Natuurlijk in Neder-Betuwe' (mei 2013)
- ◆ Regionale detailhandelsvisie (maart 2014)
- ◆ Geactualiseerde structuurvisie ten aanzien van de intensieve veehouderij (2015)
- ◆ Kadernota Basismobiliteit (2015)
- ◆ Intergemeentelijke Strategische Visie voor de Laanboomteelt (2015)

Thema's

4.1 Logistieke Hotspot Rivierenland

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Bevordering van werkgelegenheid en economische ontwikkeling door (grote) bedrijven naar Rivierenland te trekken.	A1.	Deelnemen aan een aantal trajecten/projecten (o.m. Herijking Regionaal Programma Bedrijventerreinen, Logistieke Hotspot) van Regio Rivierenland.
		A2.	Deelnemen in de gemeenschappelijke regeling Industrieschap Medel. <i>Toelichting: Medel ligt op Tiels grondgebied, waardoor de gemeente Tiel verantwoordelijk is voor de publieke aangelegenheden.</i>
B	De beste locatie voor een tweede containerterminal waarbij geldt dat deze pas wordt ontwikkeld als er voldoende marktvraag is.	B1.	Ondersteunen Logistieke Hotspot bij het locatieonderzoek naar de tweede containerterminal

4.2 Bereikbaarheid en veiligheid

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Een optimale bereikbaarheid van onze gemeente in combinatie met een optimale verkeersveiligheid.	A1.	Samenwerken met de provincies Gelderland en Utrecht en aanliggende gemeenten om de fileproblematiek rond de Rijnbrug voor korte en lange termijn op te lossen.
		A2.	Lobbyen voor een veilige en zo mogelijk filevrije A15.
		A3.	Stimuleren en bevorderen van het openbaar vervoer in de gemeente, waaronder de lobby voor het behouden van een directe treinverbinding tussen Tiel en Arnhem.
		A4.	Verder oplossen van de knelpunten vanuit het Neder-Betuws Verkeers- en Vervoerplan op het gebied van de veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid (fysieke maatregelen treffen).
		A5.	Stimuleren en bevorderen van de voorlichting en educatie op het gebied van de verkeersveiligheid.
		A6.	Realiseren van de rondweg van Dodewaard in combinatie met het faciliteren van de vestiging van De Beijer BV op de Waalwaard in Dodewaard.
		A7.	Realiseren van de uitvoering van de aansluiting van de Voorstraat in Echteld op de N323/A15.
		A8.	Inzetten op aanvullende financiering door hogere overheden om een westelijke toegang tot het ABC-terrein mogelijk te maken. (regionale ontsluiting in westelijke richting)

4.3 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Recreatiemogelijkheden en daarmee economische groei en arbeidsplaatsen scheppen door initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme te steunen.	A1.	Uitvoeren van de acties in de regionale visie Recreatie en toerisme en de acties in de Lokale visie recreatie en toerisme.
		A2.	Continueren van financiële bijdrage aan het Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland
		A3.	Initiëren van een hernieuwd lokaal platform Recreatie en toerisme.
		A4.	Lobbyen dat recreatie en toerisme in het NIEUWE Regiocontract een belangrijk element blijft. <i>Toelichting: Recreatie en toerisme is een van de drie speerpunten van het Meerjarenplan Rivierenland.</i>
		A5.	Vorbereiden van een maatregelen- en dekkingsplan op basis waarvan de raad kan wegen om extra middelen beschikbaar te stellen (medio 2016), rekening houdend met het Landschapsontwikkelingsplan (LOP).

4.4 Agribusiness

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Ontwikkeling ABC-terrein (bouw vanaf 2016).	A1.	Faciliteren (planologisch) van de eerste bedrijven die zich op het ABC-terrein willen vestigen
B	Ruimte voor agrarische ondernemers.	B1.	Deelnemen in Greenport Gelderland
		B2.	Uitvoeren van het regionaal meerjarenprogramma Agribusiness

4.5 Versterken lokale economie

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Aantrekkelijk ondernemersklimaat.	A1.	Onderhouden van contacten met Werkgevers Adviespunt Rivierenland (WAPR) en alle vertegenwoordigers van de ondernemersverenigingen (OVNB)
		A2.	Onderzoeken van de mogelijkheden om in de directe schil rond de dorpskernen, als overgang naar het buitengebied, meer ambachtelijke bedrijvigheid toe te laten. (gereed: medio 2016).
		A3.	Revitaliseren bedrijventerrein 't Panhuis.
B	Optimale vestigingsmogelijkheden voor bedrijven.	B1.	Voortzetten uitgifte bedrijventerreinen Bonegraaf-West en Tolsestraat.
		B2.	Uitbreiden bedrijventerrein 't Panhuis en de Heuning, naar aanleiding van aantoonbare vraag van reeds in onze gemeente gevestigde bedrijven.
		B3.	Faciliteren van het bedrijventerrein Casterhoven op het moment dat er aantoonbare vraag van bedrijven is
		B4.	Faciliteren van de vestiging van De Beijer BV op de Waalwaard in Dodewaard in combinatie met de realisatie van de rondweg Dodewaard.
C	Een adequaat winkelaanbod in de vier grote dorpen van de gemeente.	C1.	Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan de winkelconcentraties in de kernen Dodewaard, Kesteren, Ochten en Opheusden, waarbij wordt zorggedragen voor een evenwichtige verdeling van de winkelvoorzieningen in de vier grotere kernen.
		C2.	Faciliteren van de Aldi in Ochten bij verplaatsing naar de locatie van het oude gemeentehuis.
		C3.	Uitvoeren van de plannen voor de Winkelconcentratie Kesteren met marktpartijen volgens het vastgestelde Masterplan.
		C4.	Faciliteren van de Aldi Opheusden bij verplaatsing naar het Damcon-terrein.
		C5.	Voortzetten van het Winkelconcentratieplan Opheusden rondom Swaenestate.
		C6.	Faciliteren van initiatieven voor het centrumplan Dodewaard
		C7.	Opstellen van een lokale detailhandelsvisie, inclusief het opstellen van beleid ten aanzien van vrijkomende locaties in de kernen.

4.6 Glasvezel

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Snelle communicatieverbinding en voor bedrijventerreinen en voor particulieren in het buitengebied	A1.	Faciliteren van particuliere initiatieven
		A2.	Nastreven van snelle communicatieverbindingen voor bedrijven en particulieren samen met nutsbedrijven.
		A3.	Deelnemen aan regionale en provinciale projecten

Wat mag het kosten?

Programma 4:		Economie					
		rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bedragen x		€ 1.000					
Bestaand Beleid							
Lasten		239	633	321	277	273	241
Baten		-2.230	-294	-120	-120	-120	-120
Geraamd resultaat bestaand beleid		-1.991	339	201	157	153	121
Nieuw Beleid							
Nieuw beleid conform kadernota							
Lasten				-30			
Baten							
Nieuw beleid conform kadernota				-30			
Nieuw beleid na kadernota							
Lasten				55	25	25	25
Baten				1.005	5	5	5
Nieuw beleid na kadernota				1.060	30	30	30
Geraamd resultaat nieuw beleid				1.030	30	30	30
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid		-1.991	339	1.232	188	184	151

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN conform kadernota

- ◆ Stoppen met extra impuls economie speerpunt coalitieakkoord voordeel van € 30.000 incidenteel)

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN na kadernota

- ◆ **Geen bezuiniging opnemen voor extra impuls economie (€ 30.000 incidenteel voor 2016)**
We streven naar economische groei en een toename van werkgelegenheid door te zorgen voor een goed ondernemersklimaat en een voldoende en aantrekkelijk aanbod van bedrijventerreinen. Tevens dient er voldoende aanbod te zijn van winkels in de kernen door behoud en ontwikkeling van winkelconcentratiegebieden. Dit is ook goed voor de leefbaarheid in onze kernen. Om de leefbaarheid in, en de vitaliteit van de dorpskernen te behouden en mogelijk te verbeteren is een goed voorzieningenniveau van groot belang. De gemeente wil hierin initiatieven stimuleren. We stimuleren ook economische groei via uitbreiding van verblijfsrecreatie en dagrecreatie, waarbij de sterke kanten en mogelijkheden van de gemeente benut worden en kwaliteitsverbetering het uitgangspunt is. We ontwikkelen de mobiliteit in onze gemeente zodanig dat deze de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en leefbaarheid versterkt. Voor het initiëren van projecten en activiteiten is een eenmalige impuls nodig.
- ◆ **Deelname projecten Meerjarenprogramma Regio Rivierenland (€ 25.000 structureel).**
In de regio Rivierenland zijn drie speerpunten bepaald (Agribusiness, Economie & Logistiek en Recreatie & Toerisme) om de economie van de regio een impuls te geven. Deze speerpunten zijn in gezamenlijkheid tot stand gekomen. Regionaal liggen er kansen om deze thema's een succesvolle invulling te geven. In een meerjarenprogramma zijn de ambities voor de komende jaren geformuleerd en vindt een vertaling plaats naar concrete activiteiten en projecten. Neder-Betuwe heeft zich ingespannen om de 'eigen' belangen daarin optimaal te behartigen. Bevordering van genoemde thema's zullen ook lokaal een economische en maatschappelijke spin-off met zich meebrengen en zo mede bijdragen aan de ambities in het coalitie- en uitvoeringsprogramma 2014-2018. Ten behoeve van de facilitering en uitvoering van activiteiten en projecten uit het Meerjarenprogramma voor de regionale speerpunten wordt de raad verzocht voor de periode 2016-2019 jaarlijks € 25.000,00 beschikbaar te stellen.
- ◆ **Minder leges in verband met de kostendekkendheid van leges (€ 5.040 structureel).**
Minder inkomsten zijn het gevolg van lagere aantallen te leveren legesproducten en diensten.
- ◆ **Geen opbrengst verkoop gronden Casterhoven (€ 1.000.000 incidenteel 2016).**
De geraamde opbrengst verkoop gronden Casterhoven van € 1.000.000 wordt niet in 2016 gerealiseerd. Er vindt dan ook geen storting plaats in 2016 aan de algemene reserve te verbetering van ons weerstandscapaciteit

Investeringen

P4 Programma:		Economie	
Beschikbaar gestelde Investering (lopend/bestaand)		Startjaar	Investeringsbedragen
Beschikbaar te stellen Investering (nieuw)			x € 1000
Lopend	Herstructurering Bedrijventerrein Panhuis	2014	1.228
Totaal Investeringsbedragen			1.228

Mutaties in reserves

Programma 4:		Economie			Meerjarenraming		
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	2017	2018	2019	
Bedragen x	€ 1.000						
Bestaand Beleid							
Lasten	1.982						
Baten	-30	-95					
Geraamd resultaat bestaand beleid	1.952	-95					
Nieuw Beleid							
Lasten			-1.000				
Baten							
Geraamd resultaat nieuw beleid			-1.000				
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	1.952	-95	-1.000				

- ◆ **Geen storting in de algemene reserve inzake geen opbrengst verkoop gronden Casterhoven (€ 1.000.000 incidenteel 2016).** De geraamde opbrengst verkoop gronden Casterhoven van € 1.000.000 wordt niet in 2016 gerealiseerd. Er vindt dan ook geen storting plaats in 2016 aan de algemene reserve te verbetering van ons weerstandscapaciteit

Programma 5: Sociaal Domein

Missie

Iedereen doet mee en iedereen doet ertoe

De kracht en mogelijkheden van onze inwoners zijn de vertrekpunten bij de (her)inrichting van het sociale domein. Samen met en door de inwoners werken wij aan een samenleving waarin ruimte, begrip en aandacht is voor de verschillende identiteiten die onze gemeente rijk is. Het creëren van een klimaat van welzijn is een taak van ons allemaal.

Ontwikkelingen

Uitvoering van onze zorgtaken (van transitie naar transformatie)

Het eerste jaar van de veranderingen in de zorg zit erop. Het jaar 2015 stond in het teken van (door)ontwikkelen van processen in de zorg die de provincie (Jeugdzorg), de rijksoverheid (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten {AWBZ}) en de zorgverzekeraar (jeugd Geestelijke Gezondheidszorg {GGZ}) aan onze gemeente overdroegen. Het was een ongekeerde operatie die gepaard ging met vallen en opstaan. Dit zowel op inhoudelijk vlak alsook op het gebied van geautomatiseerde cliënt- en financieringssystemen, verordeningen en protocollen.

De Kernpunten ("basislijn") genieten anno 2016 een grote bekendheid. De inwoners maar ook partners zoals onderwijs, huisartsen, politie, vrijwilligers- en professionele instellingen weten ze te vinden. Landelijke ervaringen wijzen uit hoe cruciaal het is om een goed toegangspuntaal te hebben.

De doorontwikkeling van het Sociaal Team ("eerste lijn") is een ontwikkelopgave die in 2016 nu de maximale aandacht moet krijgen. De Kernpunten en het Sociaal Team zijn complementair aan elkaar en zorgen uiteindelijk voor een adequate dienst- en hulpverlening aan onze inwoners. Omdat deze dienst- en hulpverlening in de komende jaren gepaard gaat met forse bezuinigingen, is de noodzaak om de zorg middels de basis- en eerste lijn te laten kantelen van hoogste prioriteit. Onze Generalisten en het Sociaal Team zijn de instrumenten om deze "kanteling" te realiseren. Grote veranderingen vragen in eerste instantie om extra investeringen op het gebied van andere werkvormen, menskracht en netwerken. Alleen door deze investeringen is de gemeente in staat om in de loop van de komende jaren de dure tweede lijnszorg op een noodzakelijk minimum terug te dringen.

Niet alleen onze gemeente maar ook de vele zorgaanbieders waar de gemeente producten (deels nog verplicht) inkoop, zijn genoodzaakt om te transformeren. Dit jaar zal hier lokaal en regionaal stevig in geïnvesteerd en op doorontwikkeld worden.

Versterking basis- en eerstelijns voorzieningen

De overheid heeft in 2015 circa 40% (oorspronkelijk was het voornemen 45%) bezuinigd op de hulp in het huishouden, deels ingegeven door deze forse bezuinigingen maar ook door het besef dat zorg en dienstverlening in het kader van de vermaatschappelijking van de zorg goedkoper en effectiever kan. Daarom werkt de gemeente samen met bewoners, gezinssystemen, bewonersinitiatieven, vrijwilligers en de partners in het maatschappelijk middenveld aan de ontwikkelingen van alternatieven om hulpbehoevende bewoners andere vormen van (huishoudelijke) ondersteuning, dagbesteding en mobiliteit aan te bieden. Bij zorgvragen is het streven om het eigenaarschap zoveel als mogelijk bij de bewoners te laten. Eigen kracht en oplossingen vanuit het sociale netwerk krijgen voorrang. Het is echter nodig om ook alternatieven te ontwikkelen, los van de bestaande oude en dure zorg, om hulpbehoevende bewoners te ondersteunen in hun dagelijks leven en hun te faciliteren om deel te kunnen nemen aan de samenleving. Bestaande voorzieningen in de basis lijn worden daarom in kaart gebracht en leemtes worden waar nodig opgevuld door nieuwe initiatieven. Nieuwe initiatieven zijn bijvoorbeeld vrijwillige thuisadministratie, tuinonderhoud en maatjesprojecten. Hiervoor wordt samengewerkt met onze welzijnsorganisaties en vrijwillige thuis- en mantelzorgorganisaties.

Versterking mantelzorgondersteuning

De noodzaak om mantelzorgers te ondersteunen is en blijft een urgent aandachtspunt. De vraag naar mantelzorg en de ondersteuning hierin, bijvoorbeeld in de vorm van respijtzorg, wordt echter steeds groter. Door de ontwikkelingen van de vermaatschappelijking van de zorg zijn de afgelopen decennia steeds meer mensen langer thuis blijven wonen. De meeste mensen vinden het ook prettig om zo lang als mogelijk zelfstandig en later gefaciliteerd door een palet aan ambulante voorzieningen, thuis of in hun eigen buurt te blijven wonen. Maar de andere kant van de medaille is, dat er steeds minder intramuraal voorzieningen zijn zodat mensen eigenlijk ook geen keuze meer hebben, mochten zij toch in een verzorgingstehuis willen wonen. De zorgkosten die de vermaatschappelijking heeft meegebracht wordt nu voor een groot deel opgevangen door mantelzorgers. Mantelzorgers en zorgvrijwilligers zijn de drijvende kracht binnen ons zorgstelsel. De komende jaren geeft de gemeente extra prioriteit aan de versterking van mantelzorgers en zorgvrijwilligers.

Armoede in de gemeente/schuldhulpverlening

Uit een vervolgonderzoek (GGD Gelderland-Zuid 2015) is gebleken dat in onze gemeente relatief veel armoede voorkomt. Een gegeven dat gevoelens van schuld en schaamte kan oproepen en waar zodoende vaak niet over gesproken wordt. De aanhoudende crisis van de afgelopen zeven jaren heeft hier mede aan bijgedragen. Armoede maakt dat mensen minder deelnemen aan de samenleving en zorgt ook dikwijls voor gezondheidsklachten. Binnen het SEGV beleid (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) is hiervoor aandacht. Om alle jongeren in staat te stellen te kunnen sporten is de overeenkomst met het Jeugdportsfonds in 2015 verlengd met vier jaar. Een ander onderzoek wijst uit dat schuldenproblematiek voor meer dan de helft van alle huishoudens in relatie staat met huiselijk geweld, kindermishandeling en verwaarlozing. Het onderzoek wordt gestaafd met onze eigen ervaringen van het afgelopen jaar. Casuïstiek op het terrein van jeugdzorg gaat veel gepaard met armoede/schuldenproblematiek. De gemeente ziet dat schuldenproblematiek hele huishoudens ontwricht en dat hier in deze gezinnen eerst "orde op zaken" moet worden gesteld. Vervolgens is het pas mogelijk om aan welke vorm van hulpverlening voor een kind/gezin te beginnen. Gezien deze concreet gestaafde inzichten en feiten is de gemeente in juli 2015 (een half jaar eerder dan aanvankelijk gepland) gestart om in samenwerking met de gemeente Buren schuldenproblematiek van onze inwoners concreet en voortvarend aan te pakken. Binnen de Kernpunten is dit onderwerp een speerpunt naast de andere levensdomeinen. Het jaar 2016 staat in het teken van preventie en het ontwikkelen en uitbreiden van vormen voor ondersteuning voor onze inwoners. Doel is om te voorkomen dat inwoners in saneringstrajecten terecht komen. Bij inwoners waar dat, gezien hun (geestelijke) gesteldheid, niet mogelijk blijkt, ligt de focus meer op bewindvoering.

Passend onderwijs in relatie met leerlingenvervoer

In 2015 zijn beleidsregels opgesteld met als doel het aantal leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer te verminderen. Het beleid krijgt voor het schooljaar 2016/2017 verder zijn beslag door strenger aan de "poort" te zijn. Samenwerking en overleg met scholen omtrent hun ontwikkelingen inzake hun vorderingen om de eisen rond passend onderwijs (nabij-onderwijs) te realiseren. Gesprekken met ouders te voeren over alternatieve vormen van vervoer en de mogelijkheden die het openbaar vervoer biedt. En tevens, niet te vergeten, het stimuleren van zelfredzaamheid van ouders en hun kinderen. In deze ontwikkeling is ook het onderwerp basismobiliteit betrokken dat vanaf 2017 een verantwoordelijkheid wordt van de lokale gemeenten. De constructieve samenwerking met de cliëntenraad wordt in deze voortgezet.

Welzijn- en subsidiebeleid

Ter ondersteuning van de taakstelling van de transities staat ook het nieuwe welzijn- en subsidiebeleid. Het in 2015, met de inwoners en maatschappelijke partners, ontwikkelde nieuwe beleid vormt de basis om te komen tot bewonersinitiatieven en activiteiten die de doelstellingen van burgerparticipatie, preventie, "welzijn gaat vóór zorg" en gezondheid/gezonde leefstijl aangaan en ondersteunen. Ter facilitering van dit beleid is het accommodatiebeleid een onlosmakelijke factor.

Accommodatiebeleid

In 2016 wordt het plan van aanpak accommodaties Dodewaard uitgewerkt in een programma van eisen en in één of meer bestekken. Op basis van de bestekken kan dan tot realisatie worden overgegaan. Basis voor de te ondernemen stappen is het Uitvoeringsplan Accommodatiebeleid 2014-2018.

Voor de kern Kesteren is het streven om in 2016 een plan van aanpak accommodaties Kesteren op te stellen.

Gezondheid

De fusie tussen de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Regio Nijmegen en de GGD Rivierenland is helemaal afgerond, maar op sommige terreinen zal de werkwijze nog iets verder op elkaar afgestemd worden. Zo is bijvoorbeeld voor het Meldpunt Bijzondere Zorg de werkwijze van de regio Nijmegen ook in Rivierenland ingevoerd. Veilig Thuis is verder doorontwikkeld om de problemen die bij het starten zijn ontstaan structureel aan te pakken. Er is goed gekeken naar de aansluiting van deze producten van de GGD bij onze Kernpunten en het Sociaal Team.

Ook zal de GGD de meerjarenstrategie gaan uitvoeren. In deze strategie is beschreven dat de GGD zich wil ontwikkelen tot een netwerkorganisatie die meer flexibel is en snel kan reageren op de vraag van de burger. Hierbij staat afstemming met andere zorgpartners centraal om onder meer preventie zo goed mogelijk vorm te geven. Daarnaast blijven de rollen van de GGD van toezichthouder, crisesorganisatie en kennis- en expertiseorganisatie onveranderd.

De inzet van het project combinatiefuncties/buurtsportcoaches is verder ontwikkeld en zorgt voor een beter en groter netwerk en nieuwe impulsen op het gebied van gezondere levensstijl, sport en bewegen.

De inzet van de buurtsportcoach zal in 2016 steeds meer zichtbaar worden in de gemeente. Een buurtsportcoach zorgt er daarmee voor dat de drempel om te gaan bewegen laag is en dat diverse doelgroepen makkelijk kunnen kiezen voor een sport- of beweegactiviteit op maat. Ook kan de buurtsportcoach zorgen dat bestaande sportfaciliteiten beter benut worden. Hij is een enthousiaste professional die verantwoord bewegen leuk maakt. De buurtsportcoach ondersteunt en stimuleert bewoners, verenigingen en professionals om zelf initiatief te nemen. Het gaat daarbij om het behalen van duurzame resultaten. De buurtsportcoach is een aanjager, een opbouwwerker in sport, bewegen en een gezonde leefstijl. De ontwikkelde activiteiten worden in en door de maatschappij uitgevoerd en sluiten aan bij de geformuleerde doelstellingen vanuit ons Wmo/Jeugd- en ons SEGV beleid.

Bibliotheek

Het convenant met de basisbibliotheek is in 2014 geactualiseerd zodat er een nieuw convenant is met de looptijd van 2015-2018. Daarnaast moet de huisvesting in Kesteren en Dodewaard aangepast worden. Dit laatste hangt sterk samen met de ontwikkeling van het accommodatiebeleid. Sinds 2015 neemt de gemeente deel aan het Bondgenootschap Laaggeletterdheid. Hiermee ondersteunt de gemeente de bibliotheek samen met in totaal 36 andere bondgenoten (o.a. ROC Rivor, maatschappelijke organisaties en regionale bedrijven) in de strijd tegen laaggeletterdheid. De acties die hiermee samenhangen worden in 2016 steeds verder uitgezet en opgepakt.

Participatiewet, werk- en inkomen

De samenwerking met de gemeente Tiel wordt met ingang van 2016 beëindigd. In de geest van de transities, dicht tegen en met onze inwoners, is besloten om geen onderdeel te worden van de Werkzaam met uitzondering van de uitvoering van de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening (nu belegd bij Lander).

De dienstverlening wordt nu kleinschaliger en op maatwerk gericht vorm gegeven door een goede samenwerking met de gemeente Buren. Ook in deze aanpak fungeren de Kernpunten als aanlooppunt, zijn de consultants "bekende" gezichten en wordt samengewerkt aan het vinden van betaalde arbeid, onbetaalde arbeid, dagbesteding, scholingsmogelijkheden. Ook jongeren met een Wajong, beschutte werkplekken en andere vormen van participatie hebben hun ingang via de Kernpunten.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Visie Lokaal Sociaal Beleid 2012-2020 (raadsbesluit 12 april 2012)
- ◆ Coalitieprogramma 2014 – 2018: 'Samenwerken aan een Vitale Samenleving' (mei 2014)
- ◆ Nota: Contouren voor het sociaal Rivierenland (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- ◆ Groeinota Jeugdzorg in Rivierenland (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- ◆ Nota Kernpunten (raadsbesluit 19 december 2013)
- ◆ Wmo-/Jeugd beleidsplan "Samen kan meer" 2015 – 2016
- ◆ Nota Sturing, bekostiging en inkoop transacties Jeugdzorg en AWBZ/WMO (raadsbesluit 24 april 2014)
- ◆ Algemene subsidieverordening en deelsubsidieverordeningen (2008)
- ◆ Nota herijking welzijnsbeleid (raadsbesluit 16 april 2015)
- ◆ Strategische visie accommodatiebeleid (2010) en Uitvoeringsplan accommodatiebeleid 2014-2018 (18 september 2014)
- ◆ Nota jeugdbeleid 2010 (raadsbesluit 15 oktober 2009 plus update januari 2014 – raad in februari 2014)
- ◆ Startnotitie Neder-Betuwe Gezond! (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- ◆ Uitvoeringsplan Sociaal economische gezondheidsverschillen 2015 (plan van aanpak volgt eind 2015)
- ◆ Project combinatiefuncties/buurtsportcoaches (raadsbesluit 8 november 2012) /uitvoeringskader buurtsportcoaches/cultuurcoaches (collegebesluit: planning najaar 2015)
- ◆ Convenant bibliotheekwerk Rivierenland 2015 – 2018 (raadsbesluit 26 november 2014)
- ◆ Beleidsnotitie Voor- en Vroegschoolse Educatie in een geharmoniseerd stelsel (collegebesluit 10 september 2012)
- ◆ Kadernota Basismobiliteit (raadsbesluit 2 juli 2015)
- ◆ Verordening leerlingenvervoer (raadsbesluit 17 september 2015 en beleidsregels leerlingenvervoer (Besluit 7 juli 2015)
- ◆ Beheerplan onderhoud sportvelden 2016-2025 (raadsbesluit 2 juli 2015)
- ◆ Beleidsregels Bijzondere Bijstand (collegebesluit 17 februari 2015)

Thema's

5.1 Transities in het sociaal domein

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	De transformatie van de 3 D's (kanteling = meer effectieve en minder dure zorg).	A1.	Maken van afspraken en samenwerken met wettelijke verwijzers, zoals huisartsen, specialisten e.d. die ons informeren over hun handelen betreffende onze inwoners.
		A2.	Informeren van de raad over de stand van zaken in relatie tot de middelen. Dat gebeurt op drie momenten in het jaar (bij de beide bestuursrapportages en de jaarrekening).
		A3.	Vorm geven van de Kanteling door de Kernpunten en het Sociaal Team en de actiepunten uit de nota Wmo en Jeugd en het nieuwe welzijnsbeleid.
		A4.	Binnen de voor de transitie/transformatie beschikbare middelen efficiënte zorg aanbieden en het realiseren van een besparing binnen een termijn van de komende drie/vier jaar.

5.2 Zorg

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Zorg voor jezelf en voor elkaar wordt, meer dan nu het geval is, weer 'normaal' gevonden.	A1.	Ondersteunen, begeleiden en faciliteren van de 'Huizen van de Buurt' waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en versterken; dit samen met inwoners. En daarbij rekening houden met de lokale situatie.
		A2.	Versterken van de eigen kracht en zelfstandigheid van de (zorg)vrijwilligers (los van de gemeente of zorginstelling) door inzet van het opbouwwerk van het Adviespunt Neder-Betuwe.
B	Mantelzorgers ontlasten.	B1.	Ondersteunen van mantelzorgers door lotgenotencontact, respijtzorg (bijv. door de inzet van maatjes), informatiebijeenkomsten, een zo dekkend mogelijk aanbod van zorgvrijwilligers en de inzet op een mantelzorgvriendelijk werkklimaat binnen bedrijven.
		B2.	Verstrekken van informatie over mantelzorg op scholen voor het middelbaar onderwijs en bezien op welke wijze die scholen kunnen worden gefaciliteerd om jonge mantelzorgers te werven.
C	Goed toegankelijke en bereikbare jeugdzorg en actief beleid voor pleegzorg; versterken van de eigen kracht.	C1.	Uitvoeren van het Wmo en Jeugdbeleidsplan 2015 en 2016.
D	Passende zorg voor ouderen en gehandicapten op dorpsniveau (wijkzorg).	D1.	Adviseren van onze inwoners thuis over eventueel (kleine) aanpassingen aan hun woning door opgeleide vrijwillige woonadviseurs, waardoor langer zelfstandig thuis wonen comfortabeler en veilig wordt. Daarnaast zetten we in op valpreventie
		D2.	Ondersteunen van onze inwoners bij het zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen door het aanbieden van alternatieven zoals o.a.: maaltijdvoorzieningen, huiselijke elektronica (domotica), boodschappendienst.
		D3.	Ondersteunen van ouderen en andere hulpzoekenden bij individuele hulpvragen op het gebied van wonen, zorg en welzijn.
E	Keuzevrijheid in zorg en ondersteuning voor onze inwoners.	E1.	Zorgen voor maatwerk met oog voor keuzevrijheid voor zorg en ondersteuning.

5.3 Werk, inkomen, armoedebestrijding

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Re-integratie van mensen met een WWB-uitkering naar werk.	A1.	Inzetten van het Participatiebudget om WWB-uitkeringsgerechtigden aan werk te helpen.
		A2.	Zoeken naar mogelijkheden met en voor bijstandsgerechtigden zodat zij een maatschappelijke bijdrage kunnen leveren.
		A3.	Maatwerk bieden bij de ondersteuning en plaatsing van werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
		A4.	Inzetten van de Kernpunten is samenwerking met de werkcoaches uit de gemeente Buren om uitkeringsgerechtigden te betrekken bij het vrijwilligerswerk.
B	Efficiënte inzet van de beperkte middelen voor re-integratie, met behoud van ambitieniveau m.b.t. uitstroom, tegen de achtergrond van de nieuwe Participatiewet.	B1.	De uitvoering van de Participatiewet samen met de gemeente Buren vormgeven en voorkomen dat er voor de cliënten geen onnodige belemmeringen ontstaan.
		B2.	Realiseren van stage-/werkplekken voor doelgroep Participatiewet door samenwerking met private partijen en ondernemers.
C	Meer werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers en de overheid (garantiebanen).	C1.	Realiseren van het aantal garantiebanen binnen de regio Rivierenland: (indicatief) voor het bedrijfsleven 180 en voor de overheden 70 (t/m 2016) door het stimuleren van het bedrijfsleven.
		C2.	Bevorderen van uitstroom van mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt. <i>Toelichting: deze mensen kunnen geen beroep meer doen op de WSW of de Wajong en komen direct bij de gemeente terecht.</i>
D	Zo min mogelijk armoede in de gemeente.	D1.	Hanteren van een integrale aanpak door afstemming van kennis en deskundigheid binnen de gemeentelijke organisatie.
		D2.	Uitvoeren van de in 2015 vastgestelde beleidsregels bijzondere bijstand..
		D3.	Voortzetten van het jeugdsportfonds.
		D4.	Uitvoeren van diverse projecten uit uitvoeringsplan ter verkleining van de sociaal-economische gezondheidsverschillen. <i>Toelichting: het plan van aanpak voor 2016 volgt eind 2015.</i>
E	Preventie van schulden dan wel het oplossen van ontstane schulden.	E1.	Versterken van preventieve maatregelen. <i>Toelichting: voorkomen van schulden door eerder signaleren en (vrijwillige) begeleiding.</i>
		E2.	Aanbieden van schuldhulpverlening
		E3.	Ontwikkelen en implementeren van een aanpak/richtlijnen om binnen de kernpunten ondersteuning te bieden aan inwoners waarbij er sprake is van een problematische schuldensituatie.
		E4.	Inzetten van vrijwilligers door Stichting Welzijn Buren bij het op orde krijgen van de thuisadministratie, het invullen van lastige financiële formulieren en begeleiden bij het oplossen van (beginnende) schulden.

Verloop aantal uitkeringsgerechtigden Neder-Betuwe

	2013				2014				2014			
	Wwb	IOAW	IOAZ	Bbz	Wwb	IOAW	IOAZ	Bbz	Wwb	IOAW	IOAZ	Bbz
Beginstand 1 januari	171	13	4	2	202	14	3	1	222	12	3	1
Instroom	117	3	0	3	108	3	0	2	50	2	0	1
Uitstroom	86	2	1	4	88	5	0	2	30	1	0	2
Eindstand 31 december	202	14	3	1	222	12	3	1	242	13	3	0

Werkloosheidspercentages	2011	2012	2013	2014
Gemiddelde van regio	5,4	6,4	8,3	8,3
Neder-Betuwe	4,6	4,8	7,6	6,8

5.4 Gezondheid

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Een goede gezondheid voor iedere inwoner, jongeren die zich ontwikkelen tot gezonde en actieve volwassenen.	A1.	Zorgen voor ziektepreventie en medische zorg in samenwerking met de GGD zoals: jeugdgezondheidszorg, inspectie kinderopvang, individuele en groepsvoorlichting.
		A2.	Ondersteunen van inwoners door het Kernpunt en het Sociaal Team. Daar zoveel mogelijk inzetten op preventie en voorliggende voorzieningen als voorlichting, GGZ preventie of (school)maatschappelijk werk en waar nodig door verwijzen naar het Meldpunt bijzonder zorg of andere tweedelijns-voorzieningen (bijv. verslavingszorg).
		A3.	Bieden van faciliteiten e.d. ter stimulering van vernieuwende initiatieven op het gebied van het activeren van kwetsbare inwoners.
		A4.	Continueren en uitbouwen van de inzet van de Buurtsportcoaches.
B	Minder overgewicht bij onze bewoners.	B1.	Creëren van een netwerk van buurtcoach/ zorg/sport om diverse projecten uit te rollen, waarin verschillende partners samenwerken om bewegen meer onderdeel te laten zijn van het dagelijks leven en overgewicht terug te dringen of te voorkomen.
		B2.	Stimuleren van sportverenigingen om een meer maatschappelijke rol/functie op te pakken waardoor er vaker contact is met mensen die nog niet bewegen.
		B3.	Uitrol B-Fit op zoveel mogelijk basisscholen en binnen de peuteropvang. <i>Toelichting: Bij B-Fit ligt de nadruk op collectieve preventie van overgewicht. De nadruk van het programma ligt op voldoende bewegen (pleinspelletjes, buiten spelen) en gezonde voeding.</i>
C	Jongeren kunnen meer bewegen en hebben daar ook meer ruimte voor.	C1.	Betrekken van kinderen, jeugdigen en jongeren bij de invulling van speelruimte.
		C2.	Uitvoeren van de nieuwe speelruimtenota
		C3.	Buurtsportcoaches vormen een team bij het organiseren van buurtgerichte- en naschoolse activiteiten in het dorp.
D	Minder gebruik van alcohol en drugs.	D1.	Voorlichten van inwoners over de schadelijke gevolgen van alcohol en drugs als onderdeel van het uitvoeringsplan van het SEGV.
		D2.	Opstarten interventies uit het uitvoeringsplan 'alcohol en drugs'.
E	Minder depressie en eenzaamheid.	E1.	Onderzoeken in overleg met de GGD en andere hulpverleningsinstanties om het probleem van depressie van inwoners vanuit een collectieve interventie te benaderd en deze interventie opnemen in het Sociaal Economisch Gezondheidsbeleid.

5.5 Leefbaarheid

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Leefbaarheid kernen behouden en versterken.	A1.	Uitwerken van het in 2015 vastgestelde plan van aanpak voor de accommodaties in de kern Dodewaard.
		A2.	Opstellen van een plan van aanpak voor voldoende en toereikende accommodaties in de kern Kesteren.
		A3.	In stand houden van de buurtbus, regiotaxi, Klaartje en Swobrik.
		A4.	Regie voeren via de Regio Rivierenland op vervoersstromen (basismobiliteit) om beter maatwerk te leveren en vraagafhankelijk vervoer effectiever en efficiënter te maken.
B	Leefbaarheid kleine dorpen Echteld en IJendoorn behouden en versterken.	B1.	Extra aandacht voor ondersteuning en borging van het Huis van IJendoorn.
		B2.	Alert zijn en blijven op ontwikkelingen in relatie tot leefbaarheid in de kern Echteld, waar geen Huis van het dorp is.
		B3.	Richten van onze aandacht bij het maken en uitvoeren van beleid daar waar mogelijk specifiek op (de problematiek van) de kleine kernen.
C	Subsidies komen mede ten goede aan leefbaarheid, participatie en informele maatschappelijke ondersteuning van burgers; subsidieontvangers tonen maatschappelijke betrokkenheid.	C1.	Uitvoeren van de startnotitie Herijking welzijnsbeleid in combinatie met het opstellen van een nieuw welzijns- en subsidiebeleid dat is gebaseerd op de kanteling en uitgaat van de kernbegrippen, ontmoeting, participatie, perspectief en meetbaarheid, alsmede het verkleinen van de sociaal economische gezondheidsverschillen.
		C2.	Organiseren van verantwoording van subsidies op een voor de ontvanger eenvoudige wijze.

5.6 Onderwijs

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Openbaar basisonderwijs in alle kernen behouden, van goede kwaliteit.	A1.	Stimuleren van samenwerking of fusie met schoolbesturen in de directe omgeving of regio.
		A2.	Overleggen met het schoolbestuur over begroting, toekomstplannen instandhouding van scholen en eventuele knelpunten.
		A3.	Onderzoeken op welke wijze de vervangende nieuwbouw of aanpassing van de basisschool De Bellefleur in Dodewaard het beste kan plaatsvinden.
B	Openbaar voortgezet onderwijs van goede kwaliteit met aanbod van HAVO-top ook bij de nieuwbouw Pantarijn.	B1.	Realiseren van vervangende nieuwbouw van het Pantarijn in 2017 mede als voorbereiding op de gewenste HAVO-top, waarbij de bouwopdracht en de verantwoordelijkheid bij het Pantarijn liggen en de gemeente een faciliterende en controlerende rol heeft.
C	Alle kinderen (ongeacht hun identiteit) hebben toegang tot adequate vroeg- en voorschoolse educatie met een goede aansluiting op het basisonderwijs.	C1.	Uitvoering geven aan de resultaten van het in het 4 ^e kwartaal van 2015 gehouden onderzoek betreffende de mogelijkheden om VVE samen met de basisscholen te laten verzorgen.
D	Vormgeving van het lokaal onderwijsbeleid gezamenlijk met de scholen via het opstellen van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).	D1.	Inspelen op nieuwe ontwikkelingen (zoals Passend onderwijs en Jeugdwet) en deze vooraf en samen met de scholen en maatschappelijke organisatie bespreken en gezamenlijk haalbare ambities afspreken.
		D2.	Uitvoeren van de onderdelen (Afstemming zorg en ondersteuning, thuis nabij onderwijs en bijbehorende ondersteuning en thuiszitters) van passend onderwijs, schoolbegeleiding en de wijze van besteding.
		D3.	Maken van afspraken over zorgverlening dyslexie door de scholen en gemeente en ondersteuning, samenwerkingsverbanden passend onderwijs.
		D4.	Overleggen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs in samenwerking met de regiogemeenten om meer thuisnabij onderwijs te stimuleren/realiseren..
		D5.	Houden van toezicht op het goed onderhouden van de schoolgebouwen door de schoolbesturen na de overheveling van het buitenonderhoud.
E	Ontwikkeling inwoners door kennis, informatie, literatuur en het stimuleren van lezen via onze bibliotheekvoorzieningen, mede om de laaggeletterdheid tegen te gaan.	E1.	Instandhouden van schoolbibliotheek op de basisscholen die hier een beroep op doen, met behulp van de lees-/mediacoaches die op de basisscholen actief zijn.
		E2.	Moderniseren van de bibliotheekhuisvesting van Kesteren en Dodewaard zodat ook deze bibliotheekvestigingen voldoen aan het vernieuwde bibliotheekconcept.
		E3.	Uitvoeren van het convenant Bibliotheekwerk Rivierenland door het in stand houden van de Basisbibliotheek Rivierenland.
		E4.	Deelnemen aan het Bondgenootschap Laaggeletterdheid waarmee de gemeente met de bibliotheek en in totaal 36 partners laaggeletterdheid terugdringen.

Wat mag het kosten?

Programma 5:		Sociaal Domein				
	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten	19.281	25.854	26.725	26.333	26.080	26.038
Baten	-7.029	-4.176	-4.380	-4.236	-4.236	-4.236
Geraamd resultaat bestaand beleid	12.253	21.678	22.345	22.097	21.844	21.803
<u>Nieuw Beleid</u>						
Nieuw beleid conform kadernota						
Lasten			-139	-152	-152	-143
Baten			-7	-13	-13	-13
Nieuw beleid conform kadernota			-145	-165	-165	-156
Nieuw beleid na kadernota						
Lasten			2	-91	-185	-362
Baten				-3	-3	-3
Nieuw beleid na kadernota			3	-93	-187	-365
Geraamd resultaat nieuw beleid			-143	-258	-353	-521
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	12.253	21.678	22.203	21.838	21.491	21.282

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN conform kadernota

- ◆ Extra bijdrage schoolbegeleiding stoppen (voordeel van € 50.000 structureel)
- ◆ Aanbestedingsvoordeel Wmo-hulpmiddelen (voordeel van € 39.500 structureel)
- ◆ Overige kleine ontwikkelingen kleiner dan € 25.000 (voordeel van € 56.000 oplopend naar € 66.000 structureel)

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN na kadernota

- ◆ **Aanvullende bijdrage Presikhaaf (€ 53.310 voor 2016, € 46.325 voor 2017 en € 49.990 voor 2018 en verdere jaren)**
Presikhaaf Bedrijven laat al enkele jaren een negatief exploitatieresultaat zien. Aangezien er geen reservepositie meer is om deze nadelen op te vangen, wordt een bijdrage naar rato gevraagd van de deelnemende gemeenten. In de raadsvergadering van 18 december 2014 (RAAD/14/1792) is de conceptbegroting 2015 van Presikhaaf besproken. Toen is ook aangegeven, dat begin 2015 een onderzoek zou worden uitgevoerd naar de toekomst van Presikhaaf. Dat onderzoek heeft inmiddels plaatsgevonden. Op basis hiervan moeten de gemeenten in de arbeidsmarktregio op korte termijn keuzes maken over aanpassingen. Dit heeft waarschijnlijk ook gevolgen voor de gemeentelijke bijdragen. De verwachting is dat die uiteindelijk nog naar beneden kan worden bijgesteld. Neder-Betuwe maakt geen onderdeel uit van deze arbeidsmarktregio (maar nog wel van de GR) en heeft weinig invloed op deze ontwikkeling. Doel van Neder-Betuwe is om uit te treden met een respectvolle oplossing voor de inwoners die nog werkzaam zijn bij Presikhaaf. Daarover zijn we nog in overleg.
- ◆ **Vrijval kapitaallasten Pantarijn (€ 110.000 voor 2016 en € 120.000 voor 2017)**
Voor de nieuwbouw Pantarijn zijn in de begroting 2016 en 2017 kapitaallasten en exploitatiekosten opgenomen op basis van de toen bekende planning. Volgens de bijgestelde planning is de aanvang bouw op zijn vroegst eind 2016 en de oplevering eind 2017. Dit is een vertraging van circa 1 jaar. Hierdoor valt een deel van de kapitaallasten vrij in 2016 en 2017 en zijn de kosten voor verzekering en belasting van de school ook lager.
De oorzaak van de vertraging is gelegen in meerdere factoren, zoals extra afstemming over bouwheerschap en vastleggen afspraken en risicoverdeling, bouwlocatie in Casterhoven) bouwvoorwaarden en omvang terrein en afstemming over bouwvoorwaarden met GEM Casterhoven.
- ◆ **Verhogen huurtarieven gemeentelijke accommodaties met 5% (€ 3.000 structureel vanaf 2017)**
Het betreft hier de accommodaties: Peuterspeelzalen, De Meeting (huur kantine De Eng), Notenbalk, Columbus, Trefpunt, Hoenderik, Snellenburg, aula begraafplaats Opheusden, politiebouwwerk Kesteren en werkplaats Kesteren. Bij al onze gemeentelijke accommodaties kan de huur met 5% verhoogd worden. Voor de desbetreffende accommodaties betekent dit echter maatwerk, al naar gelang of objecten nog gehuurd worden en de individuele huurcontracten die zijn afgesloten. Voor een uitgebreidere onderbouwing van de maatschappelijke effecten op deze bezuiniging verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.
- ◆ **Bijdrage bibliotheekwerk afbouwen naar nul (€ 85.000 in 2017, € 169.000 in 2018 en vanaf 2019 € 254.000 structureel)**
Eind 2014 hebben wij samen met de Bibliotheek Rivierenland en negen andere gemeenten het convenant Uitvoering Bibliotheekwerk 2015 t/m 2018 ondertekend. Hiermee hebben wij ons geëngaat aan het betalen van het basisbedrag dat de Bibliotheek Rivierenland nodig heeft om haar activiteiten uit te voeren. Op het moment dat wij € 255.335 bezuinigen, moeten wij uit het convenant treden omdat wij niet meer voldoen aan het basisbedrag. Er is een opzegtermijn van 1 jaar, wat betekent dat wij per 1 januari 2017 uit kunnen treden. Conform het convenant moet dan in 3 jaar tijd het subsidiebedrag afgebouwd worden (75%, 50% en 25%). Er zijn dan geen aanvullende frictiekosten. Hiermee is binnen de afbouwregeling al rekening gehouden. Om de frictiekosten op te vangen zullen in 2017 alle bibliotheekvestigingen sluiten. Met de bibliotheek kunnen dan tot en met 2019 alleen nog afspraken worden gemaakt worden over het leveren van leesbevorderende activiteiten. Voor een uitgebreidere onderbouwing van de maatschappelijke effecten op deze bezuiniging verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.
- ◆ **Eventuele toekomstige overschotten binnen de Wmo vrij laten vallen (PM)**
Tot en met 2014 ontvingen wij van de rijksoverheid (uit overheveling AWBZ) die bestemd waren voor huishoudelijke hulp, medische hulpmiddelen en medische woningaanpassingen. Op dit budget is jaarlijks een bedrag overgebleven. Uw raad heeft de afgelopen jaren de budgetten van de Wmo verschillende keren naar beneden bijgesteld en de hierna resterende overschotten als specifieke Wmo-reserve bestemd voor de transities die in 2015 hun intrede hebben gedaan. In de nieuwe Wmo zijn taken en nieuwe financieringsbronnen/zorgmiddelen opgenomen. Het budget van de nieuwe Wmo behelst budgetten uit de oude Wmo, middelen uit de AWBZ en de zorgverzekeringswet. Het budget voor jeugdzorg bestaat eveneens uit middelen van de provincie en eveneens uit de AWBZ en de zorgverzekeraars. Uitgangspunt is ontschotting van zorg en middelen en zodoende is er één wettelijk kader en één gebundeld budget. In 2014 heeft uw raad besloten om zodoende de post Wmo-reserve te bestemmen voor alle uitvoerings- en zorgkosten van dit wettelijk kader, genoemd de 3D reserve. Voor de participatiewet(3e D) zijn geen extra middelen van de rijksoverheid ontvangen en worden de gemeenten geacht deze binnen hun bestaande middelen uit te voeren.

Voor een uitgebreidere onderbouwing op deze bezuiniging verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.
- ◆ **Bezuinigingen realiseren op sportaccommodaties (€ 29.000 in 2016, € 109.000 in 2017 en vanaf 2018 € 234.000 structureel)**
Bij het opstellen van een plan tot verdere privatisering van sportaccommodaties is externe begeleiding noodzakelijk. Wij hebben de benodigde capaciteit en expertise niet in huis. Hetzelfde geldt voor het onderzoeken naar mogelijkheden om verenigingen te laten fuseren. Ook dit is een traject dat om een zorgvuldige begeleiding, voldoende capaciteit en expertise vraagt. Bij de totstandkoming van deze conceptbegroting zijn reeds een aantal oriënterende gesprekken gevoerd met aanpalende gemeenten die ervaring hebben met verdere privatisering en/of fusies. Het zijn echter trajecten die voor elke gemeente verschillend zijn (al naar gelang hun vastgoed) en zodoende zijn wij kortstondig niet in staat om een betrouwbaar budget aan te geven dat wij middels privatisering tot en met 2019 kunnen realiseren. Wij zullen binnenkort een onderzoeksopdracht formuleren om te komen tot bezuinigingen op de sportaccommodaties. Gelijkertijd is er dan ook een beeld van de externe kosten van het onderzoek waarvoor wij dekking zullen zoeken. Wij schatten in dat het mogelijk moet zijn om vanaf 2017 - naast de reeds opgenomen bezuinigingen die ook deels een relatie met privatisering te maken hebben- minimaal € 50.000 extra op

privatisering/fusie te realiseren. Op dit moment achten wij het niet verantwoord om op voorhand hogere bedragen op te nemen. Uiteraard kunt u er wel van uitgaan dat wij ons volledig zullen inspannen om een hogere besparing/ombuiging te realiseren. Wij zullen uw raad over het te voeren onderzoek en de te nemen keuzen hierin periodiek informeren.

Naast verdere privatisering hebben wij tevens een aantal voorstellen uitgewerkt die ook tot besparingen leiden en waarbij wij niet of minder afhankelijk zijn van onvoorspelbare factoren. Deze nadere besparingen zijn:

- Bijstelling toevoeging aan voorziening binnensport (De Eng) met € 10.000 vanaf 2017. Er is al rekening gehouden met de helft van de reservering voor De Eng omdat in de opzet ervan is uitgegaan dat een deel van De Eng wordt verwijderd of herbestemd.
- Bijstelling toevoeging buitensport (combinatie met investeringen buitensport): In de huur of exploitatieovereenkomsten is meestal vastgelegd hoe de taakverdeling tussen de gemeente en de sportvereniging is. Het contract moet dan tijdig worden opgezegd en aangepast in die zin dat de verenigingen dingen meer of zelf gaan doen. Op die manier kan de post onderhoud(subsidies) naar beneden worden bijgesteld. Een indicatie voor een besparing wordt in 2017 geschat op € 20.000 en vanaf 2018 op € 40.000.
- Bijstelling gas- en elektra binnensport voor een bedrag van € 23.800 vanaf 2016 is reëel.
- Het 100% energie neutraal maken is met onze huidige binnensportvoorzieningen niet mogelijk. Hiervoor zijn miljoenen aan investeringen nodig. Wel is het mogelijk door middel van gebruikelijke investeringen te zorgen dat energie bespaard wordt. Een bedrag van € 40.000 met ingang van 2018 is reëel.
- Herbestemming/verkleinen sporthal De Eng levert in 2018 een besparing op van € 65.000.
- Inspanning om vanaf 2016 € 5.000 extra opbrengsten te genereren door verhuur te promoten en stimuleren.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Bijstelling aan voorziening De Eng	0	-10.000	-10.000	-10.000
Bijstelling onderhoud(subsidies) buitensport	0	-20.000	-40.000	-40.000
Bijstelling Gas & Electra Binnensport	-23.800	-23.800	-23.800	-23.800
Binnensport 100% energie neutraal	0	0	-40.000	-40.000
Herbestemmen/verkleinen De Eng	0	0	-65.000	-65.000
Extra (commerciële) verhuur	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Privatisering/fusie	0	-50.000	-50.000	-50.000
Totale besparing	-28.800	-108.800	-233.800	-233.800

Voor een nadere onderbouwing van de juridische, financiële en maatschappelijke effecten en een beoogde plan van aanpak verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.

◆ **Efficiëncyslag realiseren op leerlingenvervoer (€ 75.000 structureel)**

In het voorjaar van 2015 is een start gemaakt met de versoering van het beleid (“strenger aan de poort”) en is door uw raad een nieuwe verordening leerlingenvervoer vastgesteld en zijn door het college hieraan gerelateerde beleidsregels vastgesteld. Om met deze instrumenten te anticiperen op het schooljaar 2015/2016 was de tijd echter te kort. Het was ten aanzien van onze ambtelijke capaciteit niet mogelijk om alle leerlingen opnieuw te beoordelen op grond van de wet passend onderwijs en/of met ouders en scholen in gesprek te gaan om deze te verleiden om een passende alternatieve school te zoeken of aan te bieden. Die slag gaan we in 2016 zeker maken.

In relatie tot de door u aangenomen motie “extra bezuinigingen Neder-Betuwe” bij de behandeling van de kadernota 2016-2019 wordt nu op het leerlingenvervoer een bedrag bezuinigd van structureel € 75.000 op jaarbasis en borgen wij dit met de uitkomst van de forse winst uit onze scherpe aanbesteding. In totaliteit is echter sprake van een aanbestedingsvoordeel op leerlingenvervoer van afgerond € 200.000 per jaar. Verderop ziet u derhalve het restant aanbestedingsvoordeel terugkomen van € 125.000 per jaar.

Voor een uitgebreidere onderbouwing op deze bezuiniging verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.

◆ **Bezuinigingen op jeugd- en jongerenwerk, ouderenwerk en maatschappelijk werk (€ 117.000 in 2016, € 173.000 in 2017 en 2018 en vanaf 2019 € 183.000 structureel)**

U verzoekt in uw motie om een keuze te maken of een combinatie van keuzen uit de bovengenoemde beleidsvelden.

1) Jeugd- en jongerenwerk

Het werk richt zich met name op de (risico) jeugd tussen 11 en 18 jaar. Zij zoeken de jongeren op in hun vrije tijd op plekken waar ze veel zijn, zoals op straat en in jeugdsozen. Het jongerenwerk voorziet in informatie, advies en voorlichting over zaken die relevant zijn voor jongeren. Daarnaast signaleert het jongerenwerk wat er onder de jeugd speelt en wat hun ambities, vragen en problemen zijn. Waar nodig verwijst het jongerenwerk naar passende activiteiten, onderwijs, werk, zorg en hulp en zoekt zij samenwerking met relevante partners. De jongerenwerkers werken vraaggericht en benutten de eigen kracht van onze inwoners. Ze zijn een belangrijke samenwerkingspartner van de Kernpunten en het Sociaal Team. Behalve uren in menskracht investeren wij ook in activiteiten zoals de speel-o-theek, jeugdsozen en stimuleren en ondersteunen wij jongeren-initiatieven. De sozen bieden tevens de ruimte aan jongeren om hun eigen ideeën te realiseren en hun talenten te ontwikkelen. Openstelling van de jeugdsozen hangt tevens sterk samen met vermindering van jeugdoverlast op straat.

Wij subsidiëren voor € 99.765 (ca. 1 fte) professioneel jeugd- en jongerenwerk. Met inachtneming van genoemde argumenten bij bezuiniging op frictiekosten zullen deze in 2016 ca. € 41.568 bedragen (doorlooptijd van 6 maanden incl. UVW). Zodoende is er een bezuiniging van € 58.197.

- Het jeugd- en jongerenwerk beschikt over een activiteitenbudget (ad € 5.000) dat in samenspraak met de doelgroepen voor activiteiten wordt ingezet. Aan dit budget kleven geen frictiekosten en kan bezuinigd worden.
- De jeugdsozen (Hoenderik, Snellenburg, Columbus, De Meeting) zijn een plek waar kinderen, jeugdigen en jongeren hun vrije tijd kunnen besteden, hun talenten kunnen ontwikkelen, elkaar ontmoeten en vrijwilligerswerk kunnen doen. De sozen zijn zelfstandige vrijwilligersbesturen. Het professionele jeugd- en jongerenwerk ondersteunt als dat wenselijk en nodig is. De activiteitsubsidie voor alle vier sozen is € 9.830 op jaarbasis. Hier zijn geen frictiekosten aan verbonden.
- Speel-o-theek Olleke Bolleke (o.a. uitleen van pedagogisch verantwoord speelgoed). De organisatie ontvangt een subsidie van € 1.270 per jaar. Dit subsidie kan worden afgebouwd. Het huurcontract met onze gemeente loopt af op 18 oktober 2018. Zij is contractueel gebonden aan minimaal zes maanden opzegtermijn. De huur bedraagt € 2.125 op jaarbasis. Om hun kosten te dekken werkt zij met vrijwilligers, fondsen en contributies. Als zij per 1 december 2015 hun huurcontract zou opzeggen dan vervallen deze inkomsten voor de gemeente. Vooralsnog gaan wij niet uit van een huuropzegging.
- Wij beschikken over een activiteitsubsidie genoemd "jongereninitiatieven/ participatie-projecten". Het budget bedraagt € 7.588. Dit brengt geen frictiekosten met zich mee.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Professionele medewerkers	-58.197	-99.765	-99.765	-99.765
Activiteitenbudget Mozaïek	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Jeugdsozen	-9.830	-9.830	-9.830	-9.830
Speel-o-theek	-328	-635	-1.270	-1.270
jongerenparticipatie	-7.588	-7.588	-7.588	-7.588
Totale besparing	-80.943	-122.818	-123.453	-123.453

2) Ouderenwerk

Het ouderenwerk is grotendeels ondergebracht bij Welzijn Buren en Stichting Welzijnsactiviteiten Neder-Betuwe (SWAN). Vermindering van subsidie betekent minder of geen expertise meer vanuit het professionele werk als ankerpunt voor vrijwilligers die activiteiten voor ouderen aanbieden. Voor de SWAN zullen contributiegelden verhoogd worden en dat geldt ook voor de kleinere vrijwilligersverenigingen zoals Stichting Orang Orang Tua Maluku, Bejaardensoos Ons Trefpunt en Vereniging Sport voor Ouderen.

Het totale budget van het Ouderenwerk bedraagt op de begroting 2015 € 89.608. De budgetten bestaan uit subsidies voor Welzijn Buren, Stichting Welzijnsactiviteiten Neder-Betuwe (SWAN), Stichting Orang Orang Tua Maluku, bejaardensoos Ons Trefpunt en Vereniging Sport voor Ouderen. € 39.248 van dit budget wordt ingezet voor het Adviespunt Neder-Betuwe. Hier zijn het vrijwilligerssteunpunt, mantelzorgpunt, opbouwwerk en informele zorg belegd. Door de komst van het wettelijke kader van de nieuwe Wmo (art.1.1.1., 1e bevorderen van sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk) zijn deze uren van de toenmalige ouderenwerker die "gedetacheerd" was bij SWAN in 2014 daar stop gezet en is deze formatie toegevoegd aan bovengenoemde activiteiten. In de begroting staan deze middelen echter nog genoemd onder het kopje "ouderenwerk".

- Feitelijk heeft Welzijn Buren geen ouderenwerk meer, behalve dat zij nog over een budget beschikt van € 22.540 (vertaald in een aantal uren per week) waarmee zij bij SWAN vanuit professioneel vrijwilligerswerk een aantal facilitaire taken verricht. De afgelopen jaren is echter steeds meer gekoerst op zelfredzaamheid van SWAN. De frictiekosten zullen (gebaseerd op de eerder genoemde uitgangspunten) € 9.391 bedragen. Er rest dan een bezuiniging van € 13.149.
- SWAN ontvangt een jaarlijks subsidiebudget van € 20.617. De organisatie bestaat uit vrijwilligers die activiteiten voor ouderen en kwetsbare inwoners (in brede zin) aanbieden, zoals maaltijdprojecten, voorlichtingsbijeenkomsten, educatief aanbod, (ouderen)sozen, en het ouderenvervoer met vrijwilligers met de busjes "Klaartje en Swobrik". SWAN heeft naar aanleiding van ons verzoek begin juli geen reactie gegeven over frictiekosten die zij denken te hebben. Een percentage aan vaste huisvestingslasten is aannemelijk.
- Stichting Orang Orang Tua Maluku ontvangt een subsidie van € 2.842, Bejaardensoos Ons Trefpunt € 2.737 en de Vereniging Sport voor Ouderen € 1.624.
- Geen vervanging "Klaartje" en "Swobrik" die vanuit SWAN ouderen op vrijwillige basis van A naar B brengen. Vervoer is in die zin geen ouderenwerk maar dit specifieke vervoer staat wel ten dienste van onze ouderen. De eerstvolgende vervanging van een bus is gepland in 2019. Dus vanaf dat jaar een besparing van € 9.300.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Uren Facilitering SWAN	-13.149	-22.540	-22.540	-22.540
SWAN	-18.000	-20.617	-20.617	-20.617
Stichting Orang Orang Tua Maluku	-2.342	-2.842	-2.842	-2.842
Bejaardensoos Ons Trefpunt	-2.237	-2.737	-2.737	-2.737
Ver. Sport voor ouderen	-1.124	-1.624	-1.624	-1.624
Geen vervanging "Klaartje" en "Swobrik"	0	0	0	-9.300
Totale besparing	-36.852	-50.360	-50.360	-59.660

3) Maatschappelijk Werk (MW)

MW is een openbaar toegankelijke voorziening en voor elke gemeente een wettelijke verplichting. Het was onderdeel van de oude Wmo (prestatieveld 5). Gemeenten hebben als wettelijke taak om te bevorderen dat mensen met een beperking of een chronisch of psychisch probleem en mensen met een psychosociaal probleem deel nemen aan het maatschappelijk verkeer en zelfstandig functioneren. Met de invoering van de nieuwe Wmo zijn naast de bestaande wettelijke taken een aantal wettelijke taken toegevoegd vanuit de AWBZ. De nieuwe Wmo kent geen prestatievelden meer. Er wordt nu een onderscheid gemaakt in algemene toegankelijke voorzieningen (eerste lijn) en maatwerkvoorzieningen (tweede lijn).

Behalve over algemeen maatschappelijk werk beschikt onze gemeente ook over identiteitsgebonden maatschappelijk werk.

De motie geeft aan om op onderdelen uit het jeugd- en jongerenwerk, ouderenwerk en maatschappelijk werk in totaal € 200.000 per jaar te bezuinigen. Gelet op de wettelijke plicht en de minimale invulling van het maatschappelijk werk op dit moment, biedt dit onderdeel geen mogelijkheden om op te bezuinigen. Hierdoor kunnen wij niet geheel voldoen aan uw opdracht, zoals u in de tabel kunt zien.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Jeugd- en jongerenwerk	-80.943	-122.818	-123.453	-123.453
Ouderenwerk	-36.852	-50.360	-50.360	-59.660
Maatschappelijk werk	0	0	0	0
Totale besparing	-117.795	-173.178	-173.813	-183.113

Voor een nadere onderbouwing van de juridische, financiële en maatschappelijke effecten en een beoogde plan van aanpak verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.

◆ **Bezuinigingen realiseren peuterspeelzaalwerk (€ 14.000 in 2016 en vanaf 2017 € 25.000 structureel)**

Het peuterspeelzaalwerk biedt jonge kinderen kansen om op speelse wijze kennis te maken met de wereld om hen heen. Al op jonge leeftijd hebben zij baat bij het ontdekken van nieuwe dingen en inzichten. Leren zij met andere (onbekende) mensen contact te maken en wordt hun ontwikkeling om te kunnen spelen en te ontdekken gestimuleerd. Naast deze doelstellingen is de peuterspeelzaal ook vindplaats voor kinderen/ouders waar problemen geconstateerd kunnen worden in de ontwikkeling of eventuele opvoedingsvragen waar ouders mee kampen. In de relatie met de Kernpunten waarin de expertise van het toenmalige Centrum voor jeugd en gezin is opgegaan is zodoende ook in 2015 opnieuw geïnvesteerd. De motie geeft aan dat de bezuinigingen van € 25.000 nadrukkelijk niet de VVE mogen betreffen. In de praktijk zal dat niet werken omdat deze groepen (peuterspeelzaalkinderen en kinderen met een VVE indicatie) vaak in gecombineerde groepen zitten. Maatregelen die onder andere genomen worden uit efficiëntie. De VVE wetgeving kent namelijk stringente eisen waaraan VVE opvang moet voldoen. Wanneer het peuterspeelzaalwerk afgebouwd wordt en alleen nog VVE plaatsen gesubsidieerd worden zal dat leiden tot locaties die hierdoor niet meer levensvatbaar zijn en als gevolg daarvan zullen moeten sluiten. Voor 2016 moet rekening worden gehouden met frictiekosten ter grootte van € 10.416.

Voor een nadere onderbouwing van de juridische, financiële en maatschappelijke effecten en een beoogde plan van aanpak verwijzen wij u naar de afzonderlijke raadsinformatiebrief behorend bij de begroting 2016-2019.

◆ **Effect Meicirculaire 2015 op het Sociaal Domein (€ 440.725 voor 2016, € 585.265 voor 2017, € 558.140 voor 2018 en € 472.008 voor 2019)**

In juni 2015 bent u middels een raadsinfobrief uitvoerig geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2015. Hieronder staan de onderdelen vermeld die betrekking hebben op programma 5 en conform de raadsinfobrief als budgetbijstelling zijn verwerkt in deze begroting. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de raadsinfobrief inzake de meicirculaire 2015.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Combinatiefuncties	17.000	17.000	17.000	17.000
Huishoudelijke hulptoelage	97.002	0	0	0
Wmo indexering a.g.v. bijstelling macrobudgetten	74.180	126.753	126.753	126.753
Mutatie 3D: bijstelling budgetten AWBZ	-103.358	-94.261	-194.510	-226.457
Mutatie 3D: bijstelling budgetten Jeugdzorg	358.110	533.954	611.674	631.142
Mutatie 3D: bijstelling budget Participatiewet	-2.209	1.819	-2.777	-76.430
Totaal	440.725	585.265	558.140	472.008

+ is toename exploitatielast - is afname exploitatielast

◆ **Beheerplan gemeentelijke sportparken Neder-Betuwe 2016-2024 (€ 770 voor 2016, € 3.670 voor 2017, € 8.029 voor 2018 en € 11.748 voor 2019)**

In de raadsvergadering van 2 juli 2015 (RAAD/15/1835) is het nieuwe "beheerplan gemeentelijke sportparken 2016-2025" vastgesteld. Dat beheerplan is een actualisatie van het oude beheerplan en er is onderscheid gemaakt tussen planmatig onderhoud (toplaagrenovatie) en planmatig groot onderhoud (gehele renovatie). Door een adequate wijze van beheer en onderhoud wordt een constante kwaliteit van de sportvelden gewaarborgd. Jaarlijks wordt de afweging gemaakt of een geplande renovatie op dat moment noodzakelijk is of dat die kan worden uitgesteld. Dit kan leiden tot fluctuaties, waarover de raad wordt geïnformeerd. Voor het overige wordt verwezen naar het betreffende raadsbesluit.

◆ **Extra aanpassing kapitaal- en exploitatielasten Panterlijn (€ 21.199 voor 2016 en € 14.199 voor 2017)**

In aanvulling op de eerste geschatte vrijval van kapitaallasten voor het Pantarijn zoals gemeld is in de kadernota 2016-2019 is sprake van een aanvullend incidenteel voordeel, namelijk een voordeel op de reguliere exploitatielasten zoals te betalen verzekeringen en belastingen.

◆ **Aanbestedingsvoordeel leerlingenvervoer (€ 125.000 structureel)**

In aanvulling op het eerder hierboven gemelde aanbestedingsvoordeel leerlingenvervoer van € 75.000 per jaar dat gekoppeld is aan de uitvoering van de door u aangenomen motie "extra bezuinigen" bij de kadernota 2016-2019, is sprake van een aanvullend aanbestedingsvoordeel van € 125.000 per jaar. Zodoende is in totaliteit sprake van een totaal aanbestedingsvoordeel op leerlingenvervoer van € 200.000 per jaar.

Investerings

P5 Programma:		Sociaal Domein	
Beschikbaar gestelde Investering (lopend/bestaand)		Startjaar	Investeringsbedragen
Beschikbaar te stellen Investering (nieuw)			x € 1000
Lopend	Nieuwbouw Pantarijn	2014	4.683
Lopend	Renovatie sportparken	2016	414
Lopend	Vervangen bus ouderenvervoer (onderdeel bezuinigingen)	2019	45
Totaal Investeringsbedragen			5.142

Mutaties in reserves

Programma 5:		Sociaal Domein				
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x	€ 1.000					
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten	585	277	269	261	253	253
Baten	-520	-962	-465	-457	-449	-449
Geraamd resultaat bestaand beleid	65	-686	-196	-196	-196	-196
<u>Nieuw Beleid</u>						
Lasten						
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid						
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	65	-686	-196	-196	-196	-196

Overzicht van: Algemene dekkingsmiddelen

Wat zijn algemene dekkingsmiddelen?

Dit onderdeel beschrijft hoe de gemeente aan dekkingsmiddelen (geld) komt om de voornemens uit de programma's te realiseren (te betalen). De belangrijkste onderdelen van het overzicht algemene dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de lokale heffingen (belastingen) en het beheer van activa die voor de openbare dienst bestemd zijn. Deze inkomsten zijn vrij besteedbaar en derhalve niet rechtstreeks aan een programma toe te rekenen.

Daarnaast omvat dit overzicht:

- inkomsten uit beleggingen, deelnemingen en financieringsfunctie;
- inkomsten uit verhuur en diensten van derden: onvoorziene uitgaven.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Coalitieprogramma 2014-2018 'Samenwerken aan een vitale samenleving';
- ◆ Diverse belastingverordeningen;
- ◆ Nota risicomangement en weerstandsvermogen;
- ◆ Nota reserves en voorzieningen.

Thema's

6.1 Onroerende Zaak Belasting

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Het handhaven van een gelijkblijvende totale opbrengst onroerendezaakbelasting die alleen mag toenemen met het inflatiepercentage.	A1.	Handhaven van de bestaande opbrengst onroerendezaakbelasting.
		A2.	Opbrengst onroerendezaakbelasting mag alleen toenemen met het toekomstig inflatiepercentage zoals aangegeven in de circulaire van het Rijk.

6.2 Weerstandsvermogen verbeteren

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Het verhogen van de weerstandsratio.	A1.	Realiseren van een weerstandsratio van minimaal 1,0 of meer.
		A2.	Beperken van risico's.
		A3.	Realiseren van een jaarlijks begroot overschot van minimaal € 350.000 voor 2016, € 450.000 voor 2017, € 500.000 voor 2018 en verdere jaren.
		A4.	Actualiseren van beheerplannen volgens een vast patroon met als doel structurele besparingen te onderzoeken.

6.3 Risico's op grondposities

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	
A	Een adequate beheersing van de risico's op onze grondposities.	A1.	Inventariseren, benoemen en verkleinen van de risico's ten aanzien van onze grondposities.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Overzicht van:		Algemene dekkingsmiddelen					
		rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
					2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000							
Bestaand Beleid							
Lasten		46	64	50	49	49	49
Baten		-25.961	-33.320	-33.223	-32.924	-32.775	-32.759
Geraamd resultaat bestaand beleid		-25.915	-33.256	-33.174	-32.875	-32.726	-32.710
Nieuw Beleid							
Nieuw beleid conform kadernota							
Lasten							
Baten							
Nieuw beleid conform kadernota							
Nieuw beleid na kadernota							
Lasten							
Baten				-1.196	-1.174	-1.203	-1.240
Nieuw beleid na kadernota				-1.196	-1.174	-1.203	-1.240
Geraamd resultaat nieuw beleid				-1.196	-1.174	-1.203	-1.240
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid		-25.915	-33.256	-34.369	-34.049	-33.928	-33.950

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN conform kadernota

Geen

NIEUW BELEID/ONTWIKKELINGEN na kadernota

- ◆ **Bijstelling Opbrengst OZB (Inflatie 0,8% van 5 miljoen € 40.000 structureel)**
Bij het bepalen van de totale OZB opbrengst is een beleidskader door u gesteld dat deze opbrengst mag toenemen met het inflatiepercentage. Het inflatiepercentage is naar verwachting zoals in de meicirculaire 2015 is aangegeven gesteld op 0,8% hetgeen zal resulteren in een hogere opbrengst OZB van € 40.000
- ◆ **Aanpassing bijdrage algemene uitkering uit het gemeentefonds (meicirculaire 2015)**
Het resultaat van de ontwikkelingen vanuit de meicirculaire 2015 hebben in totaliteit geleid tot een forse toename van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. € 593.237 voor 2016, € 571.520 voor 2017, € 600.095 voor 2018 en € 637.015 voor 2019.
- ◆ **Extra opbrengst Onroerende Zaak Belasting (€ 62.510 structureel)**
De meeropbrengst van € 62.510 wordt veroorzaakt doordat er minder bezwaarschriften zijn ingediend en er meer objecten zijn dan aanvankelijk waren ingeschat. De meeropbrengst is u onlangs voor het jaar 2015 gemeld in de tweede bestuursrapportage 2015 en in deze begroting 2016 en meerjarenraming is het structurele effect vanaf 2016 verwerkt.
- ◆ **Ontvangen precariobelasting in de begroting structureel opnemen (€ 500.000 structureel)**
De gemeente heft vanaf 2014 precariobelasting op kabels en leidingen t.b.v. het transport van gas. In 2014 en 2015 is ca. € 500.000 opgelegd en toegevoegd aan de reserve precariobelasting. Inmiddels is duidelijk geworden dat deze heffing wettig is, er is dus geen terugbetalingsrisico meer. Zodoende wordt voorgesteld om structureel € 500.000 per jaar als baten precariobelasting op te nemen en deze jaarlijks te storten in de reserve precariobelasting ter verbetering van ons weerstandscapaciteit. Hier ziet u derhalve de structurele extra baat terug van € 500.000 per jaar en verderop bij mutaties in reserves ziet u de jaarlijkse storting terug in de reserve precariobelasting. Aangezien er nog steeds de intentie aanwezig is van het rijk om de precariobelasting in de toekomst af te schaffen is in de paragraaf Risicomanagement en Weerstandsvormogen een risico hiervoor opgenomen.

Mutaties in reserves

Overzicht van:	Algemene dekkingsmiddelen					
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten	1.019	773	50	50	50	50
Baten	-1.174	-665				
Geraamd resultaat bestaand beleid	-155	109	50	50	50	50
<u>Nieuw Beleid</u>						
Lasten			500	500	500	500
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid			500	500	500	500
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-155	109	550	550	550	550

- ◆ **Ontvangen Precariobelasting jaarlijks storten in de reserve precariobelasting ter verbetering van het weerstandscapaciteit (€ 500.000 structureel)**
Zoals eerder aangegeven stellen wij u voor om de jaarlijkse baten die wij ontvangen uit precariobelasting ter hoogte van € 500.000 te storten in de reserve precariobelasting ter verbetering van ons weerstandscapaciteit.

Specificatie van Algemene dekkingsmiddelen

Specificatie algemene Dekkingsmiddelen						
	rekening 2014	begroting 2015	begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Bedragen x € 1.000						
Bestaand Beleid						
Lasten	46	50	50	49	49	49
Baten						
Verhuur (openbare dienst bestemd)	-75	-60	-60	-60	-60	-60
	-75	-60	-60	-60	-60	-60
Saldo Financieringsfunctie						
Rente uitkering						
- Vitens	-44	-21	-19	-17	-15	-15
Interne financiering	-1.013	-1.013	-1.005	-1.053	-1.066	-1.050
	-1.057	-1.034	-1.024	-1.069	-1.080	-1.065
Saldo Beleggingen en Deelnemingen						
Dividenduitkeringen						
- Vitens						
- BNG	-23	-10	-18	-18	-18	-18
- Grondbank						
	-23	-10	-18	-18	-18	-18
Algemene Uitkering						
Algemene uitkering gemeentefonds	-19.115	-16.723	-17.101	-17.102	-17.050	-17.050
Algemene uitkering Sociaal Domein		-9.691	-9.746	-9.400	-9.292	-9.292
	-19.115	-26.414	-26.847	-26.502	-26.342	-26.342
Lokale heffingen (besteding niet gebonden)						
Onroerende Zaak Belasting (OZB)	-4.990	-5.123	-5.098	-5.098	-5.098	-5.098
Toeristenbelasting	-58	-32	-32	-32	-32	-32
Hondenbelasting	-128	-127	-127	-127	-127	-127
Forensenbelasting	-17	-16	-16	-16	-16	-16
Precariobelasting	-498	-502				
	-5.690	-5.801	-5.274	-5.274	-5.274	-5.274
Saldo compensabele btw en uitkering uit het BTW compensatiefonds						
compensabele BTW compensatiefonds	2.392	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
uitkering uit BTW compensatiefonds voor eigen rekening	-2.392	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Totalen algemene dekkingsmiddelen bestaand beleid	-25.915	-33.270	-33.174	-32.875	-32.726	-32.710
Nieuw beleid / ontwikkelingen conform kadernota						
Lasten						
Baten						
Totaal nieuw beleid conform kadernota						
Nieuw beleid / ontwikkelingen na kadernota						
Lasten						
Baten:						
Onroerende Zaak Belasting (OZB)			-103	-103	-103	-103
Precariobelasting			-500	-500	-500	-500
Algemene uitkering gemeentefonds			-341	-130	-186	-309
Algemene uitkering Sociaal Domein			-253	-442	-414	-328
Totaal nieuw beleid na kadernota			-1.196	-1.174	-1.203	-1.240
Totalen algemene dekkingsmiddelen	-25.915	-33.270	-34.369	-34.049	-33.928	-33.950

Budget voor Onvoorziene uitgaven

Budget onvoorziene uitgaven:				
	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Budget onvoorziene uitgaven:	186.184	186.184	186.184	186.184

PARAGRAFEN

Paragraaf 1:	Lokale heffingen
Paragraaf 2:	Risicomanagement en weerstandsvermogen
Paragraaf 3:	Onderhoud kapitaalgoederen
Paragraaf 4:	Financiering
Paragraaf 5:	Verbonden partijen
Paragraaf 6:	Grondbeleid
Paragraaf 7:	Bedrijfsvoering

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Algemeen

Conform artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bevat de paragraaf 'Lokale heffingen' de volgende zaken:

- ♦ het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- ♦ een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen;
- ♦ een aanduiding van de lokale lastendruk;
- ♦ een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het totale pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat uit een negental verschillende belastingen/heffingen, die geïntegreerd worden door een door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordening.

Voor de hoogte van de tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

- ♦ Streven naar een volledige kostendekking bij leges en andere rechten.
- ♦ De opbrengst van leges en rechten niet meer laten stijgen dan met de inflatiecorrectie.

Overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen

1. Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (hierna: OZB) is veruit de voornaamste gemeentelijke belasting. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting bij woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting bij niet-woningen. De OZB is een algemene belasting en de opbrengst dient ter dekking van de lasten van de gemeente. De grondslag voor de berekening van de OZB in 2016 is de WOZ-waarde per prijspeildatum 1 januari 2015.

Een beleidskader bij het bepalen van de opbrengst OZB is dat de totale opbrengst OZB gelijk moet blijven en alleen mag toenemen met het inflatiepercentage. Een ander beleidskader is dat stijgingen of dalingen van de WOZ-waarden geen invloed mogen hebben op de hoogte van de totale opbrengst OZB. Met andere woorden: stijgen de WOZ-waarden dan dalen de OZB-percentages, dalen de WOZ-waarden dan stijgen de OZB-percentages.

Het hierboven beschreven beleidskader geeft aan dat de totale opbrengst OZB gelijk moet blijven en alleen mag toenemen met het inflatiepercentage. De meicirculaire 2015 geeft aan dat voor 2016 sprake zal zijn van een inflatie van 0,8%.

De permanente marktanalyse uitgevoerd door een taxatiebureau wijst uit dat de waarde van de woningen op dit moment gelijk blijft alsmede dat de waarde van de niet-woningen met 2% is gedaald. Met deze percentages dient rekening te worden gehouden bij het opstellen van de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019. Eind 2015, als de herwaarderingsronde voor waardepeildatum 1 januari 2015 is afgesloten, informeren wij u bij het vaststellen van de 'Verordening op de heffing en de invordering van onroerende zaakbelastingen 2016' over de uitkomsten van de waardeontwikkeling voor peildatum 1 januari 2015 (voor belastingjaar 2016). Mocht de waardedaling hoger of lager zijn dan het percentage dat op dit moment bekend is, dan zullen wij de OZB-tarieven daarop aanpassen.

Begroting 2016 wordt dan:	2015-2019	2015-2019	2015-2019	2015-2019	2015-2019
Heffingsjaar:	2015	2016	2017	2018	2019
WOZ waarde (x1000)					
taxatiewaarde woningen	1.773.775	1.798.775	1.798.775	1.798.775	1.798.775
taxatiewaarde niet-woningen	368.112	360.749	360.749	360.749	360.749
	2.141.886	2.159.524	2.159.524	2.159.524	2.159.524
Totale heffing OZB					
Eigenaars woningen	-3.489.015	-3.553.446	-3.553.446	-3.553.446	-3.553.446
Eigenaars niet-woningen	-985.067	-993.068	-993.068	-993.068	-993.068
Gebruikers niet-woningen	-648.747	-653.948	-653.948	-653.948	-653.948
Totale heffing OZB	-5.122.829	-5.200.462	-5.200.462	-5.200.462	-5.200.462

Uit het overzicht OZB-opbrengsten blijkt dat de stijging OZB-opbrengst 2016 t.o.v. 2015 1,52% betreft. De reden waarom deze stijging 1,52% betreft en niet 0,8%, zijnde de inflatie, heeft te maken met het feit dat bij de begroting 2013 besloten is tot en met 2016 jaarlijks rekening te houden met honderd extra woningen met een gemiddelde WOZ-waarde van € 250.000. Dit resulteert per saldo in een extra stijging ten opzichte van de OZB-opbrengst 2015.

2. Toeristenbelasting

Onder de naam 'toeristenbelasting' wordt een directe belasting geheven met betrekking tot het overnachten binnen de gemeente op campings, in hotels, pensions, bed & breakfasts en dergelijke, tegen vergoeding in welke vorm dan ook, door personen die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens zijn opgenomen. Deze belasting kan worden geheven als een bijdrage in de kosten van de voorzieningen die de gemeente heeft getroffen. Deze kosten kunnen dus worden verhaald op de toerist. De toeristenbelasting wordt in principe geheven naar het daadwerkelijk aantal overnachtingen. In een nachtverblijfsregister worden deze overnachtingen vastgelegd. Op verzoek van de belastingplichtige kan de forfaitaire heffingsmaatstaf worden toegepast.

Toeristenbelasting	2015	2016	2017	2018	2019
Opbrengst toeristenbelasting	32.274	32.274	32.274	32.274	32.274

3. Forensenbelasting

Met ingang van 2014 wordt forensenbelasting geheven van eigenaren van zogenaamde tweede woningen waaronder de chalets op de campings Rijk van Batouwe te Kesteren en Resort Rivierendal te Ochten. Deze belasting is bedoeld om eigenaren van deze tweede woningen mee te laten betalen aan de gemeenschapsvoorzieningen in onze gemeente. De gedachte hierachter is dat de eigenaren van deze tweede woningen een groot deel van het jaar in onze gemeente verblijven en derhalve ook gebruik maken van de gemeenschapsvoorzieningen.

Wij gaan er van uit dat er 71 tweede woningen (waaronder de chalets) in de heffing kunnen worden betrokken. Enkel chalets in eigendom van natuurlijke personen die niet woonachtig zijn in de gemeente Neder-Betuwe kunnen in de heffing worden betrokken. Zij dienen meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking te houden voor zichzelf of voor hun gezin. De aanslag wordt opgelegd aan degene die de gemeubileerde woning tot zijn beschikking heeft.

Forensenbelasting	2015	2016	2017	2018	2019
Opbrengst forensenbelasting	16.464	16.464	16.464	16.464	16.464

4. Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' wordt op basis van artikel 226 van de Gemeentewet een directe belasting geheven met betrekking tot het houden van honden binnen de gemeente. De belasting wordt geheven naar het aantal honden dat binnen de gemeente wordt gehouden. Er worden verschillende tarieven gehanteerd voor de eerste hond, 2e en volgende hond en voor kennels. Voor de jaren 2016 tot en met 2019 is rekening gehouden met een verwachte opbrengst hondenbelasting van afgerond € 127.414. Er dient echter wel rekening gehouden te worden met de kosten van de jaarlijkse controle hondenbelasting van afgerond € 5.000. Per saldo bedraagt de verwachte opbrengst over de jaren 2016 tot en met 2019 dan ook € 122.414.

5. Rioolheffing

Onder de naam 'rioolheffing' wordt een recht geheven van de eigenaar van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De belasting wordt geheven naar een vast bedrag per perceel.

Rioolheffing	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal rioolaansluitingen	8.953	9.038	9.128	9.219	9.311
Tarief	209,59	216,36	218,39	218,39	218,39
Opbrengst rioolheffing	1.876.451	1.955.547	1.993.407	2.013.429	2.033.451

De rioolheffingen (inkomsten) moeten 100% kostendekkend en in balans zijn. Om dit mogelijk te maken zal de heffing de komende jaren stapsgewijs worden verhoogd en geïndexeerd. Dit conform het raadsbesluit van 19 december 2013 over het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2014-2018. Daarnaast wordt vanaf 2016 rekening gehouden met een extra structurele verhoging van het tarief van € 2,69 voor de dekking van de kosten van maatregelen ter voorkoming van wateroverlast in het gebied Smachtkamp in Opheusden, conform het raadsbesluit van 16 april 2015.

6. Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente Neder-Betuwe feitelijk gebruik maakt van een perceel ten aanzien waarvan als gevolg van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt. De heffing wordt per perceel geheven. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen, het vaststellen van de tarieven en het innen van de heffing wordt geheel uitgevoerd op regionaal niveau (Avri/BSR)

Afvalstoffenheffing	2015	2016
Basistarief (voor iedereen gelijk)	€ 108,00	
Per extra grijze container	€ 50,00	
Variabel tarief (per keer)		
- grijze container 140 liter	€ 3,50	De tarieven voor het jaar 2016 worden eind 2015 vastgesteld
- grijze container 240 liter	€ 6,-	
- gft-container (140 en 240 liter)	gratis	
- papiercontainer (140 en 240 liter)	gratis	
- zak plastic verpakkingsmateriaal	gratis	
- inworp ondergrondse container	€1,20	
- brengcontainers voor glas, papier, textiel, plastic	gratis	
- restafval op milieustraat per huisvuilzak (60 liter)	€ 1,70	
- voorrijtarief voor aan huis ophalen van grof huishoudelijk afval	€ 20,-	

Vanaf 2014 zijn de tarieven aangepast op 'Goed Scheiden Loont' (zie bij punt 10). Het Algemeen Bestuur van Regio Rivierenland stelt de tarieven voor 2016 eind 2015 vast.

7. Lijkbezorgingrechten

Op basis van een verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de algemene begraafplaatsen. De rechten worden geheven van degene op wiens aanvraag dan wel ten behoeve van wie de dienst wordt verricht of van degene die van de bezittingen, werken of inrichtingen gebruik maakt. In de afgelopen jaren zien wij een afname in het aantal begrafenissen. In het vigerende begraafplaatsenbeleidsplan worden uitgangspunten genoemd die met het huidige aantal begrafenissen niet meer kunnen worden gerealiseerd. Dit beleidsplan actualiseren wij eind 2015, voorgenoemde ontwikkeling met effecten nemen wij bij deze actualisatie mee.

8. Marktgeden

Onder de naam 'marktgeden' wordt een recht geheven voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een markt als bedoeld in de marktgeldverordening, daaronder begrepen de diensten die in verband hiermee door de gemeente worden verleend. Het recht wordt geheven van degene aan wie een standplaats ter beschikking is gesteld.

9. Precariobelasting

Met ingang van 1 november 2013 wordt onder de naam 'precariobelasting' en op basis van artikel 228 Gemeentewet een directe belasting geheven ter zake van het hebben van buizen, kabels, draden of leidingen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond, bedoeld of genoemd in de verordening 'Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen'. Het tarief voor het begrotingsjaar 2015 bedraagt € 2,52 per strekkende meter per jaar.

Betreffende de mogelijkheid tot het afschaffen van het heffen van precariobelasting wordt het volgende opgemerkt. Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2011 een wetsvoorstel uitgewerkt dat regelt dat nutsbedrijven geen precariobelasting meer hoeven te betalen voor hun netwerken. Over dit concept-wetsvoorstel heeft de Raad van State in september 2012 advies uitgebracht. Naar aanleiding van dit advies heeft de minister nu besloten meer tijd te nemen om te studeren op reële alternatieven.

10. Leges

Onder de naam 'leges' wordt een groot aantal verschillende rechten geheven ter zake van door het gemeentebestuur verstrekte diensten. De rechten worden geheven van de aanvrager van de dienst dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend. In navolging op het raadsbesluit van 4 juni 2015 zal bij de vaststelling van de leges 2016 100% kostendekkendheid als uitgangspunt worden gehanteerd. De definitieve tarieven voor 2016 worden in de raad van december 2015 vastgesteld.

Tarieven

Voor door of vanwege de gemeente te verrichten of verrichte diensten, van hem die een daartoe strekkende aanvraag heeft ingediend, wordt een betaling gevorderd in overeenstemming met de 'Tariefsverordening bedrijfsmatig verstrekte diensten'.

Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Bij de kwijtschelding van heffingen wordt in Neder-Betuwe de 100% norm van de relevante bijstandsnorm gehanteerd. Voor de overige regels wordt het Rijksbeleid gevolgd. Dit betekent concreet dat kwijtschelding wordt verleend voor de hondenbelasting (alleen 1^e hond), de rioolheffing en de onroerendezaakbelastingen. Voor overige heffingen en rechten wordt geen kwijtschelding verleend. Het aantal verzoeken kwijtschelding voor 2016 wordt geraamd op 20.

Een aanduiding van de lokale lastendruk

Belastingdruk per huishouden (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2015	€ 422	€ 188	€ 210	€ 820
Gemeente Neder-Betuwe 2016	€ 425	€ 188	€ 216	€ 829
Verschil 2015/2016	0,80%	0,00%	2,86%	1,14%

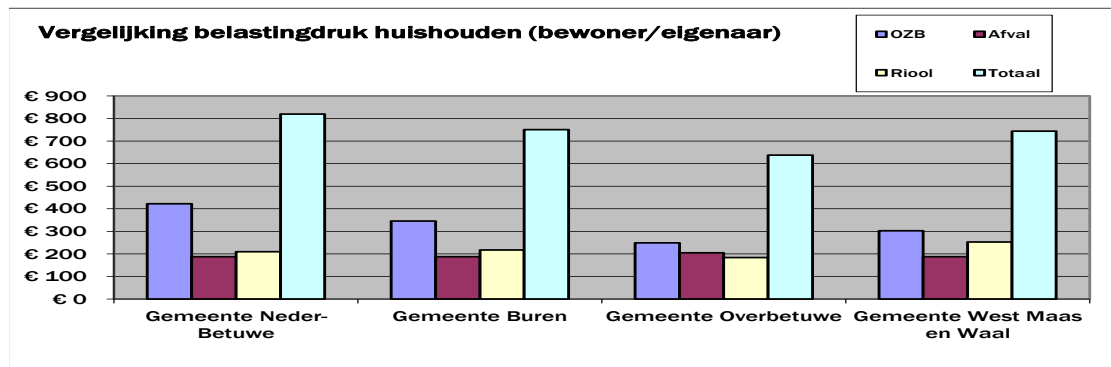
Belastingdruk per huishouden (bewoner/huurder)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2015	€ 0	€ 188	€ 0	€ 188
Gemeente Neder-Betuwe 2016	€ 0	€ 188	€ 0	€ 188
Verschil 2015/2016		0%		0%

Uitgangspunten:

- ◆ Uit de cijfers gepubliceerd door Coelo.nl (het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) blijkt dat voor 2015 de gemiddelde waarde van een woning binnen de gemeente Neder-Betuwe afgerond € 215.000 bedraagt. Rekening houdend met een daling/stijging van 0%, die voortvloeit uit de permanente marktanalyse (PMA) uitgevoerd door het taxatiebureau belast met de WOZ binnen de gemeente Neder-Betuwe, bedraagt voor 2016 de gemiddelde waarde van een woning ook € 215.000. Voor 2016 is echter rekening gehouden met een procentagestijging OZB van 0,8% conform het inflatiepercentage 2016. Er is dus sprake van een stijging OZB per huishouden (eigenaar) van 0,8%.
- ◆ Vanaf 2014 is Diftar ('Goed Scheiden Loont') ingevoerd voor de afvalstoffenheffing. Dit betekent dat ieder huishouden een gelijk basisbedrag betaalt ongeacht de grootte van de container (140 of 240 liter). Daarnaast betaalt ieder huishouden per lediging, waarbij het tarief wel afhankelijk is van de grootte van de container. Omdat het tarief voor 2016 pas eind 2015 bekend is, is het tarief voor 2015 gehanteerd. Het ingevulde tarief betreft de gemiddelde belastingdruk voor een meerpersoonshuishouden, conform de cijfers aangeleverd door Coelo.nl.

Vergelijking belastingdruk huishouden 2015 (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe	€ 422	€ 188	€ 210	€ 820
Gemeente Buren	€ 346	€ 188	€ 217	€ 751
Gemeente Overbetuwe	€ 249	€ 205	€ 184	€ 638
Gemeente West Maas en Waal	€ 303	€ 188	€ 253	€ 744

Bron: Coelo

Uitgangspunt:

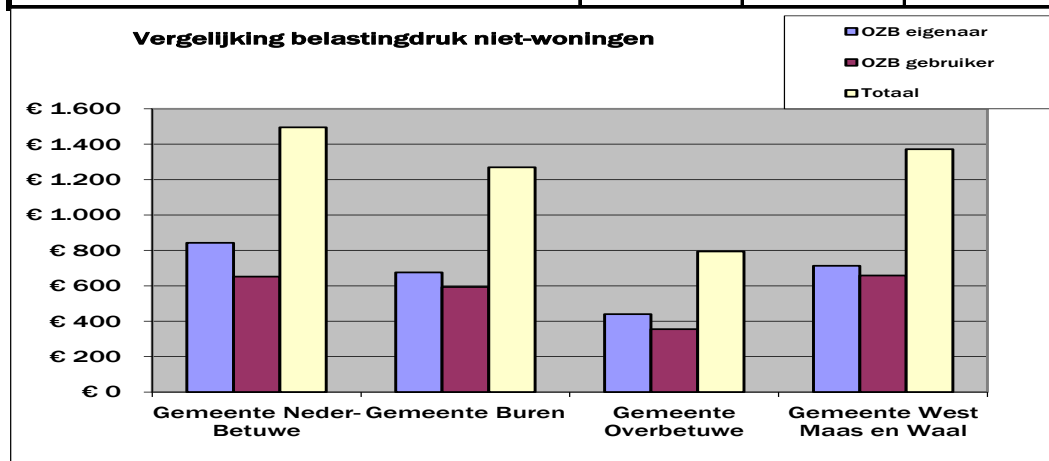
- ◆ Waarde van de woning voor 2015 is € 215.000 (bron: Coelo.nl).

Belastingdruk per niet-woningen			
	OZB eigenaar	OZB gebruiker	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2015	€ 843	€ 652	€ 1.495
Gemeente Neder-Betuwe 2016	€ 850	€ 657	€ 1.507
Vershil 2015/2016	0,80%	0,80%	0,80%

Uitgangspunten:

- ◆ In het overzicht is uitsluitend rekening gehouden met de OZB.
- ◆ De gemiddelde waarde van een niet-woning binnen de gemeente Neder-Betuwe is voor 2015 afgerond € 315.000 en voor 2016 afgerond € 309.000 (daling van 2%). Voor 2016 is rekening gehouden met een stijging van 0,8% conform inflatiepercentage. Er is dus sprake van een OZB-stijging van 0,8%.

Vergelijking belastingdruk niet-woningen 2015			
	OZB eigenaar	OZB gebruiker	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe	€ 843	€ 652	€ 1.495
Gemeente Buren	€ 676	€ 593	€ 1.269
Gemeente Overbetuwe	€ 439	€ 355	€ 795
Gemeente West Maas en Waal	€ 713	€ 658	€ 1.372

Uitgangspunten:

- ◆ In het overzicht is uitsluitend rekening gehouden met de OZB;
- ◆ De gemiddelde waarde van een niet-woning is voor 2015 € 315.000

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het kader voor de uitvoering van het risicomanagement en de bepaling van het weerstandsvermogen worden gevormd door de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen die door de gemeenteraad op 3 december 2013 is vastgesteld.

Deze paragraaf geeft aan op welke wijze het risicomanagement wordt uitgevoerd, welke risico's zijn geïdentificeerd en of ons weerstandsvermogen toereikend is.

Risicomanagement

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis daarvan maatregelen te nemen en te evalueren. Daarbij ligt het accent op de financiële risico's, personele en organisatorische risico's, grondexploitatie risico's, risico's van deelnemingen en verbonden partijen.

De genoemde nota beoogt het risicomanagement meer op een systematische manier uit te voeren met een breed bereik. Daarbij gaat het ook om juridische risico's, maatschappelijke risico's, politieke risico's (imago), technische risico's en risico's in het sociaal domein. We zijn daarmee gestart, de uitkomsten daarvan worden in de jaarrekening 2015 opgenomen. Risicomanagement beschouwen we hierbij niet als een doel op zich. Omdat we meer inzicht hebben in de risico's kunnen we ons weerstandsvermogen beter bepalen. Het weerstandsvermogen speelt een belangrijke rol bij de bepaling van ons financieel perspectief.

Om ook in de toekomst een financieel gezonde gemeente te blijven, gaan we verstandig en verantwoord om met risico's. Risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de uitvoering van bedrijfsprocessen en kunnen nooit helemaal worden uitgesloten. We willen ons bewust zijn van de risico's die we lopen en van de beheersingsmaatregelen die we kunnen nemen. Bij de beheersing van de risico's hanteren wij als beleidslijn dat er sprake moet zijn van een evenwicht tussen praktische uitvoerbaarheid en effectiviteit en kosten (efficiency) van een maatregel.

Wij streven na om geen onnodige risico's te lopen, en mits financieel verantwoord, zoveel mogelijk risico's af te dekken door verzekeringen. Wij hebben verzekeringen afgesloten voor aansprakelijkstelling door derden, schade aan opstallen en tegen risicofraude.

Risico's die niet worden afgedekt door een verzekering of een voorziening moeten kunnen worden opgevangen door de beschikbare weerstandscapaciteit.

De definitie van een risico luidt als volgt: De kans op het optreden van een gebeurtenis die zowel negatieve als positieve gevolgen voor de gemeente kan hebben, waarvan de omvang thans onbekend is, maar substantieel kan zijn. Voor het opnemen van een risico hanteren we een ondergrens van € 100.000.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen:

De beschikbare weerstandscapaciteit;

de middelen waarover de gemeente kan beschikken om onverwachte en substantiële kosten te dekken;

En:

De financieel gekwantificeerde risico's;

het totaal van de financieel gekwantificeerde risico's die de gemeente loopt ondanks de beheersmaatregelen;

De benodigde weerstandscapaciteit.

De verhouding wordt uitgedrukt in een ratio. Voor de waardering daarvan gebruiken we de hieronder gepresenteerde waarderingstabel die opgenomen is in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

Ratio benodigde weerstandscapaciteit

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In het bestaan van Neder-Betuwe is er een positieve ontwikkeling van deze ratio. Ca. 10 jaar geleden was de ratio nog 0,6 en waren we art. 12 gemeente. Daarna is een stijgende lijn ingezet en komen we in deze begroting uit op een ratio van 1,2. Dit getal wordt hierna onderbouwd. Uitgangspunt voor deze raadsperiode is dat we jaarlijks minimaal een ratio van 1,0 bereiken.

Door het voeren van een behoedzaam financieel beleid en het treffen van bezuinigingsmaatregelen is het mogelijk om te komen tot een aanzienlijke verbetering van deze norm. In verband hiermede is de post onvoorzien structureel verhoogd tot minimaal € 186.000 om onze weerstandscapaciteit te versterken.

Kengetallen

Voor het eerst zijn in deze risicoparagraaf en aantal financiële kengetallen opgenomen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente. Deze kengetallen zijn met ingang van deze begroting opgenomen op grond van een wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Aan het eind van deze paragraaf zijn deze vermeld met een toelichting op de betekenis en de berekening ervan. De uitkomst duidt op een groei naar een gezonde financiële positie aan het eind van de planperiode.

Actueel overzicht van de berekening van de weerstandscapaciteit, de financiële risico's, het weerstandsvermogen en het weerstandsratio.

Berekening van de weerstandscapaciteit, de financiële risico's, het weerstandsvermogen en het weerstandsratio					
Weerstandscapaciteit	Stand per 31-12-2015	Stand per 31-12-2016	Stand per 31-12-2017	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Reserves:					
Algemene reserve	-8.314.892	-8.146.396	-8.507.231	-9.126.967	-10.286.649
Reserve grondexploitatie	-2.126.000	-2.126.000	-2.126.000	-2.126.000	-2.126.000
Reserve drie decentralisaties	-722.000	-722.000	-722.000	-722.000	-722.000
Reserve precariobelasting	-1.000.000	-1.500.000	-2.000.000	-2.500.000	-3.000.000
Subtotaal - Reserves	-12.162.892	-12.494.396	-13.355.231	-14.474.967	-16.134.649
Heffingen:					
OZB x)	0	0	0	0	0
Leges en andere heffingen x)	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0
Onvoorzien					
Onvoorzien algemeen	-13.684	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Saldo onvoorzien	-13.684	-186.000	-186.000	-186.000	-186.000
Stand financiële positie					
Begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019	218.496	-310.836	-569.735	-1.109.682	-1.091.628
Stand financiële positie	218.496	-310.836	-569.735	-1.109.682	-1.091.628
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	-11.958.080	-12.991.231	-14.110.967	-15.770.649	-17.412.277
Financiële risico's	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal risico's	14.274.000	14.238.000	14.488.000	14.738.000	14.988.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	-11.958.080	-12.991.231	-14.110.967	-15.770.649	-17.412.277
Saldo weerstandsvermogen (weerstandscapaciteit minus risico's)	2.315.920	1.246.769	377.033	-1.032.649	-2.424.277
Weerstandsratio	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2
	Matig	Matig	Voldoende	Voldoende	Voldoende

Toelichting stand en verloop algemene reserve

De algemene reserve bedraagt op 31 december 2015 € 8.315.000. De volgende mutaties per jaar vinden plaats binnen deze reserve:

2016:	Bij: €	50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	Af: €	218.000	Verwacht rekeningtekort 2015
2017:	Bij: €	50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	€	311.000	Verwacht rekeningoverschot 2016
2018:	Bij: €	50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	€	570.000	Verwacht rekeningoverschot 2017
2019:	Bij: €	50.000	verwachte onderuitputting op kapitaallasten
	€	1.110.000	Verwacht rekeningoverschot 2018

Stand en verloop reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitatie heeft per 31 december 2015 een stand van € 2.381.000. Van dit bedrag is € 255.000 gereserveerd voor de winkelconcentratie Kesteren. Wordt dit bedrag in mindering gebracht dan blijft € 2.126.000 over voor het dekken van risico's.

Stand en verloop reserve drie decentralisaties

De reserve drie decentralisaties heeft per 31 december 2015 een stand van € 722.000. Deze reserve is bedoeld als risicoreservering voor de kosten van de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein.

Stand onvoorzien algemeen

De stand van de post onvoorzien algemeen is in verhoogd naar € 186.000.

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000	Begroting 2015	Jaarstukken 2014	Begroting 2016	Verschil B2016 - J2014	Risicoscore
Grondexploitaties:					
1. Algemene risico's grondexploitaties	1.221.000	945.000	845.000	-100.000	Hoog
2. Specifieke risico's grondexploitaties	2.918.000	2.608.000	2.608.000	0	Hoog
Verbonden partijen:				0	
3. Algemene risico's verbonden partijen	343.000	337.000	362.000	25.000	Hoog
4. Specifieke risico's verbonden partijen	7.500.000	7.792.000	7.792.000	0	Zeer hoog
Openende regelingen:				0	
5. Uitvoering 3 Decentralisaties	0	716.000	722.000	6.000	Zeer Hoog
Overige risico's:				0	
6. Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)	1.520.000	1.441.000	1.041.000	-400.000	Hoog
7. Bodemsanering overdracht woonwagencentra	200.000	200.000	200.000	0	Hoog
8. Ontwikkelingen gemeentefonds	200.000	200.000	200.000	0	Hoog
9. Invoering Vpb	0		100.000	100.000	Hoog
10. Precariobelasting kabels en leidingen			0	0	Hoog
11. Overige risico's < € 100.000	372.000	344.000	368.000	24.000	Midden
Totaal risico's	14.274.000	14.583.000	14.238.000	-345.000	

Toelichting:

Grondexploitaties

1. Algemene risico's grondexploitaties

Grondexploitaties kennen algemene en specifieke risico's. De algemene risico's bestaan onder andere uit rentestijgingen, stijging van het inflatiecijfer, aanbestedingsrisico's, marktontwikkelingen en vertragingen in de planvorming of in de gronduitgifte. Voor de dekking van algemene, niet gespecificeerde risico's die met de huidige exploitaties gelopen worden is een risico inschatting opgenomen van € 845.000. Deze inschatting is gebaseerd op 10% van de stand van de boekwaarden per 31 december 2014 van de in exploitatie genomen gronden (IEGG) (€ 4.408.470), de exploitatie overeenkomsten (EO) (€ 2.196.062) en de nog niet in exploitatie genomen gronden (NNIEGG) (€ 1.848.077). Voor een verdere specificatie van de boekwaarden verwijzen wij u naar het overzicht "een actuele prognose van de verwachte resultaten diverse grondcomplexen" zoals opgenomen is in paragraaf 6 "Grondbeleid". Opgemerkt wordt dat de verwachte winsten uit de grondexploitaties voorzichtigheidshave niet zijn meegenomen bij de bepaling van het weerstandsvermogen. Voor 2015 is de verwachte winst geraamd op € 2.386.933.

2. Specifieke risico's grondexploitaties

De hier genoemde risico's sluiten aan op de informatie in paragraaf 6. Grondbeleid

In exploitatie genomen gronden (IEGG).

Het gaat hier om een specifiek risico binnen het project Herenland te Opheusden. De risico-inschatting bedraagt € 556.000.

Exploitatieovereenkomsten met derden (EO)

Bij de opgenomen risicobepaling voor exploitatieovereenkomsten met derden is rekening gehouden met de mogelijkheid dat een exploitatieovereenkomst met derden niet tot stand komt of niet kan worden afgesloten.

◆ Broedershof in Echteld	€ 20.000
◆ Agro Business Centre	€ 1.240.000
◆ Totaal:	€ 1.260.000

Agro Business Centre

In 2014 is besloten tot de realisatie van het Agro Business Centre. De voorinvestering voor de ontwikkeling van het gebied (plankosten, ontsluiting, riolering, rente) ad € 3.100.000 wordt uiteindelijk op de grondeigenaren die het gebied tot ontwikkeling brengen verhaald. Er is een risico dat de kosten hoger uitvallen dan verwacht. Dit risico wordt beperkt doordat er verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd om elementen die onverwachte kosten met zich mee kunnen brengen in beeld te brengen (archeologie, bodemkwaliteit). Daarnaast is er een risico dat niet het volledige gebied tot ontwikkeling komt, waardoor er geen volledig kostenverhaal plaatsvindt. Op dat moment blijft de gemeente met kosten zitten. De inschatting van dit risico is daarom op dit moment hoog. Inmiddels is een overeenkomst voor grondaankoop getekend en hebben zich meerdere gegadigden gemeld. De risico-inschatting is 40% ad € 1.240.000.

Nog niet in exploitatie genomen gronden (NNIEGG)

Er een risico-inschatting opgenomen voor de nog niet in exploitatie genomen gronden in Herenland-West in Opheusden, Bonegraaf-Oost in Dodewaard, en Oranjehof in Ochten. Rekening is gehouden met een mogelijke afwaardering van de gronden naar landbouwwaarden:

◆ Herenland-West in Opheusden	€ 355.000
◆ Bonegraaf-Oost in Dodewaard	€ 269.000
◆ Oranjehof in Ochten	€ 168.000
Totaal	€ 792.000

Verbonden partijen

Overzicht Risico Inschatting Verbonden partijen					
Nr:	Naam partij		Bijdrage per Jaar	Algemeen risico Inschatting van 10% tegen een kans van 50%	Specifiek risico Inschatting
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	GR	1.500.285	75.014	0
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)	GR	1.124.332	56.217	0
3	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland	GR	166.259	8.313	0
4	AVRI	GR	1.900.000	95.000	0
5	Omgevingsdienst Rivierenland	GR	557.565	27.878	0
6	Regionaal archief Rivierenland	GR	218.871	10.944	0
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	GR	0	0	0
8/9/10	WSW (Lander, Presikhaaf en Werkzaam Rivierenland)	GR	1.779.703	88.985	0
11	Industrieschap Medel	GR	0	0	0
12	Casterhoven	PPS	0	0	7.792.000
13	Waterbedrijf Vitens N.V.	Venn	0	0	0
14	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Venn	0	0	0
	Totaal		7.247.015	362.351	7.792.000

3. Algemene risico's verbonden partijen

De gemeente Neder-Betuwe heeft te maken met verbonden partijen zoals de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen. Daarnaast zijn er externe partijen, waarbij de gemeente Neder-Betuwe via het aandelenbezit risico's kan lopen. Bij laatstgenoemde partijen gaat het om fluctuaties in de waarde van de aandelen of het dividend. Bij risico's van een verbonden partij gaat het in hoofdzaak om financiële en bestuurlijke risico's die mede verband houden met de juridische vorm, structuur en organisatie van een verbonden partij.

Voor het algemene risico geldt het uitgangspunt dat 10% van de jaarlijkse bijdrage aan een verbonden partij als maximaal financieel effect wordt opgenomen tegen een kans van 50%. Het maximaal financieel effect wordt verminderd met het beschikbare vrij te bestede eigen vermogen van de verbonden partij dat immers bedoeld is voor het afdekken van risico's.

In bovenstaande tabel is ook een risico-inschatting opgenomen m.b.t. de Avri. Vanaf april 2014 worden de taken van de buitendienst uitgevoerd door de Avri. Deze taken worden verricht op basis van een dienstverleningsovereenkomst (DVO) Daarin zijn zo concreet mogelijk afspraken gemaakt over de kwaliteit en omvang van de dienstverlening en zijn heldere financiële kaders gesteld. Toch kunnen in de eerste jaren in de praktijk zich zaken voordoen die niet zijn voorzien. De risicoreservering is bepaald op 10% van het budget ad € 1.900.000 met een kans van 50% (€ 95.000).

4. Specifieke risico's verbonden partijen

Industrieschap Medel

Voor het totale project Medel hebben wij in deze begroting geen risico opgenomen. Uit de actuele door het industrieschap Medel opgetelde risicoanalyse blijkt dat het (geprognostiseerde) positieve resultaat uit de grondexploitatie tot op heden groter is dan de benodigde risicoreservering.

Casterhoven

Voor het project Casterhoven is bestedingsruimte gefaciliteerd van in totaal € 22 miljoen. Voor de financieringslasten (rente en aflossing) staat de gemeente garant. Indien niet tegen passende voorwaarden en tarieven in de financieringsbehoefte van de CV kan worden voorzien, voorzien de gemeente en marktpartijen naar rato van hun deelname tot een maximum van € 4.500.000 de CV van de benodigde financieringsmiddelen in de vorm van achtergestelde leningen. Tot nu toe zijn achtergestelde leningen verstrekt tot een bedrag van € 875.000. Mocht het feit zich voor doen dat het project Casterhoven op enig moment geen doorgang meer vindt dan moeten de drie partijen, conform de overeenkomsten, het verlies dragen en nemen. Een derde van het verlies komt voor rekening van de gemeente Neder-Betuwe. Hiervoor heeft een risicoreservering plaatsgevonden van € 7.792.000. Momenteel is een actuele grondexploitatie in voorbereiding. Zodra deze beschikbaar is zullen we het risico voor Casterhoven herijken.

Openeindregelingen:

5. 3D (Jeugd, WMO en Participatie)

Het extra budget voor de 3 decentralisaties via de algemene uitkering zoals vermeld in de raadsinformatiebrief d.d. 11 juni jl. over de transitiebudgetten bedraagt € 10.000.000 voor 2016. De risico's zijn nog onvoldoende te kwantificeren en daarom is een algemeen risico bepaald.

Het algemeen risico voor deze decentralisaties is, conform de nota risicomangement gebaseerd op 10% van de genoemde extra middelen ad. € 1.000.000 in 2016. De kans wordt geschat op 50%, de risicoraming bedraagt € 500.000. Dit bedrag is afgedekt door de reserve 3D ad. € 722.000.

De belangrijkste risico's zijn:

- ◆ Geen compleet beeld jeugdindicaties;
- ◆ Budget niet toereikend door de omvang van de toegepaste kortingen door de rijksoverheid op de budgetten in relatie tot de volumeontwikkeling;
- ◆ Kortingen op de budgetten door aanpassingen door de rijksoverheid van het verdeelmodel;
- ◆ Uitvoering WWB door gemeente Buren;
- ◆ Ambtelijke capaciteit ontoereikend;
- ◆ Interne processen onvoldoende op orde.

Overige risico's

6. Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)

Het gaat hier om specifieke risico's, zoals wachtgeld, ontslag/WW-uitkering, pensioen, juridische bijstand, Arbo, aansprakelijkheid van eigen personeel en externe krachten. Door een toenemende complexiteit en noodzakelijke kennis en vaardigheden neemt de afhankelijkheid en daardoor de kwetsbaarheid aanzienlijk toe (onjuist menselijk handelen, brand, hardwarestoringen/servercrash, virussen, hackers enz.). Gaan er zaken fout in de bedrijfsvoering, dan komt het realiseren van onze doelstellingen in gevaar. Tevens kan dit tot financiële, juridische en politiek-bestuurlijke risico's leiden, Voor deze risico's hebben wij een inschatting gemaakt van € 800.000 (10% van de totale personeelskosten).

Op 21 maart 2013 heeft de raad financiële middelen beschikbaar gesteld voor frictiekosten en het uitvoeren van een reorganisatie. De reorganisatie is afgerond. De hiervoor getroffen voorziening is inmiddels voor het grootste deel aangewend. Er bestaat echter een risico op de toereikendheid hiervan. Het maximale tekort wat kan ontstaan bedraagt € 482.000. Wij hebben daarvan een risico-inschatting gemaakt van 50% of € 241.000. Bij de jaarrekening 2015 wordt deze voorziening herijkt. Er is geen risicoraming meer opgenomen voor eventuele toekomstige reorganisaties. Het besluit tot reorganisatie is immers een keuze waarvoor beleidsvrijheid bestaat.

7. Bodemsanering, overdracht c.q. groot onderhoud woonwagencentra

Met ingang van 1 november 2007 heeft de gemeente Neder-Betuwe een aantal woonwagencentra overgedragen aan de woningcorporatie SWB. Uit uitgevoerde bodemonderzoeken blijkt dat op minimaal twee woonwagencentra sprake is van ernstige bodemverontreiniging. Hiervoor blijft de gemeente verantwoordelijk. Ter dekking van mogelijke saneringskosten is een risicobedrag opgenomen van € 200.000.

8. Ontwikkelingen Gemeentefonds

De laatste jaren ervaren we dat de uitkeringen uit het Gemeentefonds steeds minder voorspelbaar zijn. Om fluctuaties in de uitkering te kunnen opvangen is een risicobedrag van € 200.000 opgenomen.

9. Invoering Vpb € 100.000

Invoering Wet op de Vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven (Vpb).

Per 1 januari a.s. wordt de Vennootschapsbelasting ook van toepassing voor overheidsbedrijven zoals in de kadernota is vermeld. De Vennootschapsbelasting dient betaald te worden over de eventuele winst over 2016. Dit zal pas blijken na afloop van het boekjaar. Omdat de implementatie in de loop van het jaar plaatsvindt, kan hiervoor geen bedrag worden geraamd. Daarom wordt volstaan met een vermelding van het risico ter grootte van dit bedrag.

10. Precariobelasting op kabels en leidingen

De gemeente heft vanaf 2014 precariobelasting op kabels en leidingen t.b.v. het transport van gas. In 2014 en 2015 is ca. € 500.000 opgelegd en toegevoegd aan de reserve precariobelasting. Inmiddels is duidelijk geworden dat deze heffing wettig is, er is dus geen terugbetalingsrisico meer. De gevormde reserve is daarom toegevoegd aan de weerstandscapaciteit. Wel bestaat het risico op wettelijke afschaffing van deze bron van inkomsten. In het recent verschenen rapport over vergroting van het gemeentelijke belastinggebied van de VNG commissie Rinnooy Kan wordt aanbevolen deze precarioheffing op kabels en leidingen af te schaffen. De overheid dient hierover nog een standpunt in te nemen. Het is onzeker of de gemeenten dan hiervoor gecompenseerd zullen worden. In verband hiermede wordt dit risico in deze paragraaf opgenomen. De opbrengst is met het oog op het risico dat de bevoegdheid wordt ingetrokken toegevoegd aan de reserve precariobelasting die onderdeel uitmaakt van de weerstandscapaciteit. Dit risico is beoordeeld als gemiddeld 50% of € 250.000 vanaf 2017. Voor 2016 wordt het risico als nihil beschouwd omdat een eventuele intrekking van de bevoegdheid via het gebruikelijke wetgevingstraject dient plaats te vinden. Per saldo draagt de heffing vanaf 2017 € 250.000 bij aan de vergroting van de weerstandsratio.

11. Risico's kleiner dan € 100.000

Omschrijving risico	Risicoreservering	Risicoscore
Voor de onzekerheid van het openbaar onderwijs (Stichting Spoenk) is een risicoreservering opgenomen. De meerjarenraming van Spoenk heeft aangegeven dat er mogelijk een tekort gaat ontstaan	60.000	Midden
Voor de onzekerheid dat de aansluiting N323/A15 niet binnen de daarvoor ontvangen middelen kan worden gerealiseerd is een risicoreservering opgenomen		
Er wordt uitgegaan van een verwacht tekort van afgerond € 84.000. Voor dit verwachte tekort hebben wij een risicoreservering opgenomen van 50%	42.000	Midden
Voor eventuele rente ontwikkelingen	50.000	Midden
Voor het niet realiseren van onze geraamde leges omgevingsvergunningen	50.000	Midden
Voor het risico van het niet kunnen realiseren van het begrote aanbestedingsvoordeel op het wegenbeheer van € 50.000 is een risicoreservering opgenomen van 50%	25.000	Midden
Voor eventuele extra bijdrage voor het leerlingenvervoer (open einde regeling) 10% budget	60.000	Midden
Voor het eventueel moeten doorvoeren van een extreme prijsstijgingstoename voor ICT middelen is een risicoreservering opgenomen van 50%.	30.000	Midden
Organiseren raadgevend referendum op grond van de Wet Raadgevend referendum	31.000	Midden
uitvoering bommenregeling, mogelijke ruimingskosten	20.000	Laag
Totaal	368.000	

Overzicht kengetallen

Het betreft de volgende kengetallen, voor 2016 gebaseerd op de fictieve balans m.i.v. 1-1-2016.

In kleur is de norm aangegeven die geadviseerd wordt door de provincie en die afgeleid is van landelijke normeringen.

Groen : Voldoende, Oranje: Matig, Wit : Niet van toepassing, Rood : Onvoldoende

Begroting 2016 Kengetal	Verloop kengetallen		
	Rek.2014	Begr.2015	Begr.2016
Netto schuldquote	64%	56%	59%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	62%	54%	57%
Solvabiliteitsratio	33%	33%	34%
Grondexploitatie	15%	13%	10%
Structurele exploitatieruimte	1,1%	-1,1%	1,9%
Belastingcapaciteit	-15%	-15%	-15%

Toelichting kengetallen

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen (het totaal van de baten) en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan instellingen die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Bij Neder-Betuwe betreft dit een aantal leningen aan dorpshuizen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). De norm is gebaseerd op de VNG-uitgave "Houdbare Gemeentefinanciën" waarin is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie. De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Wanneer de helft of meer van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan is een gemeente voldoende solvabel. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 30%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig en wordt dat als onvoldoende beoordeeld.

Grondexploitatie

Het financiële kengetal "grondexploitatie" geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen de veel lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht en nu de vraag naar woningen is gestagneerd. Het is niet zinvol hierbij een norm aan te geven. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk nog niets over de relatie tussen de vraag en aanbod van woningbouw dan wel m2-bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor van toepassing, dat wil onder andere zeggen: hoeveel woningen of m2-bedrijventerrein zijn gepland, het type en op welke plek. Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachte vraag zal zijn. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt uit het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft wel weer of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie. Dit geld dient namelijk ook nog terugverdiend te worden.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Om voor "voldoende" in aanmerking te komen dient dit percentage hoger te zijn dan de binnen artikel 12 Fw gehanteerde norm voor onvoorziene uitgaven. Deze norm ligt op 0,6% van de Algemene Uitkering + de belastingcapaciteit. Deze bedraagt 0,35%. Om onze weerstandscapaciteit te versterken is een structurele exploitatieruimte gecreëerd. Daardoor ontwikkelt dit kengetal zich t.o.v. 2015 positief.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. Er is voor gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). De definitie van het kengetal is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onvoldoende wil dus in dit verband zeggen dat Neder-Betuwe een hogere belastingdruk kent dan gemiddeld.

Beoordeling kengetallen

Het is, niet zinvol om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie maar deze moeten in samenhang worden gezien. Uit het overzicht blijkt dat onze financiële positie zich positief ontwikkelt.

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) geeft aan dat in deze paragraaf voor het onderhoud van kapitaalgoederen het beleidskader wordt aangegeven met de daaruit voortvloeiende financiële consequenties daarvan in de begroting c.q. jaarrekening. Het gaat om de volgende groepen kapitaalgoederen: wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Het onderhoud van kapitaalgoederen vergt een substantieel budget, zodat deze paragraaf belangrijk is voor de beoordeling van de financiële positie. Uiteraard is ook het gewenste onderhoudsniveau van groot belang. De huidige nota activabeleid is per 1 januari 2010 in werking getreden en is er op gericht om eenheid te verkrijgen in de waardering, administratieve verantwoording en afschrijving van de geactiveerde uitgaven en zodoende een belangrijk beleidskader voor deze paragraaf.

De belangrijkste afspraken die zijn gemaakt in de nota activabeleid zijn:

- ◆ alleen *nieuwe* investeringen met een economisch nut te activeren;
- ◆ het grensbedrag op € 25.000 vast te stellen voor investeringen met economisch nut;
- ◆ geen bestemmingsreserve meer hanteren voor nieuwe investeringen en de kapitaallasten ten laste laten komen van de exploitatie;
- ◆ een investeringskrediet dat na twee jaar niet (volledig) is benut aframen. Een investeringskrediet kan alleen langer “open” blijven indien de noodzaak daartoe voldoende is beargumenteerd.
- ◆ vervangingsinvesteringen en investeringen als gevolg van nieuw beleid dienen middels de investeringsstaat bij de kadernota kenbaar te worden gemaakt. Na accordering van de Raad worden de lasten opgenomen in de begroting.

Wegen

Beleidskader:

Het wegenbeheerplan incl. Kunstwerken

- ◆ Het Wegenbeheerplan 2014-2017 is vastgesteld in maart 2014 (RAAD/13/01551) met de volgende uitgangspunten:
 1. Voldaan moet worden aan het wettelijk kader, zorgplicht voor het voldoen van wegen aan hun functie.
 2. Keuzes voor minimaal niveau van onderhoud aan wegen.
 3. Uitgaan van een jaarlijkse inspectie van de wegen.
 4. Bepaling van de methodiek voor de minimale eeuwigdurende gemiddelde jaarlijkse beheerkosten (CROW Systematiek voor rationeel wegbeheer).
 5. Buffer voor onvoorziene werken van € 100.000.
 6. Relatie met gemeentelijk rioleringsplan, groenbeheerplan, beheerplan openbare verlichting en verkeersveiligheidsplan voortdurend bezien.
- ◆ Kunstwerken: uitvoering conform beleidskader en uitvoeringsprogramma.

Kwaliteitsniveau

Wegen: de gemeente Neder-Betuwe heeft als doel om de wegen te laten voldoen aan de minimaal acceptabele eisen zoals omschreven in CROW publicatie -145 (niveau R, basis).

Kunstwerken: het uitvoeringsprogramma kunstwerken zal na inspectie conform worden uitgevoerd.

Financiële consequenties

Wegen:

In het nieuwe beleid van de begroting 2015 is vastgesteld dat de taakstelling aanbestedingsvoordeel € 50.000 is.. Gezien de economische situatie is een risicoreservering opgenomen in de paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen. Het jaarlijks risico dat wij lopen bij het wel of niet halen van de aanbestedingsvoordelen binnen het wegenbeheer is gesteld op € 50.000. Uitgaande van het feit dat de kans dat dit risico zich voor doet eens in de 2 tot 5 jaar zal plaatsvinden nemen wij als risicoreservering 50% van € 50.000 op zijnde € 25.000. In het wegenbeheerplan 2014 – 2017 is een prognose opgenomen voor de jaren 2018 – 2023.

Er is onderzoek gedaan of we besparingen kunnen behalen als het wegenonderhoud wordt aanbesteed middels een integraal prestatiecontract. De uitkomst van het onderzoek is dat het op dit moment niet raadzaam is om op deze wijze te gaan aanbesteden. De investeringskosten zijn hoog, er is (landelijk) weinig ervaring met deze contractvorm en de te verwachten voordelen zijn onzeker. Het onderzoek naar het aanbesteden volgens het integraal prestatiecontract heeft nieuwe inzichten gebracht op de wijze waarop wij onze wegen kunnen beheren welke we uitwerken en na verwachting in 2016 kunnen toepassen. Welke voordelen uit deze wijze van beheer voortvloeien zal medio 2016 in beeld zijn.

Kunstwerken:

Bij de vaststelling van de begroting 2015 is ingestemd met het opnemen van € 50.000 voor constructief beheer en onderhoud van Kunstwerken. Het budget van € 50.000 is aan de voorziening wegen toegevoegd.

Voorziening conform Wegenbeheerplan 2014-2017 Inclusief Kunstwerken Inclusief prijsstijging c.q. prijsdaling

Verloop voorziening	2016	2017	2018	2019
Stand voorziening 0 1-01	870.470	1.046.437	1.121.535	960.418
Beschikkingen	786.954	887.823	1.124.038	1.124.038
Toevoegingen	962.921	962.921	962.921	962.921
Stand voorziening 31-12	1.046.437	1.121.535	960.418	799.301

Verkeer en vervoer

Beleidskader:

Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP)

Uitgangspunt is het Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP) dat op 15 december 2011 is vastgesteld. Het plan heeft betrekking op de verkeerscirculatie, de verkeersveiligheid, het openbaar vervoer, de fietspaden en de kwaliteit van de leefomgeving. De oplossingsrichtingen/maatregelen in dit NBVVP zijn opgenomen in een uitvoeringsprogramma. Het gaat dan om de maatregelen die in de periode 2011 tot en met 2020 zijn gepland.

Kwaliteitsniveau

Conform landelijk beleid stimuleren wij binnen de gemeente Neder-Betuwe gewenste/noodzakelijke (auto)mobiliteit voor (economische) ontwikkeling. Deze automobilititeit mag niet leiden tot ongewenste effecten voor de verkeersveiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast zetten we ons in voor het (verder) stimuleren van alternatieven voor autoverplaatsingen, gericht op het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer. Het stimuleren van beide vervoermiddelen draagt bij aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van kernen.

Financiële consequenties

De uitvoering van maatregelen wordt gedekt uit de voorziening verkeer en vervoer en een bedrag dat jaarlijks in de begroting beschikbaar wordt gesteld voor de uitvoering van het plan. De hoogte van dit bedrag is € 32.000. Dit is niet toereikend voor alle genoemde maatregelen: een aantal maatregelen is als PM-post in het uitvoeringsprogramma opgenomen. In 2016 heeft de provincie geen budget beschikbaar voor Brede Doeluitkering (BDU)-subsidies voor infrastructurele maatregelen.

Voorziening is conform Verkeer en Vervoer Beheerplan 2012-2020

Verloop voorziening	2016	2017	2018	2019
Stand voorziening 01-01	626.158	620.389	591.120	567.351
Toevoeging	32.231	32.231	32.231	32.231
Onttrekking	38.000	61.500	56.000	24.500
Stand voorziening 31-12	620.389	591.120	567.351	575.082

Riolering

Beleidskader: het Gemeentelijk Rioleringsplan

Het Gemeentelijk Riolerings Plan 2014-2018 is vastgesteld in december 2013 (RAAD/13/0562) met de volgende belangrijkste punten:

1. Voldaan wordt aan de wettelijke kaders onder andere: zorgplicht voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater (Wet milieubeheer), zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater (Waterwet) en zorgplicht voor het voorkomen of beperken van grondwateroverlast (Waterwet);
2. Het instand- en bedrijfszeker houden van de rioleringen, gemalen en andere installaties;
3. Door middel van meten, monitoren en analyseren van en in het rioolstelsel voldoende inzicht verkrijgen in het daadwerkelijke functioneren van het (afval)watersysteem om de doelmatigheid van investeringen te kunnen afwegen;
4. Afstemmen van werkzaamheden met kostenbesparing als doel;
5. Relatie met andere gemeentelijke ruimtelijke ordening-, en beheerplannen steeds bezien, (wegenbeheerplan, groenbeheerplan);
6. Streven naar optimale samenwerking met andere waterkwaliteitsbeheerders waarmee invulling wordt gegeven aan het Bestuursakkoord Water;
7. Beperking van de verwachte kostenstijging voor de zorgtaken in de toekomst door de verdere implementatie van de samenwerkingsovereenkomst regio Rivierenland vastgesteld in 2013 met regiogemeenten en waterschap;
8. Een gezonde financiële positie bereiken zonder grote schommelingen in de opbouw van de heffing;

De gemeenteraad heeft in april 2015 besloten maatregelen te nemen om de wateroverlast in Opheusden terug te dringen. Deze aanvullende maatregelen komen ten laste van de voorziening riolering. Het tarief rioolheffing zal hierdoor stijgen.

De te verwachten jaarlijkse besparingen door overdragen van taken aan Avri zijn voor de hele looptijd van het GRP opgenomen in de kostendekkingsberekening riolering.

Financiële consequenties

Het GRP geeft per jaar gespecificeerd aan welke investeringen zullen plaatsvinden, zodat de kapitaallasten hiervan berekend kunnen worden. Voorts worden de jaarlijkse exploitatiekosten berekend en inzichtelijk gemaakt. De sluitposten zijn de rioolheffingen en de toevoegingen of beschikkingen over de voorziening riolering. De rioolheffingen (inkomsten) moeten 100% kostendekkend en in balans zijn. Om dit mogelijk te maken wordt de heffing de komende jaren stapsgewijs verhoogd en geïndexeerd. Dit alles conform het Raadsvoorstel van 19 december 2013 inzake vaststelling Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2014 tot en met 2018

Voorziening is conform Gemeentelijk Riolerings Plan 2014-2018.

Verloop voorziening	2016	2017	2018	2019
Stand voorziening 0101	605.925	405.542	370.447	264.506
Toevoeging	0	0	0	24.546
Onttrekking	200.383	35.095	105.941	
Stand voorziening 31-12	405.542	370.447	264.506	289.052

Water

Beleidskader: het waterplan

Het waterplan is gebaseerd op het Europese, landelijke, regionale en lokale beleid op het gebied van water en bevat inspanningsverplichtingen (bv. het oplossen van knelpunten en het aanbrengen van verbeteringen), van zowel waterschap als gemeente, op het gebied van waterbeheer. Het doel van het waterplan is een duurzaam en goed functionerend watersysteem (kwaliteit/kwantiteit) dat aan de wettelijke kaders voldoet. Het Waterplan is, in samenwerking met Waterschap Rivierenland, geactualiseerd en in december 2013 door de raad (RAAD/13/0562) vastgesteld.

Financiële consequenties

De kosten van de maatregelen die in het kader van het Waterplan worden genomen, worden voor de helft door Waterschap Rivierenland gedragen. Het gemeentelijk deel van de waterplanmaatregelen wordt gefinancierd uit het GRP 2014-2018.

Gebouwen

Beleidskader: het gebouwenbeheerplan

Het beleidskader is vastgelegd in de Actualisatie Beheerplan Onderhoud gebouwen 2012-2031 en is vastgesteld door de raad in december 2011 (RAAD/11/101139). De actualisatie van het gebouwenbeheerplan wordt in 2015 afgerond en wordt in december 2015 voor besluitvorming aan de raad aangeboden.

Kwaliteitsniveau

Een actueel gebouwenbeheerplan stelt ons in staat om uitvoering te geven aan een gestructureerd en planmatig onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. Het kwaliteitsniveau is sober en doelmatig, veiligheid en bruikbaarheid van de gebouwen wordt gewaarborgd. Normale slijtage en veroudering is acceptabel.

Financiële consequenties

◆ Openbare gebouwen

Verloop voorziening is conform Actualisatie Beheerplan Onderhoud gebouwen 2012-2031.

verloop voorziening	2016	2017	2018	2019
Stand voorziening 1-1	278.142	326.472	382.719	350.559
Beschikken	168.103	160.186	248.593	293.298
Toevoegen	216.433	216.433	216.433	216.433
Stand voorziening 31-12	326.472	382.719	350.559	273.694

◆ Huisvesting onderwijs

Met ingang van 2015 is het buitenonderhoud van scholen voor primair en speciaal onderwijs overgeheveld naar die scholen. Hierdoor is de verplichting om buitenonderhoud te vergoeden vervallen. In het verleden is hiervoor een voorziening in het leven geroepen. De jaarlijkse storting is die voorziening is ook komen te vervallen. De hoogte van de voorziening is op dit moment € 163.614. Genoemd bedrag betrekken wij bij de discussie rond het uitvoeringsplan accommodatiebeleid voor de kern Dodewaard. Besluitvorming daarover zal naar verwachting eind 2015 plaatsvinden.

verloop voorziening	2016	2017	2018	2019
Stand voorziening 1-1	163.614	163.614	163.614	163.614
Beschikken				
Toevoegen				
Stand voorziening 31-12	163.614	163.614	163.614	163.614

Groenbeheer

Groen- structuurplan met daaruit afgeleid het groenbeheer 2017-2019.

Het groenbeheerplan waar momenteel mee wordt gewerkt heeft een houdbaarheidsperiode die in 2016 is verstreken. Wij willen ons groen op een alternatieve wijze inrichten en beheren welke voldoet aan de huidige wensen van (burger) participatie en beheer. Bijdragen van stakeholders (inwoners, wijktafels, laanboomkekers, Helicon, Avri, enz.) dragen er toe bij dat het niet alleen een programma van de gemeente wordt maar wat moet worden gedragen door meerdere partijen. Differentiatie van groen waarbij niet alleen op onderhoudsniveau maar ook de verschillen in kernen, buitengebieden tot zijn recht komen kunnen voor een verrassend (positief) beeld zorgen in de beleving van ons openbaar groen. Juist deze beleving is wat de laatste jaren flink onder druk staat. Gevolg: veel klachten, kaalslag in groenperken, geen bijmaaien, etc. wat een steeds slechtere beleving van het openbaar groen laat zien. Door actualisatie van het Groen- structuurplan met daaruit afgeleid het groenbeheer 2017-2019 komen we tot een uitvoeringsprogramma wat aansluit bij de huidige beleving van de openbare ruimte. In de meerjaren begroting is hiervoor een eenmalig budget voor gereserveerd. Na toekenning van dit budget kan in 2016 het groenbeleid worden geactualiseerd

Begraafplaatsen

Beleidskader: het Begraafplaatsenbeheerplan

De nota Actualisatie begraafplaatsenbeheerplan gemeente Neder-Betuwe 2014-2030 is op 19 december 2013 door uw raad (RAAD/13/01555) vastgesteld. Het beleidsplan is geldig tot 01-01-2016. Op het moment van actualiseren van de meerjarenbegroting 2016-2019 loopt er overleg met uw raad over de hoogte van de leges. Aanleiding is de terug loop van het aantal begravingen en de toerekening van de kosten aan het product begraafplaatsen. Zodra de kaders waarop het nieuwe beleid kan worden vormgegeven duidelijkheid is zullen dit de uitgangspunten worden voor het nieuwe beleidsplan.

Kwaliteitsniveau

Het onderhoud op de begraafplaatsen is uitbesteed aan derden op basis van het onderhoudsbestek. Het onderhoudsbestek garandeert een gelijkwaardig onderhoudsniveau op alle begraafplaatsen. Voor elke beheergroep worden op alle begraafplaatsen jaarlijks dezelfde onderhoudsmaatregelen uitgevoerd. Het onderhoudsniveau op alle begraafplaatsen zal conform het vigerende beleid worden gehandhaafd.

Wat betreft begraafplaats De Hoef vinden op het moment van schrijven voorbereidingen plaats voor de ophoging van de begraafplaats. Hierdoor wordt twee diep begraven mogelijk. Hierdoor kan de capaciteit van de begraafplaats omhoog en de exploitatiekosten omlaag. Medio 2016 verwachten wij de ontwerp schetsen over de inrichting.

Financiële consequenties

De voorziening conform het beheerplan Actualisatie begraafplaatsen 2014-2030

Verloop voorziening	2016	2017	2018	2019
Stand voorziening 01-01	9.599	47.961	86.323	87.276
toevoeging	53.500	53.500	53.500	53.500
onttrekking	15.138	15.138	52.547	55.702
Stand voorziening 31-12	47.961	86.323	87.276	85.074

Openbare verlichting

Beleidskader: het Beheerplan Openbare Verlichting

1. De gemeente verlicht de openbare ruimten, die eigendom zijn van de gemeente en waarvan ze (weg) beheerder is, met uitzondering van: zelfstandige recreatieve fietspaden en voetpaden die geen belangrijke functie hebben voor het woon-werkverkeer en de laagste categorie wegen buiten de bebouwde kom.
2. Vervanging alleen bij technische afschrijving of bij terugverdien effecten bij lager energie verbruik.
3. De verlichtingsniveaus worden afgestemd op de functie van de te verlichten ruimten. De categorisering uit het verkeersveiligheidsplan is overgenomen in de beleidsnota openbare verlichting.
4. Verlichting van achterpaden is een primaire verantwoordelijkheid van de eigenaren van het pad en de aanliggende panden.
5. De verlichtingsmiddelen, armaturen, lichtmasten en lampen, zullen in hun toepassing de meest efficiënte oplossing zijn. Om de installatie zo doelmatig mogelijk te beheren wordt een standaard materialen pakket samengesteld.
6. Uitgangspunt is het gebruik van 'groene stroom'.

Het beheerplan openbare verlichting wordt in 2015 geactualiseerd (op het moment dat deze begroting wordt opgesteld, is dit nog niet gereed). Actualiseren is nodig omdat het huidige beheerplan niet de mogelijkheid biedt om led-verlichting toe te passen of om verlichting in de avond-/nachten te dimmen. Juist daar lijken kansen te liggen op het gebied van energiebesparing, duurzaamheid en sociale en verkeersveiligheid. Het geactualiseerde plan gaat per 1 januari 2016 gelden.

Kwaliteitsniveau

De gemeente Neder-Betuwe hanteert momenteel het beleid dat in nieuwbouwlocaties de openbare verlichting aan het politiekeurmerk Veilig Wonen moet voldoen. Dit staat dimmen van de verlichting in de avond en nacht niet toe. Desondanks wordt de nieuwe openbare verlichting geschikt gemaakt voor toekomstig dimmen. In het dit jaar geactualiseerde beheerplan wordt een keuze gemaakt om dimmen in de avond- en nachturen wel of niet toe te passen.

Financiële consequenties

De komende jaren wordt een behoorlijk deel van de lichtmasten vervangen. De lichtmasten uit de periode 1965-1975 zijn namelijk aan het einde van hun levensduur. Het toepassen van led-verlichting vraagt een hogere aanschafprijs, maar heeft lagere onderhouds- en energiekosten.

De voorziening conform de Beleidsnota openbare verlichting 2009-2018

Verloop voorziening	2016	2017	2018	2019
Stand voorziening 01-01	206.208	177.732	148.156	147.180
toevoeging	91.824	91.824	91.824	91.824
onttrekking	120.300	121.400	92.800	92.800
Stand voorziening 31-12	177.732	148.156	147.180	146.204

Paragraaf 4: Financiering

Algemeen

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de wijze van financiering van het gemeentelijke beleid en het beheersen van de financiële risico's die met de financiering worden gelopen. Dit heet treasurybeleid en dit beleid ondersteunt de uit te voeren programma's. Het treasurybeleid is gericht op het besturen en bewaken van de inkomende en uitgaande geldstromen, het beheersen van de daaraan verbonden kosten (tarifiering), het minimaliseren van de daaraan verbonden risico's (renterisico en kredietrisico) en het optimaliseren van het rendement van beschikbare liquiditeiten.

Wettelijk kader

Wet financiering decentrale overheden (Fido)

Voor de financieringsfunctie bij de decentrale overheden vormt de Wet Fido het wettelijk kader. De wet is gesteld in termen van de financieringsfunctie (treasury) van de decentrale overheden. De intentie van de Wet Fido is het beheersen van risico's, het bevorderen van de kredietwaardigheid van decentrale overheden en het bereiken van transparantie ten aanzien van het treasurybeleid van die decentrale overheden.

Dit uit zich in een aantal bepalingen, te weten:

- ◆ Het stellen van de kwalitatieve voorwaarde dat het opnemen en uitzetten van gelden en het verlenen van garanties alleen in het kader van het publieke belang mag plaatsvinden.
- ◆ Het stellen van de kwantitatieve voorwaarde in de zin dat uitzetten van overtollige gelden en het aangaan van derivaten een prudent karakter moet hebben.
- ◆ Het stellen van kwantitatieve begrenzingen aan het maximale renterisico dat een decentrale overheid in enig jaar mag lopen in het kader van de financiering door middel van korte schulden (bekend als kasgeldlimiet) en lange schulden (bekend als renterisiconorm).

Gemeentewet

Als gevolg van artikel 212 van de gemeentewet is de gemeente verplicht een financiële verordening te hebben. Tevens dient de gemeente op grond van artikel 186 gemeentewet een paragraaf financiering op te nemen bij een begroting en bij het jaarverslag. In de financiële verordening worden de kaders van het beleid vastgelegd. Zowel de financiële verordening als de paragraaf financiering worden door de gemeenteraad vastgesteld. Het is gebruikelijk dat de kaders vervolgens worden uitgewerkt in de nota treasurystatuut. Dit uit zich in een aantal bepalingen, te weten:

- ◆ Het verplicht stellen van de vervaardiging van een nota treasurystatuut en het opnemen van een paragraaf financiering in de begroting en in het jaarverslag van de programmaverantwoording (jaarstukken).

Besluit Begroting en Verantwoording Provincie en Gemeenten (BBV)

In het Besluit Begroting en Verantwoording Provincie en Gemeenten (BBV) wordt in artikel 9, 13 en 26 vermeld dat de paragraaf financiering in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille moet bevatten.

Treasurybeleid

De beleidskaders van onze gemeente ten aanzien van treasurybeleid zijn vastgelegd in de nota treasurystatuut (2010). Dit nota (statuut) is gebaseerd op de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido) van 1 januari 2001 en de aanpassing daarvan per 1 januari 2009. In deze wet zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van het treasurybeleid van decentrale overheden. Wij onderkennen het belang van een verantwoord en adequaat beheer van onze financiële middelen. De activiteiten op het gebied van treasury zijn op een zo transparant en beheersbaar mogelijke wijze in gericht. In de nota treasurystatuut is de structuur van het treasurybeleid vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

Het door de Wet Fido voorgeschreven nota treasurystatuut is eind 2009 geactualiseerd en met ingangsdatum 01-01-2010 vastgesteld. Eind 2015 wordt een geactualiseerde nota treasurystatuut aan u aangeboden.

Conform ons treasurybeleid kan het volgende gesteld worden:

- ◆ Onze gemeente gebruikt de financieringsfunctie uitsluitend voor de publieke taak.
- ◆ Onze huisbankier is de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, waarmee een rekening-courantverhouding is afgesloten met automatische afroaming binnen bepaalde grenzen van de saldi naar daggelden ter beperking/verbetering van de rentelasten/rentebaten.
- ◆ Het beheer is prudent en aan kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt voldaan.

De paragraaf financiering in de begroting gaat in op de geprognosticeerde financiering van de beleidsplannen. Aan het einde van het begrotingsjaar wordt in het jaarverslag teruggeblikt en aangegeven in hoeverre de financiering van de voorgenomen plannen is gerealiseerd.

Portefeuillebeheer

De term portefeuillebeheer wordt gehanteerd voor alle activiteiten die betrekking hebben op het aantrekken, uitzetten of garanderen van financiële middelen met een periode vanaf één jaar.

- ◆ Opgenomen gelden
- ◆ Uitgezette gelden
- ◆ Derivaten

Opgenomen gelden

In het onderstaande overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille opgenomen leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille opgenomen leningen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	21	21	17	17	15
Oorspronkelijk bedrag	60.283.188	60.283.188	51.853.780	51.853.780	48.400.000
Nieuwe leningen	0	0	0	0	0
Vervallen leningen	0	8.429.408	0	3.453.780	6.900.000
Stand per 1-1-	33.533.010	28.756.694	23.980.378	20.432.689	16.885.000
Stand per 31-12-	28.756.694	23.980.378	20.432.689	16.885.000	13.560.000
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	2.870.628	2.870.628	3.050.222	3.050.222	3.226.667
Gemiddelde grootte 1-1-	1.596.810	1.369.366	1.410.610	1.201.923	1.125.667
Gemiddelde grootte 31-12-	1.369.366	1.410.610	1.201.923	1.125.667	1.130.000
Aflossingen regulier	4.776.316	4.776.316	3.547.689	3.547.689	3.325.000
Aflossingen vervoegd	0	0	0	0	0
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 1-1-	4,50	4,50	4,46	4,46	3,92
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 31-12-	4,50	5,56	4,46	4,44	4,55
Gemiddeld rentepercentage gewogen 1-1-	3,66	3,70	3,76	3,78	3,81
Gemiddeld rentepercentage gewogen 31-12-	3,70	3,76	3,78	3,81	3,87

Uitgezette gelden

In het onderstaande overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille uitgezette leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille uitgezette leningen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	11	11	11	10	9
Oorspronkelijk bedrag	2.080.655	2.130.655	2.130.655	1.971.832	1.937.799
Nieuwe leningen	50.000	0	0	0	0
Vervallen leningen	0	0	158.823	34.034	0
Stand per 1-1-	1.138.317	1.093.746	999.176	904.605	820.623
Stand per 31-12-	1.093.746	999.176	904.605	820.623	737.775
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	189.150	193.696	193.696	197.183	215.311
Gemiddelde grootte 1-1-	103.483	99.431	90.834	90.461	91.180
Gemiddelde grootte 31-12-	99.431	90.834	90.461	91.180	92.222
Aflossingen regulier	94.570	94.570	94.570	83.982	82.848
Aflossingen vervoegd	0	0	0	0	0

De uitgezette leningen hebben betrekking op de achtergestelde lening Vitens, renteloze leningen die de gemeente heeft verstrekt aan plaatselijke verenigingen en de verstrekking van startersleningen. Het risico op de verstrekte leningen aan verenigingen is beperkt. Vaak is er sprake van een subsidieband met de gemeente, zodat verrekening kan plaatsvinden.

Derivaten

Wij hebben geen derivaten.

Rentevisie

De rentevisie van de gemeente Neder-Betuwe wordt voornamelijk ingegeven door de kaders van het kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Daarnaast doen wij geen risicovolle beleggingen.

Op basis van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de in ons bezit zijnde langlopende geldleningen hanteren wij in deze begroting een rekenrente van 4%. Voor het aantrekken van kort geld hanteren wij in deze begroting een rentepercentage van 1,5%.

Rentebeheer

Renterisico financiering kort

Het risico van de korte financiering wordt belichaamd in het kasgeldlimiet. Hiertoe behoren alle kortlopende financieringen met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet (8,5%) wordt in de Wet Fido bepaald op basis van het totaal van de gemeentelijke begroting. Voor 2016 bedraagt het begrotingstotaal van de gemeente Neder-Betuwe € 48,8 miljoen. Per kwartaal wordt de ontwikkeling van de vlottende middelen in relatie tot de toegestane kasgeldlimiet intern getoetst en jaarlijks wordt een opgave aan de Provincie Gelderland verstrekt.

Berekening kasgeldlimiet

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Kasgeldlimiet
2016	8,5%	48.838.135	4.151.242
2017	8,5%	49.006.908	4.165.587
2018	8,5%	45.629.869	3.878.539
2019	8,5%	44.619.032	3.792.618

In het geval de kasgeldlimiet zou worden overschreden dient de overschrijding te worden omgezet van schuld in rekening-courant naar langlopende schuld. Dit kan door het aantrekken van een geldlening met een looptijd langer dan één jaar. Het streven van de gemeente Neder-Betuwe is er op gericht om, binnen de kasgeldlimiet, een deel van de financieringsbehoefte te dekken door zoveel mogelijk gebruik te maken van de ruimte binnen het verstrekte rekening-courantkrediet, voor 2016 groot € 3,8 miljoen van de huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten.

Renterisico financiering lang

Het renterisico op de lange financiering wordt begrensd door de renterisiconorm. Als lange financiering worden volgens de Wet Fido aangemerkt; alle financieringsvormen met een rente-typische looptijd langer dan 1 jaar.

De renterisiconorm wordt evenals het kasgeldlimiet berekend over het begrotingstotaal. Als norm wordt in de Wet 20% van het begrotingstotaal met een minimum van € 2,5 miljoen aangehouden. Dit houdt in dat in enig jaar de aflossing van de lange schuld niet hoger mag zijn dan 20% van het begrotingstotaal lasten. Uit onderstaand overzicht blijkt wat de gemeente de komende jaren mag aflossen aan vaste geldleningen binnen de gestelde normen.

Berekening renterisico

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Renterisiconorm
2016	20%	48.838.135	9.767.627
2017	20%	49.006.908	9.801.382
2018	20%	45.629.869	9.125.974
2019	20%	44.619.032	8.923.806

Uit de bovengenoemde tabel blijkt dat de gemeente ruimschoots binnen de gestelde normen blijft wat betreft de aflossingen van de vaste geldleningen.

Geprognosticeerde rentebaten en rentelasten

De rentebaten en rentelasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Verwachte rentebaten en lasten		2016	2017	2018	2019
Te betalen rente	schuld in rekening-courant	0	0	0	0
Te betalen rente	kort lopende geldleningen	35.360	57.144	172.408	230.715
Te betalen rente	langlopende geldleningen	987.435	850.633	721.653	595.201
Te betalen rente	interne financiering	1.004.863	1.052.712	1.065.818	1.050.332
Te ontvangen rente	tegoeden rekening-courant	0	0	0	0
totaal te betalen en ontvangen rente		2.027.658	1.960.489	1.959.879	1.876.248
Te betalen kosten	i.v.m. financiering	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal te betalen rente en kosten		2.035.658	1.968.489	1.967.879	1.884.248
Totaal afschrijvingen		1.509.420	1.492.656	1.498.040	1.460.185
Totaal door te berekenen rente en afschrijvingen en kosten		3.545.078	3.461.145	3.465.919	3.344.433
Door berekende kapitaallasten		-3.841.446	-3.716.039	-3.704.590	-3.567.786
Verwacht rente resultaat		-296.368	-254.895	-238.672	-223.352

In de begroting wordt rekening gehouden met een rentepercentage van 4%. Wat betreft de financiering van het nieuwe beleid is de verwachte rente voor kort financieren en lang financieren getotaliseerd en opgenomen onder te betalen rente kort lopende geldleningen. Blijkt volgens de gestelde normen dat er consolidatie van leningen plaats moet vinden dan vindt er verschuiving plaats van te betalen rente kortlopende geldleningen naar te betalen rente langlopende geldleningen. Verantwoording over de consolidatie van geldleningen vindt plaats in de bestuursrapportage en de jaarrekening.

Treasurybeheer

Het treasurybeheer is gericht op het minimaliseren van de gemeentelijke rentelasten op lange termijn. Voorwaarde hierbij is dat de renterisico's en de overige financieringsrisico's beheersbaar blijven. Treasury is belast met het verzekeren van een duurzame toegang van de gemeente tot de financiële markten en voor de permanente beschikbaarheid van bancaire diensten tegen minimale kosten. Tot de treasurybeheer behoren de taakvelden financiering, rentemanagement, portefeuillebeheer, saldobehoor, geldstroombeheer, betalingsverkeer, werkkapitaalbeheer en het onderhouden van bankrelaties.

Uitgangspunten Treasurybeheer

Ten aanzien van de beleidskaders op dit onderdeel zijn enkele uitgangspunten van belang:

- ◆ Het rentepercentage voor de door te berekenen kapitaallasten, interne financiering en toevoegingen aan bestemmingsreserves is gesteld op 4%.
- ◆ Financiering met het huidige goedkope kort geld (< 1 jaar) tot maximaal de kasgeldlimiet van de wet Fido.
- ◆ Financiering met lang geld (> 1 jaar) boven de kasgeldlimiet van de wet Fido, waarbij rekening moet worden gehouden met de lopende investeringskredieten, herfinanciering van aflossingen op leningen, de berekende financieringstekorten.
- ◆ Bij de berekening van de rentelasten over de financieringstekorten zijn wij uitgegaan voor het aantrekken van lang geld van 4,0 % zijnde gelijk aan onze interne financieringsrente en voor kort geld zijn wij uitgegaan van 1,5 %.
- ◆ Bij het aantrekken van nieuwe leningen houden we rekening met de gevolgen voor de renterisiconorm, zoals looptijd, vervroegde aflossingsmogelijkheden, boetes en rentevoetherzelingen.

Het geprognosticeerde financieringstekort/overschot

Jaar:	Financieringstekort:	Financieringsoverschot:
2016	2.357.304	0
2017	3.809.584	0
2018	6.733.949	0
2019	8.138.500	0

Op grond van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte voor de komende begrotingsjaren, de huidige liquiditeitspositie en ervaringen met betrekking tot het realiseren van geprognosticeerd nieuw beleid wordt ingeschat dat voor 2016 voor de financiering geen beroep zal worden gedaan op de kapitaalmarkt. De gemeente mag een deel van haar financieringsbehoefte opvangen binnen de kasgeldlimiet. Echter het tekort vanaf 2018 is te groot om dit in zijn geheel middels kasgeld te financieren. Op basis van de huidige prognose zal in de loop van 2018, vanwege het oplopende financieringstekort, een beroep worden gedaan op de kapitaalmarkt en zal naar verwachting een langlopende geldlening moeten worden afgesloten van minimaal € 3 miljoen. Met de hiermee gepaard gaande rentelasten is in deze begroting rekening gehouden. Dit betreft echter een momentopname ten tijde van het opmaken van deze begroting. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarden van de activa, de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en de vaste opgenomen geldleningen gedurende het begrotingsjaar 2016 en de meerjarenraming.

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente hoofdzakelijk gebruik van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Daarvoor is een overeenkomst van financiële dienstverlening afgesloten. In deze overeenkomst is een kredietlimiet bepaald. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen of uitzetten. Voor het aantrekken of uitzetten wordt een call-geldpercentage berekend, verhoogd c.q. verlaagd met 0,125%. Naast de NV Bank Nederlandse Gemeenten heeft de gemeente rekeningen bij de plaatselijke Rabobank voor onder meer legesopbrengsten.

Paragraaf 5: Verbonden Partijen

In deze paragraaf lichten wij de hoofdlijnen van de in 2016 en verder te verwachten ontwikkelingen bij onze verbonden partijen eruit. Elke verbonden partij stelt zijn eigen begroting op, waarin u meer concrete plannen vindt uitgewerkt.

Wat is een verbonden partij?

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel én bestuurlijk belang heeft.

Financieel belang

Een financieel belang is aanwezig als een ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement, dan wel als financiële aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt (artikel 1 BBV). Bij leningen en garantstellingen is dus geen sprake van een verbonden partij: de gemeente behoudt juridische verhaalsmogelijkheden als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij: het gaat hier om overdrachten (subsidiës).

Bestuurlijk belang

Een bestuurlijk belang is aanwezig, indien er zeggenschap bestaat uit hoofde van stemrecht dan wel vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie: als de burgemeester, een collegelid, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt. Bij alleen een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht – de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen – is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Gemeenten maken vaak van zo'n recht gebruik om ervoor te zorgen dat er kwalitatief goede bestuurders in het bestuur van een partij terechtkomen.

Verschillen in juridische rechtsvormen van verbonden partijen

Een belangrijk onderscheid is het verschil tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verbonden partijen. Daarnaast bestaat er nog een mengvorm, de zogenaamde publiek-private samenwerkingsverbanden (PPS-constructies). Hieronder wordt in het kort op de juridische verschillen ingegaan.

Publiekrechtelijk

Bij publiekrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om gemeenschappelijke regelingen. Bij gemeenschappelijke regelingen gaat het vaak om primaire gemeentelijke taken met een uitvoerend karakter. Zij vormen een verlengd lokaal bestuur waarbij de vrijwilligheid van de samenwerking voorop staat (voor sommige taken is door de wetgever verplichte samenwerking opgelegd, denk hierbij bijvoorbeeld aan de veiligheidsregio). De gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam is de 'zwaarste' en meest voorkomende vorm: deze regeling heeft – als enige – rechtspersoonlijkheid en een algemeen bestuur (vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten), dat het dagelijks bestuur controleert. Gemeenten kunnen aan dit openbaar lichaam in principe alle gemeentelijke taken en bevoegdheden overdragen. Het risicoprofiel van een gemeenschappelijke regeling is hoog vanwege de financiële aansprakelijkheid. De participerende gemeenten zijn volledig financieel aansprakelijk. Bovendien is de bekostiging van de jaarlijkse activiteiten een verplichte uitgave. De invloed van onze gemeente wordt beperkt doordat meerdere gemeenten deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling.

Privaatrechtelijk

Bij privaatrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om stichtingen en vennootschappen. Een stichting heeft een bestuur voor de dagelijkse leiding en kent een ideëel of sociaal doel, waarbij alleen aan dat doel kan worden uitgekeerd. Stichtingen kennen geen controlerend mechanisme, tenzij dat in de statuten is geregeld. Het risicoprofiel loopt van laag tot gemiddeld. De gemeente is alleen financieel aansprakelijk voor de verstrekte middelen. Alhoewel de stichting formeel zelf verantwoordelijk is voor exploitatierisico's wordt vaak bij de gemeente aangeklopt als dit risico zich voordoet of als er sprake is van onvoorziene uitgaven. Bestuurders zijn alleen persoonlijk aansprakelijk als er sprake is van wanbeleid.

Een vennootschap heeft een raad van bestuur en, afhankelijk van wat daarover in de statuten is bepaald of van de omvang van de vennootschap, een raad van commissarissen. De raad van bestuur wordt gecontroleerd door de vergadering van aandeelhouders. Gemeenten maken vaak gebruik van vennootschappen bij nutsvoorzieningen, havenactiviteiten, cultuur en economie. De belangrijkste reden om samen te werken met dit type verbonden partij zijn de financiële voordelen door winstdeling en dividend. Het risicoprofiel van een vennootschap ligt vaak hoger dan dat van een stichting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de aard van de activiteiten, de omvang en de autonome positie die een vennootschap vaak inneemt. Toch kan het risicoprofiel als gemiddeld worden benoemd, vanwege het feit dat de gemeente alleen risico loopt over het ingebrachte geld.

Publiek-private samenwerking (PPS)

Het publiek- private samenwerkingsverband (PPS) is een bijzondere vorm van een verbonden partij, omdat naast de overheid ook private partijen deelnemen. Een veel voorkomend voorbeeld van een PPS zien we in lokale gebiedsontwikkeling. Deze samenwerkingsvorm komt in verschillende variaties voor. Het risicoprofiel is op financieel gebied hoog te noemen. Bij een PPS-constructie loopt de gemeente risico. Hiertegenover staat dat er forse exploitatiewinsten zijn waarin de gemeente kan meedelen.

De wetgever heeft een voorkeur voor publiekrechtelijke boven privaatrechtelijke participaties. Gedachte hierachter is dat in een publiekrechtelijke participatie de openbaarheid en de controle beter zijn gewaarborgd dan in een privaatrechtelijke participatie.

Risico's

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat de verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen (zie onder 'Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen'. De tweede reden betreft de kosten / het budgettaire beslag / de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Als het gaat om verbonden partijen kunnen we onderscheid maken in twee typen risico's: financiële en bestuurlijke risico's. Naast de aard en omvang van de activiteiten wordt het risicoprofiel ook beïnvloed door de juridische vorm, structuur en organisatie van een verbonden partij. De belangrijkste soorten verbonden partijen inclusief de mate van bijbehorende risico's zijn hieronder weergegeven:

Belangrijkste soorten verbonden partijen	Rechtsvorm	Risico (Financieel/bestuurlijk)
Stichting	Privaatrechtelijk	Laag
Vennootschap (BV, NV)	Privaatrechtelijk	Middel
Gemeenschappelijke regeling	Publiekrechtelijk	Hoog
Publiek-private samenwerking (PPS)	Privaatrechtelijk	Hoog

De risico's van gemeenschappelijke regelingen en PPS-constructies zijn relatief hoger dan die van andere verbonden partijen. Bij de gemeenschappelijke regelingen vanwege het feit dat de aangesloten gemeenten volledig financieel aansprakelijk zijn en bij de PPS-constructies vanwege de samenwerking met een private partij met eigen (winst)-doelstellingen.

Onze verbonden partijen in 2016

Hieronder is weergegeven een overzicht van rechtspersonen waarin de gemeente Neder-Betuwe in 2016 participeert en die begrepen kunnen worden onder de noemer 'verbonden partijen' (de laatste kolom wordt aan het eind van deze paragraaf toegelicht).

Nr.	Naam partij (soort verbonden partij)	Website	Relatie programma	Arr.
1.	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (Gemeenschappelijke regeling)	www.vrgz.nl	Openbare orde en veiligheid	①
2.	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) (Gemeenschappelijke regeling)	www.ggd gelderland zuid.nl	Sociaal domein	②
3.	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.regio rivierenland.nl	Alle programma's	②
4.	Afvalverwijdering Rivierenland (Avri) (Gemeenschappelijke regeling)	www.avri.nl	Fysieke leefomgeving	②
5.	Omgevingsdienst Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.odrivierenland.nl	Openbare orde en veiligheid; Fysieke leefomgeving	①
6.	Regionaal archief Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.regionaalarchiefrivierenland.nl	Diverse programma's	①
7.	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal (Gemeenschappelijke regeling)		Economie	①
8.	Lander (Gemeenschappelijke regeling)	www.landergroep.nl /	Economie; Sociaal domein	②
9.	Werkzaam Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.landergroep.nl / www.rivierenlandkanmeer.nl	Economie; Sociaal domein	②
10.	Presikhaaf (Gemeenschappelijke regeling)	www.presikhaaf.org	Economie; Sociaal domein	②
11.	Industrieschap Medel (Gemeenschappelijke regeling)	www.medel.nl	Economie	②
12.	Casterhoven (Publiek-private samenwerking)	www.casterhoven.nl	Fysieke leefomgeving	②
13.	Waterbedrijf Vitens N.V. (Vennootschap)	www.vitens.nl	Economie	①
14.	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (Vennootschap)	www.bng.nl	Algemene inkomsten en uitgaven	①

Doorgaans geldt bij gemeenschappelijke regelingen dat Neder-Betuwe stemrecht heeft in het Algemeen Bestuur. De vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur bestaat meestal uit één of meerdere collegeleden, maar soms ook raadsleden.

Nieuwe verbonden partij In 2016: Werkzaam Rivierenland

In bovenstaand overzicht ziet u de Werkzaam Rivierenland staan. Deze nieuwe gemeenschappelijke regeling komt in de plaats van de gemeenschappelijke regeling Lander.

Op basis van een eerste onderzoek heeft de Programmaraad Participerend in april 2012 de intentie uitgesproken om te komen tot één regionale infrastructuur voor werk en inkomen (inmiddels is de naam gewijzigd in 'Werkzaam Rivierenland'). Dit heeft direct te maken met de komst van de Participatiewet, de voormalige Wet Werken naar Vermogen. Met de komst van deze wet waarin verschillende doelgroepen en budgetten worden gebundeld, is het voor een kleine gemeente immers steeds lastiger om re-integratiebeleid zelf te organiseren. Daarom hebben acht van de tien gemeenten in Rivierenland, het UWV-Werkbedrijf en Lander de handen ineengeslagen om samen te werken in één organisatie. Op 20 november 2014 stemde de raad in met deelname aan de

Werkzaam Rivierenland per 1 januari 2016. Neder-Betuwe neemt enkel deel aan de Werkzaam voor wat betreft de uitvoeringstaken van de Wet sociale werkvoorziening; dat wil zeggen voor de inwoners van Neder-Betuwe die op 31 december 2014 een dienstverband bij Lander hebben conform de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Onze taken op het gebied van de Participatiewet brengen wij niet in bij de Werkzaam, maar voeren wij vanaf 1 januari 2016 uit in samenwerking met Buren (tot die datum doen wij dat met Tiel).

Besluitvorming afsplitsing Avri

De Avri is in deze paragraaf als aparte verbonden partij opgenomen. Besluitvorming daarover is op moment van schrijven nog niet afgerond. Momenteel is de Avri nog een dienstonderdeel van de gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland. Mocht de voorgenomen afsplitsing niet doorgaan, dan blijven de betreffende taken onder verantwoordelijkheid van Regio Rivierenland vallen.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen vindt zijn basis in de financiële verordening gemeente Neder-Betuwe 2012.

Verbonden partijen: waarom eigenlijk?

Net als onze eigen organisatie dragen onze verbonden partijen bij aan het realiseren van onze lokale doelen en ambities zoals deze in deze begroting zijn verwoord. Door het deelnemen in verbonden partijen wil de gemeente dus een publiek belang dienen. De gemeente neemt tevens de verantwoordelijkheid om ook de belangen van de verbonden partijen zelf te dienen – deze verantwoordelijkheid ontstaat automatisch door deelname in een derde rechtspersoon.

Hoewel de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en wettelijke plichten, laten wij dus voor een groot aantal terreinen het voorbereiden en/of uitvoeren van beleid over aan onze verbonden partijen. Verbonden partijen maken dus voor ons beleid of voeren voor ons beleid uit, terwijl wij dat in principe (voor zo ver de wet dat toestaat) zelf zouden kunnen doen. Hier zijn vier redenen voor:

- ◆ via gemeenschappelijke regelingen kan worden samengewerkt aan beleidsuitdagingen die gemeentegrensoverschrijdend zijn of die voor meerdere gemeenten van groot belang zijn;
- ◆ sommige taken vragen specialistische kennis die onze eigen organisatie niet kan bieden;
- ◆ het beleggen van taken bij een verbonden partij kan efficiënter/goedkoper zijn dan de taken in de eigen organisatie te beleggen, waardoor voor minder geld minstens dezelfde (maar vaak een hogere) kwaliteit geleverd kan worden;
- ◆ voor sommige beleidsterreinen is het wettelijk verplicht om een gemeenschappelijke regeling op te richten.

Verbetering ‘grip’ op verbonden partijen

Onze verbonden partijen zijn (deels) ‘van ons’, werken ‘voor ons’ en worden door ons bekostigd. Daarom is het van belang dat raad, college en ambtelijke organisatie, elk voor zo ver het zijn bevoegdheden en verantwoordelijkheden betreft, het doen en laten van onze verbonden partijen (kunnen) sturen en monitoren. In 2012 heeft de rekenkamercommissie een onderzoeksrapportage over het thema ‘verbonden partijen’ opgesteld. Mede op basis van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie is door raad, college en ambtelijke organisatie een aantal veranderingen/verbeteringen doorgevoerd in de wijze waarop wordt omgegaan met de sturing en monitoring van verbonden partijen. De raad bespreekt jaarlijks de sturing op de verbonden partijen in (bijvoorbeeld) een thema-avond. Voor het laatst is dit op 9 oktober 2014 gebeurd. Een volgende sessie vindt in het najaar plaats.

Onze meest recente schriftelijke evaluatie van ons verbetertraject ten aanzien van verbonden partijen dateert van 31 maart 2015 (D/UIT/15/39361). Daarin staat dat het college de volgende actiepunten oppakt:

1. In de kadernota doen wij een voorstel voor het op maat sturen op onze verbonden partijen. De basis daarvan wordt gevormd door zogeheten ‘toezichtsarrangementen’ (zie onder het volgende kopje). Op deze wijze kan de raad bij behandeling van de kadernota aangeven of hij het werken met de toezichtsarrangementen op de door ons voorgestelde wijze ziet zitten.
2. Wij zorgen voor een adequate voorbereiding van besluitvorming over de meerjarenprogramma’s en startnotities van Regio Rivierenland.
3. Wij zorgen voor een adequate voorbereiding van uw behandeling van de jaarrekeningen en begrotingen van onze verbonden partijen dit voorjaar. Hiertoe werken wij waar mogelijk op ambtelijk niveau samen met andere gemeenten.
4. Wij investeren in een doorontwikkeling van de kwaliteit van onze ambtelijke ondersteuning ten aanzien van de sturing op en monitoring van onze verbonden partijen.

Ten aanzien van het derde punt merken wij op dat we hier in 2016 nieuwe slagen in willen maken. Aan het oplossen van een belangrijk knelpunt, namelijk de aansluiting van de vergadercycli van de verschillende raden op elkaar en op de plannings van de gemeenschappelijke regelingen, wordt Rivierenland-breed gewerkt. Wij zorgen ervoor dat onze organisatie hierop is aangehaakt. Ten aanzien van het tweede en het vierde punt geldt dat deze actiepunten onverminderd overeind staan.

Ten aanzien van het eerste punt, het werken met toezichtsarrangementen, deden wij u in de kadernota conform afspraak een voorstel. Dit heeft u omarmd. Daarom nemen wij het werken met toezichtsarrangementen vanaf 1 januari 2016 als uitgangspunt bij de aansturing van onze verbonden partijen. Hieronder leest u een nadere toelichting.

Aansturing van en toezicht op verbonden partijen in de praktijk

Het werken met toezichtsarrangementen houdt in dat het toezicht op verbonden partijen gebeurt op basis van verschillende ‘arrangementen’, die in zwaarte toenemen. Het laagste niveau wordt toegepast bij verbonden partijen waarvan de raad vindt dat het bestuurlijke en financiële risico laag is of laag/gemiddeld. Het hoogste niveau wordt toegepast bij verbonden partijen die de raad een hoog bestuurlijk en financieel risico toekent. Elk arrangement houdt een andere werkwijze ten aanzien van de betreffende verbonden partijen in, van een meer ‘losse’ benadering tot een strak toezicht.

Het aantal arrangementen kan onderwerp van nadere discussie zijn. Omwille van de overzichtelijkheid kiezen wij er alsnog voor om met twee arrangementen (niveaus) te werken en deze de volgende kenmerken te geven:

Niveau 1: bestuurlijk en financieel risico is laag of gemiddeld

Dit arrangemente bestaat uit de volgende maatregelen/instrumenten:

- a. De verbonden partij is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen van de lokale begroting en het lokale jaarverslag.
- b. De begroting en de jaarrekening met accountantsverklaring van de verbonden partij, mits het gaat om een gemeenschappelijke regeling, worden opgenomen op de raadskalender van de raad, waardoor de verbonden partij ieder jaar in de raadsvergadering ter sprake komt.
- c. De raad maakt zienswijzen/bedenkingen kenbaar bij de begroting en de jaarrekening van de verbonden partij, mits die mogelijkheid is opgenomen in de gemeenschappelijke regeling.
- d. De raad stelt desgewenst vragen aan het college.
- e. Het college neemt het initiatief om de raad periodiek mondeling te informeren over nieuwe ontwikkelingen.

Niveau 2: bestuurlijk en/of financieel risico is hoog

Dit arrangemente bestaat uit alle maatregelen die gelden bij toezichtsarrangemente niveau 1 en aanvullend daarop:

- f. Bestuursrapportages van de verbonden partij die opgesteld worden als onderdeel van de P&C-cyclus van de verbonden partij worden ter kennisname gebracht van de raad (voor zo ver beschikbaar).
- g. Op verzoek van de raad geeft de verbonden partij (via of met betrokkenheid van het college) informatie op maat. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om regionaal draagvlak te zoeken voor de informatievraag.
- h. Bespreking door de raad van de kadernota die de verbonden partij in het kader van zijn P&C-cyclus opstelt door de raad, voordat deze wordt vastgesteld in het Algemeen Bestuur van de verbonden partij (voor zover dit agendatechnisch te realiseren valt en uiteraard alleen als er een kadernota wordt opgesteld).
- i. Elke agenda van de vergadering van het Algemeen Bestuur wordt met het collegeadvies dat het college hierover vanuit onze organisatie krijgt ter kennisname van de raad gebracht.
- j. Een jaarlijkse bijeenkomst van de raad met de directeur van de gemeenschappelijke regeling (eventueel samen met andere gemeenten).
- k. Het college overweegt een onderzoek ex artikel 213a Gemeentewet (doelmatigheid en doeltreffendheid) bij de verbonden partij te houden. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om regionaal draagvlak te zoeken voor dit onderzoek.
- l. Op verzoek van de raad kan een rekenkamercommissieonderzoek worden gehouden. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om hier regionaal draagvlak voor te zoeken.

Bij verbonden partijen die in oprichting zijn of minder dan twee jaar bestaan is het goed om altijd het hoogste niveau aan te houden.

Belangrijke voordelen van het werken met toezichtsarrangementen zijn:

- toezichtsarrangementen zijn 'eenzijdig': de raad bepaalt de arrangementen zonder instemming van de verbonden partijen;
- het werken met toezichtsarrangementen schept een duidelijk kader waarbinnen elke verbonden partij kan worden geplaatst, zonder dat steeds hoeft te worden teruggegrepen op afspraken die specifiek voor één verbonden partij gelden;
- afhankelijk van ontwikkelingen kan een verbonden partij een niveau hoger of lager worden geplaatst, zodat de raad steeds kan inspringen op de actualiteit;
- er wordt systematisch gestuurd op verbonden partijen, waarbij raad, rekenkamercommissie, college en organisatie ieder in samenhang hun eigen middelen kunnen inzetten;
- door het werken met toezichtsarrangementen kunnen raad en college de bestuurlijke energie zoveel mogelijk richten op de verbonden partijen die de raad voor het bereiken van onze lokale ambities het belangrijkste vindt en op de verbonden partijen die de raad het meest risicovol vindt. Dit geeft de ruimte om bedrijfsmatige taken zoveel mogelijk op afstand te zetten, en onze aandacht zoveel mogelijk te richten op beleidsmatige verbonden partijen. Tegelijkertijd biedt dit de mogelijkheid om als daar aanleiding toe is een strakker toezicht op een uitvoeringsgerichte verbonden partij in te stellen.

Deze voordelen zijn afgezet tegen het werken met convenanten, dat door onze Financiële verordening 2012 wordt voorgeschreven. Het werken met convenanten is echter nog niet van de grond gekomen en lijkt ons bovendien minder geschikt dan het werken met toezichtsarrangementen. Voor een uitgebreidere uitleg hierover verwijzen wij naar bovengenoemde brief van 31 maart 2015. Wij zullen bij de eerstvolgende herziening van de financiële verordening voorstellen de verordening op dit punt te wijzigen.

Het werken met toezichtsarrangementen in 2016

In 2015 bereiden wij het werken met de toezichtsarrangementen voor. In 2016 kunnen we dan volgens bovengenoemde systematiek gaan werken. Dat jaar beschouwen we dan als een 'proefjaar', zowel voor de raad als voor het college en de organisatie. Gedurende dat jaar blijven deze gremia met elkaar in gesprek over de vraag of het werken met toezichtsarrangementen succesvol is en of er aanpassingen nodig zijn. Dit betekent tevens een veel meer bewuste/systematische betrokkenheid bij het thema 'verbonden partijen' en inzicht in knelpunten. Eind 2016 kan de raad dan bepalen of hij de toezichtsarrangementen een vaste plek in de financiële verordening en in de P&C-documenten geeft.

In de rechter kolom aan het begin van deze paragraaf leest u welk niveau in 2016 aan welke verbonden partij wordt toegekend. Deze onderverdeling namen wij op in de kadernota 2016 en leidde niet tot weerstand. Uiteraard kan uw raad bij amendement hier wijzigingen in aanbrengen of op een later moment aangeven een andere onderverdeling te willen. Het voorgaande betekent dat de volgende verbonden partijen een relatief zwaar toezicht (niveau 2) krijgen: GGD Gelderland-Zuid, Regio Rivierenland, Avri, Werkzaam Rivierenland, Presikhaaf, Industrieschap Medel en Casterhoven. De overige verbonden partijen vallen onder niveau 1.

Overigens vernamen wij dat meer gemeenten voornemens zijn om met toezichtsarrangementen te gaan werken. In 2016 gaan wij na of er mogelijkheden zijn in samenwerking met andere gemeenten het werken met toezichtsarrangementen verder vorm te geven, om zo in samenhang met hen te kunnen monitoren en sturen.

1. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Burgemeester

Vestigingsplaats : Nijmegen

Doelstelling

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) is een organisatie voor brandweezorg, geneeskundige hulpverlening en voorbereiding en coördinatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing.

De VRGZ zorgt voor een veilige regio, waarin rampen en crises zo goed mogelijk voorkomen en bestreden worden en de inwoners kunnen rekenen op snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweezorg. Dit doet zij samen met de achttien gemeenten in Gelderland-Zuid, de politie en andere lokale, regionale en landelijke partijen.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid werkt in de beleidsvelden van de risicobeheersing en de rampenbestrijding en crisisbeheersing veel samen met externe partners. Het gaat dan met name om gemeenten, politie, Rijkswaterstaat, Waterschap Rivierenland, Defensie, de provincie Gelderland en de GGD Gelderland-Zuid.

Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid door uitvoering te geven aan:

- ◆ het onder alle omstandigheden bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden ter zake van het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en alles wat daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van ongevallen en rampen en het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- ◆ het doelmatig organiseren, coördineren en (laten) uitvoeren van het vervoer van zieken en ongevalsslachtoffers, de registratie daarvan en het bevorderen van adequate opname van zieken en ongevalsslachtoffers in ziekenhuizen of andere instellingen voor intramurale zorg;
- ◆ het voorbereiden en bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde geneeskundige hulpverlening bij rampen;
- ◆ het inventariseren en analyseren ten behoeve van de deelnemende gemeenten van gemeentegrensoverschrijdende risico's op het gebied van de fysieke veiligheid;
- ◆ het adviseren van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.

De sector GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio)

Sector GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) draagt zorg voor de advisering, coördinatie en aansturing van de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. De GHOR is evenals het Veiligheidsbureau een netwerkorganisatie die er samen met haar ketenpartners (waaronder ziekenhuizen, huisartsen, ambulancedienst, GGD, GGZ) voor zorgt dat de geneeskundige hulpverlening voor, tijdens en na een ongeval, dreigende crisis of ramp adequaat geregeld is.

Sector Brandweer

Sector Brandweer is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van specialistisch brandweerwerk en externe veiligheidsregelgeving. Voorbeelden hiervan zijn het waarschuwen van de bevolking, het verkennen van gevaarlijke stoffen, het verrichten van ontsmettingen en het grootschalig optreden, het Vuurwerkbesluit en het BRZO. Tevens zijn de aanschaf en het beheer van regionaal brandweermaterieel en het beheer van het door het Rijk in bruikleen verstrekte materieel een verantwoordelijkheid van de sector Brandweer. Daarnaast worden de lokale brandweerkorpsen ondersteund bij de preparatie, preventie en de nazorg. De sector Brandweer is het regionaal kenniscentrum op het gebied van brandpreventie, externe veiligheid en industriële veiligheid.

Sector Meldkamer

De gemeenschappelijke meldkamer (GMK) is onderdeel van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid. Centralisten van ambulance, brandweer en politie zitten fysiek bijeen en nemen rechtstreeks de meldingen aan die via alarmnummer 112 binnenkomen.

Sector Veiligheidsbureau

In het Veiligheidsbureau werken medewerkers van brandweer, GHOR, gemeenten, politie, Defensie, de provincie Gelderland en het Waterschap Rivierenland samen aan het ontwikkelen, organiseren, borgen en coördineren van multidisciplinaire plannen en processen die nodig zijn voor een professionele rampenbestrijdings- en crisisbeheersingsorganisatie.

Sector Regionale Ambulancevoorziening

Sector RAV (regionale ambulancevoorziening) exploiteert het ambulancevervoer in de regio. De RAV beschikt over ambulances en motoren die zijn gestationeerd op meerdere ambulancestandplaatsen in de regio. Deze worden zo snel en efficiënt mogelijk ingezet voor ambulancehulpverlening. De kosten van de ambulancevoorziening worden volledig gedragen door de zorgverzekeraars.

Financieel belang

De kosten van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid worden gedragen door bijdragen van het Rijk, bijdragen van Provincie, bijdragen van zorgverzekeraars en bijdragen van gemeenten. De verdeling van de algemene kosten, alsmede de specifieke kosten, die gemaakt worden ten behoeve van de deelnemende gemeenten, geschiedt naar evenredigheid van het aantal inwoners.

Met betrekking tot het onderdeel brandweer, als gevolg van de regionalisering van de brandweer die in 2013 heeft plaatsgevonden, is de verdeling van de kosten nog grotendeels gebaseerd op historische kosten. In 2015 vindt voor dit onderdeel een onderzoek plaats naar een meer toekomstbestendige verdeelsleutel. De insteek is om deze nieuwe verdeelsleutel bij de begroting 2017 te kunnen invoeren.

Voor 2016 wordt in de begroting van de VRGZ rekening gehouden met een totale gemeentelijke bijdrage van € 34.290.269, waarvan het deel voor Neder-Betuwe een bedrag betreft van € 1.500.285.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	5.881.000	8.335.000
Vreemd vermogen	<u>46.070.000</u>	<u>42.361.000</u>
Totaal	51.951.000	50.696.000

Exploitatieresultaat 2014: € 185.000 positief

Ontwikkelingen

Regionale Ambulancezorg

De RAV voldoet aan alle wettelijke normen voor wat betreft de aanrijtijden bij spoedvervoer (A1 en A2). Het nieuwe financieringsstelsel is per 1 januari 2014 in werking getreden. De bekostiging van de RAV geschiedt uit de opbrengsten die vanuit het ambulancevervoer worden gegenereerd. Daartoe worden jaarlijks met zorgverzekeraars afspraken gemaakt over de te realiseren productie, alsmede het daarvoor geldende budget. De wijziging van het financieringsstelsel betekent een budgetafname van in totaal € 80.000, te realiseren in een termijn van twee jaren

Regionalisering en doorontwikkeling brandweer

In de 'Visie op de brandweezorg Gelderland-Zuid' heeft het algemeen bestuur die richting ook vastgesteld. Met als hoofdlijnen het verschuiven naar de voorkant, anders kijken naar repressie, differentiatie en sturen op risico's met een vernieuwd dekkingsplan. Het algemeen bestuur heeft tijdens de thema-avond op 27 januari 2015 een aantal uitgangspunten en aandachtspunten meegegeven voor de doorontwikkeling van de brandweer. Op grond van deze bestuurlijke uitgangspunten en enkele organisatorische principes, zal de brandweer medio 2015 komen tot een nieuw voorstel voor de inrichting van de brandweerorganisatie in de Veiligheidsregio Gelderland Zuid

Sector Gemeenschappelijke Meldkamer

In 2011 heeft het kabinet besloten tot schaalvergroting van de meldkamers in Nederland. In 2012 is besloten dat terug wordt gegaan naar 10 gemeenschappelijke meldkamers. Voor de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid betekent dit dat de huidige Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK) gaat fuseren met de GMK's van de veiligheidsregio's Twente, IJsselland, Noord- en Oost-Gelderland en Gelderland-Midden (de politieregio Oost-Nederland). Eind 2013 heeft het bestuur van de Veiligheidsregio ingestemd met een transitieakkoord. In dit akkoord werden de belangrijkste uitgangspunten voor de fusie van de meldkamers beschreven, alsmede de financiële consequenties ervan. Zoals het er nu naar uitziet zal de samenvoeging van de meldkamers in Oost-Nederland in 2019 plaatsvinden.

2. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Gelderland-Zuid

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Nijmegen

Doelstelling

Wie gezond is, leeft meestal prettiger en doet makkelijker mee in de samenleving. En goed kunnen meedoen op het gebied van werk, opleiding, sport of op ander terrein bevordert de gezondheid. Om daar verder op te bouwen moet de basis stevig zijn. Dat wil zeggen: handhaven van een gezonde leefomgeving, voorkomen van ziekten en zorgen dat die zo snel mogelijk worden opgespoord en bestreden. Maar ook samenwerken met anderen buiten het gezondheidsdomein. Zoals met bedrijven en met organisaties actief op het terrein van werk, opleiding en sport. Daarmee is de doelstelling van GGD Gelderland Zuid het bewaken en bevorderen van de gezondheid van de bewoners in het werkgebied.

Financieel belang

De totale gemeentelijke bijdrage voor 2015 bedraagt € 17.774.202. Voor Neder-Betuwe is rekening gehouden met een gemeentelijke bijdrage ter hoogte van € 577.089. Waarvan Uniform wettelijke taken € 519.489, Maatwerk € 10.530 en Overig facultatief € 47.070.

De verwachte gemeentelijke bijdrage voor de begroting 2016 GGD, is op het moment van samenstellen van deze paragraaf verbonden partijen nog in concept. Deze zal fors stijgen aangezien in de begroting nu ook de JGZ 0-4 jaar ondergebracht is bij de GGD (voorheen STMG) en Veilig Thuis.

De totale gemeentelijke bijdrage voor 2016 bedraagt € 21.077.026. Voor Neder-Betuwe is rekening gehouden met een gemeentelijke bijdrage ter hoogte van € 1.124.332. Waarvan Uniform wettelijke taken € 531.021, Maatwerk € 12.295 en Subsidies € 581.015 (waaronder JGZ 0-4 jaar en Veilig Thuis).

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	2.809.000	1.792.000
Vreemd vermogen	<u>5.173.000</u>	<u>6.011.000</u>
Totaal	7.982.000	7.803.000

Exploitatieresultaat 2014: € 997.000 positief

Algemene reserve na winstbestemming 2014: € 2.172.000.

De interne financiële beheersing van de organisatie was door de fusie in 2013 sterk achteruit gegaan. De GGD heeft dit signaal serieus opgepakt waardoor dit nu weer op orde is.

Ontwikkelingen

De fusie tussen de GGD Regio Nijmegen en de GGD Rivierenland is helemaal afgerond, maar op sommige terreinen zal de werkwijze nog iets verder op elkaar afgestemd worden. Zo zal bijvoorbeeld voor het Meldpunt Bijzondere Zorg de werkwijze van regio Nijmegen ook in regio Rivierenland ingevoerd gaan worden. Veilig Thuis zal verder doorontwikkeld worden om de problemen die bij het starten zijn ontstaan structureel aan te pakken. Ook zal de GGD de meerjarenstrategie gaan uitvoeren. In deze strategie is beschreven dat de GGD wil aansluiten bij de burger, inzetten op kwetsbare burgers en wil omvormen tot een netwerkorganisatie. Daarnaast blijven de rollen van de GGD van toezichthouder, crisesorganisatie en kennis- en expertisorganisatie onveranderd.

3. Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstellingen

Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van tien gemeenten in de Betuwe, de Bommelerwaard en het westen van het Land van Maas en Waal. Op basis van het principe van verlengd lokaal bestuur werken wij via Regio Rivierenland samen op tal van beleidsterreinen. De andere deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, Geldermalsen, Lingewaal, Maasdriel, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Regio Rivierenland heeft een visie vastgelegd in het document 'Verrassend Rivierenland, waard om bij stil te staan', waarin de focus ligt op de drie regionale speerpunten 'logistiek en economie', 'agribusiness', 'recreatie en toerisme'. Daarnaast werken we via Regio Rivierenland samen op beleidsterreinen waar wij samenwerking van toegevoegde waarde voor het verwezenlijken van onze lokale ambities zien en op de terreinen waar rijks- of provinciale overheid willen dat wij als gemeenten samenwerken.

Regio Rivierenland werkt aan belangenbehartiging op de volgende beleidsonderwerpen: algemeen bestuur, verkeer, vervoer en waterstaat, economische zaken, ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, milieu, onderwijs, cultuur, recreatie, volksgezondheid, sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening. Door samen te werken met de andere Rivierenlandse gemeenten kunnen we:

- (1) grote uitdagingen het hoofd bieden;
- (2) Rivierenland positioneren als een interessant gebied voor (binnen- en buitenlandse) investeerders en toeristen;
- (3) op een krachtige wijze onze Rivierenlandse situatie onder de aandacht van andere overheden brengen;
- (4) efficiënt omgaan met mensen en middelen.

Regio Rivierenland ondersteunt onze gemeente bij beleidsvorming en belangenbehartiging ten aanzien van alle programma's uit de begroting. De samenwerking via Regio Rivierenland valt volledig binnen de kaders die de raad stelt.

Naast beleidsmatige taken richt Regio Rivierenland zich ook op uitvoeringstaken. Dit gebeurt via het onderdeel Contractgestuurde dienstverlening. De uitvoerende dienst Avri is in deze paragraaf, vooruitlopend op besluitvorming hierover, als aparte gemeenschappelijke regeling opgenomen. Op dit moment is de Avri echter nog een dienstonderdeel van Regio Rivierenland.

Regio Rivierenland heeft een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). Het Algemeen Bestuur bestaat uit tien leden en wordt voorgezeten door de onafhankelijke Regio-voorzitter die door de gemeenteraden gezamenlijk is benoemd. De AB-leden zijn bestuurders uit de tien colleges. Uit de leden van het Algemeen Bestuur worden de leden van het Dagelijks Bestuur gekozen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden van het Algemeen Bestuur.

Regio Rivierenland heeft een informatieve website met een onderdeel dat specifiek voor raadsleden is ontwikkeld: www.regiorivierenland.nl. Hier leest u de antwoorden op veel door raadsleden gestelde vragen, onder meer over de terreinen waarop de regionale samenwerking plaatsvindt, maar ook over de financiële aspecten en over de rol van de raden in de regionale samenwerking.

Financieel belang

De bijdragen van de aangesloten gemeenten zijn grotendeels gebaseerd op het inwoneraantal. Voor de bijdrage 2016 is het uitgangspunt de inwoneraantallen per 1 januari 2015. De totale gemeentelijke bijdrage bedraagt voor 2016 € 1.738.000. Dit is ten opzichte van de begroting 2015 een marginale bijstelling van in totaal € 38.000 (-2,1%). Dat de begroting 2016 van Regio Rivierenland geen stijging laat zien komt enerzijds door het gegeven dat er geen nieuw beleid in is opgenomen en anderzijds dat de stijgingen voortkomend uit bestaand beleid (afbouw compensatie Avri-kostenverdeelssystematiek en de werkbudgetten voor de speerpuntberaden) geheel worden gedekt door interne kostenbesparingen binnen de gemeenschappelijke regeling.

Het aandeel van de gemeentelijke bijdrage voor Neder-Betuwe betreft voor 2016 € 166.259. U dient wel te beseffen dat de gemeentelijke bijdrage van € 166.259 exclusief de afzonderlijke dienstverleningsovereenkomsten (DVO) zoals bijvoorbeeld de uitbesteding van leerplicht betreft.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2013</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	3.829.000	4.043.000
Vreemd vermogen	<u>39.611.000</u>	<u>36.720.000</u>
Totaal	43.440.000	40.763.000

Exploitatieresultaat 2014: € 364.000 positief (exclusief voordeel € 153.000 op exploitatie panden Regio Rivierenland). In totaliteit is op basis van de jaarstukken Regio Rivierenland 2014, aangevuld met het exploitatieresultaat van de panden een bedrag uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten ter hoogte van € 517.000.

Ontwikkelingen

Beleidsmatige samenwerking

In de beleidsmatige samenwerking via Regio Rivierenland ligt de focus op de drie regionale speerpunten. Deze speerpunten hebben een sterke economische inborst, maar raken ook aan ruimtelijke en sociale opgaven. Onder het speerpunt 'logistiek en economie' vallen bijvoorbeeld de logistieke hotspot, het bedrijventerreinenbeleid, Regiomarketing, de detailhandelsvisie, breedband en de lobby voor maatregelen voor een betere doorstroming op de A15. Onder het speerpunt 'agribusiness' vallen de activiteiten van de Greenport Gelderland en het Laanboompact. En onder het speerpunt 'Recreatie en toerisme' vallen toerismepromotie, een basisinfrastructuur voor wandelen, fietsen en varen en afstemming met het bedrijfsleven over overnachtingsmogelijkheden en dagattracties. Voor alle speerpunten zijn lobby bij hogere overheden, 'branding' van het merk Rivierenland en de betrokkenheid van maatschappelijke partners belangrijke elementen.

Naast deze speerpunten werken we via Regio Rivierenland ook onder meer samen op de volgende onderwerpen en beleidsterreinen: een monitor voor de kantorensector, het verduurzamen van de A15, het streven om het fietsgebruik te vergroten, de omgevingsvisie, woningbouwprogrammering, basismobiliteit, openbaar vervoer, verkeersveiligheid, woningisolatie en luchtkwaliteit.

Ook werken we via Regio Rivierenland samen om het groeiend aantal verantwoordelijkheden op sociaal terrein op een goede wijze te kunnen opvangen. Regio Rivierenland is namens de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor de provincie Gelderland als het gaat om subsidies voor activiteiten die gericht zijn op de aansluiting tussen jeugdbeleid en jeugdzorg. Daarnaast stemmen de gemeenten met elkaar af over de toekomst van de relatie tussen wonen en zorg. De transities in het sociaal domein en de vergrijzing hebben namelijk aanzienlijke consequenties voor deze relatie.

De gemeenten maken via Regio Rivierenland aanspraak op aanzienlijke externe geldstromen. De provincie en andere externe partijen brengen een veelvoud van de gemeentelijke bijdragen in projecten en activiteiten in en helpen daarmee ook onze ambities waar te maken. De grootste subsidiestroom komt via het met de provincie Gelderland afgesloten Regiocontract, waarvan concrete projecten worden gerealiseerd. De voortgang op projectniveau kunt u via de website van Regio Rivierenland volgen. Het huidige Regiocontract loopt per 1 juni 2016 af. Momenteel wordt gewerkt aan een 'opvolger'. Hierover informeren wij u separaat.

Samenwerking op uitvoeringszaken: contractgestuurde dienstverlening

Gemeenten doen op een aantal terreinen een beroep op Regio Rivierenland, die hiermee voor hen een specialistische functie vervult. Het uitgangspunt voor de inzet bij gemeenten is de inhoudelijke kennis van de materie en professionaliteit op het onderwerp. De gemeenten beslissen zelf van welke diensten zij gebruik willen maken en in welke mate. De contractgestuurde dienstverlening heeft betrekking op de volgende vier onderwerpen:

Inkoopbureau

Het Inkoopbureau adviseert over complexe inkoop- en aanbestedingstrajecten (beleid, proces en functie). Het organiseren, begeleiden en uitvoeren van inkoop en aanbestedingen behoort tot de vaste werkzaamheden. Ook derden kunnen gebruik maken van deze dienstverlening.

Leerplicht

Het team Leerplicht beheert voor de deelnemende gemeenten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Neder-Betuwe, Neerijnen, West Maas en Waal en Zaltbommel de gezamenlijke leerplichtadministratie. Ook de uitvoering van de leerplicht en het opmaken van processen-verbaal behoren tot het takenpakket. Daarnaast zijn leerplichtambtenaren met de bevoegdheid van buitengewoon opsporingsambtenaar voor het opmaken van processen-verbaal ingehuurd bij gemeenten die niet deelnemen in de samenwerking. De verdeling van taken is zodanig dat elke gemeente in principe een eigen leerplichtambtenaar heeft; daarnaast is vervanging van elkaar afgesproken.

Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters

Het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters (RMC) heeft als taak voor de deelnemende gemeenten jongeren tussen de 18 en 23 jaar in beeld te krijgen die voortijdig stoppen met school en geen startkwalificatie hebben. Het team RMC biedt hulp om een passende opleiding te vinden. Dit team wordt volledig door het Rijk betaald.

Sociale recherche

Het team Sociale recherche vormt een belangrijke schakel in de handhavingsketen van de sociale zekerheid. Naast opsporing van fraude op verzoek van de deelnemende gemeenten is het team ook in te zetten bij fraudepreventie. Het team Sociale recherche bestaat uit ervaren en goed opgeleide sociaal rechercheurs die allemaal buitengewoon opsporingsambtenaar zijn. Verder is het team toegerust met een uitgebreid scala aan technische hulpmiddelen.

4. AVRI

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Het AB bestaat uit 10 personen, zijnde een wethouder of een raadslid. De gemeenteraad van Neder-Betuwe zal een afgevaardigde aanwijzen die zitting zal nemen in dit gremium.

Vestigingsplaats : Geldermalsen.

Doelstelling:

De Avri heeft als doelstelling het inzamelen en (laten) verwerken van afvalstoffen binnen de regio Rivierenland. Dit is een publieke taak. Daarnaast voert Avri voor enkele regionale gemeenten de zorg uit voor de buitenruimte op grond van afzonderlijk afgesloten DVO's.

Financieel belang

Als lid van de Gemeenschappelijke Regeling Avri is gemeente Neder-Betuwe voor een tiende deel financieel verantwoordelijk voor Avri. Voor de GR Avri zijn leningen aangegaan bij de Bank Nederlandse Gemeente waarvoor Neder-Betuwe voor een evenredig deel borg staat. Mocht de gemeente hierop worden aangesproken, zal compensatie via de afvalstoffenheffing plaatsvinden. Tevens heeft de GR Avri een minderheidsaandeel in de ARN, de verbrandingsinstallatie in Weurt.

Financiële gegevens verbonden partij

De begroting van de GR Avri sluit in principe aan op de financiële middelen die vanuit de regionale afvalstoffenheffing worden gegenereerd. Incidenteel worden extra kosten gecompenseerd vanuit een vereveningsvoorziening Afvalstoffenheffing.

Ontwikkelingen

Besluitvorming over een zelfstandige GR Avri is op moment van schrijven nog niet afgerond. Momenteel is de Avri nog een dienstonderdeel van de gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland. Mocht de voorgenomen afsplitsing niet doorgaan, dan blijven de betreffende taken onder verantwoordelijkheid van Regio Rivierenland vallen. Gaande ontwikkeling die plaatsvindt binnen Avri bestaat uit het overnemen van taken en diensten van gemeenten en uitvoeren van gespecialiseerde taken binnen diezelfde gemeenten via dienstverleningsovereenkomsten. Binnen het afvalprogramma VANG (Van Afvalstof Naar Grondstof) worden de eisen en normen ten aanzien van het scheidingspercentage door het Rijk verhoogd waardoor de huidige inzamelmethode door Avri verder uitgewerkt en verfijnd zal moeten worden.

5. Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

Rijk, provincie en gemeenten willen de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van bouwen, ruimtelijke ordening en milieu verbeteren. Daartoe is de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) opgericht.

De ODR is eigendom van de tien gemeenten binnen de Regio Rivierenland en de provincie Gelderland. De ODR voert voor de gemeente Neder-Betuwe alle vergunningverlenings-, toezicht en handhavingstaken op het gebied van de Wet Milieubeheer uit.

De nieuwe organisatie is vanaf 1 april 2013 operationeel. In 2013 hebben voor het eerst diverse gesprekken plaatsgevonden om te komen tot een dienstverleningsovereenkomst, mandaatbesluit en begroting. Jaarlijks moeten deze afspraken tegen het licht gehouden worden, maar in ieder geval moet jaarlijks een werkprogramma worden vastgesteld.

Financieel belang

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de ODR betreft een bijdrage voor het uitvoeren van alle vergunningverleningstaken, toezicht en handhavingstaken op het gebied van de Wet Milieubeheer. De totale gemeentelijke bijdrage die in de begroting ODR 2016 is opgenomen betreft een bedrag van € 12.791.809, waarvan de gemeentelijke bijdrage Neder-Betuwe een bedrag betreft van € 557.565. Ten aanzien van de programmabegroting 2016 en de meerjarenraming 2017 -2019 van de ODR kan worden opgemerkt dat er sprake is van een andere kostensystematiek. Er wordt nu geraamd met lopende prijzen (geïndexeerd), in plaats van constante prijzen. Dat verklaart waarom er, in tegenstelling tot de vorige meerjarenraming, sprake is van een kostenstijging in de loop van de jaren.

De ODR heeft als taakstelling meegekregen om de komende jaren efficiencywinst te genereren. Dat maakt dat de bijdrage per deelnemer de komende jaren minder stijgt dan de indexeringen die zijn opgenomen als gevolg van de systematiek volgens lopende prijzen. De bijdrage van de gemeente Neder-Betuwe voor het uitvoeren van alle vergunningverleningstaken, toezicht en handhavingstaken op het gebied van de Wet Milieubeheer bedraagt in 2017 € 562.134, in 2018 € 570.356 en in 2019 € 578.543 .

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	1.289.964	867.886
Vreemd vermogen	<u>1.888.833</u>	<u>2.705.284</u>
Totaal	3.178.797	3.573.170

Exploitatieresultaat 2014: € 1.075.515 positief

Ontwikkelingen

De eerste jaren zijn voor zowel de ODR als de gemeente jaren van verkenning geweest. De ODR heeft vanaf 1 april 2013 op onderdelen een redelijk koude start gemaakt en er is veel energie gestoken in het opzetten van een nieuw digitaal systeem en het helder krijgen van taken en werkwijzen. Aan de kant van de gemeente was het wennen aan de uit te voeren taken op afstand en de nieuwe rol van opdrachtgever. Tussendoor liepen nog projecten als digitalisering van de dossiers en de zelfevaluatie naar aanleiding van landelijke kwaliteitsnormen. Dit heeft van beide partijen veel gevraagd. Hoewel lang nog niet alles is uitgekristalliseerd, komt men inmiddels langzaam steeds meer in een beheerfase en zal steeds professioneler gewerkt worden. Vanaf 2015 wordt langzaam al meer gestuurd op output-gericht werken. De focus wordt steeds meer gericht op het aantal producten dat wordt afgeleverd in plaats van op het aantal uren dat wordt gemaakt. De eerste kwartaalrapportage 2015 laat deze ontwikkeling duidelijk zien.

Op 5 maart 2015 heeft de raad besloten om naast de milieutaken per 1 juni 2015 ook de bouw- en overige Wabotaken onder te brengen bij de ODR. Daarmee zijn Wabo-breed de uitvoeringstaken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van de fysieke leefomgeving uitbesteed aan de regio. De bijbehorende formatie is mee overgegaan naar de ODR. Om vanuit de gemeente verder vorm en invulling te geven aan de relatie opdrachtgever –opdrachtnemer wordt invulling gegeven aan de rol van ‘verbindingsofficier.

6. Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén college- en één raadslid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

Het Regionaal Archief Rivierenland is het historisch informatie- en documentatiecentrum voor de gemeenten Tiel, Buren, Culemborg, Geldermalsen, Neerijnen, Neder-Betuwe en per 1 januari 2014 ook Zaltbommel en Maasdriel. Het doel is het gemeenschappelijk beheren van de archiefbewaarplaats (en) van de deelnemers en van de naar die archiefbewaarplaats(en) overgebrachte archiefbescheiden, alsmede het toezicht op het beheer van de niet naar die archiefbewaarplaats (en) overgebrachte archiefbescheiden. Tevens worden diensten verleend aan het publiek van de deelnemende gemeenten.

Financieel belang

De kosten van het Regionaal Archief Rivierenland worden grotendeels gedragen door bijdragen van de deelnemende gemeenten en bijdragen van Waterschap Rivierenland. De verdeling van de algemene kosten, alsmede de specifieke kosten, die gemaakt worden ten behoeve van de deelnemende gemeenten, geschieden naar evenredigheid van het aantal inwoners. In de begroting RAR 2016 is opgenomen een totale gemeentelijke bijdrage ter hoogte van € 2.003.562 waarvan opgenomen als gemeentelijke bijdrage Neder-Betuwe een bedrag van € 218.871

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	751.186	1.350.022
Vreemd vermogen	9.283.428	9.395.449
Totaal	10.034.614	10.745.471

Exploitatieresultaat 2014: € 18.135 positief

Ontwikkelingen

Op 1 januari 2014 zijn het Regionaal Archief Rivierenland en het Streekarchief Bommelerwaard samengevoegd tot één organisatie waardoor professionalisering toenam, de kwetsbaarheid verminderde en financieel voordelen werden behaald. Door inplaatsing van de archieven van het SAB is uitbreiding met één archiefdepot nodig. De gemeenteraad van Neder-Betuwe heeft op 4 juni 2015 een zienswijze vastgesteld en verzonden waarin vermeld werd dat de begroting 2016 en de jaarrekening 2014 geen aanleiding gaven tot inhoudelijke opmerkingen. Op 25 juni 2015 heeft het Dagelijks Bestuur van het RAR een besluit genomen over depotuitbreiding. Er ligt nog wel een kleine taakstelling voor de dekking van de kapitaallasten.

De Wet Revitalisering generiek toezicht is per 1 juli 2012 in werking getreden en heeft gevolgen voor het archieftoezicht door de Provincie Gelderland door interbestuurlijk toezichthouder archieven. De voormalig archiefinspecteur oefende specifiek archiefwettelijk toezicht uit ten aanzien van provincies, gemeenten en waterschappen. Dit specifieke interbestuurlijk toezicht ten aanzien van provincies, gemeenten, waterschappen wordt gezien de revitalisering van het generiek toezicht, niet langer wenselijk geacht. Vanuit het RAR is hier op geanticipeerd door het frequenter instellen van inspectiebezoeken en in januari 2015 verscheen de Notitie selectie en vernietiging waarin het vernietigen en bewaren verduidelijkt werden middels een uitzonderingenlijst en de procedure rondom de vernietiging van archiefbescheiden werd aangescherpt. Om gemeenten te helpen het versterken van de door de Wet Revitalisering generiek toezicht ingevoerde horizontale verantwoording vorm te geven is het invullen van Kritische Prestatie Indicatoren geïntroduceerd, ook op het gebied van informatiebeheer. De archiefinspecteur van het RAR ondersteunt de gemeente indien gewenst met het invullen.

7. Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Kerk-Avezaath

Doelstelling

Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied, zulks met bestemming van het landschappelijk karakter. Middels aandeelhouderschap in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (met handelsnaam Uit@waarde) wordt getracht deze doelstelling te realiseren. Voor alle duidelijkheid; het recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal is voor de gemeente Neder-Betuwe de verbonden partij en niet de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied. De B.V. recreatiemaatschappij is een verbonden partij voor het recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal.

Financieel belang

De provincie en gemeenten hebben in het kader van de verzelfstandiging die in 1999 heeft plaatsgevonden (ontstaan B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied met handelsnaam Uit@waarde) hun bijdragen in de exploitatietekorten afgekocht met als uitgangspunt dat de nieuwe organisatie zichzelf moet bedruipen.

De gemeente Neder-Betuwe heeft in 2008 voor de laatste maal een afkoopsom betaald (€ 158.000) aan recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal en levert vanaf 2009 geen financiële bijdrage meer.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	<u>6.853</u>	<u>6.853</u>
Totaal	6.853	6.853

Exploitatieresultaat 2014: € 0

Ontwikkelingen

In de jaarrekening van het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal zijn uitsluitend nog de waarde van de deelnemingen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied en Avezaath B.V. verantwoord. Alle operationele activiteiten met financiële consequenties worden door de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied uitgevoerd zodat er in de administratie van het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal geen mutaties meer plaatsvinden.

8. Lander, werk & integratie

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid, twee raadsleden

Vestigingsplaats : Geldermalsen

Doelstelling

Lander behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening en langdurig werklozen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Financieel belang

De gemeentelijke bijdrage van Neder-Betuwe aan de gemeenschappelijke regeling Lander, werk & participatie is in principe nihil. De operationele taken van Lander worden per ingang van 1 januari 2016 overgenomen door de Werkzaam. Dat betekent dat ook de rijksvergoeding van de uitvoering van de WSW 1 op 1 wordt overgedragen aan de Werkzaam.

De deelnemende gemeenten ontvangen nog een surplus van Lander vanwege de opheffing van de gemeenschappelijke regeling. Hierin worden bezittingen en vermogen meegenomen. Eind 2015 of begin 2016 wordt duidelijk hoe groot dit surplus is.

Voor 2016 en verder houden we geen rekening meer met een gemeentelijke bijdrage.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	9.671.000	9.078.000
Vreemd vermogen	4.499.000	6.111.000
Totaal	14.170.000	15.189.000

Exploitatieresultaat 2014: € 511.000 positief

Ontwikkelingen

Met de start van de Werkzaam op 1 januari 2016 worden alle operationele taken van Lander overgenomen. Dat betekent dat de gemeenschappelijke regeling Lander dient te worden opgeheven. In de periode juni tot september 2015 is aan alle raden van de deelnemende gemeenten hiertoe een voorstel voorgelegd. Na deze besluitvorming wordt een liquidatieplan opgesteld, waarna uiterlijk 1 januari 2017 de liquidatiefase start. Op termijn komt daarmee deze gemeenschappelijke regeling te vervallen als verbonden partij.

9. Werkzaam Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

De Werkzaam voert voor de deelnemende gemeenten de Participatiewet (met uitzondering van de bijzondere bijstand), de Wet Participatiebudget, het Besluit bijstandverlening zelfstandigen, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomendvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, de Wet sociale werkvoorziening en de SUWI-wet uit.

Voor Neder-Betuwe voert de Werkzaam enkel de Wet sociale werkvoorziening uit.

Financieel belang

Voor 2016 zijn er eenmalige middelen opgenomen voor de opstartkosten van de Werkzaam. Deze kosten worden gedekt uit de reserve van Lander. Na inzet van reserves van Lander resteert naar verwachting nog een bedrag dat zal terugvloeien naar de deelnemende gemeenten. Voor Neder-Betuwe betreft deze eenmalige baat naar verwachting een bedrag van € 144.000 voor het jaar 2016.

Daarnaast is een structurele bijdrage opgenomen in de begroting. Deze bedraagt in 2016 € 436.760 en daalt daarna geleidelijk. Naast deze bijdragen wordt de rijkssubsidie voor de uitvoering van de WSW een op een overgemaakt naar de Werkzaam.

Financiële gegevens verbonden partij

Hiervan zijn nog geen gegevens bekend.

Ontwikkelingen

In maart 2015 is de gemeenschappelijke regeling getekend door alle deelnemende partijen. Op 1 januari 2016 gaat de Werkzaam van start. Vanaf dat moment neemt de Werkzaam ook de operationele taken van de gemeenschappelijke regeling Lander over.

Neder-Betuwe neemt enkel deel aan de Werkzaam voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (voormalig Lander). De overige zaken rondom werk en inkomen worden samen met de gemeente Buren uitgevoerd.

10. Presikhaaf

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Arnhem

Doelstelling

Presikhaaf behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening.

Financieel belang

De bedrijfsmatige resultaten van Presikhaaf zijn al enkele jaren negatief. Er is geen sprake meer van een reserve waaruit nadelen gedekt kunnen worden. Deze kosten worden dan ook verhaald op de deelnemende gemeenten. Voor Neder-Betuwe is in 2014 de te verwachten gemeentelijke bijdrage daarom verhoogd naar ruim € 60.000 vanaf 2016. Bij de zienswijze op de begroting 2015 heeft u hierover reeds opgemerkt dat op korte termijn wijzigingen moeten worden doorgevoerd, omdat dit voor de langere termijn niet houdbaar is.

Voor 2016 wordt vooralsnog rekening gehouden met een aanvullende gemeentelijke bijdrage ter hoogte van € 66.130, voor 2017 met een aanvullende bijdrage van € 59.625 en voor 2018 met een aanvullende bijdrage van € 62.990 per jaar.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 36.118.000	€ 36.456.000
Totaal	€ 36.118.000	€ 36.456.000

Exploitatieresultaat 2014: € 9.974.000 negatief

Ontwikkelingen

Sterfhuisconstructie

De deelname van Neder-Betuwe aan de gemeenschappelijke regeling is al jaren een 'sterfhuisconstructie'. Momenteel zijn er nog elf inwoners vanuit de gemeente werkzaam bij Presikhaaf. Wanneer het aantal medewerkers vanuit Neder-Betuwe daalt, wordt ook de bijdrage van Neder-Betuwe daarop aangepast.

Onderzoek toekomst Presikhaaf

Begin 2015 heeft een extern onderzoeksbureau toekomstscenario's voor Presikhaaf in kaart gebracht. De raden van de gemeenten in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland hebben op basis hiervan in juni 2015 keuzes gemaakt voor een toekomstperspectief. Neder-Betuwe maakt geen onderdeel uit van deze regio. De gemeente heeft aangegeven op (korte) termijn ook geen onderdeel meer uit te willen maken van de gemeenschappelijke regeling. Momenteel wordt een mogelijke uittreding besproken. De positie van de huidige medewerkers van Presikhaaf wordt daarbij gerespecteerd.

11. Industrieschap Medel

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Burgemeester, één wethouder en twee raadsleden

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

Het industrieschap Medel heeft als doel de economische ontwikkelingen in de regio en onze gemeente te bevorderen door middel van het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijventerrein Medel. Deze ontwikkeling wordt vormgegeven in gezamenlijkheid met de gemeente Tiel binnen de Gemeenschappelijke Regeling Industrieschap Medel middels het participeren, voorbereiden en ondersteunen in het Dagelijks en Algemeen Bestuur van het Industrieschap, alsmede toetsen en beoordelen van ontwikkelingen die ons grondgebied raken.

Financieel belang

De gemeenten Tiel en Neder-Betuwe participeren in principe op gelijke basis. Indien door het Algemeen Bestuur van industrieschap Medel een batig of een nadelig saldo over enig jaar ten goede aan, dan wel ten laste van de deelnemers wordt gebracht, dan geschiedt dit voor gelijke delen.

Per 1 november 2013 is Industrieschap Medel een geldlening aangegaan bij de Nederlandse Waterschapsbank N.V. ter grootte van € 2.500.000,-, met een looptijd tot 1 november 2023. De beide deelnemende gemeenten staan hiervoor – conform de gemeenschappelijke regeling – ieder garant voor 50%.

Voor de overige door Medel aangegane leningen is geen garantstelling afgegeven.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	0	2.165.072
Vreemd vermogen	42.199.864	46.853.312
Totaal	42.199.864	49.018.384

Exploitatieresultaat 2014: € 0

Ontwikkelingen

Jaarlijks vindt actualisatie van de grondexploitatie van Industrieschap Medel plaats. De grondexploitatie wordt jaarlijks na instemming door het Dagelijks Bestuur aan de raad aangeboden om wensen en bedenkingen kenbaar te maken, waarna deze door het Algemeen Bestuur – rekening houdend met de wensen en bedenkingen van de raad – wordt vastgesteld.

In 2013 door de provincie Gelderland een Provinciaal InpassingsPlan (PIP) in procedure gebracht. Met het PIP wordt het mogelijk gemaakt om de een deel van de uitbreiding – na vaststelling door PS – te realiseren. In 2014 is het PIP door de provincie vastgesteld, hiertegen is bezwaar aangetekend bij de Raad van State. De uitkomst hiervan is bij het schrijven van deze paragraaf nog niet bekend.

NA de grenscorrectie per 1 januari 2014 is het plangebied van Medel uitgebreid. Met deze uitbreiding is de ontwikkeling van Medel in 2 fases geknipt. Voor de 2^e fase wordt in 2015 een stedenbouwkundig plan opgesteld en wordt de bestemmingsplanprocedure voorbereid. Ten behoeve van de ontwikkeling van de 2^e fase zijn in 2014 verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd. In 2015 zal hier vervolg aan worden gegeven.

Voor Medel zijn in 2015 twee grondexploitaties opgesteld en aangeboden. Een grondexploitatie betreft het bestaande Medel; daarnaast is een grondexploitatie voor het uitbreidingsgebied opgesteld. Hoewel het hier om twee gescheiden grondexploitaties gaat, kunnen deze niet los van elkaar worden gezien. In de grondexploitaties wordt dit nader uitgelegd. Nadat de raad gelegenheid heeft gehad om wensen en bedenkingen kenbaar te maken worden beide grondexploitaties door het Algemeen Bestuur van Medel vastgesteld.

Aan de exploitatie van een dergelijk groot bedrijvenpark zijn over het algemeen risico's verbonden. Deze risico's zijn voor Medel 1 voornamelijk afhankelijk van de afzetsnelheid, grondprijzen, fasering van de uitgaven en eventuele kostprijsstijgingen en/of rentestijgingen. Voor de uitbreiding van Medel zijn naast de genoemde risico's voor Medel 1 ook nog risico's te verwachten ten aanzien van archeologisch onderzoek. Op het moment dat het stedenbouwkundig plan voor de uitbreiding meer duidelijkheid geeft, zal de haalbaarheidsstudie/GREX gedetailleerder worden opgezet, waarmee ook de risico's beter in beeld gebracht worden.

12. Casterhoven (CV)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Aandeelhouder (BV): Burgemeester

Commandlet (CV) : Wethouder met portefeuille financiën

Vestigingsplaats : Geffen

Doelstelling

De opgerichte vennootschap Kesteren-Zuid (Casterhoven) door de gemeente Neder-Betuwe / Bouwbedrijf Gebroeders van Wanrooij BV / Van Grootheest Projekten BV, heeft ten doel: het risicodragend uitvoeren van de grondexploitatie voor het plangebied Kesteren-Zuid, door middel van het verwerven van gronden, het bouw- en woonrijp maken van gronden, het realiseren van binnenwijkse voorzieningen, het uitgeven van bouwrijpe kavels en gronden voor de realisatie van woningen (waaronder begrepen: appartementsrechten) en andere bebouwing en overdracht van binnenwijkse voorzieningen aan de gemeente.

Financieel belang

De drie partijen (gemeente Neder-Betuwe, bouwbedrijf Gebroeders van Wanrooij BV en Van Grootheest Projekten BV) participeren op gelijke basis. De winsten of verliezen worden derhalve ook gelijkmatig over de drie partijen verdeeld.

Om de totale financieringsbehoefte van Casterhoven zekerheid te geven heeft de gemeente Neder-Betuwe een garantiestelling afgegeven tot maximaal € 22 miljoen. Dit bedrag is aangetrokken bij de BNG. Binnen Casterhoven is begin 2013 een liquiditeitsprobleem ontstaan, waardoor Casterhoven niet meer aan haar betalingsverplichtingen kon voldoen. Om dit op te lossen is door alle drie de aandeelhouders een rentedragende lening aan Casterhoven uitgezet. Derhalve heeft het college medio 2012 besloten om – conform de gesloten samenwerkingsovereenkomst – een bijstorting te doen van maximaal € 500.000 in de ontwikkeling van Casterhoven. Het ontstane tekort in de financiering wordt onder de drie aandeelhouders gelijk verdeeld. De gemeente heeft een bedrag van € 291.819 aan Casterhoven geleend. Casterhoven beschikt momenteel nog niet over voldoende financiële middelen om deze lening af te kunnen lossen. Het college heeft derhalve besloten deze lening te verlengen tot 31 december 2015. Jaarlijks wordt bekeken of deze lening nog verlengd moet worden.

Per 31 december 2014 heeft er binnen de CV Casterhoven voor € 17.713.307 aan investeringen plaatsgevonden (exclusief rentekosten van € 4.773.313). De totale investeringskosten bedragen samen € 22.486.620.

Financieel gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	4.553.025 -/-	4.087.400 -/-
Vreemd vermogen	<u>22.281.639</u>	<u>22.857.737</u>
Totaal	17.728.614	18.770.337

Exploitatieresultaat 2013: € 612.247 -/-

Ontwikkelingen

Het project Casterhoven kent na het aantrekken van een financiering haar eigen financiële afwikkeling. Deze is vastgelegd in de grondexploitatie. Het uiteindelijke resultaat zal conform de financiële verhoudingen over partijen worden verdeeld.

Overal in Nederland staan grondexploitaties zwaar onder druk vanwege dalende VON (vrij op naam) prijzen en dalend afzettempo. De meest recente grondexploitatie van Casterhoven van mei 2011 kent nog een positieve winstverwachting. In 2015 zal de grondexploitatie worden geactualiseerd en naar verwachting worden vastgesteld door de aandeelhouders. Zodra deze grondexploitatie is vastgesteld, wordt de gemeenteraad op de gebruikelijke wijze hierover worden geïnformeerd.

In 2012 is het bestemmingsplan voor het eerste deel van Casterhoven vastgesteld, waarbinnen ca. 123 woningen kunnen worden gerealiseerd. Het eerste deel van Casterhoven wordt gefaseerd ontwikkeld. De woningen in de eerste fase zijn inmiddels opgeleverd en bewoond, dit deel is ook al woonrijp gemaakt. Het merendeel van de woningen in deze eerste fase is reeds verkocht. De laatste woningen staan momenteel te koop. Om deze reden is in 2014 het bestemmingsplan voor fase 1C vastgesteld. De eerste serie woningen binnen deze fase is in verkoop gebracht. Naar verwachting wordt medio 2015 gestart met de bouw van de eerste serie woningen binnen deze fase. In 2015 wordt voor fase 2 het bestemmingsplan in procedure worden gebracht en zo mogelijk vastgesteld.

13. Waterbedrijf Vitens N.V.

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe
Als aandeelhouder

Vestigingsplaats : Velp

Doelstelling

De klanten (o.a. inwoners van Neder-Betuwe) voorzien van kwalitatief goed drinkwater tegen een zo laag mogelijke prijs.

Financieel belang

De gemeente Neder-Betuwe bezit, na omzetting van de preferente aandelen in een achtergestelde lening, 16.023 (0,277%) gewone aandelen van € 1 nominaal.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	421,2	438,3
Vreemd vermogen	<u>1.292,5</u>	<u>1.273,5</u>
Totaal	1.713,7	1.711,8

Exploitatieresultaat 2014: € 42,1 positief
(bedragen in miljoenen €'s)

Ontwikkelingen

Strategie 2015-2017:

Bij de start van de herijking heeft Vitens vastgesteld dat de primaire taak de basis blijft. De belangrijkste opdracht is en blijft het continu leveren van betrouwbaar drinkwater tegen zo laag mogelijke kosten, daaraan verandert helemaal niets. Wel heeft Vitens geconcludeerd dat de organisatie klantgerichter moet worden. Daarom transformeert de focus van Operational Excellence naar Customer Excellence: Vitens wil excellente dienstverlening voor de klanten. Dit is één van de twee strategische doelen. Het andere doel richt zich op een duurzame inzet van onze bronnen en middelen, zodat Vitens ook op de lange termijn kan zorgen voor betrouwbaar en goed drinkwater. Om deze doelen te behalen heeft Vitens negen strategische programma's geformuleerd.

Voor 'Customer Excellence' zijn dit:

1. Proactieve klantcommunicatie
2. Werken aan echte klantgerichtheid
3. Werken aan ons DNA
4. Vergroten aantrekkingskracht Vitens

En voor 'Duurzame inzet van onze bronnen en middelen' zijn dit:

5. Realiseren programma procesautomatisering
6. Effectief assetmanagement
7. Infrastructuur van de toekomst: van ambacht- naar datagestuurd
8. Vergroten zichtbaarheid als waterautoriteit
9. Controle over onze natuurlijke bronnen

Voor meer informatie over de strategie van Vitens de komende jaren verwijzen wij u naar de verschillende publicaties die op www.vitens.nl zijn te vinden.

14. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe
Als aandeelhouder

Vestigingsplaats : Den Haag

Doelstelling

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.

Financieel belang

Neder-Betuwe heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht van 18.246 aandelen van € 2,50.
Dit aandelenbezit heeft een duurzaam karakter.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Eigen vermogen	3.582	3.430
Vreemd vermogen	<u>149.923</u>	<u>127.753</u>
Totaal	153.505	131.183

Exploitatieresultaat 2014: € 126 positief
(bedragen in miljoenen euro's)

Ontwikkelingen

Onder invloed van de crisis is de financiële regelgeving sterk toegenomen. Dit leidt tot een grotere administratieve lastendruk voor de bank. Zo legden de balansen stresstest van de Europese toezichthouders het afgelopen jaar een zware druk op de organisatie. Nadat BNG Bank ruimschoots was geslaagd voor deze testen, behoort de bank sinds 4 november 2014 tot de groep van 130 grootste Europese banken die rechtstreeks onder toezicht staan van de Europese Centrale Bank. Zoals in het jaarverslag 2013 werd aangegeven, is de volatiliteit (beweeglijkheid) van het jaarresultaat onder invloed van het IFRS-voorschrift 'Fair Value Measurement' sterk toegenomen. Deze volatiliteit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat bepaalde activa en passiva, om accounting technische redenen, zijn opgenomen in portefeuilles die gewaardeerd worden tegen reële waarde. De waardeveranderingen van deze posten dienen direct in de winst-en-verliesrekening te worden opgenomen. Mede naar aanleiding van de uitkomsten van de eerder genoemde balanstest heeft de bank eind 2014 besloten de parameters ten behoeve van de modelmatige waardering van een beperkt aantal gestructureerde activa conservatiever te bepalen. Dit heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van de waardering van deze posten die gewaardeerd worden tegen reële waarde. Dit bepaalde, samen met de aanhoudend lage rente, voor het grootste deel de terugval van de nettowinst van € 126 miljoen in 2014 ten opzichte van € 238 miljoen in 2013.

De aanhoudend hoge marktaandelen bevestigen het belang van de rol van BNG Bank. Van de totale langlopende solvabiliteitsvrije kredietvraag vanuit decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen werd ongeveer 65% door de bank ingevuld. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2015.

Paragraaf 6: Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe de gemeente het grondbeleid inzet om haar bestuurlijke doelen te bereiken. Conform artikel 16 van het BBV en de toelichting daarop zijn de volgende onderdelen verplicht:

een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen en toepassing;
een actuele prognose van de verwachte resultaten van de totale grondexploitatie;
een onderbouwing van de geraamde winstnemingen;
de beleidsuitgangspunten betreffende de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's.

Visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen en toepassing

Het gemeentelijke grondbeleid is één van de belangrijkste instrumenten om ruimtelijke beleidsopgaven en ambities in de praktijk te realiseren. De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 30 juni 2011 hierop de Nota Grondbeleid gemeente Neder-Betuwe vastgesteld.

Bij de realisatie van de gewenste uitvoering van het grondbeleid, dat zich vertaalt in een juiste invulling van de diverse functies ten aanzien van het grondgebruik, gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- ♦ het bereiken van gestelde visie/doelen in het ruimtelijk orderingsbeleid en overige beleidsterreinen, met de gewenste ruimtelijke kwaliteit, op de gewenste tijd en plaats, op een efficiënte wijze, met een verantwoord financieel-economisch resultaat.

Het grondbeleid dient hiermee als middel om bepaalde doelstellingen te bereiken in het ruimtelijke ontwikkelingsproces waarbij het grondbeleid een afgeleide is van het totaal ruimtelijk beleid. Dit geldt ook ten aanzien van de werkvelden Volkshuisvesting, Economische ontwikkelingen en Openbare ruimte (infrastructuur, recreatie en natuur).

De nota Grondbeleid van de gemeente Neder-Betuwe is op facilitair grondbeleid gericht. Indien alle kosten verhaald kunnen worden, is facilitair grondbeleid het uitgangspunt (Exploitatieovereenkomsten).

De Nota Grondbeleid van 30 juni 2011 is voor deze laatste vorm van grondbeleid leidend. Hiermee geeft de gemeente aan 'in principe' geen actief grondbeleid te willen voeren waarbij zij niet actief gronden aan de markt onttrekt voor toekomstige ontwikkelingen onder de regie van de gemeente (In exploitatie genomen gronden). Deze stelling is van toepassing op woningbouw, bedrijventerreinen en kantoorlocaties.

Actief grondbeleid wordt wel toegepast indien de gemeente Neder-Betuwe volledig eigenaar is van de grond. De gemeente kan besluiten de ontwikkelingen van een locatie ter hand te nemen indien uit financieel planeconomisch onderzoek blijkt dat de risico's binnen de bestuurlijk vastgestelde bandbreedte blijven. Hierover zijn in de Nota Grondbeleid van 2011 nadere richtlijnen aangegeven.

Onderverdeling complexen

De als afzonderlijke in administratieve eenheden ondergebrachte complexen zijn als volgt onderverdeeld:

In exploitatie genomen gronden (IEGG):

Hieronder vallen grondcomplexen waarvoor de ruimtelijke ontwikkeling in planvorming en programma is vastgelegd. Deze complexen, met een actieve grondexploitatiebegroting (GREX), vallen onder actief grondbeleid omdat de gemeente de regie in de ontwikkeling heeft en tevens ook de verantwoordelijkheid draagt voor de ruimtelijke en financiële ontwikkeling en afwikkeling. Deze complexen noemt men 'Onderhanden Werken'.

Projecten waarvoor een exploitatieovereenkomst is afgesloten (Expl.OVK):

Van deze complexen is de gemeente geen grondeigenaar. Het ontwikkelinitiatief ligt bij private partijen. De gemeente faciliteert conform het facilitair grondbeleid de initiatiefnemers vanuit haar publiekrechtelijke rol. Met initiatiefnemers sluit de gemeente een exploitatieovereenkomst waarin voorwaarden zijn vastgelegd en waarin tevens het gemeentelijk kostenverhaal is geregeld zoals de Wet ruimtelijke ontwikkeling (Wro) dit toestaat.

Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG):

In het verleden heeft de gemeente Neder-Betuwe gronden aangekocht ten behoeve van toekomstig te verwachten ruimtelijke ontwikkelingen. Met noemt deze gronden daarom strategische gronden of strategische complexen waarvoor de planvorming opgestart dan wel zich in een onderzoeksfase bevindt. Voorgestane ruimtelijke ontwikkelingen zijn nog niet ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd en dus ook niet vastgesteld.

Rapportage grondexploitatiebegrotingen in relatie tot de financiële positie

De ingezette trend in 2011 met betrekking tot het monitoren en in control krijgen en houden van de grondexploitatiebegrotingen is in de jaren na 2011 gecontinueerd. Thans bestaat door vereende inzet van betrokken disciplines meer grip op de financiën met betrekking tot de gekozen uitgangspunten van de grondexploitatiebegrotingen. Gelet op het grote belang van een actueel inzicht in de financiële status van complexen met een grondexploitatiebegroting en de uitvoering en voortgang van deze complexen rapporteren wij in 2016 op drie verschillende momenten, te weten presentatie in de:

Jaarstukken over 2015 en de NCW- resultaten van de GREX-actualisatie per 1-1-2016.

1^e Bestuursrapportage 2016 van de resultaten van GREX-actualisatie waarin verwerkt de mutaties tot aan de 1^e bestuursrapportage 2016 indien zich grote afwijkingen voordoen.

2^e Bestuursrapportage 2016 van de resultaten van GREX-actualisatie per 1-9-2016 indien zich grote afwijkingen voordoen.

In deze paragraaf wordt u op hoofdlijnen geïnformeerd over de te verwachten investeringen en opbrengsten in de jaren 2016 tot en met 2019 welke zijn begroot in de grondexploitatiebegrotingen per 1 januari 2015.

De te verwachten investeringen en opbrengsten in deze jaren zijn per project geanalyseerd en in bijgevoegd overzicht weergegeven. Het betreft de binnen onze gemeente aanwezige grondcomplexen.

Voor uitgebreide informatie over onze grondexploitatie verwijzen wij u naar het jaarverslag grondexploitatie per 1 januari 2015 welke vertrouwelijk ter inzake heeft gelegen bij de jaarstukken 2014.

Verbonden partijen

Aangezien de projecten Medel en Casterhoven als deelneming onderdeel zijn van 'Verbonden partijen' zijn deze beide projecten *niet* in de boekwaarde van de grondexploitatiebegrotingen (IEGG, Expl.OVK. en NIEGG) meegenomen.

In het bij deze rapportage financieel gevoegde overzicht worden beide projecten als aparte eenheid ter info benoemd. Voor nadere informatie over Medel en Casterhoven verwijzen wij u naar de Paragraaf 5 'Verbonden partijen'.

Actualisatie complexen

De grondexploitatiebegrotingen van de IEGG-, Expl.OVK.- en de NIEGG-complexen zijn per 1-6-2015 geactualiseerd.

Indien zich substantiële afwijkingen ten opzichte van de grondexploitatie en 1^e Bestuursrapportage 2015 hebben voor gedaan wordt hiervan melding gemaakt in de 2^e Bestuursrapportage ultimo 2015.

De daadwerkelijk gerealiseerde investeringen en opbrengsten over geheel 2015 worden nader toegelicht bij de actualisatie van deze complexen per 1-1-2016.

Begrote afdrachten aan de Reserve Bovenwijkse voorzieningen vanuit de IEGG (die actieve gemeentelijke grondexploitatiebegrotingen zijn) hebben in de eerste helft van 2015 niet plaatsgevonden. In de tweede helft van 2015 wordt een actualisatie van de Nota Bovenwijkse Voorzieningen verwacht.

IEGG.

Ten behoeve van de GREX-actualisatie IEGG- complexen zijn de gerealiseerde investeringen en opbrengsten vergeleken met de jaarschijf 2015. Uit deze vergelijking blijkt dat de investeringen en opbrengsten over het 1^e half jaar 2015 voor de IEGG-complexen zich binnen de jaarschijf 2015 bevinden. Een nadere analyse hiervan vindt ultimo 2015 plaats ten behoeve van de eerstvolgende actualisatie van de grondexploitatiebegroting per 1 januari 2016. De actualisatie van de civieltechnische eenheidsprijzen vindt ook ultimo 2015 plaats.

Expl.OVK.

Bij de gemeente Neder-Betuwe zijn de Expl.OVK. projecten over het algemeen verliesgevend. Dit heeft met name te maken met de in het verleden gemaakte inschatting van kosten en risico's op een te vroegtijdig moment in het ontwikkelingsproces en het moment waarop de exploitatieovereenkomst is gesloten. Bij beantwoording van raadvragen is hier reeds bij jaarrekening 2013 nader op geantwoord.

Onderscheid wordt gemaakt in "oude" en "nieuwe" initiatieven.

"Oude" initiatieven.

De extra investeringen (met name veroorzaakt door rentekosten en plankosten als gevolg van vertraagde ontwikkeling) komen voor rekening en risico van de gemeente Neder-Betuwe.

Het uitgangspunt bij Expl.OVK. is, dat de gemeente geen kosten voor haar rekening neemt die ten laste van het gemeentelijk resultaat worden gebracht. Worden gemeentelijke kosten gerealiseerd nádat de ondertekening (officiële juridische status) van de exploitatieovereenkomst heeft plaats gevonden en dus de overeenkomst is gesloten, dan wordt gecheckt of deze kosten onderdeel uitmaken van de overeenkomst.

Worden de in de overeenkomst gemaximaliseerde investeringen overschreden dan is de overschrijding niet verrekenbaar met de betrokken private partij. Deze kosten komen bij overschrijding voor rekening van gemeente Neder-Betuwe conform wettelijke regeling (Wro/-Bro uitgangspunten) en derhalve ten laste van het gemeentelijk resultaat. Voor een aantal oudere initiatieven is dit naar verwachting onvermijdelijk maar onderzocht wordt of contractueel een en ander nog verrekenbaar is. Een nadere analyse van deze initiatieven (contractueel/ financieel) vindt ultimo 2015 plaats ten behoeve van de eerstvolgende actualisatie van de grondexploitatiebegroting per 1-1-2016.

"Nieuwe" Initiatieven.

Ter voorkoming van tekorten op nieuwe initiatieven, zoals het geval is bij de "oude" initiatieven, is voor "nieuwe" initiatieven in de loop van 2015 een nieuwe werkwijze ontwikkeld.

Ten behoeve van kostenverhaal van door de gemeente te verwachten gemeentelijke apparaatskosten en overige te verwachten kosten, worden afspraken en voorwaarden vastgelegd in een overeenkomst. De (plan-)kosten worden via deze overeenkomst verrekend met de initiatiefnemer.

Bepaling van de plankosten vindt plaats via de zogenaamde Plankosten-scan waarbij de in de Wro en de toelichting daarvan in het Bro wordt toegepast. Hierna wordt de nieuwe werkwijze ten aanzien van nieuwe initiatieven nader toegelicht en beschreven.

Nieuwe werkwijze.

De werkwijze wordt gekenmerkt door afvangen van alle vragen met een ruimtelijke component via één kanaal, aanbrenge van categorieën → bepalen van de vervolgroute via standaard werkwijze en complexe vragen → de status van de vraag bepaalt de werkvorm.

De werkwijze wordt geïmplementeerd volgens het "regiemodel". Het betreft een organisatie brede en integrale Neder-Betuwe werkwijze met adviseurs vanuit de hele keten met vaste bestuurlijke beslismomenten.

De nieuwe werkwijze wordt in een proeftuin getest en zal tot einde 2015 duren. Daarna volgt een evaluatie en definitieve implementatie. De eerste positieve ervaringen met de werkwijze zijn opgedaan en ook de initiatiefnemers reageren enthousiast. Financiële consequenties van de nieuwe werkwijze.

Onderdeel van de nieuwe werkwijze is het hanteren van standaardovereenkomsten (intentie- en anterieure overeenkomst) waarin een artikel is opgenomen dat bij een dreigend tekort aan exploitatiebijdragen, waardoor het risico bestaat dat de ambtelijke kosten niet meer worden afgedekt, nieuwe (prijs-)afspraken worden gemaakt over het vervolg van het ingezette proces. Consequentie hiervan is dat bij te veel in rekening gebrachte plankosten via de exploitatiebijdrage een verrekening of restitutie van de teveel betaalde exploitatiebijdrage plaatsvindt.

Het gevolg van vorenstaande is dat facilitaire initiatieven per definitie géén nadeel maar ook géén voordeel oplevert.

Omdat op het moment dat zich een initiatief aandient wij dit voortvarend in de behandeling willen nemen, informeren wij uw raad bij jaarrekening, bestuursrapportages en de begroting. Om deze reden wordt u voor dit type initiatieven geen raadsbesluit voorgelegd om te beschikken over anterieure middelen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de presentatie aan uw raad in de thema-avond op 9 april 2015 gehouden.

Lopende initiatieven

De lopende initiatieven die niet via de nieuwe werkwijze zijn opgepakt kennen een wisselend resultaat. Sommigen kennen al een lange looptijd. In de nieuwe werkwijze besteden we tevens aandacht een revisie van lopende zaken als dat noodzakelijk is. Bestaande overeenkomsten worden gescreend en waar mogelijk worden nieuwe afspraken gemaakt.

NIEGG

Deze complexen, ook wel strategisch vastgoed (gronden en panden) genoemd, geeft de juiste stand van de gerealiseerde boekwaarde per project aan die vertaald is in een prijs per m² bruto terrein. Jaarlijks vindt bijschrijving van de kapitaalsrente over de (negatieve) boekwaarden plaats. Hierdoor stijgt de (boek-)waarde per project.

Met andere woorden: de kosten stijgen en er zijn geen structurele opbrengsten te verwachten omdat een bestemming en een onherroepelijk bestemmingsplan voor deze gronden ontbreekt.

De hoogte van de negatieve boekwaarde is bepalend voor de hoogte van de prijs per m² brutoterrein.

Deze prijs per m² brutoterrein wordt, zoals hiervoor gemeld, jaarlijks belast met kapitaalsrente waardoor de boekwaarde ook jaarlijks stijgt. Dit heeft uiteraard ook effect op de prijs per vierkante meter netto uitgeefbaar terrein (percentage van het bruto uitgeefbaar terrein).

Om vorenstaande reden is het van belang een heroverweging te laten plaats vinden ná vaststelling van de jaarrekening 2014. In de 2e tweede helft van 2015 wordt nader onderzocht hoe met deze gronden om te gaan.

Één van de activiteiten die uitgezet wordt is het uit laten voeren van een taxatie van de NIEGG-gronden conform de wens van de accountant en de toezegging aan uw gemeenteraad. Deze taxatie geeft nadere informatie en een antwoord op de vraag of betreffende gronden marktconform zijn gewaardeerd en als zodanig tegen de juiste waarde zijn "opgenomen in de boeken".

Tot slot melden wij dat de boekwaarde van de NIEGG Herenland West is gecorrigeerd conform de melding bij de jaarrekening 2014 en de melding in het jaarverslag van de grondexploitatie per 1-1-2015 waardoor de negatieve boekwaarde is verlaagd met € 1.000.000 tot € 862.345.

Projecten		Boekwaarden					Verwachte Winst/Verlies		Opgenomen als risico		Investeringskrediet	Afsluiting	Oppervl.	Boekw.
Projectcode	Projectnaam	Gerealiseerd	Nog te realiseren	Totale		Begroting 2016		Begroting 2016		Beschikbaar gesteld	2015	in m² bruto terrein	per m² bruto terrein	
		Boekwaarde 1-1-2015	Lasten per 1-1-2015	Baten per 1-1-2015	Nom.per 1-1-2015 - = winst	Eindwaarde looptijd - = winst	1-1-2015 Winst	1-1-2015 Verlies	Algemene risico's					Project spec.risico's
Overzicht van "In exploitatie genomen gronden (IEGG)"														
4830000	Herenland	1.728.911	866.658	2.954.180	-358.610	-515.912	-348.532	0	172.891	556.000	0	2017	nvt	nvt
4830006	Tolstraat	-269.024	255.886	510.050	-523.188	-748.978	-505.983	0	-26.902	0	0	2018	nvt	nvt
4830011	Bonegraaf West	2.905.127	337.726	3.665.338	-422.495	-229.639	-155.136	0	290.513	0	0	2018	nvt	nvt
4830080	ABC Gem.gronden	43.456	1.840.373	3.263.525	-1.379.696	-1.624.962	-1.097.765	0	4.346	0	0	2023	nvt	nvt
	Sub-totaal	4.408.470	3.300.644	10.393.093	-2.693.978	-3.119.491	-2.107.415	0	440.847	556.000	0			
Overzicht van exploitatie met een "Exploitatie overeenkomst (Expl.OVK.)"														
43101020	ABC Ontwikkeling Kegelaar	-107.246	394.365	285.000	2.119	0	0	0	-10.725	0	405.000	2.015	nvt	nvt
4830008	Nachtegaallaan	-19.096	31.379	0	12.283	17.290	0	11.674	-1.910	0	191.803	2015	nvt	nvt
4830015	ABC Structuur Visie	54.707	2.567.430	3.091.379	-469.242	-70.786	-47.820	0	5.471	1.240.000	3.100.000	2024	nvt	nvt
4830017	Wegwijzer	-240.345	89.843	29.060	-179.562	-296.798	-200.506	0	-24.035	0	166.039	2016	nvt	nvt
4830019	Irenelaan Dodewaard	-7.969	20.481	24.758	-12.246	-18.565	-12.542	0	-797	0	9.987	2016	nvt	nvt
4830030	Van Tuijl Kesteren	3.311	27.007	30.184	134	0	0	0	331	0	28.298	2016	nvt	nvt
4830050	Triangel	112.676	118.509	0	231.185	335.700	0	226.787	11.268	0	473.000	2017	nvt	nvt
4830053	Boveneindsestraat	1.466.236	83.612	927.506	622.342	987.727	0	667.273	146.624	0	1.386.159	2019	nvt	nvt
4830063	Broedershof	19.510	255.859	255.750	19.619	22.368	0	15.111	1.951	20.000	275.369	2018	nvt	nvt
4830065	Ijzerdoorn	134.498	73.063	112.765	94.796	140.593	0	94.980	13.450	0	231.000	2016	nvt	nvt
4830067	WoZoCo	-46.994	29.476	0	-17.518	-27.607	-18.650	0	-4.699	0	185.567	2016	nvt	nvt
4830068	Veilingterr.Kesteren	64.899	38.776	0	103.675	151.450	0	102.314	6.490	0	384.800	2016	nvt	nvt
4830073	Aldi Opheusden	12.200	79.421	70.000	21.621	29.319	0	19.807	1.220	0	71.422	2017	nvt	nvt
4830074	Aldi Ochten	750.631	87.269	755.000	82.900	140.393	0	94.844	75.063	0	839.289	2016	nvt	nvt
4830075	Supermarkt Kesteren	-5.352	30.688	50.000	-24.664	0	0	0	-535	0	25.336	2016	nvt	nvt
4830076	Heining (HATRO)	11.146	116.983	128.339	-310	0	0	0	1.115	0	128.029	2016	nvt	nvt
4830077	Smachtkamp (nabij Herenland)	-7.829	36.064	27.516	719	0	0	0	-783	0	28.235	2016	nvt	nvt
4830091	Lingedael	-2.760	2.813	0	53	0	0	0	-276	0	44.595	2015	nvt	nvt
4830092	Vlastuin	7.651	21.323	29.370	-396	0	0	0	765	0	28.974	2016	nvt	nvt
4830098	Van Dam Rijnbandijk	-3.812	65.237	60.936	489	0	0	0	-381	0	61.425	2017	nvt	nvt
	Sub-totaal	2.198.062	4.169.498	5.877.563	487.995	1.411.076	-279.518	1.232.790	219.607	1.260.000	8.064.327			
Overzicht van "Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)"														
48222011	Herenland West	862.345	0	0	862.345	862.345	0	0	86.234	355.000	862.345	nvt	36.505	24
4830014	Acacilastraat	27.927	0	0	27.927	27.927	0	0	2.793	0	29.165	nvt	8.612	3
4830003	Fructus gronden gemeente	299.915	0	0	299.915	299.915	0	0	29.991	0	796.540	nvt	9.170	33
4830016	Bonegraaf Oost	423.989	0	0	423.989	423.989	0	0	42.398	269.000	446.540	nvt	19.130	22
4300054	Oranjehof	233.902	0	0	233.902	233.902	0	0	23.390	168.000	246.504	nvt	4.420	53
	Sub-totaal	1.848.077	0	0	1.848.078	1.848.078	0	0	184.806	792.000	2.381.095			
Overzicht van "Deelnemingen" (Verbonden partijen)														
4830004	Casterhoven	0	0	0	0	0	0	0	0	7.792.000	0	2028	nvt	nvt
4320000	Medel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2022	nvt	nvt
	Sub-totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	7.792.000	0			
Overzicht van "Overige projecten"														
42109998	Aansluiting N3232.A15	0	243.620	243.620	0	0	0	0	0	42.000	0	2017	nvt	nvt
42109999	Dodewaard Rondweg	0	4.075.000	4.075.000	0	0	0	0	0	0	0	2017	nvt	nvt
	Sub-totaal	0	4.318.620	4.318.620	0	0	0	0	0	42.000	0			
	Sub-totaal lopende projecten	8.452.609	11.788.761	20.589.276	-347.905	139.883	-2.386.933	1.232.790	845.260	10.442.000	10.445.422			
Overzicht van "Afgesloten projecten"														
4830099	Verzamelcomplex	18.767	35.176	0	0	53.260	0	0	0	0	0	doorlopend	nvt	nvt
	Sub-totaal	18.767	35.176	0	0	53.260	0	0	0	0	0			
	Totaal generaal	8.471.376	11.823.938	20.589.276	-347.905	192.923	-2.386.933	1.232.790	845.260	10.442.000	10.445.422			

Voor een nadere toelichting op de projecten verwijzen wij naar het jaarverslag grondexploitatie per 1 januari 2015 dat vertrouwelijk ter inzage heeft gelegen bij de jaarstukken 2014.

Paragraaf 7: Bedrijfsvoering

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hanteert de volgende definitie van 'bedrijfsvoering': "Bedrijfsvoering betreft de bedrijfsprocessen binnen een gemeente om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren alsmede de sturing en beheersing daarvan." Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, structuur, informatie en beheersinstrumenten nodig. Een gezonde cultuur binnen de organisatie is cruciaal om onze bestuurlijke doelstellingen te bereiken en wettelijke taken adequaat te kunnen uitvoeren.

Onze organisatie beleeft door de dynamiek in het openbaar bestuur hectische tijden en het ziet er naar uit dat deze hectiek permanent zal zijn. Een organisatie die daarmee om kan gaan en kwaliteit blijft leveren is een belangrijke bouwsteen van onze toekomst als zelfstandige en volwaardige gemeente. Het college is primair verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak.

Visie op de ambtelijke organisatie

In ons besturings- en managementconcept is een visie op de toekomst van onze organisatie neergelegd. Deze toekomst is een dynamische, omdat onze omgeving snel verandert. Omdat onze omgeving continu verandert, veranderen ook de verwachtingen die de buitenwereld van ons heeft steeds. Daardoor zijn ons takenpakket, de wijze waarop we in de samenleving staan, onze financiën en de eisen waaraan we moeten voldoen steeds in beweging. Onze visie houdt hier rekening mee. Deze visie bestaat uit vijf kernthema's:

- **Zelfstandige gemeente – slim samenwerken:** zelfstandigheid en het bewaren van het eigen karakter is het uitgangspunt van de gemeente Neder-Betuwe, maar om kwaliteit te kunnen bieden, kwetsbaarheden te verminderen en kosten te besparen werken we op tal van terreinen samen met andere overheden. Een goede sturing op samenwerkingsverbanden is daarbij cruciaal (zie wat betreft dit laatste de paragraaf verbonden partijen).
- **Flexibiliteit:** (1) flexibiliteit ten aanzien van de bezetting door personeel; (2) flexibiliteit ten aanzien van functie en takenpakket; (3) flexibiliteit ten aanzien van de mate waarin de organisatie in staat is in te spelen op veranderende omstandigheden en (4) flexibiliteit van de werkgever.
- **Blik naar buiten:** we richten ons steeds meer op resultaten die door de samenleving zelf worden gevraagd en waarin we samenwerken met belanghebbenden. We communiceren daarbij in lijn met het communicatiebeleidsplan.
- **Sterk strategisch en tactisch vermogen:** het komt aan op strategisch en tactisch vermogen wanneer er sprake is van complexiteit en onzekerheid, waar het gaat om de lange termijn, waar beleidsterreinen maar ook bedrijfsvoeringsterreinen met elkaar samenwerken en op elkaar ingrijpen, waar de ontmoeting tussen de gemeente en de samenleving spannend wordt.
- **Dienstverlening in samenhang en uniformiteit:** onze dienstverlening sluit aan bij de wensen van onze inwoners, brengt onze kwaliteitseisen in de praktijk en gaat steeds uit van de kernwaarden interactiviteit, pro-activiteit, betrouwbaarheid en persoonlijk contact en de kerncompetenties samenwerken, resultaatgericht werken en klantgericht werken.

Inrichting van de ambtelijke organisatie

De inrichting van de ambtelijke organisatie is zodanig vormgegeven dat optimaal richting gegeven wordt aan bovenstaande vijf kernthema's. De ambtelijke organisatie bestaat uit drie afdelingen: afdeling Fysieke Pijler, afdeling Sociale Pijler en afdeling Bedrijfsvoering. Daarnaast zijn er twee stafeenheden: Concernstaf en Control. Het kleine aantal afdelingen maakt het mogelijk dat er een klein en slagvaardig managementteam is (gevormd door de gemeentesecretaris en de afdelingsmanagers, waarbij de controller en directieadviseur adviseurs zijn), dat de vele belangrijke strategische dossiers in samenhang aanstuurt. Onze afdelingen hebben naast afdelingsmanagers, die zich richten op het begeleiden en coachen van de medewerkers met de strategische dossiers, ook adjunct-afdelingsmanagers; zij richten zich voornamelijk op het coachen en begeleiden van onze medewerkers op de tactische en operationele dossiers en helpen op die manier de organisatie zich steeds verder te verbeteren.

De gekozen organisatiestructuur is het gevolg van een reorganisatie die bedoeld is om het management 'in positie' te brengen om: (1) strategische en tactische beleids- en bedrijfsvoeringsdossiers in samenhang op de juiste manier op te kunnen laten pakken; (2) snel en passend te kunnen inspelen op alle ontwikkelingen die de komende jaren op ons af komen en (3) medewerkers te coachen en begeleiden bij het uitvoeren van hun taken en hen helpen bij hun ontwikkeling.

Achterliggende doelen c.q. gewenste effecten zijn onder meer:

- ◆ een goede anticipatie op de veelheid aan ontwikkelingen in de samenleving en de veelheid aan nieuwe taken die gemeenten krijgen;
- ◆ een goede sturing op onze verbonden partijen;
- ◆ een verbetering van het integraal werken;
- ◆ eenduidig leiderschap binnen de organisatie;
- ◆ een gezonde (bestuurs- en) organisatiecultuur waarin lef, professionaliteit, samenwerken, resultaat, klantgerichtheid en plezier kernbegrippen zijn;
- ◆ het aanbrengen van kwaliteitsverbeteringen in de prestaties van onze organisatie, onder meer doordat elke medewerker 'het beste uit zichzelf' haalt (daarbij stellen we zowel vakinhoudelijke kwaliteit als onze kerncompetenties resultaatgerichtheid, klantgerichtheid en samenwerken centraal).

Om de benodigde kwaliteit te kunnen leveren, zullen wij ook in 2016 verder moeten investeren in opleidingen. Op basis van de huidige inzichten kan dit binnen de bestaande budgetten.

Doorontwikkeling Sociale en Fysieke Pijler

De afdelingen Sociale en Fysieke Pijler zullen, onder meer als gevolg van de veranderingen in de samenwerking in Regio Rivierenland, de komst van nieuwe taken vanuit het Rijk en vooral ontwikkelingen in de maatschappij, de komende jaren door grote veranderingstrajecten (blijven) gaan. We zullen nog meer inzetten op de samenhang tussen sociale, economische en ruimtelijke vraagstukken, onder meer door het projectmatig werken verder uit te rollen. College en directie geven zich er rekenschap van dat de doorontwikkeling van beide afdelingen op een goede en planmatige wijze wordt opgepakt en dat de inzet van mensen en middelen adequaat wordt afgestemd. Regelmatige monitoring vindt plaats en zal blijven plaatsvinden. Overigens betekent dit dat ook de afdeling Bedrijfsvoering zal moeten mee ontwikkelen om op een adequate manier advies en ondersteuning te kunnen blijven geven aan de lijnafdelingen.

Doorontwikkeling afdeling Bedrijfsvoering

Begin 2015 bleek het niet wenselijk om het voornemen te realiseren om in BNW-samenwerking onze bedrijfsvoeringstaken te organiseren. Het zou daarbij gaan om taken die onze inwoners niet direct raken, de zogeheten 'PIJOFACH-taken': Personeel, Informatie (inclusief DIV en processen), Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Automatisering (ICT), Communicatie (inclusief voorlichting) en Huisvesting (inclusief facilitaire zaken). Deze taken zijn nu, behoudens Personeel en Organisatie (Concernstaf) en een deel van de huisvestingstaken (Fysieke Pijler), belegd in afdeling Bedrijfsvoering.

Zoals toegezegd stuurden wij in juni 2015 een brief (D/UIT/15/45284) naar de raad waarin wij toelichten hoe wij onze bedrijfsvoeringstaken de komende jaren willen organiseren. Daar bleek dat we, qua kwaliteit, robuustheid en kosten onze bedrijfsvoeringstaken de komende jaren in hoofdlijnen prima zelf kunnen blijven uitvoeren. We moeten dan wel:

- ten aanzien van een aantal teams extra inspanningen verrichten als het gaat om coaching en begeleiding om op die manier te proberen de kwaliteit te verhogen;
- de organisatie de ruimte geven om de algemene organisatieontwikkeling (vooral wat betreft kwaliteit, integraal (samen)werken, digitalisering, zaakgericht werken, resultaatgericht werken, klantgericht werken, cultuur) door te zetten;
- accepteren dat de kwaliteit niet altijd uitmuntend is;
- veel energie steken in *organisatiebrede* doorstroom en uitstroom, mede in het licht van bezuinigingen.

Dit betekent niet dat we onze bedrijfsvoering de komende jaren per se *volledig* zelfstandig moeten blijven uitvoeren. Daar waar er qua kwaliteit, kosten en robuustheid winst te behalen is kan worden samengewerkt met andere partijen, mits er heldere afspraken gemaakt worden en mits het niet te ernstig ten koste gaat van de eenduidige en samenhangende aansturing van onze PIJOFACH-taken. Kansen hiertoe liggen vooral bij ICT (outsourcing van onderdelen van het takenpakket naar een private partij is een serieuze mogelijkheid). Op kleine schaal kan de samenwerking met andere partners versterkt worden, bijvoorbeeld door detachering over en weer.

Bezuinigingen door efficiëntiemaatregelen en formatie (natuurlijk verloop)

In deze begroting is nog een stelpost "Bezuinigingen door efficiëntiemaatregelen en formatie (natuurlijk verloop)" aanwezig. Zoals wij in de eerste bestuursrapportage 2015 hebben aangegeven zullen wij ons inspannen om deze bezuiniging te realiseren.

Bezuinigingen door efficiëntiemaatregelen en formatie (natuurlijk verloop)				
	2016	2017	2018	2019
Restant stelpost	89.164	137.425	141.816	141.816
Intrekken opgenomen stelpost bezuinigingen voor 2016 en 2017	-76.673	-124.934	0	0
	12.491	12.491	141.816	141.816
Al gerealiseerde bezuinigingen op deze stelpost				
Extra gerealiseerde bezuinigingen 2014	-12.491	-12.491	-12.491	-12.491
	-12.491	-12.491	-12.491	-12.491
Nog te realiseren bezuinigingen	0	0	129.325	129.325

Personeelslasten organisatie

De formatie in 2015 bedraagt na actualisatie in totaal 115,34 fte. In de begroting 2015 is voor het bestuur een bedrag van € 370.385 geraamd. Voor de personeelslasten van de organisatie is een bedrag geraamd van € 7.461.756.

Inhuur derden (vrijval vacaturegelden)

Binnen de personeelslasten van de organisatie is geen sprake van een raming voor inhuur van derden. De beschikbare middelen om inhuur van derden te laten plaatsvinden ontstaan op het moment dat er vacatures binnen de personeelsstaat zijn die niet worden ingevuld; dit wordt ook wel vrijval vacaturegelden genoemd. Indien er geen vacatures zijn (dus geen vrijval vacaturegelden) kan er ook geen inhuur plaatsvinden.

Vervanging personeel bij ziekte

In de begroting 2015 is een bedrag geraamd van € 185.585 om langdurig zieke medewerkers tijdelijk te vervangen. Daarnaast ontvangen we, afhankelijk van het aantal aanvragen voor zwangerschapsverlof binnen de organisatie, vanuit het UWV een tegemoetkoming. Deze middelen zijn bedoeld om de medewerker die met zwangerschapsverlof is voor een bepaalde periode (gedeeltelijk) te vervangen.

Voorziening reorganisatie

U heeft in uw raadsvergadering van 21 maart 2013 een budget van € 1.267.000 beschikbaar gesteld. De kosten ten behoeve van de boventallig verklaarde managers, waaronder de 'van-werk-naar-werk-trajecten', vormen de grootste uitgaven die ten laste van deze voorziening worden geboekt. Hieronder treft u een overzicht aan van de stand van de voorziening. De kolom 'Werkelijk' betreft de werkelijk gemaakte kosten tot en met mei 2015.

Stand voorziening reorganisatie (inclusief verplichtingen per jaar)							
Begroot	Werkelijk	Restant	2015	2016	2017	2018	Totaal
1.267.000	-1.024.256	242.744	-101.215	-65.260	-59.268	-17.001	0

Op basis van onze verwachtingen gaan wij er inmiddels vanuit dat het budget van € 1.267.000 niet toereikend is. Inmiddels is er € 1.024.256 uitgegeven en op basis van onze huidige verwachtingen zullen de uitgaven uiteindelijk ongeveer € 1.352.072 bedragen. In het meest negatieve scenario zullen de uitgaven uiteindelijk € 1.748.781 bedragen. In het meest positieve scenario zal dit evenwel € 1.088.152 zijn.

Wij moeten ons bewust zijn van het feit dat elke boventallige manager die niet snel een nieuwe betrekking vindt tot aanzienlijk hogere uitgaven kan leiden, terwijl andersom elke boventallige manager die snel een nieuwe betrekking vindt deze uitgaven significant zal doen dalen. Wij houden de vinger aan de pols en als het onverhoopt niet lukt om bij te sturen dan zal u verzocht worden de voorziening te verhogen. Uiteraard zullen wij alles op alles zetten om uiteindelijk niet op een tekort uit te komen.

BESLUITVORMING

De raad van de gemeente Neder-Betuwe;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op het bepaalde in Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten;

B E S L U I T :

1. De begroting 2016 vast te stellen.
2. In te stemmen met de meerjarenraming 2017-2019.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 5 november 2015
de griffier, de voorzitter,

drs. E van der Neut

ir. C.W. Veerhoek

BIJLAGEN

Overzicht van incidentele baten en lasten

Berekening EMU-saldo

Overzicht van gebruikte afkortingen

Overzicht van incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten	Progr.	Begroting 2016	Meerjarenraming		
			2017	2018	2019
Bedragen x		€ 1.000			
Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)	1	83			
Verplichte invoering Individueel Keuze Budget (IKB)	1	195	195		
Intrekken stelpost te realiseren bezuinigingen op de bedrijfsvoering (2 jaar)	1	77	125		
Verkiezingen conform planning verkiezingen 2016-2019	1	-33			33
Aanvulling Programmagids I&A en I&Aprogramma manager	1	117			
Implementeren BIS	3		40		
Opstellen structuurvisie groen en groenbeheerplan	3	40			
Openbaar groen burgerparticipatie	3	38			
Vrijval BCF conform GRP	3				80
Aanvullende middelen voor uitvoering bestaand begraafplaatsenbeleid	3	22			
Speelruimtebeleid (toevoeging aan voorziening)	3	60	60	20	
Extra impuls economie	4	30			
Vrijval kapitaallasten en exploitatielasten Huisvesting Pantarijn	5	-131	-134		
Huishoudelijkehulp toelage	5	97			
Uitvoeringsprogramma accommodatiebeleid	5	50	50		
Totaal aan Incidentele lasten en baten 2016-2019		644	336	20	113

Berekening EMU-saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
Sector Overheidsfinanciën en consumentenprijzen
Antw oordnummer 25000, 2490 XA Den Haag

Vragenlijst
Berekening EMU-saldo
Gemeente Gemeente Neder-Betuwe (1740)

Algemene gegevens:	
Gemeentenaam:	Gemeente Neder-Betuwe
Gemeentenummer:	1740
Jaar:	2016
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU160061740.XLS

Omschrijving	2015	2016	2017
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2015, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2016	Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1 Exploitatiesaldo voór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.805	1.979	1.321
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.578	1.559	1.543
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.763	1.569	1.569
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	1.576	1.786	2.231
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	948		
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	2.154	1.483	1.432
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-246	1.838	770

Overzicht van gebruikte afkortingen

A+O fonds	: Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds Gemeenten
AB	: Algemeen Bestuur
ABC	: Agro Business Centrum
AED	: Automatische Externe Defibrillator
APV	: Algemene Plaatselijke Verordening
ARN	: Afvalverwerking Regio Nijmegen
AVRI	: Afvalverwijdering Rivierenland
AWBZ	: Algemene Wet Bijzondere Ziektenkosten
B+R	: Brandweer en Rampenbestrijding
BAG	: Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBV	: Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BCF	: BTW-compensatiefonds
Berap	: Bestuursrapportage
BGT	: Basisregistratie Grootchalige Topografie
BNG	: Bank Nederlandse Gemeenten
BNW	: Buren, Neder-Betuwe en West Maas en Waal
BRZO	: Besluit Risico's Zware Ongevallen
BSR	: Belastingssamenwerking Rivierenland
BTW	: Belasting Toegevoegde Waarde
CAO	: Collectieve Arbeids Overeenkomst
CJG	: Centrum voor Jeugd en Gezin
DB	: Dagelijks Bestuur
DIV	: Documentatie en Informatievoorziening
DPG	: Directeur Publieke Gezondheid
DVO	: Dienstverleningsovereenkomst
ECB	: Europese Centrale Bank
EMU	: Economische en Monetaire Unie
Expl.OVK	: Exploitatie Overeenkomst
Fido	: Wet Financiering Decentrale Overheden
FPU	: Flexibel Pensioen en Uittreden
GGD	: Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	: Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GMK	: Gemeenschappelijke Meldkamer Gelderland-Zuid
GR	: Gemeenschappelijke Regeling
GREX	: Grondexploitatie
GRP	: Gemeentelijk Riolerings Plan
Halt	: Het alternatief
I&A	: Informatie en Automatisering
ICT	: Informatie Communicatie Technologie
IEGG	: In exploitatie genomen gronden
KCC	: Klantcontactcentrum
KWP	: Kwalitatief Woningbouw Programma
LEA	: Lokaal Educatieve Agenda
LHR	: Logistieke Hotspot Rivierenland
LOP	: Landschap Ontwikkelings Plan
LSB	: Lokaal Sociaal Beleid
LTO	: Land- en Tuinbouw Organisatie
NBVVP	: Neder-Betuws Verkeer en Vervoerplan
NIEGG	: Niet in exploitatie genomen gronden
NVWA	: Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
ODR	: OmgevingsDienst Rivierenland
ODRN	: OmgevingsDienst Regio Nijmegen
OZB	: Onroerende-zaakbelastingen
PIP	: Provinciaal Inpassings Plan
PPS	: Publiek Private Samenwerking
PS	: Provinciale Staten
RAR	: Regionaal Archief Rivierenland
RAV	: Regionale Ambulancevoorziening Gelderland-Zuid
RIW	: Regionale Infrastructuur Werk en Inkomen
RMC	: Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RO	: Ruimtelijke Ordeing
SAB	: Streek Archief Bommelerwaard

SWB	: Stichting Woningbeheer Betuwe
Twaz	: Tijdelijke Wet Ambulancezorg
UWV	: Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VNG	: Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VON	: Vrij op naam
VVE	: Voor- en Vroegschoolse Educatie
Wabo	: Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wajong	: Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor Jonggehandicapten
WAPR	: Werkgevers Adviespunt Rivierenland
WIJ	: Wet Investeren in Jongeren
Wmo	: Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	: Wet waardering onroerende zaken
WRO	: Wet op de Ruimtelijke Ordening
Wsw	: Wet sociale werkvoorziening
Wwb	: Wet werk en bijstand

Raadsbesluit

RAAD/15/01928

De raad van de gemeente Neder-Betuwe;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders,

gelet op het bepaalde in Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten;

BESLUIT:

1. in de begroting niet de voorgestelde bezuinigingen van € 7.000 op de rekenkamerfunctie op te nemen en dit te dekken uit de begroting;
2. de bezuinigingen op het professioneel jongerenwerk (2016-2019) te halveren;
3. de bezuinigingen op urenfacilitering SWAN (2016-2019) te halveren en bij de begroting 2017 opnieuw te bezien in het licht van de herijking van het welzijnsbeleid;
4. de bezuinigingen (2016-2019) op de speel-o-theek, stichting SWAN, Orang2 Tua Maluku, Ons Trefpunt, ver. Sport voor ouderen en Klaartje / Swobrik volledig te schrappen en bij de begroting 2017 opnieuw te bezien in het licht van de herijking van het welzijnsbeleid;
5. in 2016 € 30.000 aanvullend te besparen (onder meer) middels de volgende mogelijkheden: gezamenlijk aanbesteden van onderhoud en/of efficiënter energiegebruik in de binnensportaccommodaties en/of het verzorgen van de grasmat van de buitensportaccommodaties zoveel mogelijk door verenigingen zelf uit te laten voeren en/of de subsidie voor beheer en onderhoud bij voetbalverenigingen die met betaalde spelers werken voor een significant deel bij deze voetbalverenigingen te beleggen en daarmee voor een vergelijkbaar bedrag een bezuiniging te realiseren op de subsidie voor beheer en onderhoud;
6. het college te verzoeken in overleg te treden met de sportkoepel Neder-Betuwe om tot een goede invulling te komen van de in de begroting 2016 aangegeven bezuinigingen;
7. in de begroting niet de voorgestelde bezuinigingen van € 12.000 maar € 6.000 op kunst en cultuur op te nemen en dit te dekken uit de begroting;
8. de korting op het budget van het peuterspeelzaalwerk met één jaar op te schorten;
9. bij programma 5 op pagina 45 van de begroting 2016 de tekst "bijdrage bibliotheekwerk afbouwen naar nul" volledig te schrappen en de daarmee gespaard gaande bezuinigingspost van € 85.000 in 2017, € 169.000 in 2018 en € 254.000 vanaf 2019 uit de begroting te halen;
10. de OZB-opbrengst met 2% terug te brengen;
11. **de begroting 2016 met inachtneming van het voorgaande gewijzigd vast te stellen;**
12. met inachtneming van het voorgaande in te stemmen met de meerjarenraming 2017-2019.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 5 november 2015
de griffier, de voorzitter,

drs. E. van der Neut

ir. C.W. Veerhoek